

OBSITOS DETEKTÍVEK LAPJA

KULTURÁLIS ÉS SZAKMAI FOLYÓIRAT

ALAPÍTVÁ: 2013

IX. ÉVFOLYAM, 2023/1-4. SZÁM

ELEKTRONIKUS (ONLINE)
JUBILEUMI KIADÁS

*mihálydi báró Splényi Ödön (1842-1909)
a Székesfőváros első detektívfőnöke*

OBSITOS DETEKTÍVEK LAPJA

kulturális és szakmai online folyóirat

Megjelenik: háromhavonta

Kiadja:	Dr. Kovács Gyula – [KGyul@] TM
Székhely:	1101 Budapest, Pongrácz köz 3. I. emelet 4.
Felelős kiadó:	Dr. Kovács Gyula [KGyul@] TM
Szerkeszti:	a Szerkesztőbizottság
Elnök-főszerkesztő:	Dr. Kovács Gyula
Tagok:	Keglovicsné Mester Györgyi, dr. Kovácsné Lázár Mária Rita
Szerkesztőség:	1101 Budapest, Pongrácz köz 3. I. emelet 4. ☒ 1475 Budapest, Postafiók: 345. Telefon: +36 30 650 2130, telefax: +36 1 700 2338 E-mail: kgyula1101@gmail.com Honlap: http://obsitosdetektivek.5mp.eu/
Borítóterv és grafika:	Dr. Kovács Gyula és Dr. Szomor Sándor
Lapnyilvántartási szám:	CE/34909-4/2012. és CE/17870-4/2016. (Online) CE/34910-2/2012. és CE/17872-4/2016. (Nyomtatott) HU ISSN 2064-4043 (Online) HU ISSN 2064-7239 (Nyomtatott)

Közlési feltételek

A Szerkesztőbizottság olyan kéziratokat vár közlésre, amelyek egyfelől a büntetőjoggal és a kriminalisztikával, ezen belül különösen a bűnüldözéssel foglalkoznak, másfelől pedig betekintést engednek a korábbi bűnügyek tapasztalataiba. Szívesen vesszük azokat az írásokat is, amelyek e folyóirat vagy bármely más szakmai lap cikkeivel kapcsolatos észrevételeket és javaslatokat tartalmaznak. Azoknak az anyagoknak a közlésétől sem zárkózunk el, amelyek az obsitos detektívek kulturális, oktatási, sport-, szabadidős és tudományos tevékenységét mutatják be.

A szakmai jellegű írásoknak tükrözniük kell a hazai és a külföldi szakirodalom ismeretét, épp ezért, a művekhez forrás- és irodalomjegyzéket kérünk csatolni. A szerzők álláspontját lapunk torzításmentesen közli, de az írásokban megjelenő megállapítások és következtetések nem feltétlenül azonosak a Szerkesztőbizottság véleményével (ezt néha jelezzük is), ezért az írás tartalmáért teljes mértékben a szerző felel.

A Word formátumban, lehetőleg Times New Roman betűvel, 12 betűpont méretben, egyes sortával készített kéziratokhoz mellékelni kell a szerző nevét, rendfokozatát, szolgálati helyét és beosztását (ha van), telefonszámát, e-mail címét, valamint lakcímét (levelezési címét). A Szerkesztőbizottság – az érdemi mondanivaló érintetlenül hagyása mellett –, fenntartja a jogot a kéziratok kommentálására, korrigálására, stilizálására, tipografizálására és a mű utánközlésére.

Tartalomjegyzék

Főszerkesztői gondolatok

Dr. Kovács Gyula

Tíz évesek vagyunk..... 5

Jogszabályváltozások

Dr. Kovács Gyula

A Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárás törvény 2023. évi módosításai..... 9

Szakkikkek és tanulmányok

Dr. Kovács Gyula

Nyomozásszervezési alapok és a nyomozási verziók.....13

Sasvári Rudolf

A magánnyomozás rövid, átfogó története hazánkban.....21

Reflektáló

Dr. Kovács Gyula

Amikor a hét kérdés csak hat, egy pedig kimaradt – Gondolatok a kriminalisztika alapkérdéseiről.....36

Múltidéző

Fröhlich János – Dr. Kovács Gyula

A prófuntgyáros és a kísértet46

Ez történt velünk

Dr. Kovács Gyula

Detektívhősök újratöltve – Szerzői-szerkesztői előszó a *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők* című novelláskötethez.....63

Mert kell egy könyv! Szerzői előszó a *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok* című kötethez69

A bosszú örvénye, avagy Krecsányi Kálmán és csapata elől nincs menekvés – Recenzió, Szomor Sándor könyvéről.....76

Dr. Szomor Sándor

Magyar Krimifesztivál a Kunsztban.....83

Keglovicsné Mester Györgyi – Dr. Kovács Gyula

Beszámoló a Dr. Dobos János Emléknapról104

Dr. Kovács Gyula

Beszámoló két rendőrmúzeumi előadássorozatról107

Detektívportrék és megemlékezések

Dr. Kovács Gyula

Az egyesített Székesfőváros első rendőrfőkapitánya.....111

A magyar bűnüldözés első nagy krónikása – Fröhlich, a 'szárguldó riporter'.....	119
A kriminalista – A 20 éve elhunyt dr. Dobos János r. ezredes emlékére	127
A Lakatos Jani – In memoriam dr. Lakatos János nyá. r. ezredes	139

Egyebek

Dr. Kovács Gyula

Izsák Jenő karikatúrái IV.	146
---------------------------------	-----

Mester Györgyi

Szemből, szembe	150
Kártyajáték	152

Dr. Kovács Gyula

Az Obsitos Detektívek Lapjának szerzői (2013–2023).....	155
Felhívás.....	163

Főszerkesztői gondolatok Dr. Kovács Gyula a Szerkesztőbizottság elnöke főszerkesztő¹

„Milyen úton induljunk el? – merült fel lapalapításkor a kérdés. *Bármelyiken* – hangzott a válasz, ami annyit jelent, hogy szakmai téren nincs tabu téma. Nem adunk helyet viszont semmiféle politikai, illetve rasszista, kirekesztő, homofób, xenofób, valamint egyéb gyűlöletkeltésre alkalmas megnyilvánulásnak, ellenben nem fogjuk véka alá rejteni a véleményünket akkor, ha szakmai problémákat tapasztalunk. Erre főszerkesztőként a szavamat adom.”²

Tíz évek vagyunk

Ahogy elkezdődött...

Az úgy volt, hogy a *‘döglött aktás’* Kovács Lajos³ (van, ki e nevet nem ismeri?), valamikor a 2010-es évek legelején *‘meghívott’* az Obsitos Detektívek Egyesületébe. Eleinte rendes tagként éltem a szokásos egyesületi életet (klubnapok, egyéb összejövetelek, kirándulások, szakmai előadások stb.), de később előbbre léptem: a Közgyűlés beválasztott a vezetőségi tagok közé.

Ekkor *‘találtam ki’* a lapot, mivel olyanja még nem volt az Egyesületnek. Meg egyébként is. Miért? Mert – a *‘mosodás’* Minarik Ede⁴ után szabadon – kellett egy lap, vagy inkább kettő, pontosabban még egy. Egy ugyanis már volt, legalábbis *‘nekem’*: abban az időben (2012-öt írtunk) idestova második éve főszerkesztője voltam a Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesülete tudományos-szakmai folyóiratának, a *Magyar Bűnüldözőnek*.

¹ A szerző szakvizsgázott jogász, gazdasági büntetőjogi szakjogász, kriminalista, szakíró, tudományos újságíró, a Magyar Újságírók Országos Szövetségének (MÚOSZ) és a Tudományos Újságírók Klubjának (TUK) rendes tagja, képzési szakértő.

² Kovács Gyula: Milyen úton induljunk el? – Főszerkesztői gondolatok. *Obsitos Detektívek Lapja* 2013/1–4. szám, 4–5. oldal.

³ Dr. Kovács Lajos nyá. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, jogász, kriminalista, címzetes egyetemi docens, a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) Állam és Jogtudományi Karának (ÁJK), valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Rendészettudományi Karának (RTK) megbízott oktatója.

⁴ *Régi idők focija* – a beszélő némafilm. A Sándor Pál által rendezett, időtálló, zseniális filmet 1973-ban mutatták be. A mozi *Mándi Iván A Pálya szélén* című műve alapján készült. A film 1924-ben játszódik Budapesten, főhőse *Minarik Ede (Garas Dezső)*, az egyszerű munkástelepi mosodás. A történet tulajdonképpen a kisember küzdelméről és arról szól, hogy soha, semmilyen körülmények között nem lehet az álmainkat feladni. A filmben hangzik el *Minarik*, azóta már szállóigévé nemesült mondása: *„Mert kell egy csapat!”*. Forrás: <https://magyarnemzet.hu/velemen/2023/04/minarik-ed-e-orok-igazsaga> (2023.12.24.).

Szóval, lett egy lap: az NMHH némi huzavona és hiánypótlásra történő felhívás után, az *Obsitos Detektívek Lapja* internetes és nyomtatott változatát 2013. február 1-jével nyilvánartartásba vette.⁵ Megalakult a Szerkesztőbizottság és megindult a munka. Az első lapszám 114 oldal terjedelemben 2013 novemberében látott napvilágot. A borítót én álmodtam meg, az elképzeléseimet pedig Szomor Sándor – némi többletelemmel gazdagítva – megvalósította.

Röviden ennyi a tíz éves lap története. A nem rövid változat leírását most mellőzöm. Akit érdekel, miképpen lettem 2016 májusában – inkább akarva mint akaratlanul – lapkiadó és tulajdonos, az olvassa el a 2016/1–2. számban megjelent, *Csak az a kilenc kéz*⁶ című, bús-borongós hangvételi írásomat.

Egy kis statisztika

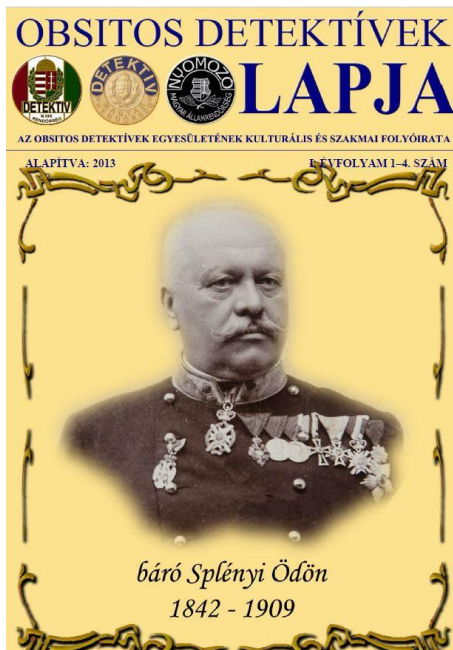
Az eltelt tíz esztendő alatt, tíz lapszám jelent meg: 2013-ban egy összevont szám; 2014-ben az 1–2. és a 3–4. lapszám; 2016-tól 2021-ig összesen hat összevont szám; és az idei, ugyancsak összevont lapszám; 2015-ben és 2022-ben nem adtuk ki a lapot.

Az első lapszám 114, a második 57, a harmadik 62, a negyedik 101, az ötödik 127, a hatodik 83, a hetedik 128, a nyolcadik 100 és a kilencedik 185 oldal terjedelemben látott napvilágot. A tizedik – jubileumi – lapszám 168 oldalon fog megjelenni. Ez tehát mindösszesen 1125 oldal.

A tíz év alatt a tíz lapszámban összesen 39 szerző 152 tanulmányt, szakkikket, bűnügyi novellát, pályaképet, recenziót, reflexiót stb. publikált. Azt gondolom, nincs miért szégyenkeznünk.

A 2023/1–4. ünnepi lapszámunkról

Rossz hír: csak online (elektronikus) formában jelenik meg az Obsitos Detektívek Lapja (a továbbiakban: ODL). A jó hír pedig az, hogy egyáltalán megjelenik. Ezt részletesebben nem szeretném kommentálni, mert már számos esetben megírtam, miszerint *ahhoz, hogy minden évben legalább egyszer, megfelelő terjedelemben és nyomtatott formában megjelenhessen az ODL, támogatókra lenne szükségünk.* Támogatóink azonban sajnos nem akadnak, ezért a kétszemélyes családi kupaktanács (a nejem és jómagam) az idén úgy döntött, hogy – napjaink divatos szóhasználatával élve – befagyasztja a forrásokat:

Az Obsitos Detektívek Lapja első száma

⁵ NMHH: Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Szegedi iroda: <https://nmhh.hu/> (2023.12.24.).

⁶ Kovács Gyula: *Csak az a kilenc kéz.* *Obsitos Detektívek Lapja* 2016/1–2. szám, 89–90. oldal.

nincs pénz, ennyi. Aki bővebben szeretne informálódni erről a témáról, az olvassa el a lapszám végén található felhívást.

Rezümé

Az ünnepi lapszámban 8 rovatban összesen 21 tanulmány, szakcikk stb. olvasható. A *Főszerkesztői gondolatok* rovatban a *Tíz évesek vagyunk* című expozé szerepel (a szerzője szerény személyem).

A *Jogszabályváltozások* rovatban *A Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárás törvény 2023. évi módosításai* című szakcikk olvasható (ez szintén saját szerzemény).

A *Szakcikk* és *tanulmányok* rovat két írást tartalmaz. A *Nyomozásszervezési alapok és a nyomozási verziók* című művet (ezt én 'követtem el') és *Sasvári Rudolf* tanulmányát, amely a *magánnyomozás rövid, átfogó hazai történetét dolgozza fel*.

A *Reflektáló* rovatban olvasható sejtelmes című reflexió ugyancsak a tollamból származik: *Amikor a hét kérdés csak hat, egy pedig kimaradt – Gondolatok a kriminalisztika alapkérdéseiről* (pedig néhányszor már megfogadtam, hogy nem 'gyártok' ilyen hosszú címekeket).

A *Múltidéző* rovatban *Fröhlich Jánossal* közös munkánk, egy a XIX. század elején játszódó detektívtörténet szerepel. A címe: *A prófuntgyáros és a kísértet* (ez az egyik kedvenc novellám).

Az *Ez történt velünk* rovat összesen hat ismeretterjesztő írást, recenziót és beszámolót tartalmaz, a következő sorrendben:

- *Detektívhősök újrátöltve – Szerzői-szerkesztői előszó a Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők című novelláskötet*hez (dr. Kovács Gyula)
- *Mert kell egy könyv! Szerzői előszó a Válogatott kriminalisztikai tanulmányok* című kötethez (dr. Kovács Gyula)
- *A bosszú örvénye, avagy Krecsányi Kálmán és csapata elől nincs menekvés – Recenzió, Szomor Sándor* könyvéről (dr. Kovács Gyula)
- *Magyar Krimifestivál a Kunsztban* (dr. Szomor Sándor)
- *Beszámoló a Dr. Dobos János Emléknapról* (Keglovicsné Mester Györgyi – dr. Kovács Gyula)
- *Beszámoló két rendőrmúzeumi előadásorozatról* (dr. Kovács Gyula)

A *Detektívportrék és megemlékezések* rovatban három portré és egy nekrológ olvasható. Mind a négy írás tőlem származik:

- *Az egyesített Székesfőváros első rendőrfőkapitánya*
- *A magyar bűnüldözés első nagy krónikása – Fröhlich, a 'száguldó riporter'*
- *A kriminalista – A 20 éve elhunyt dr. Dobos János r. ezredes emlékére*
- *A Lakatos Jani – In memoriam dr. Lakatos János nyá. r. ezredes*

Az *Egyebek* rovatban *Izsák Jenő karikatúráit* tettük közzé – immár negyedik alkalommal, majd olvasószerkesztőnk, a novellairó és meseszerző *Keglovicsné Mester Györgyi* két bűnügyi története olvasható: a nagyon találó című *Szemből, szembe és az áthallásos' Kártyajáték*. Ezt követi az *Obsitos Detektívek Lapja* szerzőinek felsorolása, illetve az expozéban már említett felhívás. A lapszám *Könyvajánlóval* zárul, három legutóbbi könyvemet 'reklámozom': *Kis nyomozástan* (2020); *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők* (2022); *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok* (2022).

*

A továbbiakban nincs más feladatomban, mint egyfelől tisztelettel és örömmel jelenteni, hogy az *Obsitos Detektívek Lapjának 2023/1–4. Jubileumi száma elkészült*; másfelől itt is megköszönöm a szerzőknek és a Szerkesztőbizottság tagjainak a közreműködést és az önzetlen segítséget.

Őszintén remélem, hogy a karácsonyi ünnepek meghitt családi légkörben teltek/telnek. Mivel Szilveszter napja vésszesen közeleg (délutáni sétánk során a Mázsza térről integetett felénk, és szerintem már ráfordult a Kőbányai útra – szép lassan ideér), minden kedves Olvasónknak sikerekben gazdag, eredményes újesztendőt és erőt, egészséget kívánok! Ahogy Rudolf Veronika (Veron), Hévíz egyik kedves arca mondaná: *Világbéke!*

Bp. – Kőbánya, 2023 Karácsony havában

Dr. Kovács Gyula
főszerkesztő
a Szerkesztőbizottság elnöke

Jogszabályváltozások

Dr. Kovács Gyula

A Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárás törvény 2023. évi módosításai

„Megszokottá vált, hogy hazánkban a jogalkotó szinte soha nem pihen: a kerek szünet nélkül forognak, özönlik ránk a jogszabályadat, és se szeri, se száma a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek (ez utóbbi 2010. december 30-ig az állami irányítás egyéb jogi eszközei megnevezéssel volt ismert).”⁷

Bevezetés

A jogalkotó az idén sem tétlenkedett. Lapzártáig (2023. december 14.) a Magyar Közlönyből (MK) 180 és a Hivatalos Értesítőből (HE) 62 lapszám jelent meg.⁸ Ez az MK esetében 10.164, a HE vonatkozásában pedig 6084 oldalnyi közlönyanyag. Ez mindösszesen 16.248 oldal, ami december 14-ig a munkaszüneti napokat is számítva, napi lebontásban 52,4 oldalt jelent. Amennyiben 8 órás munkaidőt veszünk alapul, úgy a jogszabályváltozásokat figyelemmel kísérőknek naponta 6,5 oldalt kell(ene) elolvasniuk. Ez azért elismerésre méltó teljesítmény.

Vizsgáljunk meg néhány kiemelt kategóriát részletesebben.

Az Országgyűlés (OGY) lapzártáig 85 törvényt alkotott. Legutóbb december 13-án (MK 178. szám) az egyetemek és a kutatóintézetek, valamint a gazdaság összekapcsoltságának erősítéséhez szükséges egyes törvények, továbbá egyes felnőttképzési és kulturális tárgyú törvények módosításáról szóló 2023. évi LXXXV. (saláta)törvény látott napvilágot. A 18 oldal terjedelmű jogszabály 15 törvény rendelkezéseit változtatta meg.

Kormányrendeletből (Korm. rendelet) 568-at sikerült a Kabinetnek összehoznia. A legutóbbi december 14-én (MK 180. szám) jelent meg, és az államháztartási tárgyú veszélyhelyzeti kormányrendeletek hatályon kívül helyezéséről szól.

Vegyük górcső alá a rendeletek ötös toplistáját.

⁷ Kovács Gyula: A Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárás törvény 2021. évi módosításai. *Obsitos Detektívek Lapja* 2021/1–4. szám, 8. oldal; lásd még a jogalkotásról szóló – 2010. december 30-ig hatályban volt – 1987. évi XI. törvény (rég. Jat.) 46–56. §-ának rendelkezéseit.

⁸ Forrás: <https://magyarkozlony.hu/> (2023.12.16.).

A sorban *első a Belügyminisztérium (BM) 52* rendelettel. *Második a Gazdaságfejlesztési Minisztérium (GFM) 31* rendelettel, és *harmadik a Miniszterelnöki Kabinetiroda (MK):* rendeleteik száma 28. Az MK-t követi az *Energiügyi Minisztérium (EM) 25* rendelettel, és *holtversenyben az ötödik helyen végzett az Építési és Közlekedési Minisztérium (ÉKM),* valamint a *Honvédelmi Minisztérium (HM): 22–22* rendeletet alkottak. Az ötös lista *utolsó* helyéről éppen hogy lemaradt a *Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH), 21* rendelettel.

Végül szólni kell a Magyar Nemzeti Bankról (MNB): *a jegybank* ugyan nem minisztérium, de az MNB elnökének rendelete jogszabálynak⁹ minősül, így az MNB *a 63* rendeletével *lényegében listavezető lenne.*

Most pedig nézzünk szét a közjogi szervezetszabályozó eszközök¹⁰ (normatív határozatok és normatív utasítások) háza táján.

A közjogi szervezetszabályozó eszközök mezőnyét a Kabinet vezeti, 1569 kormányhatározattal (Korm. határozat). Második helyen a köztársasági elnöki (KE) határozatok végeztek: 258 ilyen határozat született. A KE határozatokat a miniszterelnöki (ME) határozatok követik: ezek száma 100, az országgyűlési (OGY) határozatoknak pedig a negyedik helyezés jutott (32 határozat). Sereghajtó az Alkotmánybíróság, 25 AB határozattal.

A Hivatalos Értesítő (HE), amely a Magyar Közlöny (MK) melléklete, közjogi szervezetszabályozó eszközöket (utasításokat), valamint nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos és egyéb közleményeket tartalmaz. A HE utasításai között tallózva, a következő – ugyancsak ötös – sorrend állítható fel:

- *a honvédelmi miniszter HM utasítása (53 utasítás),*
- *a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának BVOP utasítása (46 utasítás),*
- *az országos rendőrfőkapitány ORFK utasítása (32 utasítás),*
- *a belügyminiszter BM utasítása (30 utasítás) és*
- *a Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető miniszter MK utasítása (22 utasítás).*

Holtversenyben a hatodik helyen végzett az energiügyi miniszter, valamint az építési és közlekedési miniszter 19–19 EM, illetve ÉKM utasítással. Megjegyzendő, hogy a legfőbb ügyész a HE-ben mindösszesen 17 LÜ utasítást tett közzé.

A büntető jogszabályok 2023. évi módosításai

Amennyiben a széles értelemben vett büntető jogszabályok közül a Büntető Törvénykönyvet¹¹ és a büntetőeljárás törvényt¹² vesszük górcső alá, akkor azt látjuk, hogy 2023. évben a Btk.-t 6 törvény 4 alkalommal, a Be.-t pedig 7 törvény 7 esetben módosította (az idei módosítások számszerűleg ugyan nem léphetnek a korábbi évek módosításainak a nyomába, de annak azért örülünk, hogy lassan vége az évnek). Megjegyzendő, hogy a hatálybalépéstől számítva¹³ a Btk. 60, a Be. pedig 24 módosítást ért meg.

⁹ Forrás: <https://lexikon.uni-nke.hu/szocikk/jogszabaly/> (2023.12.16.); a jogszabály fogalmáról lásd még a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 1–5. §-át.

¹⁰ A közjogi szervezetszabályozó eszközök fogalmát a Jat. 1. § (1) bekezdés b) pont és a 23–24. § határozza meg.

¹¹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.).

¹² A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.).

¹³ A Btk. 2013. július 1-jén, a Be. 2018. július 1-jén lépett hatályba.

A Btk. 2023. évi módosítása

A Btk. 2023. évi módosításai (a hatálybalépés sorrendjében) a következők:

- az egyes törvényeknek a polgárok biztonságát erősítő módosításáról szóló *2020. évi XXXI. törvény* (hatályos: 2023. január 1-jétől);
- a területi közigazgatás működésével kapcsolatos egyes kérdésekről, valamint egyes törvényeknek az Alaptörvény tizenegyedik módosításával összefüggő módosításáról szóló *2022. évi XXII. törvény* (hatályos: 2023. január 1-jétől);
- az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról szóló *2022. évi LX. törvény* (hatályos: 2023. január 1-jétől);
- a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény módosításáról rendelkező *2023. évi XXX. törvény* (hatályos: 2023. június 2-ától);
- az igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló *2023. évi XXXI. törvény* (hatályos: 2023. július 1-jétől);
- Magyarország 2024. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló *2023. évi LIII. törvény* (hatályos: 2023. szeptember 1-jétől);
- az igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló *2023. évi XXXI. törvény* (hatályos: 2023. szeptember 1-jétől).¹⁴

A Be. 2023. évi módosítása

A Be. 2023. évi módosításai (a hatálybalépés sorrendjében) a következők:

- a területi közigazgatás működésével kapcsolatos egyes kérdésekről, valamint egyes törvényeknek az Alaptörvény tizenegyedik módosításával összefüggő módosításáról szóló *2022. évi XXII. törvény* (hatályos: 2023. január 1-jétől);
- az egyes igazságügyi tárgyú törvényeknek a magyar helyreállítási és ellenállóképességi tervhez kapcsolódó módosításáról szóló *2023. évi X. törvény* (hatályos: 2023. június 1-jétől);
- Magyarország biztonságát szolgáló egyes törvények módosításáról szóló *2022. évi L. törvény* (hatályos: 2023. július 1-jétől);
- a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló *2023. évi XXV. törvény* (hatályos: 2023. július 24-től);
- az igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló *2023. évi XXXI. törvény* (hatályos: 2023. szeptember 1-jétől);
- az egyetemek és a kutatóintézetek, valamint a gazdaság összekapcsoltságának erősítéséhez szükséges egyes törvények, továbbá egyes felnőttképzési és kulturális tárgyú törvények módosításáról szóló *2023. évi LXXXV. törvény* (hatályos: 2023. december 14-től);
- az egyes igazságügyi tárgyú törvényeknek a magyar helyreállítási és ellenállóképességi tervhez kapcsolódó módosításáról szóló *2023. évi X. törvény* (hatályos: 2024. február 23-tól);
- az egyetemek és a kutatóintézetek, valamint a gazdaság összekapcsoltságának erősítéséhez szükséges egyes törvények, továbbá egyes

¹⁴ Forrás: <https://njt.hu/> (2023.12.17.).

felnőttképzési és kulturális tárgyú törvények módosításáról szóló 2023. évi LXXXV. törvény (hatályos: 2024. február 13-tól).¹⁵

*

A büntető jogszabályok 2023. évi módosításáról itt és most nem kívánok részletesebben értekezni. A jelentősebb változásokra később, önálló tanulmány(ok) keretében kitérek.

Továbbra is az a gyanúm, miszerint a büntető jogszabályokat módosító törvényekkel, még mindig azokat a csorbákat köszörülük ki, amelyek az új Be. kodifikálása során keletkeztek, illetve, amelyeket az Országgyűlés a 2017. június 13-i ülésnapján – az új Be. elfogadásakor – követett el, és amelyek gondosabb törvényelőkészítő munkával elkerülhetők lettek volna. Konkrétan: a kérdéses jogszabálymódosítások egy permanens hibajavítási folyamat részei, amely gyaníthatóan addig tart, amíg a hamarjában összehozott új büntetőeljárás törvényt rendbe nem teszik – még mindig azt gondolom, hogy a legelőjén lett volna célszerű tisztességes munkát végezni.

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

Kovács Gyula: A Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárás törvény 2021. évi módosításai. *Obsitos Detektívek Lapja* 2021/1–4. szám

Internetes hivatkozások

<https://lexikon.uni-nke.hu/szocikk/jogszabaly/> (2023.12.16.)

<https://magyarkozlony.hu/> (2023.12.16.)

<https://njt.hu/> (2023.12.17.)

¹⁵ Forrás: <https://njt.hu/> (2023.12.17.).

Szakkikkek és tanulmányok

Rovatvezető: Dr. Kovács Gyula

Dr. Kovács Gyula

Nyomozásszervezési alapok és a nyomozási verziók¹⁶

A Rendőrmúzeum¹⁷ 2023 tavaszán és szeptemberében, *Nyomozás a gyakorlatban – A kezdeti lépésektől a nyomozás tervezéséig és szervezéséig* címmel, hatrészes előadássorozatot szervezett.

*A nem csupán szakembereknek szóló ötödik, 2023. május 30-án elhangzott ismeretterjesztő előadás témája a nyomozás tervezése és szervezése volt.*¹⁸ Lapunk hasábjain ennek az előadásnak, pontosabban egy részének szerkesztett változatát olvashatják.

A következőkben a tervezésről, a szervezésről és az ellenőrzésről lesz szó, valamint a verziók kidolgozásával, az azzal kapcsolatos intézkedésekkel, csoportosításukkal, illetve nyomozási terv fajtáival foglalkozom.

1. A tervezésről, a szervezésről és az ellenőrzésről általában

A terv teljesítése érdekében szükséges feladatok részletezése előtt, indokoltan tartok néhány gondolatot a tervezésről, a szervezésről és az ellenőrzésről vázlatosan kifejteni.

*A terv jövőbeni cselekvést, annak idejét és módját meghatározó elgondolást jelent. Aki tervez, az pedig valamire vonatkozóan tervet készít.*¹⁹ A terv a módzatok, eszközök, eljárások rendszere, amelyek valamely meghatározott cél szolgáltatásban állnak és e cél elérésére szolgálnak.²⁰ Ehhez képest a tervezés

¹⁶ E szakkikk elkészítéséhez – a hivatkozott források mellett – felhasználtam Kovács Gyula: *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktikai, kriminálmotodikai és kriminalisztikatörténeti értekezések.* Budapest, Dr. Kovács Gyula – [KGyul@]TM, 2023, 29–35. oldal.

¹⁷ Az ORFK Készenléti Rendőrség Költségvetési Igazgatóságához tartozó Rendőrmúzeum a 1087 Budapest, Mosonyi utca 5. szám alatt található. Weboldal: <https://www.rendormuzeum.com/fooldal> (2023.10.18.).

¹⁸ Az előadások témája sorrendben: 1) *Büntető anyagi és alaki jog (eljárásjog), nyomozás és kriminalisztika* (2023. március 7. 17:00 óra); 2) *Kik nyomoznak, és mi a feladatuk?* (2023. március 28. 17:00 óra); 3) *A kezdeti lépések* (2023. április 18. 17:00 óra); 4) *A bizonyítás tárgya* (2023. május 9. 17:00 óra); 5) *A nyomozás tervezése és szervezése* (2023. május 30. 17:00 óra); 6) *Befejezés (Összegzés) – Egy áruházi lopás nyomozása* (2023. szeptember 12. 17:00 óra). Előadó: dr. Kovács Gyula ny. r. alezredes – [KGyul@]TM.

¹⁹ JUHÁSZ József – SZÖKE István – O. NAGY Gábor – KOVALOVSKY Miklós (szerk.): *Magyar értelmező kéziszótár.* Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978, 1367. oldal.

²⁰ RÉVAY Mór János – VARIÚ Elemér (főszerk.): *Révai Nagy Lexikona 18. kötet/Tarján-Vár.* Szekszárd, Babits Kiadó, 1998, 201. oldal.

az a szellemi tevékenység, amelynek során elkészül a jövőben elérni kívánt cél vagy célok cselekvési programja.

A szervezés olyan szellemi tevékenység, amely meghatározott cél érdekében, munkafolyamatok és ezek ellátására hivatott szervezetek, általában ember-gép rendszerek létrehozására, illetve fejlesztésére, működésük rendjének tartalmi és formai előírásaira, a munkaerő, a munka tárgya, a munkamódszer és munkaeszköz optimális összehangolására irányul.

Az ellenőrzés feladata a szervezetben folyó tevékenység eredményeinek, minőségjegyeinek, célszerűségének, valamint (külső és belső) feltételeinek a megállapítása és értékelése.

A tervezés, szervezés és ellenőrzés a vezetésstudomány szemszögéből a vezetési ciklus szerves részei, önálló vezetési funkciók, amelyek elméletileg és didaktikailag ugyan elválaszthatók a többi elemtől (célok kijelölése, tájékoztató-tájékoztató, döntés), gyakorlatilag azonban szoros kapcsolatban állnak mindegyikkel.

A vezetési ciklus egyes tevékenységelemeinek tartalma a következő:

- a cél kijelölése a vezetett (irányított) szervezet vagy egység tevékenységének irányát, a jövőben elérendő állapotot vagy eredményt tartalmazza,
- a tájékoztató-tájékoztató szakaszában a cél megvalósításához szükséges külső és belső adatok összegyűjtése, rendszerezése, értékelése történik (értelemszerűen ugyanakkor már a cél kitűzése is információkon alapul),
- a tervezés funkciója az egymással összemérhető, reális döntési variációk kialakítása, amelynek során a várható pozitív és negatív következményeket is fel kell mérni, valamint ki kell dolgozni az alternatívák közötti választás szempontjait,
- maga a döntés tudatos választás az előkészítés során összeállított lehetőségek közül, ami vagy az adott tevékenység céljára, vagy a megvalósítás módjára, esetleg mindkettőre vonatkozik,
- a szervezés fázisában történik a cél realizálásához szükséges részfeladatok meghatározása, ezek megosztása, majd összehangolása (de idetartozik természetesen a végrehajtás objektív és szubjektív feltételeinek biztosítása is),
- az ellenőrzés hivatott az előkészítés, a döntés, vagy a végrehajtás szakaszában fellépő hibák, eltérések feltárására, ennek alapján kiküszöbölésére, csökkentésére, illetve a jövőbeni hibák megelőzésére.²¹

2. A verziók kidolgozása

A verzió latin eredetű szó, köznapi értelmében változatot jelent.²² Az irodalomtudomány a verziót egyfajta szövegváltozatnak tekinti,²³ míg más értelmezésben a verzió annyi, mint fordítás, fordulás, valamely elbeszélés vagy tudósítás

²¹ GUNDE Ákos – HEGYI Lórántné – VÁRKONYI László: *Vezetési ismeretek II. kötet*. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 1991, 1–5., 61. és 73. oldal; KOVÁCS Gyula: *Nyomozási alapismeretek*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004, 169–172. oldal.

²² Pesti Hírlap Szerkesztősége (szerk.): *A Pesti Hírlap Lexikona*. Budapest, Pesti Hírlap Kiadása, 1937, 1120. oldal.

²³ JUHÁSZ – SZŐKE – O. NAGY – KOVALOVSKY I. M. 1487. oldal.

foglalatja, áttétel,²⁴ illetve egy adott esemény, történés vagy tény értelmezésének, előadásának módja.²⁵

Ismeretelméleti szempontból pedig a verzió a hipotézisnek megfelelő szerepet tölt be a nyomozásban.²⁶ A hipotézis (υπόθεση) görög eredetű szó, jelentése „feltevés, amelynek alapján a jelenségeknek egy bizonyos csoportja egységes szempontok szerint leírható, magyarázható”.²⁷

A nyomozási verzió – Lakatos János meghatározása szerint – olyan feltevés (feltételes logikai ítélet), amely a rendelkezésre álló adatok logikai feldolgozása alapján reálisnak tekinthető magyarázatot ad az eljárás tárgyát képező cselekmény, esemény egészére vagy annak egy részére (a kriminalisztikai alapkérdésekre).²⁸

Természetesen a szakirodalomban – nem szokatlan módon – a nyomozási verzió többféle megközelítésével, fogalmával is találkozhatunk.

Rudas György meghatározásában „a verziók a nyomozási terv alapját, lényegét képezik. Meghatározzák a nyomozás irányát és ezzel összefüggésben a bizonyítékok összegyűjtése érdekében szükséges intézkedéseket”.²⁹ Pusztai László értelmezésében „a verzió a bűncselekmények egészét vagy annak valamely részét megmagyarázó feltételes logikai ítélet, a nyomozási tervvel szoros kölcsönhatásban álló taktikai eszköz, amelynek segítségével meghatározható a büntetőeljárásban a bizonyítás tárgya, valamint a bizonyító tények és a bizonyítékforrások köre”.³⁰ Egyszerűbben, hogy Simagöröngyösön Pista bácsi is megértse: a rendelkezésre álló adatok alapján, a szakmai tapasztalatokra és a nyomozói fantáziára támaszkodva az ügygazda megpróbálja 'kitalálni' (megmodellezni), hogy mi történhetett (vagyis a kriminalisztikai alap- és kiegészítő kérdésekre előzetesen megfogalmazza a lehetséges válaszokat – egyáltalán nem boszorkányság).

A verziók osztályozása (a verziók fajtái) tulajdonképpen a büntetőeljárásban, a nyomozási terv elkészítésében betöltött szerepük bemutatására, megjelölésére szolgál. A verziókat csoportosíthatjuk:

- alapverziókra,
- terjedelmük szerint,
- tárgyukra tekintettel és
- készítőjük alapján.

Az alapverziók a „Mi történt?” és a „Ki, kivel követte el?” kriminalisztikai alapkérdésekre adnak átfogó jelleggel választ. A (bűn)cselekmény tudomásra jutását követően legelőször az alapverziókat állítja fel a nyomozó hatóság. Hangsúlyozom (szinte már-már szótagolom): az alapvető kérdés nem az, hogy hol történt a cselekmény (az elkövetés helyszíne a legtöbbször amúgy is adott,

²⁴ RÉVAY Mór János – VARJÚ Elemér (főszerk.): *Révai Nagy Lexikona 19. kötet/Vár–Zsüri/Kiegészítés: Aachen–Beöthy*. Szekszárd, Babits Kiadó, 1998, 180. oldal.

²⁵ BAKOS Ferenc (szerk.): *Idegen szavak és kifejezések szótára*. Budapest, Akadémiai Kiadó – Kossuth Könyvkiadó, 1984, 893. oldal.

²⁶ LAKATOS János (szerk.): *Krimináltaktika I. kötet*. Budapest, Rendőrtiszt Főiskola – Rejtjel Kiadó, 2004, 46. oldal.

²⁷ GERŐ Ödön (főszerk.): *Tolnai Világlexikona 7. kötet*. Budapest, Magyar Kereskedelmi Közlöny Hírlap- és Könyvkiadó-vállalat, 1916, 98. oldal.

²⁸ LAKATOS i. m. 48. oldal.

²⁹ GARAMVÖLGYI Vilmos (főszerk.): *Krimináltaktika. Általános rész*. Budapest, Belügyminisztérium Tanulmányi és Módszertani Osztálya, 1961, 689. oldal.

³⁰ ILLÁR Sándor (szerk.): *Krimináltaktika 2. Krimináltaktika. Tankönyv a Rendőrtiszt Főiskola hallgatói részére*. Budapest, Belügyminisztérium (BM) Könyvkiadó, 1983, 310. oldal.

vagy az elsődleges intézkedések eredményeképpen ismertté válik). A főkérdés a „*Mi történt?*” – ugyanis, ha ezt nem tisztázzuk, akkor csak egymást nézegethetjük, akár a helyszínen, a '*valami*' vagy a '*semmi*' helyszínen.

A *verziók terjedelmük szerint* lehetnek

- általános- és
- részverziók.

Az *általános* – átfogó jellegű – *verziók*, valamely fő irány vagy feladatcsoport változatait jelölik ki. A *részverziók* – az általános verziókon belül – egy (vagy több) konkrét kérdést dolgoznak fel.

A *verziók tárgyuk szerint*

- történeti,
- minősítési és
- munkaverziókra

csoportosíthatók.

A *történeti verziók* a cselekmény menetéről alkotott elképzelések (az hogyan, mi módon és hányféleképpen játszódhatott le). A történeti verziók részét képezik az alapverzióknak és változhatnak a nyomozás során.

A *minősítési verziók* a cselekmény büntetőjogi megítélésére vonatkoznak. A minősítési verziók ugyancsak részét képezik az alapverzióknak; a nyomozás során – a rendelkezésre álló adatok változásának tükrében – többször módosulhatnak (és módosulnak is); a bizonyítás tárgyának meghatározásában kitüntetett szerepet játszanak; szoros összefüggésben, mondhatni kölcsönhatásban állnak a történeti verziókkal. Ez utóbbi oka nagyon egyszerű: a történeti verzió változása a minősítési verziók módosulását eredményezheti (például kiderül, hogy az elkövetők hárman voltak, egyikük löfegyvert tartott magánál; a lakásba a dolog elleni erőszakkal behatolás nem nappal, hanem éjjel történt; a szexuális erőszak sértettje nem felnőttkorú, hanem a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be; a sértett sérülése – az elsődleges orvosi vizsgálat megállapításával ellentétben – nem nyolc napon belül, hanem nyolc napon túl gyógyul – oldalakon keresztül lehetne sorolni).

Figyelem: *minden alapverzió részben minősítési verzió, de nem minden minősítési verzió alapverzió.*

A *munkaverziók* a nyomozás során felmerült konkrét kérdés megoldási lehetőségeit fogalmazzák meg (lényegében egy adott feladat megoldásának változatait dolgozzák ki).

Készítőjük alapján

- a nyomozó hatóság tagja által készített, valamint
- az eljárás egyes szereplőinek (a büntetőeljárásban részt vevő személyeknek) álláspontját tükröző verziókat különböztethetünk meg.

E csoportosítás a bűnügyi tudományok jeles képviselőit megosztja: egyesek elfogadják, hogy az eljárás nem hatósági szereplőinek az álláspontja verzióknak minősül, mások pedig elvetik ezt. Jőmagam, noha nem vagyok a bűnügyi tudományok jeles képviselője (legalábbis még nem szóltak), ez utóbbiak közé tartozom: a büntetőeljárás résztvevőinek, például a terheltnek, a védelemnek és a sértettnek lehet többféle álláspontja, de az nem nyomozási verzió.

Fontos: a *bűnügyi nyomozás során a jogszabályok és a közjogi szervezet-szabályozó eszközök rendelkezéseinek megtartása kötelező* (a nyomozás joghoz kötött tevékenység, főszabály szerint a büntetőeljárás-jogra van '*fel-fűzve*'). A *jogszabályok stb. rendelkezéseinek megtartásán túlmenően* azonban

szinte (ismétlem: szinte) *semmi nincs kőbe* (vagy ércablába) vésve, még a verziók csoportosítása sem. (A verziók csoportosítását és a nyomozási terv fajtáit – táblázatos formában – a 4. fejezet tartalmazza.)³¹

3. A verziókkal kapcsolatos intézkedések

A verziókkal végzett munkának nem csupán a nyomozás tervezésében, hanem a nyomozásban – mint megismerő tevékenységben –, *sőt az egész büntetőeljárásban jelentős szerepe van.* A büntetőeljárás – amelynek részét képezi a nyomozás – az adott ügyben rendelkezésre álló, gyakran meglehetősen kevés, pontatlan és hiányos adatok alapján indul meg: a múltbeli esemény megismerése a már meglévő információkra épített feltevések kidolgozása, és azok ellenőrzése útján történik. E folyamatot az jellemzi, hogy az adatok alapján számításba vesszük a már említett kriminalisztikai alapkérdésekre adható összes reális válaszlehetőséget, és azok fokozatos csökkentése – a valótlannak, a szükségtelennek bizonyult feltevések kizárása – útján jutunk el az egyetlen helyes megoldáshoz, a megalapozott gyanú magasabb szintjének, egyfajta bizonyosságnak a megállapításához. *Tisztázatlan kérdések* azonban *nem csak a múltbeli eseménnyel, hanem az elvégzendő, tehát a jövőbeni feladatokkal kapcsolatban is felmerülnek.*

Összegezve: *a nyomozási verzió a nyomozás során felmerült összes kérdés megválaszolására kialakított feltevés* (íme egy újabb és még rövidebb verzió). *A verziók felépítése, az ellenőrzés lehetőségeinek megválasztása, maga az ellenőrzés és az ellenőrzés eredményének értékelése pedig a verziókkal végzett munka,* amely a következő elemekből áll:

- a rendelkezésre álló adatok elemzése, értékelése (az úgynevezett adatelemző-értékelő munka),
- a verziók felállítása,
- az ellenőrzés megfelelő módjának megválasztása, majd az ellenőrzés végrehajtása,
- az eredmény értékelése.

Minden egyes eljárási cselekmény (intézkedés vagy nyomozási cselekmény) újabb információkkal gazdagítja a nyomozást: a beszerzett adatok módosíthatják (megerősíthetik vagy kizárhatják) a verziókat, illetve újabbak felállításához vezethetnek. E munkát mindaddig folytatni kell, amíg valamelyik verzió feltételes magyarázatból bizonyossággá nem válik. Ha a helyes megoldást nem sikerül megtalálni, újra kell értékelní az adatokat és előlről kezdeni az adott probléma feldolgozását mindaddig, amíg erre reális lehetőség adódik.

Az adatelemző-értékelő munka folyamatához az adatok vizsgálata, bírálata, rendezése és a következtetés tartozik. Az adatok vizsgálata egyúttal a verziók tematikus csoportosítását is jelenti: annak eldöntését, hogy az adat melyik verzióhoz, illetve a verziók mely csoportjához, és hogyan kapcsolódik (pl. minősítési vagy történeti verzió felállításának, illetve elbírálásának alapjául szolgál-e). *Az adatok bírálata* egyúttal annak megállapítására is irányul, hogy az adat, milyen verzió felállítására, ellenőrzésére, módosítására vagy kizárására alkalmas. *Az adatok rendezése és a következtetés* egyrészt a kriminalisztikai

³¹ Dobos – Kovács i. m. 105–109. oldal.

alapkérdések megválaszolására vonatkozó verziók értékének, másrészt a verziók ellenőrzésére irányuló feladatoknak a meghatározását is magába foglalja.

NYOMOZÁS A GYAKORLATBAN
A KEZDETI LÉPÉSEKTŐL A NYOMOZÁS TERVEZÉSEIG ÉS SZERVEZÉSEIG

I. ELŐADÁS: 2023.03.07. 17:00
BÜNTETŐ ANTAGI ÉS ALAKI JOG (ELJÁRÁSJOG), NYOMOZÁS ÉS KRIMINALISZTIKA

II. ELŐADÁS: 2023.03.28. 17:00
KIK NYOMOZNAK ÉS MI A FELADATUK?

III. ELŐADÁS: 2023.04.18. 17:00
A KEZDETI LÉPÉSEK

IV. ELŐADÁS: 2023.05.09. 17:00
A BIZONYÍTÁS TÁRGYA

V. ELŐADÁS: 2023.05.30. 17:00
A NYOMOZÁS TERVEZÉSE ÉS SZERVEZÉSE

VI. ELŐADÁS: 2023.09.12. 17:00
BEFEJEZÉS (BOT ÁRUHÁZI LOPÁS NYOMOZÁSA)

Előadó: Dr. Kovács Gyula ny.r. alezredes,
Bűnügyi igazgató, gazdasági bűntudományi szakjogász és kriminalista

Az előadásorozaton való részvétel INGYENES,
regisztrációban nem kötött

HELYSZÍN: RENDŐRMŰZEUM
1087 BUDAPEST, MOSONYI UTCA 5.
TEL.: 061-477-2183
titkarsag@rendormuzeum.com

A következtetés eredménye a verziók felállítása, amelyben a logikai szabályok mellett a kriminalisztika által kidolgozott sajátos elvek is érvényesülnek. Itt a tényhez kötöttség (vagy realitás) és a konkrétság elve játszik kiemelkedő szerepet.

A helyesen felépített verzió nem csupán a meglévő adatokat és az azokból levonható következtetéseket tartalmazza, hanem magában foglalja azokat a tényeket és következtetéseket is (másképpen: mit tudunk, és mit keresünk), amelyek fennállása esetén a verzió feltételezésből valószínűságot magyarázattá válik. Az ellenőrzés során éppen ezeket a feltételként meghatározott tényeket, adatokat kell feltárni, bizonyítani.

A verziók ellenőrzésének első mozzanata azoknak a tényeknek a számbavétele, amelyek megállapítása útján

igazolhatók vagy megdönthetők a verziók. Ezután kell elhatározni, hogy milyen cselekmények, intézkedések alkalmasak a cél elérésére (lényegében a feladatok kitűzése), majd a kitűzött feladatokat kell végrehajtani. Az elmondottakból nyilvánvaló a verziók és a nyomozás tervezésének-szervezésének összefüggése: a verziókat és ellenőrzésük feladatait a terv fogja át és kapcsolja össze.

A verziók ellenőrzésének elvei a következők:

- a sorrendiség és a gyorsaság (az alapverzió és ezen belül a minősítési verzió esetében ez az elv fokozottabb mértékben érvényesül),
- a párhuzamos ellenőrzés,
- a többoldalú ellenőrzés,
- a teljességre való ellenőrzés (a tárgyilagosság és a teljesség).

A verziókkal végzett munka utolsó fázisa az eredmény értékelése, amely lényegében az ellenőrzés során beszerzett adatoknak a verziókkal történő összevetése.

Amennyiben valamely verzió megalapozottnak, helytállónak bizonyul, és ugyanezen tények alapján más reális magyarázat nem adható, úgy jogos az a következtetés, hogy megtaláltuk a helyes megoldást (vagy nem). A helyes megoldás természetesen a többi verzió kizárását (elvetését) is jelenti. Ez fordítva nem feltétlenül igaz: ha egy kivételével megdőlnék (kizárásra kerülnek) a verziók, az nem jelenti azt, hogy a talpon maradt verzió a helyes megoldás (még további ellenőrzés szükséges).

A helyes megoldás hiányában újabb ellenőrzés szükséges, ha pedig egyik verzió sem bizonyul megalapozottnak, meg kell vizsgálni, hogy milyen újabb

verziókat lehet felállítani. Ezt követően kezdődhet minden előlről (sziszifuszi munkahegyek).³²

Végül egy gondolatmocarogtató kérdés, amelyet szándékosan nyitva hagyok: *muszáj minden esetben verziókat felállítani?*³³

4. A verziók csoportosítása és a nyomozási terv fajtái³⁴

A VERZIÓK CSOPORTOSÍTÁSA	
Alapverziók	Mi történt?
	Ki, kivel követte el ?
Verziók, terjedelmük szerint	Általános verziók
	Részverziók
Verziók, tárgyukra tekintettel	Történeti verziók
	Minősítési verziók
	Munkaverziók
Verziók, készítőjük alapján	A nyomozó hatóság tagja által készített verziók
	Az eljárás egyes szereplői álláspontját tükröző verziók

A NYOMOZÁSI TERV FAJTÁI	
Tartalmi szempontok szerint	A nyomozás egészét átfogó terv
	Részterv
Formai szempontok alapján	Gondolati terv
	Feljegyzésszerű terv
	Írásbeli nyomozási terv
	Típusterv

5. Forrás- és Irodalomjegyzék

5.1. Felhasznált irodalom

BAKOS Ferenc (szerk.): *Idegen szavak és kifejezések szótára*. Budapest, Akadémiai Kiadó – Kossuth Könyvkiadó, 1984

DOBOS János – KOVÁCS Gyula: *Kis nyomozástan – Dr. Dobos János születésének 85. évfordulója tiszteletére. Harmadik, átdolgozott kiadás*. Budapest, Dr. Kovács Gyula – [KGyul@]TM, 2020

GARAMVÖLGYI Vilmos (főszerk.): *Kriminalisztika. Általános rész*. Budapest, Belügyminisztérium Tanulmányi és Módszertani Osztálya, 1961

³² KOVÁCS i. m. 187–192. oldal; KOVÁCS Gyula: *A nyomozás tervezése és szervezése* című előadás PowerPoint anyaga. Elhangzott Budapesten, 2019. november 30-án 09:45–13:00 óra között (Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Bűnügyi szakjogász szakirányú továbbképzés).

³³ DOBOS – KOVÁCS i. m. 110–113. oldal.

³⁴ DOBOS – KOVÁCS i. m. 180. oldal.

- GERŐ Ödön (főszerk.): *Tolnai Világlexikona 7. kötet*. Budapest, Magyar Kereskedelmi Közlöny Hírlap- és Könyvkiadó-vállalat, 1916
- GUNDE Ákos – HEGYI Lórántné – VÁRKONYI László: *Vezetési ismeretek II. kötet*. Budapest, Rendőrtiszt Főiskola, 1991
- ILLÁR Sándor (szerk.): *Kriminalisztika 2. Krimináltaktika. Tankönyv a Rendőrtiszt Főiskola hallgatói részére*. Budapest, Belügyminisztérium (BM) Könyvkiadó, 1983
- JUHÁSZ József – SZŐKE István – O. NAGY Gábor – KOVALOVSKY Miklós (szerk.): *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978
- KOVÁCS Gyula: *A nyomozás tervezése és szervezése* című előadás PowerPoint anyaga. Elhangzott Budapesten, 2019. november 30-án 09:45–13:00 óra között [Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) Állam- és Jogtudományi Kar (ÁJK) Bűnügyi szakjogász (BSZJ) szakirányú továbbképzés]
- KOVÁCS Gyula: *Nyomozási alapismeretek*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004
- KOVÁCS Gyula: *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktikai, kriminálmethodikai és kriminalisztikatörténeti értekezések*. Budapest, Dr. Kovács Gyula – [KGyul@]TM, 2023
- LAKATOS János (szerk.): *Krimináltaktika I. kötet*. Budapest, Rendőrtiszt Főiskola – Rejtjel Kiadó, 2004
- Pesti Hírlap Szerkesztősége (szerk.): *A Pesti Hírlap Lexikona*. Budapest, Pesti Hírlap Kiadása, 1937
- RÉVAY Mór János – VARJÚ Elemér (főszerk.): *Révai Nagy Lexikona 18. kötet/Tarján–Vár. Szekszárd, Babits Kiadó, 1998*
- RÉVAY Mór János – VARJÚ Elemér (főszerk.): *Révai Nagy Lexikona 19. kötet/Vár–Zsüri/Kiegészítés: Aachen–Beöthy*. Szekszárd, Babits Kiadó, 1998

5.2. Internetes hivatkozások

<https://www.rendormuzeum.com/fooldal> (2023.10.18.)

Sasvári Rudolf³⁵

A magánnyomozás rövid, átfogó története hazánkban³⁶

Nagy megtiszteltetésként ért, amikor 2022 novemberében a magyar krimi kritikai portálja, a *Magyar Krimiszemle*³⁷ szerkesztőbizottságának tagja, Varga Bálint e-mailben azzal keresett meg, hogy örömmel venné, ha küldenék egy írást, ami lehet kőkemény szakmai is, bár ő inkább egy esettanulmánynak örülne jobban. Bálint megkeresésére az adott okot, hogy a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa-program Holszezon néven kortárs irodalmi fesztivált szervez, ahol az írott műfajok közül a krimi is képviselteti magát. A rendezvénysorozat keretein belül kap helyet a *Holszezon Krimifestivál*,³⁸ amelyet a *Magyar Krimiszemle* szerkesztőgárdája bonyolít le 2023. február 25–26-án, és szeretnének valamiféle nyomot hagyni egy kiadvánnyal.

A *Magyar Krimiszemle* szerkesztőbizottsági tagjának felkérését azért is vettem örömmel, mert Varga Bálint régi barátom, akivel közel húsz évvel ezelőtt egy magánnyomozókról készülő cikk megírása kapcsán találkoztam először, amelyet 2005-ben egy könyv követett: *Magádetektívek – oknyomozás valóság és fikció területén*³⁹ címmel, ami az Agave Könyvek kiadásában jelent meg. A könyv megírása érdekében Bálint másfél évig a társam lett, és több bűnügyben is együtt nyomoztunk, rablásban, csalásban, még üzleti titok megsértésében is. E nyomozásokról Varga Bálint a *Magádetektívek* Esetek és tanulmányok című III. részében négy: *A tizenkétfélmillió nejlonzacskó*, *a Kémjátszma*, *a Szibériai kistigrisek és fétis szaküzlet Manhattanben*, valamint *A csalóautomata* – roppant találó címekkel ellátott – minikrimikben számolt be. Barátságunk azóta is tart.

³⁵ Sasvári Rudolf, egykori *magádetektív*, több mint három évtizedig aktív nyomozó volt, és 2000 óta rendszeresen publikál. Nevezett 1990–1995 között a Nemzetbiztonsági Hivatal Terrorelhárító Igazgatóság kiemelt főoperatív tisztjeként szolgált, ahonnan 1995. április 30-án főhadnagyként szerelt le; 1987–1990 között a Budapesti Rendőr-főkapitányság (BRFK) Állambiztonsági Szolgálat Gazdaságvédelmi Osztály (ipari kémelhárítás) főoperatív tisztjeként; 1986/87-ben pedig a BRFK II. Kerületi Rendőrkapitányság bűnügyi nyomozójaként, majd ügyeletes tisztjeként tevékenykedett. Napjainkban egy nemzetközi üzleti befektetési és tanácsadó cégnél – *Company Intelligence (CI)* területen – kamatoztatja szaktudását (az 1996-ban alapított *EuroAtlantic Tanácsadó és Befektetési Zrt.* kutató-elemzője), valamint a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán, a Bűnügyi szakjogász szakirányú továbbképzésen oktat *klasszikus magánnyomozástant*. Számos szakkönyv és szakkikk szerzője.

³⁶ A tanulmány eredetileg – azonos címmel – Sz. MOLNÁR Szilvia (főszerk.): *Első magyar krimifestivál. Antológia a résztvevők írásaiból* című kötetben jelent meg (Veszprém, Magyar Krimiszemle, 2023, 312–330. oldal). Lapunk hasábjain a szerkesztett, lábjegyzetekkel kiegészített, és a szükséges mértékben stilizált változat olvasható. Szerkesztő: dr. Kovács Gyula.

³⁷ *Magyar Krimiszemle*: <https://magyarkrimiszemle.hu/> (2023.11.02.) – a szerkesztő megjegyzése.

³⁸ Holszezon Krimifestivál: <https://veszprembalaton2023.hu/oldal/holszezon> (2023.11.02.) – a szerkesztő megjegyzése.

³⁹ VARGA Bálint: *Magádetektívek – Oknyomozás valóság és fikció területén*. Budapest, Agave Könyvek, 2005 (a szerkesztő megjegyzése).

Varga Bálint kérésének két esettanulmány közreadásával szeretnék eleget tenni, előtte azonban óhatatlanul foglalkozni kell a magánnyomozás magyarországi történetével. Az első írásos, jogtörténeti emlékek arról tanúskodnak, hogy a magánnyomozás az angliai kialakulását követően több évtizedes kéklással érkezett meg Európa keleti felébe. Bár az Osztrák-Magyar Monarchia fejlettebb osztrák tartományában az uralkodó már a XX. század elején, az 1904. évi 41. számú császári pátenssel (törvényerejű rendelettel) szabályozta a magánnyomozást – e tevékenység folytatásának engedélyhez kötésével –, azonban az akkor 74 esztendő I. Ferenc József uralkodói rendelete a birodalom többi részében, így Magyarországon sem lépett hatályba. Magyarországon csak 1914. január 18-án került kihirdetésre a magánnyomozói tevékenységet szabályozó 135.585/1913. BM számú körrendelet, amelynek hatálya Fiume kikötővárosra is kiterjedt. A jogalkotó a körrendelet preambulumban az alábbiak szerint indokolta meg, hogy miért vált szükségessé a jogszabály megalkotása:

„Az újabb időben igen elszaporodtak azok a vállalatok, amelyek különböző elnevezések alatt, mint magánkutató irodák az Ipartörvény hatálya alá nem eső üzletszerű foglalkozásként, megfigyelések és kutatások útján bizalmas természetű értesülések megszerzésére vállalkoznak, a közönség megtévesztésével működésüket gyakran olyan feladatok teljesítésére is kiterjesztve, amelyek a közhatóságoknak, vagy közegeiknek vannak fenntartva.”

Hogy miért *„magánkutató”* irodákról rendelkezik a fenti belügyi körrendelet? A kiegyezés után, 1873-ban került a fővárosi rendőrség a Belügyminisztérium irányítása alá, majd a Budapest-fővárosi rendőrségről szóló 1881. évi XXI. törvényekben rendezték a testület jogi helyzetét, szervezetét és működését. 1885. november 4-én állították fel az első budapesti detektívtestületet.⁴⁰ A detektívek neve és címe is hivatalos jellegű volt, így senki sem nevezhette magát magándetektívnek. Ezért a szigorúan az üzleti és magánszféra ügyeire kiterjedő nyomozásokat végző szakembereket magánkutatóknak nevezték el. A magyar királyi belügyminiszter 135.585/1913-as körrendeletének 3. pont 2. bekezdése ugyanis kimondta:

„A magánkutató iroda tulajdonosa és alkalmazottjai a »detektív« nevet semmiféle vonatkozásban nem használhatják, s ez a megjelölés a magánkutató iroda címében vagy hirdetéseiben még értelmezésként sem fordulhat elő.”

A magánnyomozás következő jogi szabályozására Magyarországon 1923-ban került sor, a 45.800/1923. BM számú körrendelettel, amely kisebb módosításokkal megismételte az 1913-ban kiadott belügyminiszteri rendeletet. Ez a

⁴⁰ A polgári biztos intézmény helyett hozták létre a detektívtestületet. *Török János* budapesti rendőrfőkapitány 1885. december 17-i *felterjesztése alapján, Tisza Kálmán* belügyminiszter megalakította a detektívosztályt, ahová 28 detektívet nevezett ki. Az első detektívek 1886. január 1-jével kezdték meg a munkát. A detektívek először a főkapitányság bűnügyi osztályának referensei, a kerületi kapitányságok és az osztályvezető tanácsosok mellett dolgoztak. Ez az állapot 1886. április 17-én változott meg, amikor *Splényi Ödön* bárót nevezték ki a detektívosztály vezetőjévé felügyelői címmel és kapitányi ranggal. *Splényi kinevezése után két hónappal létrejött az önálló, központosított detektívosztály.* Török főkapitány 1886. június 18-án rendeletileg az összes kinevezett detektívet a detektívosztály kereteibe vonta vissza. Forrás: Kovács Gyula: *Mihályi báró Splényi Ödön, a Székesfőváros első detektívönöke.* In: Kovács Gyula (szerk.): *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktika, kriminálmotodika és kriminalisztikatörténeti értekezések.* Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022, 324–326. oldal; VÉCSEY Leo (szerk.): *A 40 éves Budapesti Detektívtestület Jubileumi Albuma.* Budapest, Magyar Királyi Államrendőrség Detektívtestülete Nyugdíjpótló és Segélyező-egyesülete, 1926, 16–17. oldal (a szerkesztő megjegyzése).

szabályozás egészen a Horthy-korszak végéig, majd 1945–49. közötti időszakban is érvényben volt.

A II. világháború befejezését követően hazánk szovjet fennhatóság alá került. A kommunista párt hatalomátvétele után, 1949-ben a belügyminiszter hatályon kívül helyezte a 45.800/1923. BM számú körrendeletet, és kiadott egy tiltó rendeletet. A 458.700/1949. (X. 16.) BM rendelet megtiltotta Magyarországon a magánnyomozás folytatását, a tiltás megszegőivel szemben kihágási (szabálysértési) eljárás lefolytatását, egyben pénzbírság kiszabását helyezte kilátásba. A jogi normához fűzött jogpolitikai érvelések szerint, a magánnyomozást a közhatalom számára nemkívánatos, a társadalom érdekeit szolgálni aligha képes olyan tevékenységként jellemezték, amely jogintézmény – jellege, kontrollálhatatlansága folytán – a legitim és az illegitim mezsgye határán mozogva, valójában idegen testként funkcionál a társadalmi, gazdasági struktúrában, intézményrendszerben.

Az 1980-as évek végére Magyarországon elsősorban a nyugat-európai működő tőke beáramlásával, valamint a hazai privát gazdasági szféra megjelenésével a tulajdonviszonyok is megváltoztak, amelynek következtében az akkori belügyi vezetésben általános elvként megfogalmazódott, hogy a rendőrségnek nem feladata a tulajdonosok helyett a vagyonuk védelme, a rendőri tevékenységben primátusa a bűnüldözésnek van. E szemléletnek megfelelően került megalkotásra a 24/1987. (VII. 22.) MT rendelet a vagyonvédelmi tevékenységről és a magánnyomozás tilalmáról, amely csak a vagyonvédelmi tevékenységet szabályozta, de ismételten a tilalmas vállalkozások sorába számúzta a magánnyomozást. A minisztertanácsi rendelet hatálybalépésétől szabálysértésnek számított a magánnyomozói tevékenység, és tízezer forintig terjedő pénzbírsággal volt sújtható. Ez a kormányzati szemlélet túlélte a rendszerváltozást is.

A magánnyomozás magyarországi történetében igazi áttörést a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény hozott, amelynek 100. § (1) bekezdés akkori h) pontja adott felhatalmazást a kormány részére, *hogy „a törvényi szabályozásig a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelem, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályait rendeletben szabályozza”*. E törvényi felhatalmazás alapján 1995. szeptember 1-jén lépett hatályba a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól szóló 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet, amely 46 év után első ízben legalizálta, egyben szabályozta a magánnyomozói tevékenységet, hatályon kívül helyezve a korábbi minisztertanácsi tilalmat. A kormányrendelet 1998. április 30-ig, a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény hatálybalépéséig volt érvényben. Ezt követően még az év július 9-én hatályba lépett a törvény végrehajtására a 24/1998. (VI. 9.) BM rendelet is. E két jogszabály rendelkezései – amelyek Európában az osztrák megoldáshoz hasonlítanak leginkább, és hatással lehettek megalkotásukra a monarchiabeli, 1913-as belügyi körrendelet elemei is – szabályozták a magánnyomozást hazánkban egészen a 2005. évi CXXXIII. törvény 2006-ban, több szakaszban törént hatálybalépéséig. Magyarországon röviddel a rendszerváltás után, 1991-ben budapesti székhellyel megalakult a

Vagyonvédelmi Vállalkozók Kamarája és a *Magyar Detektív Szövetség*,⁴¹ amelyeknek fontos szerepük volt a fenti jogszabályok meghozatalában, valamint a *Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara*⁴² létrejöttében.

Bár az állam végre lemondott a nyomozás monopóliumáról, de nehogy azt gondoljuk, hogy sokévi hányadtatás után most már minden rendben van a hazai magánnyomozás háza táján, és végre nyugodtan hátradőlhetünk karos-székünkben. Jóval a rendszerváltás után, mint sok más területen, adatvédelmi szempontból is átestünk a ló túlsó oldalára, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény, az Infotv. megalkotásával. Nem elég, hogy a saját törvényünkkel is akadnak gondjaink, erre az Infotv. is rátett egy lapáttal. A jelenleg hatályos személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény, sőt az azt megelőző 1998. évi IV. törvény, valamint annak végrehajtására megalkotott belügyi rendelet közös jellemzője, hogy nehezen értelmezhető, homályos és ellentmondásos rendelkezéseket fogalmaz meg a magánnyomozásra vonatkozóan. Ez leginkább abból fakad, hogy ezek a jogszabályok a mai napig nem határozták meg a magánnyomozás törvényi definícióját,⁴³ azaz a törvényalkotó nem tudta, mit szabályozott. Ráadásul a személy- és vagyonvédelmi rendelkezések mellett elsikkadt a magánnyomozói tevékenység részletes szabályainak megalkotása, és 1998 óta úgy múlt el több mint két évtized, hogy a helyzet e tekintetben semmit sem változott.

Az Infotv., amelynek az I. fejezetében, az értelmező rendelkezések szerint a magánnyomozó (is) adatkezelő, vagyis „*az a természetes vagy jogi személy [...], aki vagy amely – törvényben vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározott keret között – önállóan vagy másokkal együtt az adat kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja [...]*”. Adatkezelésnek számít például: „*az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása [...], felhasználása, lekérdezése, továbbítása [...], összehangolása vagy összekapcsolása [...], fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat [...]) rögzítése*”. A magán-detektíveknek ezzel semmi gondja, hanem az idézett törvénynek a személyes adatok védelméről szóló II. fejezetében az adatkezelés jogalapjával kapcsolatban van problémája, a jogszabály ugyanis az alábbiakat írja elő:

„5. § (1) Személyes adat akkor kezelhető, ha

- a) az törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben, különleges adatnak vagy bűnügyi személyes adatnak nem minősülő adat esetén – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli,
- b) az a) pontban meghatározottak hiányában az az adatkezelő törvényben meghatározott feladatainak ellátásához feltétlenül szükséges és az érintett a személyes adatok kezeléséhez kifejezetten hozzájárult,

⁴¹ Magyar Detektív Szövetség: <https://detektivszovetseg.hu/> (2023.11.02.) – a szerkesztő megjegyzése.

⁴² Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara: <https://szakmaikamara.hu/> (2023.11.02.) – a szerkesztő megjegyzése.

⁴³ Jogszabályok ugyan nem, de pl. szaklexikonok meghatározzák a *magánnyomozás* és a *magánnyomozó* fogalmát. Például BODA József (főszerk.): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019, 374. oldal (a szerkesztő megjegyzése).

c) [...] az az érintett vagy más személy létfontosságú érdekeinek védelméhez, valamint a személyek életét, testi épségét vagy javait fenyegető közvetlen veszély elhárításához vagy megelőzéséhez szükséges és azzal arányos, vagy
d) [...] a személyes adatot az érintett kifejezetten nyilvánosságra hozta és az az adatkezelés céljának megvalósulásához szükséges és azzal arányos.”

Miután a magánnyomozó nem törvény vagy önkormányzati rendelet felhatalmazása alapján végzi adatkezelési tevékenységét, és – a szakmánk természetéből fakadóan – az érintett (akit mi célszemélynek hívunk) hozzájárulását sem kérheti, akkor vajon mit tehet? Az Infotv. alapján semmit. Azaz annyit, hogy beballag a területileg illetékes rendőrkapitányságra, és leadja a magánnyomozó igazolványát. Mert implicite visszatértünk a 458.700/1949. (X. 16.) BM számú rendelethez, amely Magyarországon megtiltotta a magánnyomozás folytatását, a tiltás megszöggyével szemben pedig szabálysértési eljárás lefolytatását, egyben pénzbírság kiszabását helyezte kilátásba. E (szerencsére már 46 éve nem hatályos) jogi normához fűzött jogpolitikai érveléseket érdemes újra felidézni, amely szerint a magánnyomozást a közhatalom számára nemkívánatos, a társadalom érdekeit szolgálni aligha képes olyan tevékenységként jellemezték (akkor a vasfüggönyön innen, és implicite ma is), amely jogintézmény – jellege, kontrollálhatatlansága folytán – a legitim és az illegitim mezsgye határán mozogva (ami igaz is), valójában idegentestként funkcionál a társadalmi, gazdasági struktúrában, intézményrendszerben. Erről a tiltó jogszabályról az Alfa Communication Kft. által 2000 májusában kiadott *Klasszikus magánnyomozástan*⁴⁴ című könyvben, *A magánnyomozás története, kitérítés Európára* fejezetében írtam először. És a könyv Általános részében a magánnyomozók adatkezelői tevékenységéről sem feledkeztem meg, ugyanis az akkori – 2000-ben még érvényben lévő – adatvédelmi törvény, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény nyitva hagyott egy lehetőséget a magánnyomozók számára (is), mivel annak 5. § (4) bekezdése kimondta:

„A személyes adatot – akár az érintett hozzájárulásával, akár jogszabály alapján – különösen akkor lehet kezelni, ha [...] az adatkezelő [vagyis a magánnyomozó] vagy harmadik személy [a megbízó] jogos érdekének érvényesítéséhez [...] szükséges.”

A már hatályát veszített 1992-es adatvédelmi törvényünk⁴⁵ még tökéletesen harmonizált az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa által jóval később, 2016. április 27-én – a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról – kiadott 2016/679 rendelettel, az Általános adatvédelmi rendelettel, mivel a GDPR (General Data Protection Regulation) a II. fejezet (Elvek) 6. cikkében, az adatkezelés jogszerűségével kapcsolatban így rendelkezik:

„(1) A személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül: [...]

f) az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek.”

⁴⁴ SASVÁRI Rudolf: *Klasszikus magánnyomozástan*. Budapest, Alfa Communication Kft., 2000 (a szerkesztő megjegyzése).

⁴⁵ Az 1992. évi XLIII. (adatvédelmi) törvény 2011. december 31-ig volt hatályban (a szerkesztő megjegyzése).

Az Európai Parlament és a Tanács által kiadott 2016/679-es rendeletet 2018. május 25-étől kell alkalmazni, teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban. Optimista adatvédelmi szakemberek szerint a GDPR alapján a jogos érdeken alapuló adatkezelés térnyerése várható, a hozzájáruláson alapuló adatkezelés pedig jelentősen veszíthet a szerepéből. Jogos érdeken alapuló adatkezelésre akkor kerülhet sor, ha az adatkezelő, vagyis a magánnyomozó vagy magánnyomozó iroda előzetesen elvégzi az úgynevezett *érdekmérlegelési tesztet*, és a teszt eredményeképpen megállapítható, hogy az adatkezelő jogos érdeke felülmúlja az érintettet (vagyis a célszemélyt) érő esetleges hátrányokat, s akkor nem kell tájékoztatni őt. Miről is? Hogy magánnyomozást folytattunk a célszemély viselt – nem egy esetben bünyös – dolgaival összefüggésben. Ismerve a kollégákat, nehezen folytom vissza a nevetést, ha azt vizionálom, hogy minden egyes megbízásnál lázas érdekmérlegelési tesztbe kezdenek. És az sem nyugtat meg túlzottan, hogy jogvita esetén a bíróság fogja eldönteni (utólag), hogy az adatkezelő magánnyomozó, valamint az adatokat megkapó harmadik fél vagy felek, vagyis a megbízó(k) jogszerű érdeke, vagy az érintett (célszemély) érdeke élvez-e prioritást, vagyis kinek *„magasabb rendű”* az érdeke. Számomra – aki nap mint nap az objektív tények felderítésével és több forrásból történő ellenőrzésével foglalkozom – ezek a kategóriák (előzetes érdekmérlegelés, *„magasabb rendű érdekek”* prioritása) meglehetősen szubjektívek.

De mindegy is, mivel a 2018. évi XXXVIII. salátatörvénnyel⁴⁶ módosított, hatályos Infotv. nemcsak az 1995. október 24-én megjelent Európai Parlament és a Tanács adatvédelmi irányelvének (95/46/EK) II. szakasz 7. cikk *f*) pontját hagyta figyelmen kívül, hanem a GDPR II. fejezet 6. cikk (1) bekezdés *f*) pontjába foglalt, az adatkezelés jogszerűségével (jogalapjával) kapcsolatos rendelkezését is. Az európai uniós tagállamok közül tehát Magyarország az adatkezelés jogalapjaira vonatkozóan sokkal szigorúbban rendelkezett. Ezzel ez a *„kiskapu”* (a jogos érdekérvényesítés) is becsukódott a magánnyomozó adatkezelői tevékenysége előtt. Így egy cseppet sem csodálkozom azon, hogy a Személy-, Vagyonyvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara Budapesti Szervezetének elnöke, *Rohánszky Mihály* – aki nagyon sokat tett azért, hogy a magánnyomozást a szakma által is elfogadható módon szabályozzák újra (egyelőre süket fülekre találva) – nem is olyan rég a magánnyomozás végnapjairól beszélt egy előadásán.

A kedvezőtlen jogi környezet ellenére, valamivel mégis optimistább vagyok, mint a kamara budapesti elnöke, hiszen 2011. július 26-ától, az Infotv. kihirdetésének napjától, 2018. május 25-éig, a 2016/679-es európai parlamenti és tanácsi rendelet, a GDPR hatályba lépéséig is végezték (adatkezelői) munkájukat a magán-detektívek, még ha elvileg jogalap nélkül, ebben a közel hét esztendő időszakban. 2018. május 25-étől pedig már jogalapunk is van, mert hivatkozhatunk az EU hazánkban ugyancsak teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó Általános adatvédelmi rendeletének II. fejezet 6. cikk

⁴⁶ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvénynek az Európai Unió adatvédelmi reformjával összefüggő módosításáról, valamint más kapcsolódó törvények módosításáról szóló törvény.

(1) bekezdés f) pontjára – ha máshol nem, az Emberi Jogok Európai Bíróságánál, a Strasbourgi Bíróságánál.⁴⁷

Mivel tehát a magánnyomozás jogintézménye valójában ma is idegentestként funkcionál a római jog alapú kontinentális jogrendszerünkben, ezért – bár én az egyesült királyságbeli nulla szabályozás híve vagyok – maximálisan egyetértek *dr. habil. Budai Balázs Benjámin PhD*⁴⁸ 2011. január 30-án, az Infotv. kihirdetése előtt fél évvel megjelentetett, *A koreguláció és a dereguláció szerepe a közigazgatási modernizációban* című tanulmányában leírtakkal:

„A jogra végső eszközként kell tekintenünk. Kizárólag akkor tekinthetjük hatékonynak, ha a társadalmi magatartások – a jogalkotó által elképzelt – befolyásolására nincs alkalmasabb eszköz. Ha végigtekintünk a kontinentális jogrendszereken (így hazánk poroszos beidegződésű szabályhalmazán is), láthatjuk, hogy olyan területek, részterületek is a jogalkotás >>áldozataivá<< váltak, amelyeknél más – enyhébb, illetve a társadalmi automatikus mechanizmusokat jobban felhasználó – eszköz célravezetőbb lett volna.

Feladatunk tehát: a jogbiztonság érdekében csökkenteni a jogszabályi halmazt. Ezt a szabályok ritkításával, az állami beavatkozás és szankcionálás visszafogásával, valamint a szabályozni kívánt célcsoport aktív bevonásával, önszabályozási felhatalmazásával érhetjük el. Erről szól tehát a dereguláció és a koreguláció.⁴⁹

A hazai magánnyomozás 1995-ös – jó 46 évet késett – újrarendélyezése, a 87/1995.(VII. 14.) Korm. rendelet óta, függetlenül a fenti jogi anomáliáktól, ma már a piac igényeit követve ott tartunk, hogy a magánnyomozó szolgáltatásokat az alábbi két nagyobb csoportba sorolhatjuk:

1. Klasszikus magánnyomozásra, úgymint:

- az adatgyűjtés és elemzés,
- a környezettanulmány, életmódvizsgálat,
- a titkos megfigyelés, követés,
- az eltűnt vagy ismeretlen helyen tartózkodó, illetve bujkáló személyek felkutatása,
- a tanúkutatás és meghallgatás polgári és büntetőügyekben,
- a gazdasági, pénzügyi és vagyoni elleni bűncselekmények felderítése,
- cégek és magánszemélyek vagyoni helyzetének felmérése, valamint
- a követeléskezelés.

2. Üzleti hírszerzésre (business intelligence) és elhárításra, úgymint:

- a céginformációk összeállítása, céghálózatok feltérképezése, konkurenciavizsgálat, elemzés és jövőkép-alkotás,
- a likviditás- illetve fedezetvizsgálat (bonitásvizsgálat, ügyfélmonitoring),
- a gazdasági és politikai médiaanalízis (internetes háttérkutatás, értékelő-elemző tanulmányok elkészítése),
- a nyílt forrású információszerzés (Open Source Intelligence – OSINT),
- a vállalati vezető tisztségviselők, alkalmazottak lojalitásának, továbbá az üzleti partnerek megbízhatóságának ellenőrzése (kockázat-minimalizálás),

⁴⁷ Erről a problémáról, *Magánnyomozás a XXI. század elején Magyarországon 2. rész – A magánnyomozás végnapjai?* címmel jelent meg írásom a *Detektor Security* biztonságvédelmi szakfolyóirat 2021. májusi, II. évfolyam 2. számának 46–47. oldalán.

⁴⁸ A tanulmány megírásakor egyetemi adjunktus a Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Karán, ma a Nemzeti Közszerződési Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kara Közszerződési és Info-technológiai Tanszékének vezetője.

⁴⁹ Forrás: <https://nkerpe.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/1769/vegleges.bu-dai.pdf?sequence=2> (2023.11.02.) – a szerkesztő megjegyzése.

- a vállalati belső bűncselekmények (lopás, sikkasztás, üzleti titok megsértése) felderítése, ezzel összefüggésben poligráfos hazugságvizsgálatok előkészítése, és
- a kémeszközök műszaki-technikai felderítése és hatástalanítása (*'poloskairtás'*).

A felosztás első csoportjával a *Klasszikus magánnyomozástan* könyvem egyes ügýtípusokat ismertető Különös részében, míg a második csoporttal a 2006 februárjában az Agave Könyvek Kiadó Kft. gondozásában *Üzleti hírszerzés, avagy Az ügynöktartás ábécéje*⁵⁰ címmel megjelent könyvemben foglalkoztam. Amíg a klasszikus magánnyomozás inkább a XX. század végére volt jellemző, addig az üzleti hírszerzés a XXI. század elejére, a 2010-es évektől terjedt el Magyarországon, amelynek legújabb ága a nyílt forrású információszerezés, az *Open Source Intelligence* (OSINT). Az OSINT a katonai felderítés és a hírszerzés rendszerén kívül is alkalmazható, a mindenki számára nyilvánosan, legális eszközökkel megszerezhető, vagy korlátozott körben terjesztett, de nem minősített adatok szakmai szempontok alapján történő felkutatását, gyűjtését, szelektálását, elemzését-értékelését és felhasználását jelenti. Az OSINT a XXI. század első évtizedére túlmutat a hírszerzés keretein, és gyakorlatilag valamennyi ágazat: a hírszerzés, az elhárítás, a bűnügyi felderítés, a bűnmegelőzés és persze a magánnyomozás alkalmazott eszköze lett.⁵¹

A továbbiakban a magyarországi magánnyomozás XX. századvégi *'hőskorával'*, a klasszikus magánnyomozás időszakával foglalkozom, de nem szeretném sem elméleti, sem szakmai, nyomozáselméleti, krimináltaktikai, adatgyűjtésmódszertani és legfőképp jogi kérdésekkel untatni tisztelt olvasóimat. Helyette két megtörtént esetet tesztek közzé (természetesen a szereplők nevének titokban tartásával), remélve, hogy ezzel a laikus érdeklődőkhöz közelebb hozom a magándetektív hivatást.

Esettanulmányok

1. A szélhámos álügyvédő⁵²

Miután sokévnnyi rendőrségi, állam-, majd nemzetbiztonsági szolgálat után, 1995. április 30-án leszereltem, nyomozóhivatásomtól nem távolodtam el, mert egy fővárosi társas ügyvédi iroda mellett működő magánnyomozó irodánál helyezkedtem el. A magánnyomozó irodát a főként büntetőügyekkel foglalkozó ügyvéd barátom alapította, akivel korábban évekig együtt dolgoztam a Nemzetbiztonsági Hivatal Terrorelhárító Igazgatóságán. A detektíviroda tulajdonosa a nyomozásokat rám bízta, az első esetem egy csalási ügy lett.

1995 májusában az egyik ügyfelünk a következőkkel kereste fel irodánkat. Néhány hónappal azelőtt kiadta Havanna-lakótelepi panellakását egy vidékről

⁵⁰ SASVÁRI Rudolf: *Üzleti hírszerzés, avagy Az ügynöktartás ábécéje*. Budapest, Agave Könyvek, 2006 (a szerkesztő megjegyzése).

⁵¹ Lásd SOLTI István: *Az OSINT információgyűjtő eszközeiről* című tanulmányát (és egyéb írásait). *Nemzetbiztonsági Szemle* 7. évfolyam (2019.) 2. szám, 3–18. oldal. Online: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/view/1432/756> (2023.11.02.) – a szerkesztő megjegyzése.

⁵² Ez az esettanulmány, *Magánnyomozás a XX. század végén Magyarországon – 1. esettanulmány: A szélhámos álügyvédő* címmel megjelent a *Detektor Security* szakfolyóirat 2021. decemberi, II. évfolyam 4. számának 50–51. oldalán.

Budapestre költözött ügyvédnő részére, aki annak rendje és módja szerint a kauciót kifizette és a lakbérrel sincs elmaradása. Pár napja azonban egy újsághirdetésen akad meg a szeme, amelyben az ő lakását hirdetik eladásra, megadva annak vonalas telefonszámát. Miután rendelkezésünkre bocsátotta lakásingatlan hiteles tulajdoni lapjának másolatát, arra kért bennünket, hogy derítsük ki, mi az igazság az ingatlan eladásra történt meghirdetésével kapcsolatban. Még aznap tárcsáztam a pestszentlőrinci lakás vonalas telefonszámát, amelyet egy hölgy vett fel, akivel másnap délelőttre beszélünk meg időpontot az eladandó ingatlan megtekintésére.

A lakásmustrára *Kojak*⁵³ becenevű kollégámmal érkeztünk, aki egy nagydarab, tarkopasz, de kinézete ellenére vajszívű fickó, találó ragadványnevét a rendőrnnyomozói múltjából hozta magával. A helyszínen egy ügyvédként bemutatkozó, középkorú hölgy fogadott bennünket, és miközben körbevezetett minket a lakásban, elmondta, hogy azért akarja eladni a lakását, mert talált egy jobbat, ami a munkahelyéhez, egy belvárosi ügyvédi irodához közelebb van. Mi pedig – az előre kitalált álvásárlási legendánknak, fedőtörténetnek megfelelően – előadtuk, hogy a cégünk részére székhelynek néztük ki az ingatlant, mert kiváló az elhelyezkedése és telefonos, földszinti lakás. A lakásmustra befejeztével kijelentettük, hogy megvennénk, ha meg tudunk egyezni. Az ügyvédnő mosolyogva közölte, hogy az ingatlan ára 12 millió forint, amelyből egymillió az előleg, az előleg átadását követően természetesen ő fogja elkészíteni az adásvételi szerződést és a földhivatali ügyintézés is ellátja. Miután beleegyezően bólintottunk, leültetett minket a nappaliban, és egy fiókból bíbankó formanyomtatványt vett elő, amely az előleg átadásáról, illetve átvételéről szólt.

– Ezt most szépen kitöltjük, és ha még ma kifizetik az előleget, önöké az ingatlan – mondta a hölgy, majd elővette személyi igazolványát, a fényképnél kihajtotta, s elkezdte beírni személyes adatait a formanyomtatványba.

Személyi igazolványa még a régi sötétbordó színű kis könyvecske volt, amelyben a fénykép hasonlított a hölgyre, alatta a neve előtt a „Dr.” is jól látható volt. Amikor végzett, megkérdezte, ugye a cég lesz a vevő, kérem a pontos adatait. Kojak erre a kis dohányzóasztalra dobta céges névjegykártyáját, parancsoljon. A hölgy egy darabig nézte a hanyagul odavetett névjegyet, és lassan lehervadt arcáról a mosoly.

– Ez a cég egy magánnyomozó iroda és önök magándetektívek, akkor én most lebuktam? – kérdezte meglepődve. – Szóval, maguk magánnyomozók... Hála istennek, mert már azt hittem, hogy a rendőrök jöttek értem! – folytatta, majd felállt, és határozott léptekkel elindult a kijárat felé. – Akkor én most elmegyek.

Kollégám a maga mackós, mégis fürgé mozgásával útját állta, nagyjából be is töltve a nappali ajtaját. A lebukott álügyvédnő, hogy kilátástalan helyzetén javítson, taktikát váltott.

– No, akkor kísérvjenek át a hálószobába, mutatok önöknek valamit.

Átkísértük. A hálóban kihúzta az ágyneműtartót, amelyben egy halom ropogós bankjegy volt, nyilván a károsultak ingatlanra kicsalt előlegkifizetései. Ha

⁵³ A fiatalabb olvasók kedvéért: Kojak egy népszerű amerikai krimisorozat főhőse, a dél-manhattani rendőrkapitányság hadnagya, akit 1994. január 22-én elhunyt *Aristotelis 'Telly' Savalas* görög származású, Oscar-díjra jelölt és Emmy-díjas amerikai színész alakított. A filmsorozatot 1973 és 1978 között sugározták, de népszerűsége miatt azóta is többször ismétlik.

futni hagynak, a pénz fele az önöké. Tekintetünk egymásra villant társammal, majd azt mondtam a szélhámos hölgynek, hogy a kérdésben a magánnyomozó iroda tulajdonosa és ügyvezetője dönthet, de szerintem meg tudunk egyezni. Most kimegyek egy utcai telefonfülkébe, mert az mégis biztonságosabb a lakástelefonnál, és mindent megbeszélék a főnökömmel. Addig a barátommal számolják át a pénzt.

Az utcai telefonfülkéből persze nem a főnökömet, hanem a XVIII. kerületi rendőrkapitányságot hívtam, röviden beszámoltam az illetékes parancsnoknak, s arra kértem igyekezzenek, mert sokáig nem tudjuk a helyszínen visszatartani az elkövetőt. Az utcán vártam meg a rendőröket, akik tényleg gyorsan a helyszínre értek, még a cigarettám sem égett csonkig. A két egyenruhás járőrrel és egy civilruhás nyomozóval együtt mentünk be a lakásba, ahol kollégám először a hölgyre mutatott, ő lenne az elkövető, majd az addigra már megszámlált és az asztalra kötegelt pénzre, ez pedig a kicsalt összeg, pontosan hatmillió forint. A civilruhás nyomozó hivatalos hangnemben közölte, innentől átveszi az intézkedést. Az ügyről természetesen részletes jelentést készítünk, amelyet megküldtünk a XVIII. kerületi kapitányságnak, bár tisztában voltunk vele, hogy tanúként is kihallgatnak majd bennünket.

A szélhámos álügyvéd nő tehát fatálisan tévedett, amikor azt mondta: „Szóval, maguk magánnyomozók... Hála istennek, mert már azt hittem, hogy a rendőrök jöttek értem!” Nem ismerte ugyanis a skót származású amerikai nyomozó, majd a polgárháború idején az északiak katonai hírszerzője (kém és kémelhárító), végül magánnyomozó *Allan J. Pinkerton*⁵⁴ legendás történeteit. Pinkerton az 1850-es évek elején Chicago központjában alapította meg a Pinkerton Nemzeti Detektív Ügynökséget, a *Pinkerton's National Detective Agency*-t, amelynek mottója: „*Mi sohasem alszunk!*” (*We Never Sleep!*), jelképe pedig a mindent látó szem volt. Ez ihlette a magándetektív angol megnevezését: *private eye*. Pinkerton az egész országra kiterjedő ügynökhálózatot épített ki, ügynökei, magánnyomozói és fejedelmek, a *Pinky*-k – a klasszikus Vadnyugat korához méltón – igen kemény fickók hírében álltak. Ezért amikor a rendőrök rátörték az ajtót egy körözött fegyveres bűnözőre, az megkönnyebbülten sóhajtott: „*Ja, maguk rendőrök... Hála istennek, mert már azt hittem, hogy a Pinky-k jöttek értem!*”

2. Zálogházi rablás

A második ügyem egy rablás volt. 1995 nyarán ügyvéd barátom, a lipótvárosi magánnyomozó iroda alapítója a következő problémáját osztotta meg velem. Kirendelt ügyvédként egy rablás vádlottját kell védenie, akit azzal vádol az ügyészség, hogy 1994 decemberében Békásmegyeren, a Hollós Korvin Lajos utcai kis magánzálogházat, arcát sámaszokkal eltakarva, egy revolverrel (fegyvernek látszó tárggyal) kirabolta. A húszas évei elején járó védenca kidobó emberként dolgozik egy budai diszkóban, és volt már büntetve erőszakos bűncselekmények, könnyű testi sértések, s egy ízben súlyos testi sértés miatt is. Ez a munkájával jár együtt – vélekedett barátom –, de nagyon elleni bűncselekményt még nem követett el. Majd azzal folytatta, áttanulmányozva az ügy

⁵⁴ *Allan J. Pinkerton* (1819–1884), 'az FBI előfutára' rövid pályaképe itt olvasható: <https://multkor.hu/cikk.php?id=5734&pIdx=1> (2023.11.03.) – a szerkesztő megjegyzése.

nyomozati iratait arra jutott, hogy a terhelt ellen a priuszán kívül, meg hogy Békásmegyeren lakik, nincsen semmilyen megdönthetetlen bizonyíték. A rendőrségnek csupán egyetlen szemtanút sikerült felkutatnia, egy hatéves fiúgyermeket, aki éppen a közeli homokozóban játszott, amikor az elkövető kirohant a zálogházból, a fején lévő fekete kötött símaszket letépte, s a dzsekije zsebébe gyömöszölve továbbszaladt. Ekkor látta egy pillanatra az arcát, amit állítólag megjegyzett. A rendőrségen a gyereket a szülei és egy gyermekpszichológus jelenlétében többször meghallgatták, majd számos fénykép közül kiválasztotta a feltételezett elkövetőt, a védencemet. A srácot rögtön őrizetbe vették, majd előzetes letartóztatásba⁵⁵ helyezték. Néhány hónapig előzetesben volt, és most szabadlábon várja a bírósági büntetőperét. Első fokon az illetékes Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság tárgyalja az ügyét, amely rövidesen kezdődik. Mivel a vád gyenge lábakon áll, a 'b) pontos' felmentő ítélet biztosra vehető, de védenca 'a) pontos' felmentő ítéletet akar, mert váltig állítja, hogy a bűncselekményt nem ő követte el. Gyakorlatilag ez okozza az ügyben a legnagyobb problémát.

Ehelyütt közbevetőleg meg kell jegyezmem, hogy 1995 nyarán még a régi büntetőeljárás törvény (Be.), a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény volt hatályban, amely a büntetőeljárás akadályainál az alábbiakat rendelte:

„13. § Büntetőeljárás nem lehet indítani, és a már megindult eljárást meg kell szüntetni vagy felmentő ítéletet kell hozni, ha

a) a cselekmény nem bűncselekmény vagy azt nem a terhelt (a feljelentett személy) követte el;

b) nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése, illetőleg az, hogy a bűncselekményt a terhelt (a feljelentett személy) követte el [...].”

A régi Be.-t követő, 2003. július 1-jén hatályba lépő büntetőeljárás törvény (1998. évi XIX. törvény) 6. § (3) bekezdés a) és b) pont – A hivatalból való eljárás, a büntetőeljárás megindítása és a büntetőeljárás akadályai körében – a régi Be.-vel azonos módon rendelkezett.

A jelenleg – 2018. július 1-jétől – hatályos új Be., a 2017. évi XC. törvény, a büntetőeljárás alapja és akadályai címszó alatt kimondja, miszerint: *„Törvény határozza meg azokat a további okokat, amelyek fennállása esetén büntetőeljárás nem lehet indítani, a már megindult büntetőeljárás meg kell szüntetni vagy felmentő ítéletet kell hozni”* [4. § (6) bekezdés]. A „további okok” körében, a felmentő ítélettel kapcsolatban pedig a következőképpen rendelkezik:

„566. § (1) A bíróság a vádlottat a vád alól felmenti, ha

a) a cselekmény nem bűncselekmény,

b) a bűncselekményt nem a vádlott követte el,

c) nem bizonyított a bűncselekmény elkövetése vagy az, hogy a bűncselekményt a vádlott követte el [...].”

A fentiekre tekintettel ügyvéd barátom arra kért, tanulmányozzam én is a nyomozati iratokat, aztán beszéljük meg, hogy mit is tehetnénk. Erre a beszélgetésre hamarosan sort kerítettünk. Első kérdésem az ügyvéd felé a következő volt: a rendőrség miért nem próbálta meg felismertetni a fogvatartott elkövetőt a zálogházi alkalmazottakkal? Ez egy kis zálogház, ahol nincsenek alkalmazottak, a zálogház tulajdonosa egyedül dolgozik ott, és azért nem mutatták meg neki az állítólagos elkövetőt, mert az símaszket viselt. Ezen igen

⁵⁵ A hatályos Be. szerinti helyes terminológia: *letartóztatás* (296–300. §) – a szerkesztő megjegyzése.

meglepődtem, mert annak idején a Rendőrtiszti Főiskolán a személyleírás elkészítésénél, a személyek felismertetésénél és a szembesítésnél azt tanultam, hogy az elkövető fontos jellemzőihez tartozik annak termete, mozgása és a hangja is.⁵⁶ Akkor ezt a hiányosságot fogjuk először pótolni – indítványoztam, s arra kértem barátomat, hogy beszéljen védencével, hajlandó-e belemenni ebbe az igen izgalmasnak ígérkező *'társasjátékba'*. Amennyiben ugyanis elzárkózik ettől, az ügyvéd úr ne vegyen mérget a srác ártatlanságára. A zálogház-tulajdonossal majd én beszélek.

Az ügyvéd úr már másnap elújságolta, hogy védenca zokszó nélkül beleegyezett, ugyanis jól ismeri ezt a zálogházat, mert korábban vitt oda ezt-azt, főleg műszaki cikket, amikor hamarjában készpénzre volt szüksége. Ezt azonban nem mondta el a rendőröknek, nehogy beismerésnek vegyék. (Helyesen gondolta.) Én szintén beszéltem a *'zaci'* tulajdonosával, aki nem zárkózott el a felismertetéstől, és elújságolta, hogy a rablás óta már nem tartózkodik egyedül az üzletben, mert felvett egy fegyveres biztonsági őrt rész munkaidőben. Mivel nem kedvelem a téli sportokat és síelni se tudok, előzetesen beszerreztem egy fekete kötött símaszkozot, hogy pontosan idézzük fel a történeteket. Erre azonban semmi szükség nem volt, mert amikor beléptünk a terhelttel a kis üzletbe, a zálogház tulajdonosa ismerőseként üdvözölte állítólagos kirablóját.

– Te voltál letartóztatva a bűncselekmény miatt? – csodálkozott, majd hozzátette: – Téged símaszkozban is azonnal felismertelek volna, akárhogyan változtatod el a hangodat.

– No, akkor ezt majd a bíróságon se felejtse elmondani – szoltam búcsúzóul, aztán mindenki mindenkiel kezét rázott, s távoztunk a helyszínről.

Elérkezett a nagy nap, az elsőfokú tárgyalás a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróságon. Az ügyész nem túl hosszú, s nem igazán meggyőző vádismertetése után végre a védelemé lett a szó. Az ügyvéd ismertette a bírósággal, hogy magánnyomozója segítségével pótolta a nyomozó hatóság mulasztását, s indítványozta, hogy itt és most végezze el a tisztelt bíróság a sértett és a vádlott szembesítését egymással. Az eljárási cselekmény során ugyanaz történt, mint előtte a zálogházban, ezért a bíró azonnal felmentette a vádlottat. Az ügyész természetesen nem értett egyet a felmentéssel arra hivatkozva, hogy a védelem befolyásolta a sértettet a vallomásában. Az ügyvéd erre indítványozta, hallgassák meg erről a magánnyomozót is, aki itt ül a hallgatóság soraiban. A bíróság nem tartotta szükségesnek a magánnyomozó kihallgatását, viszont felmentő ítélete indokolásában felhívta a védelem figyelmét, hogy szokatlan eljárása valóban alkalmas lehet a sértett tanú befolyásolására.

Már majdnem elfelejtettem a zálogházi rablást, mert más ügyek kötötték le a figyelmemet, amikor ügyvéd barátom beviharzott Báthori utcai közös irodánkba, kezében lobogtatva a másodfokú bíróság ítéletét.

– Na, ennek az ítéletnek olvasd el az indokolását! Bekereteztetem és kirakom az irodám falára – harsogta diadalittasan. – A másodfokú ítélet mindenben helyben hagyta az első fokon meghozott döntést, azonban maximálisan egyetértett a védelem *„szokatlan eljárásával”*, mivel enélkül a vádlott

⁵⁶ Felismerésre bemutatás mint bizonyítási cselekmény (Be. 206., 210. és 213. §), valamint az elkövető (jelen esetben a vádlott) funkcionális és anatómiai ismérvei (a szerkesztő megjegyzése).

valószínűleg igen szigorú, évekig tartó szabadságvesztés-büntetést kapott volna – ártatlanul –, hiszen a fegyveres rablásért ez jár.⁵⁷

Ettől a sikeres büntetőügytől fogva még nagyon sokáig *Petrocelliként*⁵⁸ emlegették az ügyvéd urat. „*Petrocelli*” ügyvéd, barátom és régi harcostársam a titkosszolgálatnál, megérdemli, hogy név szerint is megemlékezzek róla: ő *dr. Gyury József*, aki sajnos 2013 nyarán elhunyt. Kedvenc szlogenje azóta is fülemben cseng: „*Ügyvéd–magánnyomozó verhetetlen páros!*”

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

- BODA József (főszerk.): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019
- KOVÁCS Gyula: *Miháldi báró Splényi Ödön, a Székesfőváros első detektív főnöke*. In: KOVÁCS Gyula (szerk.): *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktika, kriminálmetodika és kriminalisztikatörténeti értekezések*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022
- SASVÁRI Rudolf: *Klasszikus magánnyomozástan*. Budapest, Alfa Communication Kft., 2000
- SASVÁRI Rudolf: *Magánnyomozás a XX. század végén Magyarországon – 1. esettanulmány: A szélhámos álügyvédnö. Detektor Security* biztonságvédelmi szakfolyóirat 2021. december, II. évfolyam 4. szám
- SASVÁRI Rudolf: *Magánnyomozás a XXI. század elején Magyarországon 2. rész – A magánnyomozás végnapjai? Detektor Security* biztonságvédelmi szakfolyóirat 2021. május, II. évfolyam 2. szám
- SASVÁRI Rudolf: *Üzleti hírszerzés, avagy Az ügynöktartás ábécéje*. Budapest, Agave Könyvek, 2006
- SOLTI István: *Az OSINT információgyűjtő eszközeiről. Nemzetbiztonsági Szemle* 7. évfolyam (2019.) 2. szám
- SZ. MOLNÁR Szilvia (főszerk.): *Első magyar krimifesztivál. Antológia a résztvevők írásai-ból*. Veszprém, Magyar Krimiszemle, 2023
- VARGA Bálint: *Magán detektívek – Oknyomozás valóság és fikció területén*. Budapest, Agave Könyvek, 2005
- VÉCSEY Leo (szerk.): *A 40 éves Budapesti Detektívtestület Jubileumi Albuma*. Budapest, Magyar Királyi Államrendőrség Detektívtestülete Nyugdíjpótló és Segélyezőegyesülete, 1926

Internetes hivatkozások

<https://detektivszovetseg.hu/> (2023.11.02.)

<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/view/1432/756> (2023.11.02.)

⁵⁷ A fegyveresen (vagy felfegyverkezve) elkövetett rablás [Btk. 365. § (3) bekezdés a)–b) pont] büntetési tétele öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés. Ezzel szemben a rablás alapesete [365. § (1) bekezdés], ideértve az úgynevezett ‘*megtartásos*’ rablást is [365. § (2) bekezdés] ‘csak’ két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő (a szerkesztő megjegyzése).

⁵⁸ A fiatalabb olvasók kedvéért: A „*Petrocelli*” 1974 és 1976 között forgatott, 44 részes amerikai bűnügyi tévéfilmsorozat. Az 1980-as években Magyarországon is nagy sikerrel vetítették, a különböző tévécsatornák időről-időre mind a mai napig műsoron tartják. A sorozat címszereplője a bostoni születésű, olasz gyökerekkel rendelkező ügyvéd, *Anthony J. Petrocelli* (Barry Newman) – egyszerűbben Tony Petrocelli –, egy képzeletbeli arizonai kisvárosban, San Remoban praktizál. Az ötvenperces epizódokban egy-egy eleve veszésre álló büntetőügyben vállalja el a vádlott védelmét, és *Pete Ritter* magánnyomozó segítségével nyomozást folytat védence érdekében.

<https://magyarkrimiszemle.hu/> (2023.11.02.)

<https://mult-kor.hu/cikk.php?id=5734&pIdx=1> (2023.11.03.)

<https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/1769/vegleges.bu-dai.pdf?sequence=2> (2023.11.02.)

<https://szakmaikamara.hu/> (2023.11.02.)

<https://veszprembalaton2023.hu/oldal/holtszezon> (2023.11.02.)

Reflektáló **Jogi témájú hírek és** **szakcikkek kommentárja** **Rovatvezető: Dr. Kovács Gyula**

A morgás joga (*ius murmurandi*) az ókori Rómából származik: a plebsnek, vagyis a politikai jogokkal – kezdetben – nem rendelkező szabad lakoságnak megadatott a felszólaláshoz, a véleménynyilvánításhoz, *ad absurdum* az ellenvélemény kifejtéséhez való jog.⁵⁹ A későbbi köztársaságok és demokráciák alkotmányaiban vagy alaptörvényeiben – mint a szólásszabadság vagy a vé-

Forum Romanum

ménynyilvánítás joga – alapjogként szerepel ez a kitétel.⁶⁰

A „Reflektáló” címmel, 2016. január 1-jétől indult új rovatban jogi (alapvetően büntetőjogi és kriminalisztikai) témájú hírek, valamint szakcikkek rendhagyó kommentárjait tesszük közzé. A kommentárok azért rendhagyók, mert alkalmasint nem mentesek a bírálattól, az építő jellegű kritikától, sőt, olykor-olykor a humortól és a pajkos összekacsintástól sem.

A népnek joga van ahhoz, hogy elégedetlenségének hangot adjon. A bünyügyi szakember (nyomozó hatóság tagja, rendészeti oktatási intézmény oktatója, büntetőjogász és/vagy kriminalista stb.), úgy is, mint a nép gyermeke, ugyancsak jogosult arra, hogy a jogalkotással és/vagy a jogalkalmazással kapcsolatos anomáliákat észrevételezze, s ezeket közzétegye, illetve bármilyen szakmai kérdésben véleményt nyilvánítson.

Figyelem! Nem kizárt, hogy a cikkek egy része vitriolos tintába mártott tollal íródott, és a nyugalom megzavarására kifejezetten alkalmas. Széplelkűek ezt a rovatot ne olvassák – előre szóltam!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Íme, a „Reflektáló”: lehet morgolódni.

⁵⁹ MARKÓ László (főszerk.): *Egyetemes Lexikon*. Budapest, Magyar Könyvklub, 1994, 289. oldal. A képen a Forum Romanum, az ókori Róma piactere a Capitolium, a Palatinus és a Quirinale domb között, városházával, szónoki emelvénnel, bírósági csarnokokkal, számos templommal és diadalívvel. A kép forrása: <https://www.hetdedhorszag.hu/olaszorszag/forum-romanum> (2023.12.23.).

⁶⁰ Lásd Magyarország Alaptörvényének IX. cikk (1) bekezdését: „Mindenkinek joga van a vélemény szabadságához.”

Dr. Kovács Gyula

Amikor a hét kérdés csak hat, egy pedig kimaradt – Gondolatok a kriminalisztika alapkérdéseiről

**Reflexió Fenyvesi Csaba⁶¹ – a Magyar Rendészet 2023/3. számában
megjelent – A kriminalisztika idődimenziója⁶² című írására**

1. Bevezetés

Előrebocsátom, hogy Fenyvesi Csaba *'idődimenziós kriminalisztikai'* írása módfelett tetszett. Különösen a *'nyelvi lelemények'* ragadták meg a fantáziámat, mert vajon ki másnak juthatnának eszébe az olyan kifejezések, mint például a *'kriminális sakkparti végjátékában döntő szót kimondó bíróság'*, vagy a *'múltba néző kriminális fürkésző'*, illetve az *'5300 évre visszatekintő okkutatás, kriminalisztikai kérdésekre való messzelátós válaszadás'*⁶³. Dobogós helyen végzett nálam még *'a »partizán« jellegű anyagmaradvány-töredékek'*, a nyomozásba besegítő *'legnagyobb rendőr, a véletlen'*⁶⁴ pedig végképp a falhoz szögezett, vagy inkább a padlóra tett.

Őszinte elismerésem, komolyan! Ehhez hasonló kifejezéseket jómagam is csak ritkán vetek papírra, holott tőlem sem áll távol a *'nyelvi leleményesség'*.

Mindezekről függetlenül (örömködésem dacára), és minden tiszteletem ellenére, *'szeretnék az inkriminált szakcikk néhány felvetéséhez hozzászólni: az első a 'Mikor történt?' kérdés szélesebb értelmezése; a második a 'Ki, kivel?' kérdések problematikája; a harmadik az elmaradt 'Mivel?' kérdés; a negyedik pedig a kriminalisztika nyolcadik alapkérdése, a 'Hasonló történt-e?', amely legalább említésre méltó lett volna.*

Mielőtt nekikezdenék, engedtessek meg nekem egy kissé csípős, de nem rosszindulatú – a szakcikk Absztraktjához kapcsolódó – megjegyzés: köztudott tény, hogy a *'kriminálisztika módszertanát mindig a múltban történt bűncselekmények felderítésére használjuk'*⁶⁵. A jövőben elkövetett, pontosabban elkövetni szándékozott (vagy elkövetendő) deliktumok felderítése a science fiction kategóriába tartozik [lásd a *'gondolatrendőrséget'* például Steven Spielberg *Különvélemény (Minority Report)* című 2002-es akció-sci-fijében, és/vagy a film alapján készül azonos című, 2015-ben vetített sorozatot].⁶⁶

⁶¹ Prof. Dr. habil. *Fenyvesi Csaba*, egyetemi tanár; Pécsi Tudományegyetem (PTE) Állam- és Jogtudományi Kar (ÁJK), Büntető és Polgári Eljárásjogi Tanszék: <https://ajk.pte.hu/hu/munkatarsak/dr-habil-fenyvesi-csaba> (2023.12.19.).

⁶² FENYVESI Csaba: A kriminalisztika idődimenziója. *Magyar Rendészet* 2023/3. szám, 139–148. oldal. Elektronikus hozzáférés: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/6617> (2023.12.19.).

⁶³ FENYVESI (2023) i. m. 142. oldal.

⁶⁴ FENYVESI (2023) i. m. 143. és 146. oldal.

⁶⁵ FENYVESI (2023) i. m. 139. oldal.

⁶⁶ Részletesebben: <https://port.hu/adatlap/film/tv/kulonvelemeny-minority-report/movie-46968> és <https://port.hu/adatlap/film/tv/kulonvelemeny-minority-report/movie-174326> (2023.12.19.).

2. A 'Mikor történt?' kérdés szélesebb értelmezése

Ugyancsak az Absztraktban olvasható, miszerint a kriminalisták feladatait „tovább nehezíti, hogy a »mikor történt?« kérdésre pontos választ kell adni, mert jelentősége lehet a tettes személyének felderítésében, az esetleges alibi ellenőrzésében is”⁶⁷. Ezek vitathatatlan tények, de szeretnék az idézett megállapításhoz néhány észrevételt hozzáfűzni.

Nem csupán a 'Mikor történt?' kérdésre, hanem az összes kriminalisztikai alap- és kiegészítő kérdésre (ez utóbbira abban az esetben, ha felmerül) „pon-tos választ kell adni”, ugyanis a „tettes személyének felderítésében” mindegyik alapkérdésnek jelentősége van – tehát nem „jelentősége lehet”. Egyfelől.

Másfelől ez a kérdés, amely az elkövetés idejét veszi górcső alá, nem csak a tettes személyének felderítése és az esetleges alibi ellenőrzése szempontjából lényeges. Ennek a kérdésnek a megválaszolása azért is fontos szempont a nyomozás során, mert a helyszíni, illetve a helyszínről kiinduló adatgyűjtést, tanúutatást az elkövetés idejével azonos vagy közel azonos időpontban kell megkezdeni: ez örökérvényű krimináltaktikai szabály (természetesen emellett lehet a nap bármely szakában is adatot gyűjteni stb.).

Az alibi⁶⁸ ellenőrzésével kapcsolatban hangsúlyozom: ha a tettes alibit igazol, azt is meg kell állapítani, hogy az inkriminált időszakban hol tartózkodott valójában. Ha nem járt a tetthelyen az elkövetés idején, akkor hol, mikor, kivel volt, és ezt mivel bizonyítja? Ez esetben a bizonyítási teher 'átfordul'.

A 'Mikor történt?' kérdésnek büntető anyagi jogi és eljárásjogi vetülete is van. Egyrészt gondoljunk csak a Btk. időbeli hatályára (2. §), vagy az elévülésre, mint a büntethetőséget megszüntető okok egyikére [Btk. 25. § b) pont; 26–28. §], és az ehhez kapcsolódó büntetőeljárásjogi rendelkezésekre: az elévülés a feljelentés elutasítását [Be. 381. § (1) bekezdés d) pont] és az eljárás megszüntetését [Be. 398. § (1) bekezdés e) pont; 492. § (1) bekezdés c) pont; 567. § (1) bekezdés a) pont] vonja maga után.

Megjegyzendő, hogy ennél az alapkérdésnél például a háborús fosztogatást (Btk. 154. §) és nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazását (Btk. 155. §) csak háború idején lehet elkövetni. Természetesen a Btk. Különös Részében nem e két bűncselekmény alapesetének tényállási eleme az elkövetés (speciális) ideje.⁶⁹

3. Amikor a hét kérdés csak hat, egy pedig kimaradt

E fejezetben a kriminalisztikai alapkérdésekről általában, az alapkérdések sorrendjéről, a Fenyvesi-féle piramismodellben szereplő hét (igazából hat) báziskérdésről,⁷⁰ valamint a piramismodellből hiányzó, nem mellesleg az elkövetés eszközére irányuló alapkérdésről lesz szó.

⁶⁷ FENYVESI (2023) i. m. 139. oldal.

⁶⁸ Az alibi másholletét jelent: a tettes azzal védekezik, hogy az elkövetés időpontjában máshol tartózkodott.

⁶⁹ KOVÁCS Gyula: *Kriminalisztikai alapkérdések – Kérdések és válaszok a nyomozás során*. In: Kovács Gyula (szerk.): *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktikai, kriminálmotodikai és kriminálisztikatörténeti értekezések*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022, 40–41. oldal.

⁷⁰ FENYVESI (2023) i. m. 139. oldal.

3.1. A kriminalisztikai alapkérdésekről általában

A kriminalisztikai alapkérdéseknek a nyomozás során nem csupán a bizonyítás tárgyának meghatározásakor van kiemelt jelentősége. A büntetőeljárásban a tanú és a terhelt (ez utóbbi a nyomozási szakban gyanúsított) kihallgatásakor az egybefüggő vallomástételt követően feltett kérdéseket is úgy kell összeállítani, hogy választ kapjunk ezekre az alapkérdésekre. Kiváltképpen igaz ez akkor, amikor a tanú vagy a gyanúsított vallomása információszegény, vagy a nyomozás addig megállapított adataival ellentétes.

Megjegyzendő, hogy a *kriminalisztikai alapkérdések sorrendje* – nagyon úgy tűnik – *nincs kőbe vésvé*. Dobos János – már a *Kis* nyomozástan első, 1991-es kiadásában⁷¹ – a hét kriminalisztikai alapkérdést a következők szerint rendezte:

1. Hol történt?
2. Mikor történt?
3. Mivel történt?
4. Hogyan történt?
5. Miért történt, mi célból követték el?
6. Mit követte el, mi történt?
7. Ki, kivel követte el?⁷² (Lásd az 1. mellékletet.)

Fenyvesi Csaba 'a piramismodellben szereplő hét báziskérdés' felállításakor (vagy felépítésekor) a 'Mivel?' kérdést kihagyta, a 'Ki?' mellett pedig külön szerepeltette a 'Kivel?' kérdést. Megítélésem szerint, ez helytelen, ugyanis ez utóbbi kettő (a 'Ki, kivel?') kérdés összetartozik, így a 'piramismodell' hiányos. Fenyvesinél a rangsor tehát:

1. Mi történt?
2. Hol történt?
3. Mikor történt?
4. Hogyan történt?
5. Ki követte el?
6. Kivel követte el?
7. Miért követte el?⁷³ (Lásd a 2. mellékletet.)

A Fenyvesi Csaba által felállított, hiányos sorrendet preferálja a *Rendészettudományi szaklexikon*, amelynek meghatározása szerint a „*kriminalisztikai alapkérdések: a múltbeli esemény megismerésében kiemelkedő jelentőségű kérdések csoportja*”.⁷⁴ Ezzel a megállapítással nagyon vitába tudnék szállni, de most nem ez a 'lecke'. Csak egy megjegyzés: A kriminalisztikai alapkérdéseket soha nem a Fenyvesi-féle és a Rendészettudományi szaklexikon szerinti felsorolásban oktattuk/oktatjuk.

A kriminalisztikai alapkérdéseket Dobos János és Fenyvesi Csaba bizonyára sajátos szakmai szempontok szerint rangsorolták. Jómagam ugyancsak így jártam el, amikor a 'Mi történt?' után a 'Ki, kivel?' kérdést állítottam az első, illetve

⁷¹ DOBOS János: *Kis nyomozástan*. Budapest, Belügyminisztérium (BM) Könyvkiadó, 1991, 51–54. és 81. oldal.

⁷² DOBOS János – KOVÁCS Gyula: *Kis nyomozástan. Harmadik, átdolgozott kiadás*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2020, 96–97. és 177–179. oldal.

⁷³ FENYVESI Csaba: A kriminalisztika alapkérdései. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 2013, XIV, 343. oldal.

⁷⁴ BODA József (főszerk.): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019, 355. oldal.

a második helyre. Az okot a következő fejezetben megmagyarázom, de jelzem, már több tanulmányomban kitértem rá.⁷⁵ Egyelőre maradjunk annyiban, hogy – mint azt már említettem volt – *a kriminalisztikai alapkérdések sorrendje ugyan nincs kőbe vésvé, ellenben maguk a kriminalisztikai alapkérdések igen.*

Megítélésem szerint, a Dobos János által már 1991-ben meghatározott alapkérdések helyes sorrendben a következők:

1. Mi történt?
2. Ki (kivel) követte el?
3. Hol történt?
4. Mikor történt?
5. Hogyan (mi módon) történt?
6. Mivel (milyen eszközzel) történt?
7. Miért történt?⁷⁶ (Lásd a 3. mellékletet.)

Ezek után térjünk ki a kriminalisztikai alapkérdések sorrendjére. A felvetés: *a felsorolás jelent-e egyben sorrendiséget?*

3.2. A kriminalisztikai alapkérdések sorrendje

Adós vagyok még a kriminalisztikai alapkérdések sorrendje megváltoztatásának (legalábbis Dobos Jánoshoz és Fenyvesi Csabához képest) *a magyarázatával*: mi okból soroltam az első két helyre a *'Mi történt?'* és a *'Ki, kivel követte el?'* kérdéseket. Azt gondolom, egyben remélem, a fenti okfejtések után a válasz nyilvánvaló. Ennek ellenére, engedtessek meg nekem néhány gondolat.

A bűncselekmény nyomozása során, a kiinduló alaphelyzetet mindig a *'Mi történt?'* kérdésre adott válasz határozza meg. Az elkövetés helye (Hol?), ideje (Mikor?), módja (Hogyan?) és eszköze (Mivel?) a *'levegőben lóg'* a történeti tényállás akárcsak hozzávetőlegesen részletes ismerete nélkül. *'A Bosnyák téren, tegnapelőtt egy baltával'...* Vajon mit kezd a nyomozó hatóság ezzel a csonka információval? *Mi történt ott a Bosnyák téren, tegnapelőtt, azzal a fránya baltával?* Ráadásul a *'Mi történt?'* tisztázásakor legtöbbször a *'Hol?'* kérdésre is választ kapunk (ha mégsem ott történt a bűncselekmény, mert például az áldozatot nem a téren ölték meg vagy rabolták ki, akkor is van egy helyszín, amelyhez a bűncselekmény köthető).

Amennyiben tehát nem tudjuk, mi történt (a történeti tényállás jogsértés vagy nem az; ha jogsértés, szabálysértés, avagy bűncselekmény; nem jogsértés esetén, van-e a nyomozó hatóságnak bárminemű intézkedési kötelezettsége), *az olyan, mintha semmi nem történt volna: 'nincs miről beszélnünk, mindenki mehet haza'.* Ahhoz tehát, hogy a hatóság bármilyen, jogilag alátámasztott, érdemi tevékenységet végezzen, tisztában kell lennie – legalább megközelítőleg pontosan – a cselekmény (büntető)jogi megítélésével, és az első kérdésnél részletezett körülményekkel (pl. a sértett sérülésének jellegével stb.). Szerintem.

Végezetül: Lakatos mester a *Kriminálmetodológiai* főiskolai jegyzetben *A Nyomozás feladatai* című 8.1. fejezetben az írta, hogy *„a kriminalisztikai alapkérdéseket [...] a nyomozás feladatai szempontjából, ennek megfelelő*

⁷⁵ DOBOS – KOVÁCS (2020) i. m. 98–105. oldal; KOVÁCS Gyula: Kriminalisztikai alapkérdések. *Glossa Iuridica* 2021/1–2. szám, 185–192. oldal.

⁷⁶ DOBOS – KOVÁCS (2020) i. m. 97–98. oldal. A kriminalisztikai alapkérdések részletes megválaszolását lásd 98–105. oldalon.

csoportosításban és értelmezésben vizsgáljuk. A sorrendiség a gyakorlatban is bizonyos fokig háttérbe szorul, mindegyikre egyformán keressük a választ, ugyanakkor az adott ügytől függ, hogy melyik kérdést mikor, milyen mértékben tudjuk megválaszolni; illetve, hogy mindegyiket meg kell-e válaszolnunk⁷⁷. Ezt követően a következőképpen folytatja: „Mi történt? Ez az alapvető kérdés”, és a továbbiakban a *Hol?*, *Mikor?* és *Hogyan?* kérdéseket a második, a *Ki, kivel?* kérdést pedig a harmadik csoportba sorolja be. Ezek szerint, valamennyire mégiscsak létezik ‘kőbe vésett sorrendiség’, tehát nem teljesen igaz, hogy a felsorolás nem jelent sorrendiséget.

Miután sikerült megfejtetni, hogy a valóságban megnyilvánuló inkriminált emberi magatartás vagy történés milyen bűncselekmény megállapítására alkalmas, akkor az elkövetőtől (vagy az elkövetőktől) függ a folytatás (a *Hogyan tovább?*): amennyiben a kiléte ismeretlen, felderítünk (az ‘*ügytől a személyig*’ modell), ha pedig ismert, vizsgálunk (a ‘*személytől az ügyig*’ modell) – főszabály szerint (a két modell⁷⁸ magyarázatával adós maradok, mert ez most ugyancsak nem feladat).⁷⁹ Ja, és még valami: a ‘*Ki, kivel követte el?*’ egy kriminálisztikai alapkérdés, nem kettő. Megismétlem: egy (tuti).

A következőkben vizsgáljuk meg, miért lényeges, sőt, inkább nélkülözhetetlen a ‘*piramismodellből*’ kihagyott hatodik alapkérdés.

3.3. A hatodik kérdés – Mivel, milyen eszközzel történt?

Hatodik kérdés: *mivel, azaz milyen eszközzel követték el a bűncselekményt?*

Az elkövetés eszköze, valamint az eszközhasználat szorosan kapcsolódik az elkövetés módszeréhez. Ezért az eszközhasználat – akárcsak a módszer – *elválaszthatatlan az elkövetési magatartástól*. Önmagában már maga az eszköz (típusa, beszerzési lehetősége, fogyasztói ára, használatának speciális szakismerethez kötöttsége stb.) *utalhat az elkövetőre*, és használatának módszerével az elkövető ‘*modus-képet*’ (egyfajta ‘*modus-önarcképet*’) fest magáról.

Az elkövetés eszköze egyfelől (tárgyi) *bizonyítási eszköz* [Be. 165. § e) pont], sőt, *nyomhordozóként* kétszeresen az, így fontos szerepet tölt be a nyomozásban: a bűncselekmény elkövetésének vagy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben az elkövető nyomait hordozza [Be. 204. § a) és c) pont]. Például a *betöréses lopásnál használt feszítővas* térfogati nyomot hagy az ajtón és az ajtófélfán, valamint rajta lehet a tettes ujjnyoma, biológiai anyagmaradványa vagy a ruházatából néhány textil elemi szál. Az *emberölés eszközeként használt baltán* rajta lehet az áldozat biológiai anyagmaradványa (vér, agyvelőzúzalék, bőrfoszlányok, hajszálok), illetve ugyancsak a tettes ujjnyoma stb. Nem mellesleg a balta, mint eszköz, térfogati nyomot hagy az áldozat fején (koponyáján) is...

Az elkövetés eszköze – amely csak az elkövető testétől függetlenül létező tárgy lehet – *a bűncselekmények törvényi tényállásában jellemzően minősítő körülményként szerepel*. Például *lopásnál a hamis vagy lopott kulcs* [Btk. 370. § (2) bekezdés *bg*) pont]; *emberrablásnál, valamint személyi szabadság*

⁷⁷ BALLÁNÉ Fűszter Erzsébet – BORSZÉKI Győző – LAKATOS János: *Kriminálmetodológia*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2000, 71. oldal.

⁷⁸ KOVÁCS Gyula: *Az ‘ügytől a személyig’ és a ‘személytől az ügyig’ modell*. Kovács (2022) i. m. 50–57. oldal.

⁷⁹ FENYVESI (2023) i. m. 139. oldal.

megsértésénél a fegyver vagy az élet kioltására alkalmas eszköz [Btk. 190. § (2) bekezdés c) és d) pont és 194. § (2) bekezdés e) és f) pont]. Megjegyzendő, hogy ahol a lopást dolog elleni erőszakkal követik el [Btk. 370. § (2) bekezdés bc) pont], ott szinte minden esetben feltételezni kell az eszközhasználatot.⁸⁰

Jól látható (és belátható), hogy a hét báziskérdést (*mi, hol, mikor, ki, kivel, mi, miért*) tartalmazó, „*alapvető szintre emelkedett*”⁸¹ Fenyvesi-féle piramismodell hibás.

4. A nyolcadik kérdés – Hasonló történt-e?

A bevezető első részben jeleztem, hogy a kriminalisztika nyolcadik alapkérdése, a *‘Hasonló történt-e?’*, kimaradt a hét – egyébként hiányos – báziskérdésen alapuló Fenyvesi-féle piramismodellből. Azt gondolom, ez az utólagos felderítés és a *‘szélesítés’* szempontjából igencsak lényeges felvetés, legalább említést érdemelt volna. Vessünk néhány pillantást erre az alapkérdésre is.

A *‘Hasonló történt-e?’*, vagy a kérdéses (nyomozott) bűncselekmény *‘Része lehet-e sorozatnak?’* kriminalisztikai alapkérdést a szakma dr. Dobos Jánosnak tulajdonítja. E kérdés *„fontossága nem csupán az esetleges és jellemző sorozatos elkövetés felismerésében, az azonos tetteshez, tettesekhez tartozó ügyek behatárolásában van. Nyilvánvaló, hogy ez sem érdektelen. Ugyanúgy fontos, hogy az így felfedett előzmények – és azok az ügyek is, amelyeket a felderítés közben kell azonos elkövetőkre utaló ismérvek miatt az alapügyhöz és már bemért előzményeihez csatolni – szélesítik azt az információs bázist, amelyre így az adott ismeretlen tetteses ügyünk felderítését is biztosabban alapozhatjuk”*⁸².

A nyolcadik alapkérdés felvetésekor tehát *arra keressük a választ, hogy az inkriminált bűncselekmény része lehet-e egy sorozatnak, illetve az ismert vagy ismertté vált (felderített) tetteshez kapcsolható-e további bűncselekmény(ek) elkövetése?* – ez utóbbi az úgynevezett *‘szélesítés’*. A sorozatelkövetés felderítése eminens (vagy primer) bűnüldözői érdek, épp ezért a *‘Hasonló történt-e?’* kérdést a nyomozás során mindig fel kell tenni, kiváltképpen, ha egy bizonyos területen hirtelen megnövekednek az azonos vagy azonos típusú bűncselekmények; olyan deliktumok szaporodnak el, amelyeknek elkövetése eddig nem volt jellemző; a korábban rendszeresen előforduló bűncselekmények végrehajtása ismétlődően új és azonos módszerekkel történik (pl. a *‘béke szigetének’* aposztrófált vendéglátóegység környékén – különösen fizetésnapokon és hétvégeken – megjelenik, majd egyre növekszik az úgynevezett klasszikus, útonállásszerű *‘leütéses’* rablások száma, vagy a tolvajok a lakótelepi társasházak előterébe már nem ajtóbefeszítés módszerével, hanem a bejárati ajtók elektronikus zárjainak dekódolásával hatolnak be).⁸³

⁸⁰ Kovács (2022) i. m. 41–42. oldal.

⁸¹ FENYVESI (2023) i. m. 139. oldal.

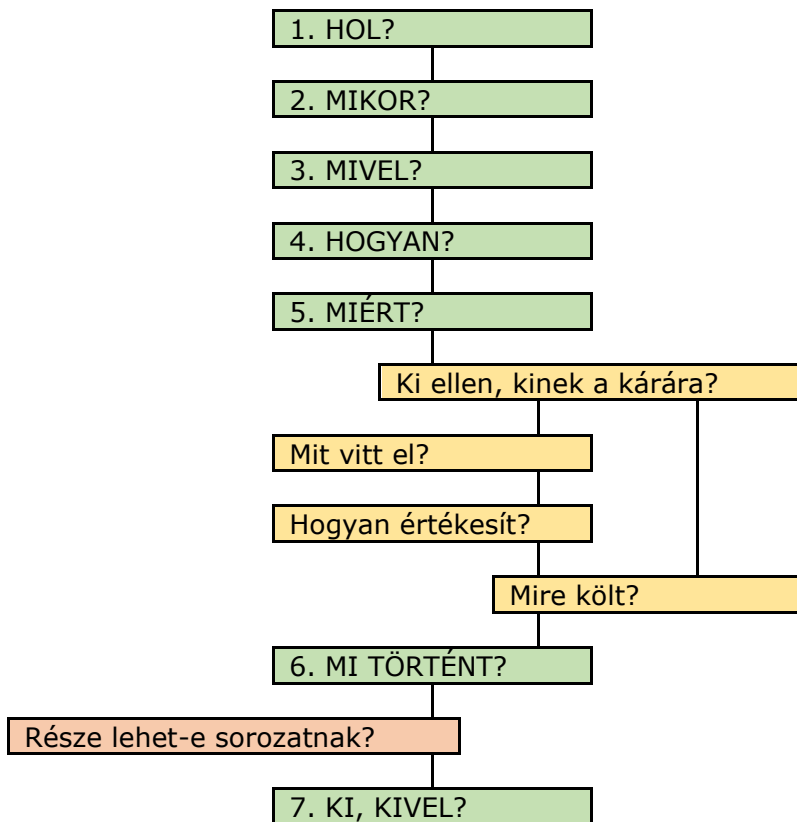
⁸² DOBOS (1991) i. m. 56. oldal.

⁸³ DOBOS – KOVÁCS (2020) i. m. 121. oldal. A témáról részletesebben lásd Kovács Gyula: *A sorozatelkövetés nyomozása*. Kovács (2022) i. m. 154–174. oldal.

5. Mellékletek

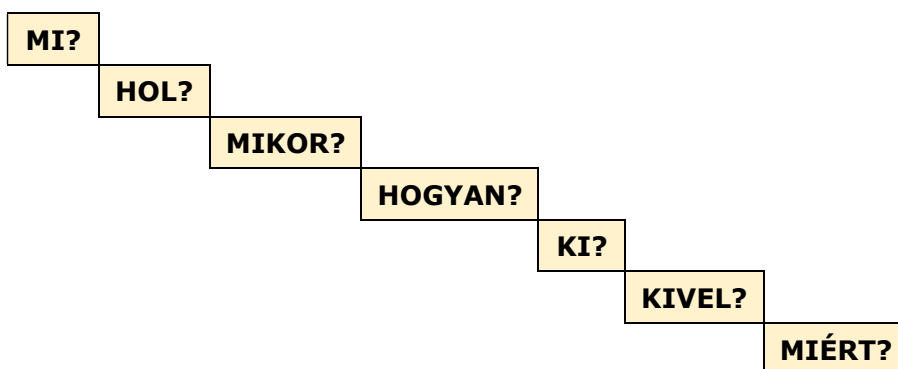
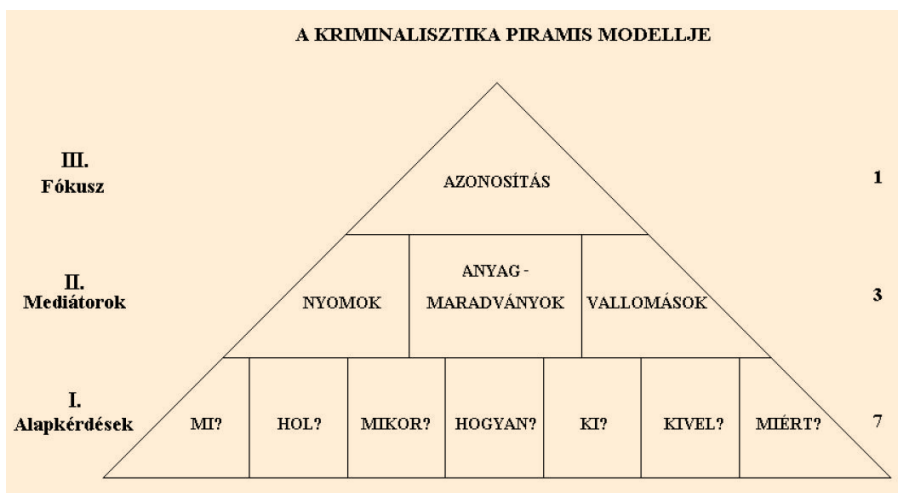
1. Melléklet

A kriminalisztika alapkérdései (Dobos-féle változat)⁸⁴

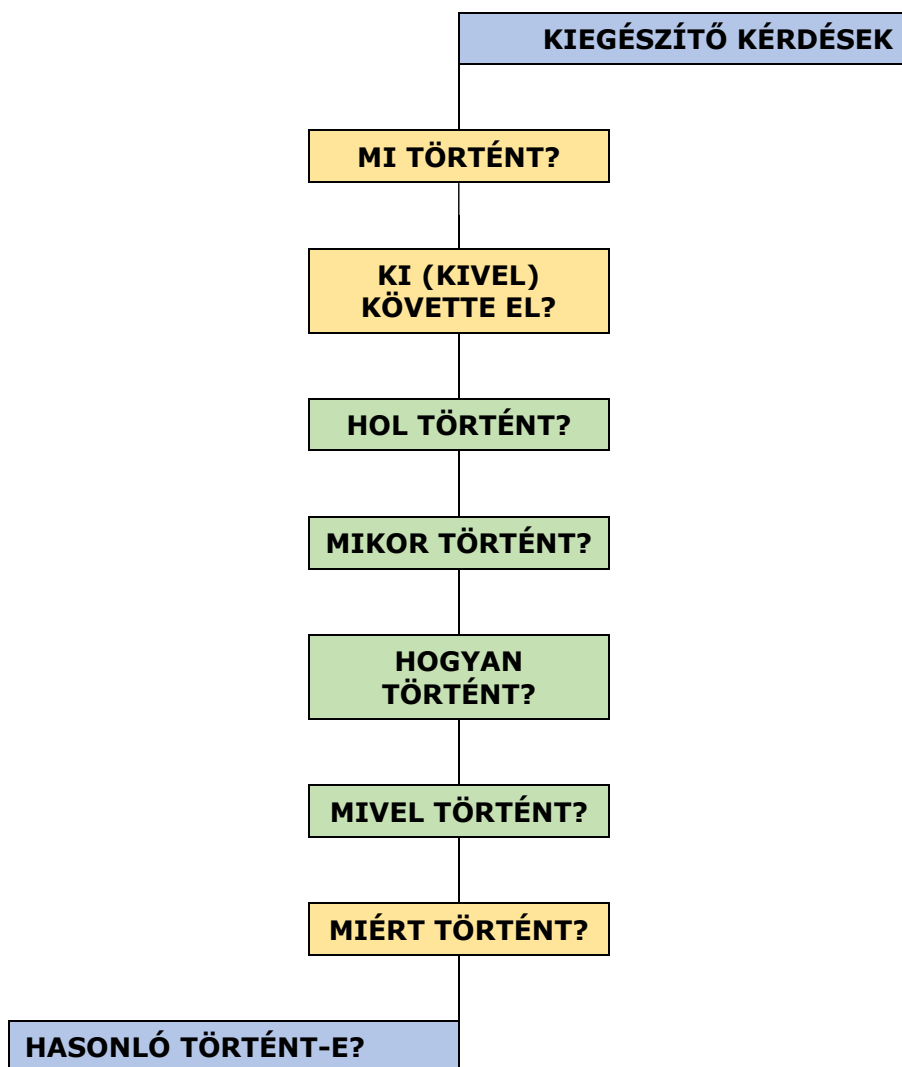
⁸⁴ Dobos (1991) i. m. 81. oldal.

A kriminalisztika alapkérdési (Fenyvesi-féle változat)⁸⁵

⁸⁵ FENYVESI (2013) i. m. 343. oldal.

**A kriminalisztika alapkérdései
(Kovács-féle változat)⁸⁶**

⁸⁶ Dobos – Kovács (2020) i. m. 179. oldal.

6. Forrás- és irodalomjegyzék

6.1. Felhasznált irodalom

- BALLÁNÉ Füsztér Erzsébet – BORSZÉKI Győző – LAKATOS János: *Kriminálmétodológia*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2000
- BODA József (főszerk.): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019
- DOBOS János – KOVÁCS Gyula: *Kís nyomozástan. Harmadik, átdolgozott kiadás*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2020
- DOBOS János: *Kís nyomozástan*. Budapest, Belügyminisztérium (BM) Könyvkiadó, 1991
- FENYVESI Csaba: A kriminalisztika alapkérdései. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 2013, XIV, 209–218. oldal
- FENYVESI Csaba: A kriminalisztika idődimenziója. *Magyar Rendészet* 2023/3. szám, 139–148. oldal
- KOVÁCS Gyula: *A sorozatelkövetés nyomozása*. In: Kovács Gyula (szerk.): Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktikai, kriminálmétodikai és kriminalisztikatörténeti értekezések. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022, 154–174. oldal
- KOVÁCS Gyula: *Az ügytől a személyig' és a 'személytől az ügyig' modell*. In: Kovács Gyula (szerk.): Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktikai, kriminálmétodikai és kriminalisztikatörténeti értekezések. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022, 50–57. oldal
- KOVÁCS Gyula: *Kriminalisztikai alapkérdések – Kérdések és válaszok a nyomozás során*. In: Kovács Gyula (szerk.): Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktikai, kriminálmétodikai és kriminalisztikatörténeti értekezések. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022, 36–49. oldal
- KOVÁCS Gyula: *Kriminalisztikai alapkérdések*. *Glossa Iuridica* 2021/1–2. szám, 183–193. oldal

6.2. Internetes hivatkozások

- <https://ajk.pte.hu/hu/munkatarsak/dr-habil-fenyvesi-csaba> (2023.12.19.)
- <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/6617> (2023. 12.19.)
- <https://port.hu/adatlap/film/tv/kulonvelemenyminorityreport/movie-46968>
(2023.12.19.)
- <https://port.hu/adatlap/film/tv/kulonvelemenyminorityreport/movie-174326>
(2023.12.19.)

Múltidéző Detektívtörténetek és régí bűnügyek nyomozásának tapasztalatai

Időutazásra invitálok a nyájas olvasót: ha úgy tetszik, egyfajta múltidézésre, amelynek során régi – kitalált vagy valóságos – detektívtörténeteket eleveníthetünk fel. E visszatekintés során, szembesülhetünk a kor nyomozóideáljaival, valamint – mintegy belesve a kulisszák mögé – megismerkedhetünk az egykori bűnügyek felderítésének a fortélyaisal. Vajon, annak idején, milyennek képzeltek a detektívromantikát a regényírók, miről írtak az újságok bűnügyi tudósítói, és mit csináltak jobban vagy másképpen a *'nagy öregek'*?

Az időkerék döcögve megindul, gyorsul, majd egyre lassabban forog, végül megáll. Merre járunk? Hányat írunk? Igen, már látni: a helyszín az Osztrák–Magyar Monarchia, pontosabban a már egyesített Budapest, 1877, bő két évtizeddel a századforduló (az 1900-as évek) előtt. A nem mindennapi történetet eredetileg *Fröhlich János*⁸⁷ jegyezte le...

Fröhlich János – Dr. Kovács Gyula A prófuntgyáros és a kísértet⁸⁸

Történi Budapest, 1877-ben.

Főbb szereplők:

Annuska, Köppel Flórián nővérének árvája, a későbbi **Mocsnik Antalné**

Bukolecz mészáros, a kompánia (spieszbürger-társadalom) tagja

Donáth Sándor detektív

Köppel Flórián kéményseprő mester, Köppel Lénárd apja

Köppel Lénárd, Köppel Flórián fia, ugyancsak kéményseprő mester

Melichár rendőrfogalmazó

Mocsnik Antal pékmester, prófuntgyáros

Schwert borbélymester, a kompánia (spieszbürger-társadalom) tagja

Thaisz Elek budapesti rendőrfőkapitány

⁸⁷ *Fröhlich János* (Budapest, 1873. április 2. – Budapest, 1926. augusztus 29.) író, újságíró, forgatókönyvíró, filmrendező, színész, producer, a magyar bűnűldözés első nagy krónikása. Fröhlichről részletesebben: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/frohlich-janos> (2022.10.19).

⁸⁸ A novella legutóbb Kovács Gyula: *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők* című könyvében, a 64–84. oldalon jelent meg (Budapest, Dr. Kovács Gyula – [KGyul@]TM, 2022). Eredetileg FRÖHLICH János: *Detektívűsők – Igaz történetek az életből* című kötetében, az 59–83. oldalon látott napvilágot (Budapest, Magyar Kereskedelmi Közlöny Hírlap- és Könyvkiadó Vállalat, 1914). A mű védelmi ideje a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 31. § (1)–(2) bekezdésének értelmében 1997. január 1-jén lejárt. Lapunk hasábjain a szerkesztett, lábjegyzetekkel kiegészített, és a szükséges mértékben stilizált változat olvasható. Szerkesztő: dr. Kovács Gyula.

I.

Minden pesti ember tudja, hogy a főváros az utolsó harminc esztendő alatt, mennyire megváltozott. Úgy a külseje, mint a belseje – értvén ez alatt Budapest társadalmi életét is – teljesen átalakult. A nyomorult, földszintes viskók helyett fényes paloták emelkedtek, a hegehupás, homokos utcákat gondozott, gyönyörű, széles utak váltották fel. A nyolcvanas években⁸⁹ ott, ahol most a Keleti pályaudvar áll, még mocsarak éktelenkedtek. A mai Thököly út mentén például bolgárkertészek virágágyai és konyhakertjei terültek el, a Rákóczi úton a tót lutheránus templommal⁹⁰ szemben Kozarek⁹¹ akasztott stb. Magyar feliratokat, magyar cégtáblákat alig lehetett látni. Ha akkoriban külföldi vetődött a nagy pesti faluba, bámulattal hallotta mindenfelé a német szót. A magyar beszéd csak másodsorban következett az üzleti forgalomban és a legtöbb családban. Bizony, harminc esztendő alatt a főváros rohamosan fejlődött, és századok bűnös tétlenségét, nemtörődömségét hozta helyre.

A mai Ferenc körút helyén, a Baross utcánál, amelyet akkor Stációs-gasse-nek⁹² hívtak, kezdődött egy szűk, malátaszagú utca, a Sörgyár utca. Ez egészen a Gschwindt gyárig⁹³ ért, melynek búze a sörfőzdevel vegyülve, elárasztotta a várost. Ott, ahol most a Boráros tér van, a teherpályaudvar választotta el a Soroksári utcát a Dunától. Egészségtelen vidék volt az. A pesti ember, ha kedve szottyant vadászni, bátran elmehetett oda, mert kacsákban és egyéb vízimadarakban mindig bőven akadt vad.

Annak a palotának a helyén, amelyben most az Elevátor kávéház⁹⁴ van, alacsony, földszintes, sárga viskó állott. Ez a házikó színhelye történetünknek, mely belenyúlik a hatvanas évek végébe, abba az időbe, amikor ez a putri épült, és midőn még az abszolutizmus uralkodott az országban. A sárga ház egyedüli lakója *Mocsnik* Antal pékmester volt, egy csehországi születésű ember, aki az osztrák hadseregben, mint pék szerepelt. Amikor obsitot kapott, folytatta e mesterséget. Hazulról öröklött néhány száz forintot, és felcsapott

⁸⁹ Inkább a kiegyezés (1867) utáni időszakban. A Keleti pályaudvart (1892-ig Központi Indóház) 1884. augusztus 16-án adták át az utazóközönségnek. Forrás: <https://welvebudapest.com/cikk/2016/10/25/meg-medence-is-allt-elotte-a-keleti-palyaudvar-tortenete> (2023.07.15.).

⁹⁰ Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközség temploma (1081 Budapest, Rákóczi út 57/A.).

⁹¹ *Kozarek Antal, a „képeslapok sztárja”*, hóhércsaládból származott: fia, Kozarek Ferenc, ugyancsak ítéletvégrehajtó volt. Forrás: <https://magyarnemzet.hu/lugas-rovat/hoher-feher-kesztyuben-7538003/> (2023.07.15.).

⁹² Stáció utca.

⁹³ Az 1868-ban alapított Gschwindt-féle Szesz-, Élesztő-, Likőr- és Rumgyár Rt. Részletesebben lásd: https://europabelvarosa.hu/cikk/legendas_italok_csaladi_legendak_Brody_Sandor_utca12 (2023.07.15.).

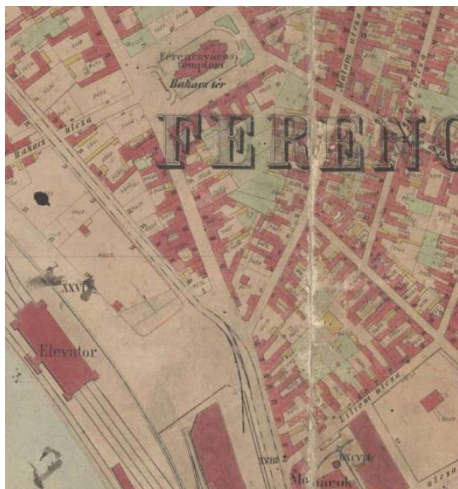
⁹⁴ A Ferenc körúti kávéházak között az 1. szám alatti vendéglátóhely képviselte az állandóságot. 1887-ben nyílt meg itt az Elevátorhoz címzett üzlet. Az elnevezés kétségkívül az öt évvel korábban felépült Duna-parti monstrumra utalt, amely ott terpeszkedett a Boráros térre nyíló kávéházi ablakok előtt. Az 1912-es lista Svretetzky Károlyt jelöli meg tulajdonosként. Húsz évvel később viszont már azt írta *A magyar ipar almanachja*, hogy „a teljesen modernül berendezett kávéháznak, amely százszázhusz személy befogadására alkalmas, s előzékeny és figyelmes kiszolgálást nyújt vendégeinek” – 1918 óta – Grecsner András Róbert a gazdája. A negyvenes évekre aztán Boráros téri kávéházzá vált az Elevátor, majd a háború után csemegeüzlet lett belőle. Napjainkban a végleg bezárt Shisha House Arabica Caffé és a K&H Bank áll a helyén. Forrás: <http://nol.hu/archivum/archiv-6762-2700> (2023.08.13.).

prófuntszállítóknak.⁹⁵ Először kicsinyben, mindössze a közeli Mária Terézia laktanya⁹⁶ legénységének sütötte az ólmos komiszkenyeret, amely a legedzettebb fiatal gyomrot is erős próbára tette. Később valamennyi kaszárnának liferált,⁹⁷ és tíz év alatt dúsgazdag ember lett. A prófuntszállítás aranybányának bizonyult. *Mocsnik*, amikor a katonáskodástól szabadult, cingár természetű ember volt, prófuntszállításának harmadik évében azonban rohamosan hízni kezdett, és abban az időben, mikor e történet lejátszódik, egész gömbölyű alakot öltött.

Feltűnt, hogy a pékmester nem nősült meg. Többször szóvá tették előtte ezt a körülményt, de ő mindannyiszor mosolyogva legyintett a kezével:

– Hagyjatok! Jobb, hogy agglegény vagyok, legalább nem csal meg az asszony.

Idővel mindenki belenyugodott agglegény voltába, és nem bolygatta többé e privát passzióját. Lassacskán aztán átment a köztudatba, hogy a pókhasú, „*bőre alatt is pénzes*” *Mocsnik* nőgyűlölő, megveti a fehérnépet, és ezért nem házasodik.

A Boráros tér helye 1878-ban

Forrás: <https://maps.arcenum.com/hu/map/>

Az egyik Soroksári úti füstös kis spieszburger⁹⁸ korcsmában, ahol *Mocsnik* ferencvárosi sváb barátaival bor és pipaszó mellett kipihenni szokta napi fáradalmait, a társaságának volt egy fiatal, alig huszonötéves tagja: *Köppel* Lénárd. Ez szintén az osztrák ármádiával Magyarországra származott osztrák obsitos katonának, *Köppel* Flóriánnak volt a fia. Az öreg a kéményseprés mesterségét űzte, amely foglalkozásához kitűnően illett a keresztnéve. Amikor a császári hadseregből elbocsátották, hivatalos kéményseprője lett a Ferencvárosnak. E sorok megírójának atyja, kilencedik kerületi háztulajdonos, és a prófuntszállító asztaltársaságának tekintélyes tagja mondotta el, hogy Flórián mester a régi Ferencváros legtipikusabb alakjává nőtte ki magát. Jókedvű, kedélyes firma volt őkelme, aki a jó magyar borért rajongott. Inni tudott, mint a kefekötő, örökösen borközi állapotban látták. Ő maga mesélte el, hogy vizet csak gyerekkorában ivott.

Egyszer aztán a vén füstös szerencsétlenül járt. Rendes szokásához híven, részeg állapotban ment munkájára. Este hiába várták a spieszburger tanyán, és fia, hiába kereste mindenfelé. Másnap azonban furcsa dolog történt. A *Mocsnik*-féle prófuntygár (a gyár a mai vágóhíd tőzsomszédságában állott)

⁹⁵ *Prófuntygár*: katonai élelmiszerkészlet, itt komiszkenyér. Forrás: <https://idegen-szavak-szotara.hu/> (2023.08.13.).

⁹⁶ A Ferenc körút és az Üllői út kereszteződésében lévő (Üllői út 45–51.) Mária Terézia-laktanya 1845–1846-ban épült, 1848-ban adták át. Későbbi neve: Kilián laktanya. Tervezői: Hild József és Kassalik Ferenc. Forrás: <http://www.ilyenisvoltbudapest.hu/ilyen-is-volt/kilencedik-kerulet-ferencvaros/item/maria-terezia-laktanya> (2023.08.13.).

⁹⁷ *Liferál* (német): szállít.

⁹⁸ *Spießbürger* (német): nyárspolgár, kispolgár.

helyiségei reggel, miután a sütéshez befűtöttek, megteltek füsttel. A pékmes-ter kutatva ennek okát, konstataálta, hogy gyáranak kéménye nem bocsátja ki a füstöt. Ott valami bajnak kellett történnie, amin csak Flórián segíthet. De hol van Flórián? Sehol. Fia végigjárta a Ferencváros valamennyi korcsmáját, de apját már előző nap nem látta senki. Lénárd kétségbeesetten, kezét tördelve siránkozott a prófuntgyár udvarán, ahová a pékmester, aki nem tudott volna aznap kenyeret sütni, kényszerúségében egy ócska bricskán hozatta el a szomszédos Józsefváros kéményseprő mesterét. Ez aztán leereszkedett a kéménybe, és néhány perc múlva megdöbbenve jelentette, hogy a kémény alján emberi testre bukkant, az zárta el az útját a füst kürtön való kitódulásának. Az időközben előhívott segédeivel elővonszolta az emberi testet, amelyben az eltúnt Flóriánt ismerték fel. Rettenetes állapotban volt a boldogtalan: össze-sülve és feketére füstölve.

Megsiratták és eltemették a szeren-csétlent. Fia egy darabig gyászolta, majd napirendre tért fölötte. Atyjától két dolgot örökölt: a mesterségét – halála után ő lett a kerületi kémény-seprő – és a jókedvét, de ezt sokkal fokozottabb mértékben. A fiatal *Köpel* a legvidámabb embere volt a ferencvárosi spieszbürger-társadalomnak, és amellet, apjával ellentétben, utálta a szeszes italt. Csodálkozott is ezen minden ember.

Elevátor Kávéház (1990)

Forrás: <https://en.mandadb.hu/>

Néhány nappal Flórián mester temetése után, a füstös kompánia újra együtt ült. A gömbölyű prófuntszállító, szokása ellenére, depresszált hangulatban hallgatta a különböző borízú beszédeket, és egész este alig váltott egy-két szót a cimboráival. Ez feltúnt, és megkérdezték az okát. *Mocsnik* szomorúan verte ki az akkor divatos, kétkrajcáros, fehér agyagból készült kávéházi pipáját, majd így felelt, persze németül, mert a társaságnak egyetlen tagja sem tudott magyarul:

– Képzeldjétek, az éjjel álomban megjelent Flórián. Szemrehányólag⁹⁹ nézett rám, és mondta: „*Tóni, Tóni, Te vagy az oka a halálomnak! Minek építetted azt a kéményt? Ha az nem lett volna, akkor én még élnék.*” Mire válaszolhattam volna, a kísértet eltúnt. Azóta ez az ostoba álomlátás nem hagy nyugodni.

A társaság hahotában tört ki. *Bukolecz*, a kompánia mészáros tagja, megvakarva hájas tarkóját, tréfásan jegyezte meg:

– Szegény Flórián szellemének igaza van. De Tóni barátunk azért ártatlan, mert nem tudhatta előre, hogy Flórián a kéményébe bele fog sülni. Azután meg, miért is ivott annyit? Nem, nem, Tóni, téged szemrehányás nem illet.

A társaság jól mulatott a kövér mészáros vigasztalásán. Még szóltak a tárgyhöz többen is, midőn egyszerre¹⁰⁰ betoppant Lénárd. Persze, mindjárt elmondották¹⁰¹ neki atyja szellemének *Mocsnik* álmában való megjelenését. A

⁹⁹ *Szemrehányólag*: a szemrehányóan régies formája.

¹⁰⁰ *Egyszerre*: itt (és a szövegkörnyezet függvényében a novella többi részében) *egyszer csak*.

¹⁰¹ *Elmondották*: az elmondták régies alakja.

fiatalember komolyan hallgatta meg a dolgot, majd *Mocsnik*ot ugratni akarván, folytatta a mókát:

– Csodálatos. Az éjjel én is atyámról álmodtam. Kormos munkaruhájában jelent meg, és azt mondta, hogy Tóni bácsitól jött, akinek szemrehányást tett. Kérleltem az apámat, ne nehezteljen reá, de az öreg csökönyösködött, és erről mit sem akart tudni. Azt felelte, hogy Tóni bácsin bosszút fog állni.

A prófuntos *Mocsnik* izgatottan hallgatta e szavakat, és halálra sápadt, amikor a „bosszú” szót hallotta.

Az egybegyűltek jó darabig megvitatták Flórián szelleme megjelenésének jelentőségét, ami szegény szállítónak hideg verejtéket csalt a homlokára. Meg kell jegyeznünk, hogy *Mocsnik* babonás ember volt, és hitt az álmokban. Barátai tudták ezt, és kihasználták hiszékenységét. Két óránál is tovább folyt az álmokról szóló diskurzus, és a legkacagatóbb jelenetek játszódtak le, miközben *Mocsnikon* örült félelem vett erőt. Szegény feje nem vette észre, hogy tréfát úznek vele. A kacagást olybá vette, mintha ezzel el akarnák úzni szomorú gondolatait.

– Holnap délelőtt – mondotta végül – elmegyek a plébániára, és misét rendelek Flórián túlvilági nyugalmaért. Azonkívül kétszáz pengő forintot¹⁰² adok a sírján emelendő emlékkőre.

A nagylelkű megnyilatkozást helyeslőleg tudomásul vették.

Éjfél után két órára járt az idő, amidőn a társaság széjjeloszlott. *Mocsnik* egyedül bandukolt haza Sörgyár utcai lakására. Kissé megnyugodva érezte magát, mert adományával eleget vélt tenni Flórián iránt érzett kötelezettségének. A gazdag polgárrá felcseperedett pék egyike volt a legjamborabb embeereknek. Komolyan híven álmában, valóban úgy találta, hogy tartozik Flóriánnak a misével és a sírkővel. Az elhásjasodott agglégény nyugodtabban feküdt le aludni, és egészen jól érezte magát, amikor reggel felkelt. Még mielőtt a gyárba kiment, csakugyan a plébániára sietett, megrendelte a misét, és azután felkereste egy kőfaragó ismerősét, akinek átadott kétszáz forintot egy díszes sírkőre. Aztán naphosszat vidám hangulatban volt, és jókedvűen állított be este barátai körébe. A kérdezősködésekre előadta, hogy Flórián iránt való kötelezettségét leróta. A társaság megdicsérte e cselekedetéért, és Lénárd meghatározottan szorongatta a kezét:

– Ha atyám újra megjelenik álmomban, könyörögni fogok neki, hogy bocsásson meg magának, Tóni bácsi.

A dologról az este több szó nem esett. A beszélgetés átterelődött az egyéb napi eseményekre, és *Mocsnik* élénken részt vett a társalgásban.

II.

A legtöbbet foglalkoztatta a kompániát az egynéhány nap előtt, az akkori Bodzafa utca (Rökk Szilárd utca)¹⁰³ végében a Népszínháznál történt rabló

¹⁰² Mai értékben kb. 825.000,- forint (HUF).

¹⁰³ Napjainkban a Rökk Szilárd (Bodzafa) utca Gutenberg tértől Blaha Lujza térig húzódó szakasza a Somogyi Béla nevet viseli. A Népszínház 1875. október 15-én nyitotta meg kapuit a Józsefvárosban, a mai Blaha Lujza téren (Rákóczi út 37.) Az épületet 1908. július 1-jétől a Nemzeti Színház társulata bérelte. A színház 1948-ban állami tulajdonba került, majd 1965-ben lebontották. Forrás: <https://mek.oszk.hu/02000/02065/html/2kotet/20.html> (2023.08.13.).

kísérlet.¹⁰⁴ Abban az időben még nem volt telefon, újságokat csak az intelligencia olvasott, és így az eseményekről az emberek többnyire hallomás után értesültek. Természetesen, mire a hír a város legszélsőbb perifériáira eljutott, a szűnyogból elefánt lett.

A rablás történetét *Schwert*, a borbélymester mondta el:

– Úgy volt – kezdte –, hogy délután a városban jártam borotvavásárlás végett. A késműves rendesen a legújabb hírekkel kedveskedik vásárlóinak, és így nekem is elmondotta a különös történetet. Múlt szombaton este, a színház előadása után a kiözönlő tömegben két ember hirtelen nekiesett egy fiatalasszonynak, kinek ujjairól letépték briliáns gyűrűit, és füléből valósággal kiszakították értékes függőit. A megtámadott sikoltott, de az emberek annyira meg voltak rémülve, hogy a rablókat, akiknek mindegyike éles kést emelt magasba, nem merték megakadályozni. A vakmerő útonállók feltartóztatás nélkül kerekelt oldottak. A kirabolt nő a rendőrségen elpanaszolta, miszerint a gazfikok már napok óta a nyomában voltak, és úgy látszik, tudhatták, hogy értéktárgyakat hord magánál. Az egyik rabló magas, barna bajuszú, huszonöt év körüli fiatalember volt, a másik csupaszképű, és úgy festett, mint valami férfiruhába bújtatott nő. A rendőrség keresi őket mindenfelé, de kevés a reménye, hogy elfogja a tetteseket.¹⁰⁵

Eddig a borbély elbeszélése. A dolog valóban megtörtént. Zubor Ferenc Pest megyei földbirtokos felesége volt a kirabolt asszony, aki a tőle elvett ékszerek értékét ezer forintra becsülte. A főkapitányság akkor a Hatvani (Kossuth Lajos) utcában, a Grassalkovits (Grassalkovich) palotában¹⁰⁶ volt. *Thaisz Elek*¹⁰⁷ állott az igazán siralmas rendőrség élén. E testület szegényesre vált nem csak Budapestnek, de még sokkal kisebb városnak is. Mindössze harminchat rendőr, négy detektívnek csúfolt alak (spicli¹⁰⁸ volt az elnevezésük), valamint néhány tisztviselő teljesített szolgálatot és őrizte a közbiztonságot. Rablások, betörések és egyéb gázságok napirenden voltak. Amint beesteledett, a petróleumlámpák szegényes fényénél bátran garázdálkodtak a veszedelmes gonosztevők. Még a Belvárosban sem volt tanácsos este kilenc óra után az utcán járni, pedig ott rendezettebbek voltak a viszonyok. A rendőrségnek csak egy

¹⁰⁴ Mai terminológiával rablás kísérlete, de az eseteleírás alapján a cselekmény befejezett rablásnak minősül.

¹⁰⁵ Mai terminológiával a cselekmény – a történeti tényállás alapján – alkalmas a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 365. § (1) bekezdés a) pontba ütköző, és a (3) bekezdés b) pont szerint minősülő, felfegyverkezve elkövetett rablás bűntettének a megállapítására. A minősítés az elkövetési tárgy értékének függvényében még súlyosabb lehet.

¹⁰⁶ A Hatvani (1894-től Kossuth Lajos) utca elején, a Ferences templommal átellenben, a későbbi Dreher-palota helyén, korábban a *Grassalkovich-palota* állt. A 18. századi Pest főúri építetői között az első volt Grassalkovich Antal, a tábla (a legfőbb bírói testület) elnöke. Az 1730–1735 között épült városi palotája, a 19. század végén bekövetkező lebontásáig Pest legszebb palotájának számított. Forrás: <http://legykor.hu/budapest-v--kerulet/grassalkovich-palota/3112> (2023.08.13.).

¹⁰⁷ *Thaisz Elek* (1820–1892): rendőrtisztviselő, 1861-től Pest, 1873-tól 1885-ig az egyesített Budapest rendőrfőkapitánya. Forrás: <https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-életrajzi-lexikon-7428D/t-ty-780F8/thaisz-elek-7821C/> (2023.08.13.).

¹⁰⁸ A *Thaisz*-korszakban a nyomozást az úgynevezett „polgári biztosok”, tehát nem spiclik végezték. Vsd össze VÉCSEY Leo (szerk.): *A 40 éves Budapesti Detektívtestület Jubileumi Albuma*. Budapest, Magyar Királyi Államrendőrség Detektív Testületének Nyugdíjpótló és Segélyező egyesülete, 1926, 8–9. oldal. *Thaisz* menesztése (1885) után a polgári biztosok intézménye helyett, 1886. január 1-jén kezdte meg munkáját a 28 detektívet számláló Detektívosztály. Mihályi Splényi Ödön bárót 1886. április 17-én nevezték ki a Detektívosztály, később az önállóvá váló Detektívtestület vezetőjének. Vsd össze Kovács Gyula: Báró Splényi Ödön, a főváros detektívőnöke. *Obsitos Detektívek Lapja* 2014/3–4. szám, 4–7. oldal.

hatalmas fegyvere létezett a gazemberek elriasztására, amellyel valahogyan féken tudta őket tartani, és ez az eszköz – a verés volt. Ha egy közbiztonságot veszélyeztető alak *Thaisz* embereinek a kezére került, az ugyan megkeserülte. Mindjárt az elfogásánál összevissza pofozták és megrugdosták, azután kihallgatása előtt és után, végül pedig az ügyesség börtönébe való szállításakor. Egyszer egy beszélgetés során, midőn a *Thaisz*-korabeli rendőrség szóba került, a megboldogult Jókai Mór¹⁰⁹ mondta el e sorok írójának egy megpofozott

Rendőrfő-kapitányság, Hatvani utca (1880)

Forrás: <https://egykor.hu/budapest>

zsebtolvaj történetét. A tolvaj – szólt Jókai –, valami Stolác nevű alak, ki Bécsből Budapestre helyezte át manipulációjának helyét. Itt összelopkodott vagy két tucat bugyellárist, pár száz zsebkendőt, míg végre belebotlott egy „*spiclibe*”. A tömérdek zsebtolvajlási eset és a tettes kézre nem kerítése szörnyen felbőszítette *Thaisz* embereit, akik Stolác lakásán bizonyítékot találván (a zsebkendőket és az üres bugyellárisokat lelték meg) arra nézve, hogy az enyveskezű a zsebmetszők

nagymestere, a jómadarat alaposan ellátták veréssel. A későbbi törvényszéki tárgyaláson Stolác remegve könyörgött a tárgyalási elnöknek, hogy büntetésének kitöltése után, ne adja át a policájnak eltoloncolás végett.

– Két napig ültem a rendőrség börtönében – siránkozott a tolvaj –, és ez idő alatt, kétszázharminchat pofont kaptam. Esküszöm, megszámloltam őket. Külföldön néhányszor már rajtacsíptek a rendőrök, de olyan pofonokat, mint Budapesten, sehol sem adnak. Elnök úr, a budapesti rendőrség nagyszerűen tud pofozni. Az oldalba rúgásokat nem is említem.

Az elnök hihetetlenül rázta a fejét, bár jól tudta, hogy a tolvaj igazat mond. A verés ugyan el volt tiltva, de hallgatólag eltűrték. Stolác védője, egy akkor még nagyon fiatal, ambiciózus ügyvéd (Jókai megemlítette a nevét), botránnyt akart csinálni a dologból, és követelte, hogy a védenca által megvádolt rendőrközegek kihallgattassanak (ma az ügyvéd hatvanéves, jól ismert férfiú). Az elnök kénytelen volt ebbe belemenni, és még ott a helyszínen folyt le a vizsgálat. A rendőrök nyugodtan bevallották, hogy a vád igaz.

– Elrettentő példát kellett csinálnunk, és el akarjuk ijeszteni a külföldi zsebtolvajok vendégszereplését.

A hallgatóság és a törvényszék hangos nevetésben tört ki a rendőrök védekezésére. Stolác savanyú képet vágva jegyezte meg:

– Ha nem jutnának eszembe a pofonok és az oldalba rúgások, magam is nevetnék. Mondhatom, a biztos urak elérték a céljukat. Ebbe a rongyos városba többé nem teszem a lábamat. Pár ócska bugyellárisért, amelyekben

¹⁰⁹ *Ásvai Jókay Móric*, közismertebb nevén *Jókai Mór* (Révkomárom, 1825. február 18. – Budapest, Erzsébetváros, 1904. május 5.) a márciusi ifjak egyike, regényíró, a „*nagy magyar mesemondó*”, országgyűlési képviselő, főrendiházi tag, a Magyar Tudományos Akadémia igazgató-tanácsának tagja, a Szent István-rend lovagja, a Kisfaludy Társaság tagja, 1876-tól 1903-ig a Petőfi Társaság elnöke, a Dugonics Társaság tiszteletbeli tagja. Forrás: <http://enciklopedia.fazekas.hu/palyakep/magyar/Jokai.htm> (2023.08.13.).

összesen 63,- forint és egy sereg zálogcédula volt, illetve 150–160 zsebkenőért nem érdemes ilyen verést elszenvedni. Csoda, hogy életben maradtam.

A tolvaj szavait falrengető hahota követte, ami megmentette a rendőröket, akiket egyszerű megdorgálásban részesítettek.

A humanizmus szele külföldön akkor már érezte hatását, de hozzánk pusztán a híre jutott el. Sajnos, igazán úgy állott, hogy a rendőrségnek csak veréssel sikerült megfélemlíteni a gazembereket, akik az elzáratástól nem féltek, sőt, olyik még örült is, ha a hűvösön kipihenhetette magát.

III.

Mocsnik asztaltársasága napokig elrágódott a Bodzafa utcai rablás történetén. A haramiák kiléte érdekelte őket: a fiatalember, és leginkább a suhanc, kiről a rendőrség már megállapította, hogy nő volt, izgatta a fantáziájukat. Kérésükre a borbély megrendelte az akkor már fennálló *Pester Lloyd*¹¹⁰, és belőle merítették a további értesüléseket. *Schwert* esténként felolvasta az újságot, ami egyrészt kellemes időtöltésnek bizonyult, másrészt pedig a világ eseményeivel eddig alig törődő „*spiesz*”-ekre művelő hatást gyakorolt.

A rablókról lassan hallgatni kezdett a napi krónika. A rendőrség nem tudta őket elfogni, és ezzel az ügy a feledés homályába süllyedt.

IV.

Minden zavaró körülmény nélkül múlt el az idő, amikor egy este *Mocsnik* újra szomorú, sápadt arccal lépett be a korcsma különszobájába, hol társai kíváncsian fogadták.

– Csak nem Flóriánnal álmodtál megint?! Ha így van, bolond vagy, öreg – mondták mosolyogva.

Mocsnik nagyot sóhajtvá ült le és beismerte, hogy szomorúságának csakugyan a holt Flórián az oka.

– Sokat ettél az este öreg, és ezért rosszat álmodtál. Szégyelld magad, és verd ki a fejedből az ostobaságot. Elvégre nem vagy vénasszony.

A vigasztalók sorában volt Lénárd is, ki az utóbbi időben sűrűen távolmaradt az esti összejöveletektől. *Mocsnik*nak szemmel láthatóan jól esett, hogy barátai ostoba viccelés helyett komolyan ítélik meg a helyzetet, és ki akarják verni a fejéből a dolgot.

A jámbor pék kissé megnyugodott, midőn egyszerre egyik segéde hívta ki a szobából azzal, hogy valami utasítást akar vele megbeszélni. Mialatt *Mocsnik* a segédeivel tárgyalt, a többiek a személyével foglalkoztak.

– Szegény Tóni, még a végén egészen belebolondul ebbe a Flórián ügybe. Legfőbb ideje, hogy az öreg oldala mellett legyen valaki, ki a fejéből kiűzi azt a számárságot. Házasítsuk meg!

– Házasítsuk meg, de hogyan, ezt a megátalkodott nőgyűlölőt?

¹¹⁰ A *Pester Lloyd* német nyelvű budapesti napilap, amelynek első száma 1854. január 1-jén jelent meg. Ez az első független lap Magyarországon, esti kiadását is az elsők között publikálta. Forrás: <https://adt.arcanum.com/hu/collection/PesterLloyd/> (2023.08.13.).

Erre nem tudott senki választ adni. Csak a fiatal Lénárd fészkelődött a helyén, és úgy tett, mintha valami okos dolog jutott volna eszébe. Mindenki kérdőleg szegezte rá a tekintetét:

– Tudsz valami célravezetőt?

– Igen – felelte –, feltéve azonban, hogy ti is hozzájárultok és támogattok benne.

Mindnyájan feszülten hallgatták.

– Tudjátok, Tóni bácsinak az ő babonás hite a gyenge oldala. Ez úton kell hozzáférni. Itt van atyám esete, erre alapítom a tervemet. Adjuk elő Tóni bácsinak, nem ma, sem holnap, hanem néhány nap múlva valamennyien, hogy – csodálatos véletlen – álmainkban megjelent Flórián, és felszólított, szerezzünk Tóni bácsinak menyasszonyt.

– Brávó, a terv nem rossz! – kiáltották körben, Lénárd pedig folytatta:

– Két jó dolgot is cselekedhetünk egyszerre. Először asszonyt szerzünk az öregnek, amire – mint ti mondtátok – szüksége van; másodszor meg esetleg nélkül adhatom hozzá Annuskát, atyám nővérének árva leányát. Ismeritek őt: csinos, fiatal, szorgalmas és tisztességes lány. Pénze ugyan nincs, de ha Tóni bácsi felesége lesz, akkor nem is kell neki.

A „spieszek” társasága helyeslően bólintott. Van ugyan a tervben egy kis egoizmus Lénárd részéről, de hát elvégre nekik mindegy, csak tisztességes nő legyen *Mocsnik* neje. Lénárd magára vállalta unokahúga, *Annuska* beleegyezését, ami pedig a választás sikerét illette, megállapodtak abban, miszerint egyikük, a kövér *Bukolecz*, a következőképpen adja elő az álmát: „*Flórián meghagyta, hogy az első nő, aki a társaság szobájába lép, az legyen Mocsnik neje*”. Ez is Lénárd ajánlata volt.

Ismételjük, a terv egyhangú tetszésre talált. Azután még jó mulatságnak is kínálkozott, mi kétszeres ok volt a prófuntgyáros megházasítására.

V.

Négy-öt nap múlt el megint. Ez idő alatt Lénárd és társai alaposan kidolgozták a tervet, és már alig várták a keresztülvitelét. *Mocsnik* borongós kedélyhangulatban állított be az esteli összejövételre. Újabb misét rendelt Flórián lelke nyugalmáért, és minthogy barátai nem említették az álm ügyét, ő sem hozakodott elő vele. A „spieszek” komoly arccal diskurálgattak, és óvakodtak a házasság kérdését feszegetni.

Végre elérkezett a nagy nap. Minden remekül „klappolt”, amiért Lénárd, a főrendező, külön dicséretben részesült.

Kedd este volt. A társaság együtt ült. Csak *Mocsnik* és Lénárd hiányzott még. Mikor a prófuntgyáros belépett, és rendes helyére az asztal mellé ült, szokatlan komoly arcokat látott.

– Mi az, mi van veletek? – kérdezte.

A jóbarátok összenéztek, majd a kövér *Bukolecz* ünnepélyes hangon kezdte: – Kedves Tóni, voltaképpen azt akartuk először, hogy neked a dologról nem szólunk, mert tudjuk, hogy kellemetlenül hat majd rád... Maradj nyugton, barátom. Előre kijelentem valamennyiünk nevében, hogy mi most is azon az állásponton vagyunk, miszerint ostobaság, számárság az egész. Nem kell komolyan venni a dolgot. Nos, hogy a tárgyra térjek, el kell mondanom a következőket: a csodálatos véletlen úgy hozta magával, miszerint az elmúlt

éjjel nekem, *Schwert*nek és *Hudoba* hentes barátunknak álmában megjelent Flórián. No, no, ne fészkelődj, Tóni! Már látom, jobb lett volna mit sem szólni az egészről. Hadd folytassam. Tóni nekem és *Hudobának* ezt mondta: „*Tóni azzal szerezheti meg a nyugalmat, ha rövid időn belül megnősül. Az első nő, ki ennek tudomásul vétele után útjába akad, az legyen a felesége. Ez a kívánságom!*”

Ez az egész. Mondom, számárság a dolog, a fél világért ne vedd komolyan. Most már mi figyelmeztetünk: ne áldozd fel a nyugalmat olyasmért, ami akarattal és nézetteddel amúgy is ellenkezik.

Bukolecz, a kövér mészáros befejezte a szavait, és leült. *Mocsnik* szótlanul hallgatott, és arcára a legsajátságosabb érzések rajzolódtak. Hogy mi dúlt a lelkében, azt nehéz élőlőszóval kifejezni. Percekig réveteg szemmel nézett maga elé. Mindenre gondolt, csak arra nem, hogy most egy csúf, egész életére kiható tréfát űznek vele.

– Jó, jó – kezdte rekedt hangon –, megnősülni... Bevallom, nem is vagyok nőgyűlölő. Talán már megházasodtam volna, ha nem félek attól, hogy magamhoz való asszonyt nem kapok. Kit vegyek el? Negyvenhat éves vagyok, öreg nőt nem akarok, fiatal pedig jön-e hozzám?

E pillanatban lépett be Lénárd, ki értesülve a beszélgetés tárgyáról, nevetve mondta:

– No, Tóni bácsi, hamarosan lemondott az elveiről. Nem szégyelli magát?

De a megszólított már nem hallgatott reá. Gondolatai valahol messze, talán a negyedik dimenzióban tévelyegtek: abban a szellemvilágban, ahol a megboldogult, részeges Flóriánt képzelte.

– Igen – hebegte, mintegy saját magának feelve –, megnősülök. Elvegyem azonban az első utamba kerülő nőt? Hm... Hát, ha vén és csúf? Brrr.

Megborzadt, mintha a hideg lelné. E pillanatban az udvar felől eső ajtónál női hangok hallatszottak. Sárinak, a vendéglő kiérdemesült, vén takarító- és tányérmosónőjének a hangja volt. A fogatlan szájú öregasszony, rikácsolva kiáltotta künn az udvaron valakinek:

– Tessék csak kérem, utánam jönni a szobába, majd elől megyek. Mindjárt beszélhet Lénárd úrral.

A naiv, babonás *Mocsnik* hallotta ezt. Agyában rémes képek kergették egymást. Látta magát a templomban, amint az oltár elé lép a vén Sárival, majd azzal, mint nejevel az utcán sétál. Látta, hogy röhögnek rajta barátai, ismerősei, az egész világ...Feje izzott, keze, lába és háta jéghideg volt. Tekintete az ajtóra meredt. Szeme majd kiesett az üregéből.

A társaság tagjai is megszeppelve néztek egymásra. Bosszúság ült az arcukon. Nem az volt a megállapodás Lénárddal, hogy a vén banyát engedi be. Ez a marha *Mocsnik*, ostoba babonájában még képes elvenni. Gondolatnak is rettenetes lett volna...

Az ajtó kinyílt, és belépett rajta egy csinos, fiatal lány:

– Köszönöm – mondá csengő hangon –, ne fáradjon, magam is betalálok a szobába.

Annuska, Lénárd unokahúga volt. Mindnyájan ismerték az egyszerű, bájos leánykát, és amint meglátták, abban a pillanatban eszeveszetten felugráltak a székeikről. A becsületes „*spieszek*”, kik nem restellték a komédiát az együgyű *Mocsnik* bőrére végigjátszani, fellélegzettek *Annuska* látására. Körülfogták és

„Hoch!”¹¹¹ kiáltással üdvözölték. A leánya pirulva állott a szoba közepén. Nem tudta megérteni, hogy mi történt. Pláne ámult, midőn egyszerre *Mocsnik* is „meghocholták”.

– De uraim – kérdezte –, mit jelentsen ez?

Kérdésére *Mocsnik* válaszolt:

– Kedves *Annuska* – mondá a szép leány kezét megfogva –, megfogadtam, hogy az első elem kerülő nőt elveszem feleségül. Szabad kérem, a kezéért esedeznem?

A leány arca bíborpiros lett.

– Ne üzzenek velem ilyen tréfát, amely sértő is reám nézve! „Az első elem kerülő nőt”: ez úgy hangzik, mint a „jöttment”. Hát oly bizonyos, hogy nőül megyek önhöz, mert egy szeszélyes pillanatban fogadalmat tett az első eléje kerülő nőre, aki véletlenül én voltam? Azután meg, ön gazdag ember. Magához nem való szegény leány. Én pedig az vagyok.

De *Mocsnik*, a nőgyűlölőnek tartott ember, mindenki csodálkozására nem tágitott.

– *Annuska*, bocsásson meg, sérteni nem akartam. Kérem önt, ha kissé is rokonszenvezik velem, legyen a nőm.

Nem akarjuk e helyen hosszasan lekötni az olvasó figyelmét. A kis *Annuska* határozott igent nem mondott, de látszott rajta, hogy *Mocsnik* házassági ajánlata tetszik neki.

Midőn az este unokabátyja, Lénárd társaságában távozott, negyvennyolc órai meggondolási időt kért:

– Nem azért kérem ezt a terminust, mintha *Mocsnik* úr személye ellen volna kifogásom. Ellenkezőleg: ily szegény lányra, mint én vagyok, csak szerencse *Mocsnik* úr nevének lenni. Azonban az urak beláthatják, hogy a dolog nagyon váratlanul jött rám nézve... Azután meg talán *Mocsnik* úr is a pillanat hatása alatt cselekedett. Ki tudja, hátha negyvennyolc óra alatt megbánja. Azután még valamit. A házasság az egész életre kiható cselekedete az embernek. És ez is ok a komoly meggondolásra. Őszintén bevallom, a házasságra többször gondoltam, de oly közel még nem voltam hozzá, mint most. Számat kell vetnem önmagammal, hogy képes leszek-e, erős leszek-e házastársi kötelezettségemnek eleget tenni oly ember irányában, kit tisztetek, becsülnök, kivel, mint komoly emberrel rokonszenvezek, de – ugyebár hazudnék, ha az ellenkezőjét mondanám – akibe szerelmes nem vagyok.

Ezzel búcsúzott el a társaságtól *Annuska*. A spieszbürgerekre mély hatást tett a leány őszintesége. *Mocsnik*nak is tetszett a dolog.

– Okos lány, tisztességes lány – mondották¹¹² –, gratulálunk hozzá, ha a feleséged lesz.

Mocsnik helyeslőleg bólintott a fejével.

VI.

Hat héttel később megtörtént a lakodalom. *Mocsnik* boldog volt. Örömtől sugárzó arccal vezette az otthonába ifjú feleségét, és fogadta a szerencsekívánatokat. Este a Sörgyár utcai kis sárga házban, zeneszó mellett mulatott a

¹¹¹ *Hoch* (német): éljenzés.

¹¹² *Mondották*: a mondták régies alakja.

ferencvárosi spieszbürgerek színe-java. Hajnalig táncoltak, és a táncmulatságban a mennyasszony, de még a hájas vőlegény is kivette a részét.

– Kétszeres örööm van, mert szegény Flórián barátomnak az unokahúgát vehettem el – mondotta barátainak –, kiknek nem győzte eléggé dicsérni az asszonyt.

Másnap este az újdonsült férj, a kompániája meglepetésére megjelent a korcsmában.

– Min csodálkoztok? Hogy házasságom második napján itt vagyok köztetek? Mondhatom, a feleségemnél bájosabb és figyelmesebb teremtetést még nem láttam. Azt tartottam, miszerint legalább az első napokban illik otthon maradnom. Képzeljétek, maga az asszony ajánlotta, hogy látogassak csak el a megszokott esteli körömbé. Nem akarja – úgymond –, hogy rendes életmódomon változtassak. Megelégszik azzal, ha délben és este ebédhez, illetve vacsorához hazajövök. A társaságomat illetőleg pedig ne feszélyezzem magam. Mondjátok, hát nem aranyos asszony ez?

A hallgatóság ráhagyta, hogy igen. Ezek után rátértek néhány indiszkrét kérdésre, például: milyen volt a nászéjszaka, de a prófuntgyáros e kérdésekre nem válaszolt, csak sejtelmesen mosolygott.

A napok megint csak lassan, minden különösebb emóció nélkül folytak le. A társaság többnyire a fővárosi közbiztonsági állapotok gyatra voltán rágódott. Minden második-harmadik napon történt valami bűnügy, ami a fővárosi polgárságot arra bírta, hogy egy polgári őrség¹¹³ szervezésére mozgalmat indítson. Ilyen őrség akkor a Belvárosban és a Lipótvárosban¹¹⁴ már működött. A Ferencvárosban is erősen mozgolódtak, és a mozgalomnak egyik lelkes híve Lénárd, a fiatal kéményseprőmester volt. Nagyban agitált mindenfelé, míg végre egy harminctagú, önkéntes csapatot tudott szervezni, amelynek ő lett a parancsnoka.

Három hét múlt el *Mocsnik* házassága óta: 1877. április 6-a volt. Ez a dátum meg van örökítve azon aktákban, amelyek a főkapitányság levéltárában találhatóak, és amely aktákból íródott ez a történet. E napon, délelőtt 9 órakor, *Mocsnik* rémülten kereste fel barátait. Lihegve, halálsápadt arccal, szinte összefüggéstelenül mondta el a következőket:

– Midőn ma éjjel két órakor hazajöttem társaságotokból, a szobámban lefeküdtem. Tudjátok, hogy nőmet, ki a másik szobában szokott aludni, csupa gyöngédségből sohasem keltettem fel. Az asszony reggelente bejött a szobámba, és felkeltett engem. Ma azonban ez nem történt meg. Minthogy ennek okát nem tudtam elképzelni, bementem az asszony szobájába, hol kínos meglepetésemre, az ágyat érintetlenül találtam. Megkérdeztem a cselédünket, hogy nem látta-e valahol az asszonyt, de az nagy szemeket meresztve csak annyit tudott mondani, miszerint ő is azt hitte, hogy asszonya lefeküdt rendes időben, és az ágyában van. Nem tudtam a dolgot mire vélni, ezért Lénárd lakására siettem, ki éppen a munkájára készült indulni. Szegény fiú, valósággal kétségbe esett. Most már a rendőrségen jár, hogy nőm eltűnését

¹¹³ Ez a polgári őrség egyfajta városvédelmi szervezet volt a XIX. században. Vesd össze MOLNÁR András: Polgárőrségek Magyarországon a napóleoni háborúk idején. *Hadtörténelmi Közlemények* 1992/3. szám, 94–119. oldal.

¹¹⁴ A Belváros–Lipótváros lényegében Budapest V. kerületét öleli fel, amelyet az 1780-as években alapítottak. Forrás: <https://5.kerulet.ittlakunk.hu/holmi/legfontosabbak/budapest-fovaros-v-kerulet-belvaros-lipotvaros-onkormanyzata-ugyfelszolgalati-0> (2023.08.13.).

bejelentse, és esetleg az eltűnt asszonyt kinyomozza. Kérlek benneteket, segítsetek, és keressétek fel azokat a helyeket, ahol az asszony meg szokott fordulni. Az ösztönöm azt súgja, hogy az asszonynak baja történt.
Mocsnik fuldokolva rogyott le a székbe, mellyel barátja megkínálta. Nagyon fúj a darabig, majd hirtelen felugrott.
– Nem maradhatok veletek. Lénárdnak megígértem, hogy a főkapitányságon tíz órakor találkozom vele. Mindjárt tíz óra, és így indulnom kell.
Még egyszer lelkére kötve barátainak a dolgot, kocsira ült és elhajtott.

VII.

A főkapitányságon kínos meglepetés várta. *Melichár* rendőrfogalmazó – egy Bach-korszakbeli¹¹⁵ tisztviselő – tudtára adta, hogy *Köppel* Lénárd, a ferencvárosi fiatal kéményseprőmester, ott járt ugyan bejelenteni unokahúga, *Mocsnik Antalné* eltűnését, és kérte a rendőrséget, miszerint kutassák ki hollétét, de *Köppel* Lénárdot – le kellett tartóztatni.

Mocsnik forogni érezte maga körül a világot. Mi történhetett? Mit csinálhatott Lénárd, hogy letartóztatták? E kérdésekkel ostromolta a rendőrfogalmazót, ki azonban nem elégítette ki a kíváncsiságát.

– A vizsgálat érdekében, *Mocsnik* úr, nem szólhatok. Mondhatom, nagyon meg lesz lepve, ha megtudja, mit e percben, mi csak sejtünk. Egy-két órai türelmet kérek.

Mocsnik látta, hogy a rendőrtisztviselőtől többet meg nem tud, de azért megkockáztatta:

– Nem beszélhetek *Köppel* Lénárddal?

A rendőrtisztviselő mosolyogva válaszolt:

– Nem. Különbön nézze – ezzel a tágas udvarra mutatott –, ott kísérik éppen őt.

Mocsnik az ablakon át lepillantott az udvarra. Valósággal ájulás környékezte, amint látta, hogy két szuronyos rendőr (abban az időben a budapesti rendőrök szuronyt is viseltek) kíséri *Köppel* Lénárdot, ki lehorgasztott fejjel lépked előttük.

– Uram istenem! – kiáltotta *Mocsnik* –, de hát mi történt?

Nem sokáig kellett már várakoznia. Csakhamar borzasztó dolgokat hallhatott, amelyek hónapokra betegágyba és majdnem az örültek házába sodorták szegényt.

Maga *Thaisz* főkapitány hívatta hivatalos szobájába *Mocsnik*ot.

– Micsoda perszónát vett maga vén fejével nőül? Nem tudott tisztességes nőt elvenni?

E szavakkal fogadta a hatalmas úr, mert *Thaisz* az volt Budapesten.

Mocsnik egyik ámulatból a másikba esett. Olyan elképedt arcot vágott, hogy *Thaisz* megszánta:

– No, igen, a feleségéről beszélek, meg arról az állítólagos unokabátyjáról, arról a jómadár Lénárdról. Szép kis pár ez!

Mocsnik azt hitte, hogy álmodik. Forró homlokát megsimogatva hebegte:

– Nem értem, nem értem...

¹¹⁵ *Alexander Bach* (1813–1893): osztrák politikus, 1848–49-ben igazságügyminiszter, 1849–1859 között belügyminiszter. Magyarországon az 1848–49-es szabadságharc leverését követő első évtizedet róla nevezték el *Bach-korszaknak*. Az e korszakban funkcionáló császárhű közhivatalnokok gúnyneve a *Bach-huszár* volt. MARKÓ László (főszerk.): *Egyetemes Lexikon*. Budapest, Magyar Könyvklub, 1994, 92. oldal.

– Hát majd megmagyarázom – folytatta *Thaisz*. – A maga felesége, tulajdonképpen szeretője Lénárdnak. Ezt kicsi korában az utcán felszedte a néhai *Köppel* Flórián, aki aztán mint nővére leányát mutatta be barátainak és ismerőseinek, mert nem akarta, hogy később a leány homályos származása miatt röstelkedjék. A részeges *Köppel* Flórián nem sokat törődött a fiával, még kevesebbet a talált leánnyal. Fiából a főváros legveszedelmesebb gonosztevője lett. Ugyebár, ezt hihetetlennek tartja? A jókedvű, vidám kéményseprőmester, aki még bort sem ivott, és a legszolidabb embernek látszott, estére levetvén¹¹⁶ munkásruháját, átöltözött, és egy fiatal, férfiruhába bújt nővel a sötét utcákon kifosztotta a békés járókelőket. Ez a nő *Annuska* volt, a maga felesége, Lénárd cinkosa és kedvese. Mi? Maga ezt még nem tudja, mert angyalnak tartotta a feleségét, és amikor eltűnt, nem volt annyi esze, hogy utánanézzon a pénzes fiókjának. Ha kissé gyanakszik, meggyőződhetett volna arról, hogy kedves oldalbordája eltűnése előtt kilopta öt darab, összesen 46.000,- forintról¹¹⁷ szóló takarékpénztári könyvét. Nono, ne féljen! Azért vagyunk mi itten, hogy a becsületes polgárok életét és vagyonát őrizzük. Mi már két hét óta gyanakszunk a szépasszonyra, és amikor hallottuk a maga házasságának hiteles történetét, valóban kíváncsiak voltunk, hogy Lénárd és cinkos kedvese vajon mit akarnak elérni. Midőn tegnap este ön a baráti körét felkereste, az asszony elhagyta a lakását, és Lénárdhoz sietett. Nála tartózkodott egész éjjel. Reggel pedig egy órával az ön odaérkezése előtt kocsin a takarékpénztárba hajtott, hol az egész pénzt ki akarta venni. Kitűnő emberem, *Donáth* Sándor detektív¹¹⁸ azonban mindenütt a sarkában volt, és hoppon kapta¹¹⁹ az asszonyt. Ez persze kétségbeesetten tiltakozott, majd botrányt csinált, de ez mit sem használt. *Donáth* behozta ide hozzám, és most a szomszédos szobában őrizi. Különben itt vannak a takarékpénztári könyvei, ezennel visszaadom a vagyonát.

Ezzel átnyújtotta *Mocsnik*nak a takarékbetéti könyveket, amelyeket az gépi-esen zsebre vágott. A prófuntgyáros arcán a legkínzóbb belső gyötrelmek tükröződtek vissza, de *Thaisz* tovább folytatta:

– Láthatja, hogy a rendőrségem nem olyan rossz, mint amilyennek híresztelik; kissé hosszan tartott, míg a két veszedelmes banditát elfogtuk, de végre is hurokra kerültek. Nevetni tudnék, ha arra gondolok, hogy *Köppel* Lénárd, ez a körmönfont ravasz gonosztevő, mint futott egyenesen a rendőrség hálójába. A magával történt megállapodás szerint, tényleg idejött a főkapitányságra bejelenteni az ön neje eltűnését. Ez a bejelentés azonban csak ürügy volt arra, hogy kedvese után szökjék, akiről azt hitte, már vasúton van Bécs felé. Az volt a szándéka, hogy tíz órákor majd találkozik magával, és egy mesével elhiteleti önrel, miszerint az asszony minden valószínűség szerint Zimonyba szökött. Ráveszi önt, utazzék le oda az asszony után, míg ő állítólag Debrecenbe menne, mert azt sem „*tartotta*” kizártnak, hogy az asszony esetleg oda utazott az ottani rokonaihoz. Így akart a két mákvirág egérutat

¹¹⁶ *Levetvén*: a levetve régies alakja.

¹¹⁷ Mai értékben kb. 189.704.000,- forint (HUF).

¹¹⁸ Török János budapesti rendőrfőkapitány 1885. december 17-i felterjesztése alapján, a Tisza Kálmán belügyminiszter által megalakított detektívosztály tagjai között *Donáth* Sándor nem szerepel.

¹¹⁹ *Hoppon kapta*: gyorsan vagy futtában elkapta (*hopp, megvagy*), lényegében tetten érte, elfogta. Vesd össze JUHÁSZ – SZÓKE – O. NAGY – KOVALOVSKY (szerk.): *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978, 559. oldal.

nyerni. Amikor ön Zimonyból visszajön, ők már árkon-bokron túl lettek volna.

Persze a jómadár majd' lefordult a lábáról, midőn tudtára adták, hogy kedvese nem tűnt el, hanem a mi foglyunk. Azonnal házkutatást tartottunk Lénárd lakásán, hol feltétlen biztosságot szereztünk arra nézve, hogy úgy a Bodzafa utcai rablásnak, mint az utána történt kilenc utcai fosztogatási esetnek Lénárd és kedvese a tettesei. A fosztogatásokat a leány esküvője óta beszüntették, mert minden erejüket a maga megrablására tartogatták. Mondhatom, remekül volt kieszelve ez a Flórián szellemhistória, amellyel önt a hymen¹²⁰ rózsaláncaira csalták, s gratulálhatok a maga barátainak, akik nem látták át ennek a házassági tervnek legalábbis a furcsaságát, és így együgyű jószívúságukban önkéntelenül is a két mákvirág gonosz tervét segítették elő.

Amikor a kiskorcsma udvarán annak a vén banyának a hangja hallatszott; midőn mindenki megkönnyebbülésére a csinos *Annuska* lépett be az ajtón; miután *Annuska* meglepődötten tiltakozott az ön házassági ajánlata felett, és meggondolási időt kért; mind e jeleneteket a ravasz Lénárd inszenizálta¹²¹ ügyesen, kedvese pedig rendesen eljátszotta a neki szánt szerepet. Milyen megható volt, midőn ifjú neje önnek nagy kegyesen megengedte, hogy barátai körében továbbra is megjelenhessen. Persze az idő alatt, amíg ön ott kedélyeskedett a szokott társaságában, Lénárd kárpótolta magát az asszonytól. Az asszony nappal az öné volt, míg éjjel a kedveséé, azé az akasztófavirágé, aki az öntől elrablandó vagyon reményében kedvesét, kire pedig nagyon féltékeny volt, nőül adta önhöz, és három héten át nyugodtan el-túrte, hogy ön az asszony mellett éljen.

Mindezeket a dolgokat maga az asszony töredelmesen bevallotta, midőn látta, hogy ügyük veszve van. Különb, ha kívánja, behozatom mindkettőt.

Thaisz főkapitány beszólt az előszobába a titkárnak, és néhány perc múlva a szobájában állott szuronyos rendőrök között *Mocsnik* felesége és Lénárd. Az asszony, akiben a jobb érzés felülkerekedett, odafutott *Mocsnik*hoz, és térdre rogyva előtte könyörgött:

– Bocsáss meg, Lénárd volt a gonosz szellemem!

Mocsnik már nem hallotta e szavakat. Ájultan összerogyott, és nehéz, kövér teste hangos puffanással terült el a padlón. Szélütés érte. A rendőrorvos hamarosan eret vágott rajta, és elszállította a Rókus Kórházba,¹²² ahol három hónapig tartott a felgyógyulása.

Midőn a kórházból kikerült, jó darabig homály borította az agyát. A lipótmezei tébolydában¹²³ hathónapos gondos ápolás után felgyógyult annyira, hogy ismét emberek közé mehetett. Az asszonyról és a házasságról azonban többé

¹²⁰ *Hymen* (görög): házasság, nász (orvosi-anatómiai jelentése szűzhártya).

¹²¹ *Inszenizálás, inszenizáció* (latin): Irodalmi művet színpadra visz, színpadi előadásra alkalmassá tesz; rendez. Forrás: http://www.kislexikon.hu/inszenizal_inszenizacio.html (2023.08.13.).

¹²² A *Szent Rókus Kórház* Budapest és egyben Európa legrégebbi közkórházainak egyike, amely a Józsefvárosban (1085 Budapest, Gyulai Pál utca 2.) működik. A kórházat 1798-ban alapították. Forrás: <https://www.rokus.hu/> (2023.08.13.).

¹²³ Napjainkban az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet (1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 116.) 40 hektáros parkban fekvő kórházépülete 2007 óta áll üresen. Az épület eleve elmegyógyintézetnek épült, *Budai Magyar Királyi Országos Tébolyda* néven 1868. december 6-án nyitotta meg kapuit háromezret beteggel. Forrás: https://pestbuda.hu/cikk/20201211_uj_gazdaja_lesz_az_egykori_lipotmezei_elmegyogyintezetnek (2023.08.16.).

nem szólt. Azt mondják, hogy örülden szerette a nejét. Régi társaságát is elkerülte, egy szép napon pedig összeszedte minden vagyonát, és hazaköltözött szülőhelyére, Csehországba.

Többé nem hallott róla senki...

*

Még a tébolydában ápolták *Mocsnikot*, amikor a törvényszék a töredelmesen valló asszonyt kétévi börtönre ítélte: az állandóan konokul tagadó Lénárd öt évet kapott. Az asszony a börtönben halt meg. Lénárd, amikor kiszabadult, külföldre ment, és még néhányszor adott munkát a különböző államok rendőrségeinek.

Még egyet. Hogyan tudta őket *Thaisz* leleplezni?

Thaisz úgy dicsekedett el vele, miszerint ő maga nyomozta ki, de sohasem mondta meg, hogy mi úton. *Donáth*, a detektív, azonban később, midőn elhagyta rendőri szolgálatát, úgy magyarázta meg a dolgot, hogy Zuborné, a Bodzafa utcai rablás áldozata ismerte fel az utcai járók között kirablóját. A fiatalasszony nyomon követte Lénárdot egészen a lakásáig, s azután a detektívnek szólt, ki ezt követően már könnyen elvégezhetette a gonosztevők leleplezését.

Nagyon valószínű, hogy a detektívnek volt igaza.

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

- Eredetileg FRÖHLICH János: *Detektívhősök – Igaz történetek az életről*. Budapest, Magyar Kereskedelmi Közlöny Hírlap- és Könyvkiadó Vállalat, 1914
- JUHÁSZ – SZÓKE – O. NAGY – KOVALOVSKY (szerk.): *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978
- KOVÁCS Gyula: Báró Splényi Ödön, a főváros detektívfőnöke. *Obsitos Detektívek Lapja* 2014/3–4. szám
- KOVÁCS Gyula: *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők*. Budapest, Dr. Kovács Gyula – [KGyul@]TM, 2022
- MARKÓ László (főszerk.): *Egyetemes Lexikon*. Budapest, Magyar Könyvklub, 1994
- MOLNÁR András: Polgárőrségek Magyarországon a napóleoni háborúk idején. *Hadtörténelmi közlemények* 1992/3. szám
- VÉCSEY Leo (szerk.): *A 40 éves Budapesti Detektívtestület Jubileumi Albuma*. Budapest, Magyar Királyi Államrendőrség Detektív Testületének Nyugdíjpótló és Segélyező egyesülete, 1926

Internetes hivatkozások

- <http://egykor.hu/budapest-v--kerulet/grassalkovich-palota/3112> (2023.08.13.)
- <http://enciklopedia.fazekas.hu/palyakep/magyar/Jokai.htm> (2023.08.13.)
- <http://nol.hu/archivum/archiv-6762-2700> (2023.08.13.)
- <http://www.ilyenisvoltbudapest.hu/ilyen-is-volt/kilencedik-kerulet-ferencvaros/item/maria-terezia-laktanya> (2023.08.13.)
- http://www.kislexikon.hu/inszcenai_inszceniroz.html (2023.08.13.)
- <https://5.kerulet.ittlakunk.hu/holmi/legfontosabbak/budapest-fovaros-v-kerulet-belvaros-lipotvaros-onkormanyzata-ugyfelszolgalati-0> (2023.08.13.)
- <https://adt.arcanum.com/hu/collection/PesterLloyd/> (2023.08.13.)

https://europabelvarosa.hu/cikk/legendas_italok_csaladi_legendak_Brody_Sandor_utca12 (2023.07.15.)
<https://idegen-szavak-szotara.hu/> (2023.08.13.)
<https://magyarnemzet.hu/lugas-rovat/hoher-feher-kesztyuben-7538003/>
(2023.07.15.)
<https://mek.oszk.hu/02000/02065/html/2kotet/20.html> (2023.08.13.)
https://pestbuda.hu/cikk/20201211_uj_gazdaja_lesz_az_egykori_lipotmezei_elmegyogyintezetnek (2023.08.16.)
<https://wlovebudapest.com/cikk/2016/10/25/meg-medence-is-allt-elotte-a-keleti-palyaudvar-tortenete> (2023.07.15.)
<https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/t-ty-780F8/thaisz-elek-7821C/> (2023.08.13.)
<https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/frohlich-janos> (2022.10.19)
<https://www.rokus.hu/> (2023.08.13.)

Ez történt velünk Konferenciák, riportok, könyvbemutatók és recenziók

Dr. Kovács Gyula

Detektívhősök újratöltve – Szerzői-szerkesztői előszó a Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetasztők című novelláskötethez¹²⁴

Aki keres, az talál – tartja a mondás. Persze, nem mindegy, mit...

Fröhlich János 1914-ben megjelent *Detektívhősök* című novelláskötetére – az interneten szörfözés közben – teljesen véletlenül akadtam rá. Már nem emlékszem, mit kerestem éppen, de helyette a szerzőt és a címet *‘dobta a gép’*, pontosabban a Google keresője. Nemegyszer jártam már hasonlóképpen.

Fröhlich Jánosra rákerestem a világhálón (megvallom, addig még nem igazán hallottam róla, noha a vezetéknev ismerősen csengett). Meglepődtem, hogy életének röpké, mindössze 53 esztendeje alatt, mennyi mindennel foglalkozott: filmrendezőként, operatőrként, színészként és újságíróként is jegyzi őt például a Wikipédia (amely szabad enciklopédiának hirdeti magát). Fröhlich személye leginkább akkor csigázta fel az érdeklődésemet, amikor kiderült, 1892-től a *Nemzet* szerkesztőségében újságíróként együtt dolgozott Jókai Mórral (Hoppá!), majd 1904-től *Az Újságnak* bűnügyi tudósítója lett, és... és 1908-ban hetilapot indított *Detektívkrónika* címmel.

Mit mondjak (írjak)? *‘Kész voltam’*, látatlanban (értsd: a tartalomjegyzék elolvasása nélkül) megrendeltem egy online antikváriumban a könyvet – és nagyon jól tettem.

A *Detektívhősök* elolvasása utáni *‘beájulás’* rövid története

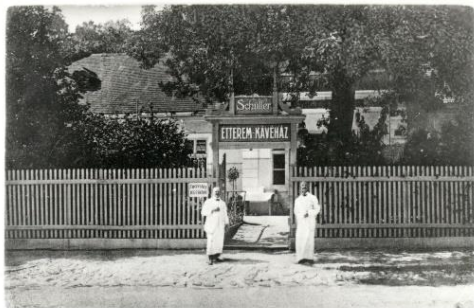
A *Detektívhősök* – ahogy szokták volt mondani – rendszeren *‘bevonzott’*: jókat derültem *Tóbinak*, az *utolsó suszterinasnak* a kalandjain; végigizgultam *A Stüsz-i Vadászt*; tanulságos volt *Szilágyi Dezső csókja*; a prófuntgyáros Mocsnik története pedig egyszerűen lebilincsel: olvasás közben lélekben együtt ültem a díszes kompánia (a spieszburger-társadalom) tagjaival a Franzstadtban, a ma-látaszagú Sörgyár utca (később Ferenc körút) környéki füstös kiskorcsmában.

¹²⁴ Az írás „A szerkesztő-szerző rendhagyó előszava” címmel, a *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetasztők – Detektívtörténetek a 19. század végéről* című novelláskötet 13–18. oldalán jelent meg (Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022). Lapunk hasábjain a szerkesztett és némiképpen kiegészített változatot olvashatja a tisztelt érdeklődő.

A *Hárshegy szelleme* felidézte bennem Schüller Jakab Hárshegyi Vendéglőjét, amelynek emberöltőkkel később, immár Hársfa Étterem korában a törzsvendége voltam. Amennyiben akkor tudom, hogy Ady és Csinszka anno ott tartotta a lakodalmát, egészen más érzéssel, egyfajta szent borzongással vegyes tisztelettel iszom a sört, a bort és a pálinkát (avagy így, ebben a sorrendben mindet). Nem mellesleg, Ady egyébként is gyakran látogatta a vendéglőt: tuti király dolog, ha az ember ott hozza magát *'tudatmódosult állapotba'*, ahol valamikor a költőfejedelem ugyanazt tette.

A *Vénkisasszony mint detektív*ből kiderült, miszerint már a múlt század fordulóján is voltak lusta *'dekások'* és rámenős sértettek; a *Betörés rendőri segédlettel* című novella pedig nem hagyott kétséget afelől, hogy bizony, a 20. század legelején is léteztek agyafúrt *'srenkerek'* és kissé lomha észjárású „rendőri közegek” (copyright: Fröhlich-mester). Az archaikus, az argó és az idegen szavakért elnézést kérek. Aki netán elvesztette a fonalat, az lapozzon az *update*-olt *Detektívhősök Régiés és idegen szavak jegyzéke* részhez (273–275. oldal) – előre is köszönöm.

A szerb exkirálynak és feleségének elbeszélése – a bűnügyi relevancia ellenére – egy kedves kis románc (Natália Kecskóba majdnem beleszerettem); *A bűvös*

Schüller Jakab Hárshegyi Vendéglője

Forrás: Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum

sapka egyszerű, de talpig becsületes Bucher apója és a fineszes zsebtolvajok története kifejezetten jókedvre hangolt. Ráadásul nagy kedvencem, Splényi báró, a főváros első detektívfnőke is szerepelt benne. Egyedül talán *A detektív kisasszony* lógott ki a sorból – nem negatív értelemben. Az 1908. december 28-i pusztító erejű messinai földrengés köré kerekített szerelmi történet végén nem tudtam eldönteni (és ezen a mai napig töprengök), hogy ez a helyenként szívbe markoló novella az ifjú Korniss Sándor grófról és a szép Podjeszki Agatháról szól-e, vagy pedig Annie Ilgins újságíróról, a Times római levelezőjéről, másképpen a detektív kisasszonyról, aki életében csak egyszer szeretett, és – talán pontosan ezért – soha, senki asszonya nem lett...

Töredelmesen bevallom, *A detektív kisasszony* nagyon megfogott, és még mindig gondolatmocarogató felvetésekre késztet. Ja, és nagyon szeretnék Messinába utazni! Romantikus lennék? Gyaníthatóan valamennyire igen. Netán öregszem? Kétségtelen (esetleg mindkettő együtt).

Természetesen a többi – még nem említett – novella is érdekes és értékes, de hadd ne írjak a saját munkámról egy kimerítő recenziót! Tessék elolvasni az új, szerkesztett és kiegészített novelláskötetet!

Új köntösben régi és új – lassú munkához idő kell

Miután eldöntöttem, hogy a *Detektív hősöket* szerkesztve, a szükséges mértékben stilizálva és kiegészítve megjelentetem (a mű védelmi ideje 1997. január 1-jén lejárt), kitaláltam az új címet: *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők*. Miért volt szükség új címre? Azért, mert úgy ítélt meg, hogy az

eredeti cím a mai kor olvasójának nem sokat mond (ne felejtjük el, hogy az 1914-es kiadás óta, több mint 100 év eltelt). Az elhatározást tett követte:

Messina a földrengés és a cunami után (1908)

Forrás: <https://delphipages.live/hu/>

lékesen, szó szerint zárójelben említem meg.)

A *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők* bemutatójának júniusi-júliusi időpontjai már 2022. áprilisában megvoltak, de a könyv még sehol... Na jó, ne essünk túlzásba: a mű 2022 tavaszára háromnegyed részben már elkészült. Soha nem fordult még elő velem, hogy – igaz több részletben, de – közel négy esztendeig írok egy könyvet! Erre mondják pestiesen, hogy nem semmi...

Miegymások és rezümé

Egy szerkesztői előszóban – akkor is, ha nem szokványos (márpedig ez nem az) – illik a témaválasztást, valamint a mű elkészítését és kiadását megindokolni, továbbá a kutatási módszereket felsorolni (megjelölni az elsődleges és a másodlagos forrásokat). Végül célszerű az előszót egy rövid tartalmi összefoglalóval zárni, és valamiféle találó *'okossággal'* újtára bocsátani a nyájas olvasót. Vágjunk tehát bele, és egyúttal húrjainkat hangoljuk komolyabb hangnemekre!

A *témaválasztás indoka* – őszintén remélem – a bevezető néhány bekezdésből már *'átjött'*. A *'személyes szimpátia'* mellett, nagyon nem szeretném, ha a szerző neve, emléke és művei a feledés homályába merülnének. Bízom benne, miszerint a szerkesztett és kiegészített novelláskötet hitelesen mutatja be a 19. század végi detektívmunkát és a detektíveket, valamint a kiegyezés utáni Magyarországot, másképpen az Osztrák-Magyar Monarchiát (vagy, ahogy a 20. században aposztrofálták: a *boldog békeidőket*); a monarchián belül leginkább Pestet és Budát (1873-tól Budapestet), ahol az 1800-as évek utolsó harmadában magyar szót még ritkábban lehetett hallani. Természetesen a detektívek külföldre is elkalandoztak.

A *kutatási módszerek* jellemzően a korabeli szakirodalom és hírforrások (leginkább napi- és hetilapok), valamint a témába vágó kriminalisztikatörténeti írások, továbbá a szaklexikonok tanulmányozásai voltak. Maximálisan kihasználtam a világháló adta lehetőségeket, és született, sőt, tősgyökeres (buda)pestiként saját kútfőből is merítettem (elég, ha csak az Adyval *'közös'* vendéglőnkre utalok). Azt gondolom, a művégi bibliográfia, a felhasznált

irodalom és az internetes források önmagukért beszélnek. *Elsődleges forrásként* személyes interjúkat nem készítettem: nem volt kivel (a szerzőnek gyermeke nem született, tehát egyeneságú leszármazói/leszármazottjai nincsenek, így életben lévő rokona nyilván nem akadt). Ezzel szemben, *Fröhlich János személyével kapcsolatban készítettem egy kérdőívet*, amelyet az interneten közzétettem, és amelynek eredményéről a Fröhlich-pályaképben beszámoltam. Most pedig vizsgáljuk meg a könyv felépítését.

Az *impresszum* és a *tartalomjegyzék* után Keglovicsné Mester Györgyi és dr. Szomor Sándor tollából egy-egy *könyvajánló* olvasható. A *szerkesztő-szerző rendhagyó előszavát a detektívtörténetek követik*. Az eredeti kötet tizennégy novellát tartalmazott, a következő sorrendben:

1. Tóbi, az utolsó suszterinas
2. A török koldus
3. A Stüzi vadász
4. Szilágyi Dezső csókja
5. A prófuntgyáros és a kísértet
6. A Hárshegy szelleme
7. A vörös kéz szövetsége
8. Vénkisasszony mint detektív
9. Betörés rendőri segédlettel
10. A púpos detektív
11. Milán és Natália
12. Az antik aranyserleg
13. A bűvös sapka
14. A detektívkisasszony

A novellák közül öt (1., 5–6., 9. és 13.) az Osztrák-Magyar Monarchia területén, azon belül Magyarországon (Budapesten és Debrecenben) játszódik; kettő novella (4. és 8.) csak Bécsben; három (7. és 11–12.) helyszíne pedig vegyes (Budapest, Vásárosnamény, Bécs, a franciaországi Neuilly-sur-Seine és Párizs). Négy novella (2–3., 10. és 14.) eseményei kizárólag külföldre köthetők: Egyiptomhoz (Kairó), Németországhoz (Drezda), Franciaországhoz (Nizza), Angliához (Észak-Yorkshire), valamint Dél-Olaszországhoz (Messina és Licata).

Jelzem, hogy *a novellák sorrendjét és eredeti címét nem változtattam meg*, ellenben a helyesírási és szedési hibákat kijavítottam, az archaikus szöveget a szükséges mértékben stilizáltam és kommentáltam (szövegközi jegyzetekkel és lábjegyzetekkel láttam el). A novellák címe után *jeleztem az események helyszínét és idejét, valamint számba vettem a főbb szereplőket*.

További hozzáadott értékek: az eddig felsoroltakon túl a novelláskötetet egészítettem egy *pályaképpel Fröhlich Jánosról; detektívportrékkal; fénykép-albummal; régies és idegen szavak jegyzékével*; valamint a már hivatkozott *forrás- és irodalomjegyzékkel* (művégi bibliográfiával).

A *pályaképben* a szerző rövid életrajza és művei (ideértve a filmes alkotásokat is) szerepelnek, valamint itt részletezem az internetes közvélemény-kutatás eredményét.

A *detektívportrékban* a következő öt, a novellákban is megszólaló főkapitány, főkapitány-helyettes és/vagy detektívfőnök vázlatos életrajza olvasható: Thaisz Elek; dr. Török János; miháldi báró Splényi Ödön; szombatfalvi Szombatfalvy Albert és Krecsányi Kálmán.

A fényképalbumban a novellákban, a pályaképben és a detektívportrékban szereplő nevezetesebb helyszínek, épületek, illetve személyek fotóit, valamint néhány korabeli térképet tettem közzé. A *régies és idegen szavak jegyzéke*, továbbá a *művégi bibliográfia* – azt gondolom – nem szorul magyarázatra.

Feleségemnek, Marikának (dr. Kovácsné Lázár Mária Ritának) és Mester Györgyinek külön hálával tartozom azért, mert – szubjektív szövegvaktságomat kiküszöbölendő – az *olvasószerkesztői feladatokat* ellátták.

Végezetül köszönet illeti Keglovicsné Mester Györgyit és dr. Szomor Sándort a *könyvajánló* elkészítéséért. Mindkét önzetlen segítőtársam egykoron a munkatársam volt, és talán nem sértek titkot azzal, ha elárulom, hogy pályájukat bűnügyi vizsgálóként kezdték [jómagam mozgóór-járórként kezdtem a rendőri szolgálatot, valamikor, talán az első pun háború idején (Kr. e. 264–241), vagy inkább az ősködben, az ősröbbanás előtt].

Befejezés gyanánt

A *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők* nem csupán szórakoztató olvasmány, hanem *egyfajta múltba révedés*, vagy ha úgy tetszik, *időutazás*, és *egyben kriminalisztikatörténeti visszatekintés is*.

Vajon ki tudhatja ma már, hogy 1877 tavaszán a Bodzafa utcai rablás a mai Blaha Lujza téren, pontosabban a Corvin Áruház Somogyi Béla utcai oldalán történt? Arra meg ki gondolna, hogy egykoron a mai Ferenc körút vonalán, a Baross (akkor Stáció) utcától egy szűk, malátaszagú sikátor, a Sörgyár utca húzódott egészen az akkor még nem létező Boráros tér helyéig? Nem mellesleg a Ferenc körút 1. szám alatt, ahol napjainkban a K&H Bank fogadja az ügyfeleit (valamikor a Baross, még korábban az Elevátor Kávéház üzemelt ott), az 1870-es években az egyik novella főhősének, a prófuntgyáros Mocsnik Antal pékmesternek a sárga viskója dűledezett. Azt pedig napjainkban még csak sejteni sem lehet, hogy a Budapest VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Hivatala helyén, az 1870-es években, az egyik detektívtörténet főszereplőjének, Funkelhuber Tóbiás cipésmesternek a Stáció utcai háza, és egyben műhelye állt.

Ha már az épületeknél tartunk: Budapest egyesítését követően (1873) az első rendőr-főkapitányság a Belvárosban, a Hatvani utcában lévő Grassalkovich-palotában kapott helyet, amely egykoron a mai Kossuth Lajos utca és Városház utca kereszteződésében állt (srégen a Belvárosi Ferences templommal). A főkapitányság épületét az 1800-as évek végére lebontották, helyére a Dreher-palota épült, amely a második világháborúban az ostrom idején olyannyira megsérült, hogy nem volt érdemes újjáépíteni – az épület szintén a *'bontócsákányok áldozata'* lett (a gyönyörű épület a könyvborítón látható)...

Befejezésül: az *'megvan-e'* bárkinek is, hogy miháldi báró Splényi Ödön, a Székesfőváros első detektívfőnöke – akinek őse, Splényi Jenő, 1686-ban, Budavár visszavétele során, főhadnagyként harcolt Savoyai Jenő seregében –

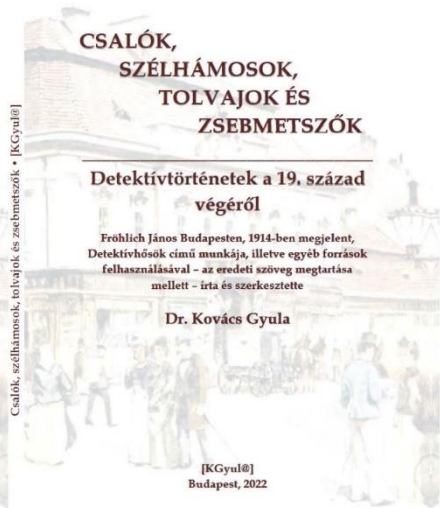
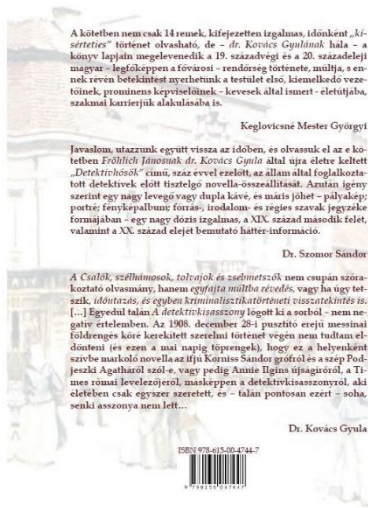

A Bodzafa utcai rablás helyszíne (1873)

Forrás: <https://maps.arcanum.com/hu/map/>

BlaHa Lujzának, a nemzet csalogányának volt a férje? Mindez fotókkal, leírásokkal és térképekkel kiegészítve...

Olvasgassák a novelláskötetet, szerintem, nem fog csalódást okozni. Kellems időtöltést kívánok hozzá! A találó 'okosság' pedig ezúttal elmarad: ettől (is) renahagyó ez a bevezető...

Dr. Kovács Gyula

Mert kell egy könyv! Szerzői előszó a *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok* című kötethez¹²⁵

A *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok* (a továbbiakban: kötet, mű vagy tanulmánykötet) megjelenése nyolc évet váratott magára, és mire napvilágot látott, már majdnem okafogyottá vált. Szerencsémre – és reményeim szerint, mások szerencséjére – valóban csak majdnem. Mert gondolom, az szinte semmit nem von le a szerzői és kiadói igyekezetemből, és a kötet esetleges értékéből, hogy amikor ez, az eredeti szándékaim szerint *'károlis'* hallgatóimnak szánt mű, megérkezett a nyomdából, már hónapok óta nem oktattam a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) Állam- és Jogtudományi Karán (ÁJK), pontosabban a Kar által 2014 őszén indított Bűnügyi szakjogász szakirányú továbbképzésen (a továbbiakban: BSZJ-képzés).

Másképpen fogalmazva: a BSZJ-képzés tavaly, vagyis 2022 őszén nélkülem indult el (pedig valamikor velem kezdődött), a mű viszont (már ami a félezer példányból megmaradt), itt *'figyel'* Gergő fiam egykori, mostanság raktárnak használt szobájában, a zongora előtt, alatt, és esetleg a zongorán, már az ünnepelel, mivel még karácsony előtt szállított a nyomda.

Most, hogy kikeveredtem az előző mondatokból (nem volt egyszerű), a továbblépéshez már csak a „*megjelenése nyolc évet váratott magára*” szavakat kellene megmagyarázni. Miért váratott magára ez a tanulmánykötet? Azért, mert nem írta meg senki. Miért pont nyolc évet? Azért, mert már akkor (vagy az előtt) meg kellett volna jelennie, hogy a BSZJ-képzés elindult.

Néhány gondolat a BSZJ-képzésről és a könyv kiadásáról

A *'károlis'* BSZJ-képzést dr. Ibolya Tibor¹²⁶ *'találta ki'*, aki – másokkal, például dr. Bócz Endrével¹²⁷ együtt – hosszú éveken keresztül kifogásolta a tudományegyetemek állam- és jogtudományi (vagy jog- és államtudományi) karain a kriminalisztika oktatásának elhanyagolását vagy éppen hiányát. A képzés létrehozásának ötlete dr. Antalóczy Péter, a KRE ÁJK egykori dékánja

¹²⁵ Az írás „A szerző előszava” címmel, a *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok* című kötet 21–28. oldalán jelent meg (Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]™, 2022). Lapunk hasábjain a szerkesztett és némiképpen kiegészített változatot olvashatja a tisztelt érdeklődő.

¹²⁶ Dr. Ibolya Tibor: szakvizsgázott jogász, gazdasági büntetőjogi szakjogász, kriminalisztikai szakjogász, szakíró, a legfőbb ügyész büntetőjogi helyettese; 2005–2010 között a Budapesti IV. és XV. kerületi Ügyészség kerületi vezető ügyésze; címzetes egyetemi tanár, a KRE ÁJK oktatója. Forrás: <http://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/vezetoi/dr-ibolya-tibor-szakmai-oneletraiz/> és <https://ajk.kre.hu/index.php/1199-ibolya-tibor.html> (2023.10.31.).

¹²⁷ Dr. Bócz Endre (1937–2021): szakvizsgázott jogász, szakíró, főiskolai tanár, címzetes egyetemi docens, az állam- és jogtudományok kandidátusa; 1990–2001 között Budapest főügyésze. Forrás: <https://www.jogiforum.hu/arckepcsarnok/2021/09/23/a-rendithetetlen-ugyesz-eletenek-85-eveben-elhunyt-bocz-endre-volt-fovarosi-fougyesz-arckeppelemlkezunk/> (2023.10.31.).

személyében vevőre talált, és az alapos előkészítést, majd a sikeres akkreditációt követően, 2014 szeptemberében megindult az oktatás. Az alapító oktatók – a teljesség igénye nélkül – dr. Czine Ágnes¹²⁸, dr. Győri György¹²⁹, dr. Halmi János¹³⁰, dr. Ibolya Tibor, dr. Jován László¹³¹, Juhász Zoltán¹³², dr. Kovács Lajos¹³³, Kreitz Zsuzsanna¹³⁴, Bánovics Szilvia¹³⁵, dr. Tóth István¹³⁶ és szerény személyem¹³⁷ voltak (elnézést kérek, amiért mindenkit nem soroltam fel).

Megítélésem szerint, remek oktatói csapat verbuválódott, ennek ellenére autentikus, a BSZJ-képzés tematikájához igazodó tankönyv vagy egyetemi jegyzet valahogy mégsem készült el. Ennek oka leginkább az lehetett, hogy az oktatók szinte kivétel nélkül a *'terepen'* dolgoztak, vagyis gyakorló bírák, ügyészek, a nyomozó hatóság tagjai (értsd: aktív, illetve nyugállományú rendőrök), igazságügyi szakértők és ügyvédek voltak. Nem *'hivatásos'* oktatók lévén, számukra nem a tankönyvírás volt a *'főcsapás'* iránya.

Néhány, a BSZJ-képzésben eltöltött év után érlelődött meg bennem az elhárítás, hogy az általam (is) oktatott témákból szisztematikusan és folyamatosan publikálok különböző szaklapokban. Tavalyelőtt (2021 őszén) pedig úgy döntöttem, hogy ezeket az írásokat (szakcikkeket, illetve tanulmányokat), pontosabban az írások egy részét átdolgozás (hatályosítás és kiegészítés) után *'egységes szerkezetbe foglalom'*, és kiadatom vagy kiadom. Szándékerősítő hatással volt rám az is, hogy akkor már évek óta közkézen forgott a kétkötetes *'pázmányos'* kézikönyv vagy segédanyag,¹³⁸ amely az egyetem Jog- és Államtudományi Karán folyó Kriminálisztikai szakjogász szakirányú továbbképzés hallgatóinak készült – *ha nekik van, nekünk, miért nincs?* Egyfolytában ez a kérdés motoszkált bennem.

¹²⁸ Dr. Czine Ágnes: szakvizsgázott jogász, alkotmánybíró, tanszékvezető egyetemi tanár (KRE ÁJK). Forrás: <https://jogaszegylet.hu/dr-czine-agnes/> (2023.10.31.).

¹²⁹ Dr. Győri György: szakvizsgázott jogász, kriminálisztikai szakjogász, főügyészségi ügyész (Fővárosi Főügyészség). Forrás: http://kre.hu/ajk/images/doc4/szakirany/dokumentumok/KRE-AJK_BSZJ_TT.pdf (2023.10.31.).

¹³⁰ Dr. Halmi János: főtanácsos, jogász, igazságügyi nyomszakértő, az NSZKK Kriminálisztikai Szakértői Intézet igazgatója. Forrás: <https://nszkk.gov.hu/kozponti-intezetek/kriminálisztikai-szakertoi-intezet> (2023.10.31.).

¹³¹ Dr. Jován László: szakvizsgázott jogász, egyéni ügyvéd. Forrás: <https://ugyved-szaknevsor.hu/ugyved/Dr-Jov%C3%A1n-L%C3%A1szl%C3%B3.html> (2023.10.31.).

¹³² Juhász Zoltán: nyá. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, a Rendőrtiszti Főiskola (RTF) és a jogutód Nemzeti Közszerzési Egyetem (NKE) Rendészettudományi Kar (RTK) egykori oktatója. Forrás: <https://rtk.uni-nke.hu/hirek/2017/10/20/valami-aminek-lattara-elkepedt-a-vilag-unnepi-megemlekezes-az-rtk-n> (2023.10.31.).

¹³³ Dr. Kovács Lajos: nyá. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos; jogász, címzetes egyetemi docens, a KRE ÁJK oktatója. Forrás: <https://ajk.kre.hu/index.php/a-tovabbkepzesi-kozpont-oktatoi> (2023.10.21.).

¹³⁴ Kreitz Zsuzsanna: r. alezredes, rendőrségi főtanácsos, ORFK KR NNI Különleges Szolgáltatások Igazgatósága Bűnügyi Technikai Főosztály, főosztályvezető. Forrás: <https://www.police.hu/hu/ugyintezes/szerv/orszagos-rendor-fokapitanysag/keszenleti-rendorseg> (2023.10.31.).

¹³⁵ Bánovics Szilvia: főtanácsos, igazságügyi ujjnyomatszakértő, az NSZKK Daktiloszkópiai Szakértői Intézet igazgatója. Forrás: <https://nszkk.gov.hu/kozponti-intezetek/daktiloszkopiai-szakertoi-intezet> (2023.10.31.).

¹³⁶ Dr. Tóth István: nyá. r. alezredes, rendőrségi főtanácsos; jogász, igazságügyi fegyverszakértő. Forrás: <https://szakertok.miszk.hu/home/details/36058cbf-bedd-44b7-a348-711362509f57> (2022.10.31.).

¹³⁷ Forrás: <https://ajk.kre.hu/index.php/1172-dr-kovacs-gyula.html> (2023.10.21.).

¹³⁸ Tóth Éva – BELOVICS Ervin (szerk.): *A büntetőeljárás segédtudományai I–II.* Budapest, Pázmány Press, 2015.

Az már másodlagos kérdés, hogy 2022 szeptemberétől befejezem az oktatói tevékenységet: 2000 szeptemberétől oktattam különböző rendőrségi tanintézetekben, illetve főiskolákon és egyetemeken; tavaly (2022-ben) betöltöttem a 65. életévemet, ezért azt gondoltam, nem kell már nekem ilyen öreg fejfel a katedrán botorkálni. A 65 évnél idősebb oktatótársaimtól ez utóbbi mondatrész miatt elnézést kérek: nem áll(t) szándékomban senkit sem megsérteni, de tartom magam az elhatározásomhoz. Az egyetem, mármint a Károli, egyébként is nagyon sokat, vagy inkább túlon túl sokat kivett belőlem. Mindezek után, Baranyi Ferencsel vallom, és búcsúzom a Károli Állam- és Jogtudományi Karától:

„Válni kell.

Önvédelemből hagylak el,
s fel nem cseréllek senkivel.

Válni kell.

A szív nem nézi, mit cipel,
Csak éppen már nem bírja el.”¹³⁹

Ja, és „csak a szépre emlékezem”¹⁴⁰... Komolyan.

Egy kis tartalmi összefoglaló

A *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok* című 367 oldalas tanulmánykötet nyolc számozott részből áll:

Könyvbemutató (2023.01.25.)

Forrás: Rendőrmúzeum/Fotó: Aknay Tibor

I. Könyvajánló

II. A szerző előszava

III. Krimináltaktikai tanulmányok

IV. Kriminálmotodikai tanulmányok

V. Kriminalisztikatörténeti szakcikk

VI. A szerző rendhagyó – a nyugalom

megzavarására alkalmas – önéletrajza

VII. Forrás- és irodalomjegyzék

VIII. Permutált címmutató

A *könyvajánlót* dr. Győri György, Keg-

lovicsné Mester Györgyi, dr. Szomor

Sándor és dr. Tóth István írta: itt is kö-

szönet illeti őket azért, amiért népsze-

rűsítették a művet. Győri, Szomor és

Tóth urak valamikori kollégáim, okta-

tótársaim, és – merem remélni – bará-

taim. *Keglovicsné Mester Györgyi* nyá-

r. alezredes ugyancsak a munkatársam

volt: egykoron bűnügyi vizsgáló, mos-

sanság ismert és elismert novellaíró és

¹³⁹ BARANYI Ferenc: *Hétköznapi istenhozád. Versek 1979–81.* Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1982, 57–58. oldal.

¹⁴⁰ Forrás: *Csak a szépre emlékezem*: Hajdú Júlia – Halász Rudolf zeneszerző-szövegíró páros 1953-ban megalkotott dala, amely méltán vált örökzöld slágerré. Forrás: <https://mediaklikk.hu/crew/csak-szere-emlekezem/> (2023.10.21.).

meseszerző, nem melleleg e kötet olvasószerkesztője. Györgyike több mint barát, szinte családtag.

A szerzői előszóban megpróbálom értelmesen megindokolni a *tanulmánykötet kiadását*; röviden sőt ejtek a *KRE ÁJK BSZJ-képzésről*; majd a *rezümét követően* néhány, szerintem *hasznos információ kíséretében útjára bocsátom* (más kifejezéssel élve: elengedem) a *művet*, abban bízva, hogy veszi-viszi a nyájas olvasó: hiszem és remélem, miszerint a kötet sokaknak a hasznára válik.

Az érdemi részt képező *krimináltaktikai tanulmányok* tíz értekezést, illetve szakcikket tartalmaznak, amelyekből egy *reflexió*, egy pedig *recenzió*. A *kriminalmetodikai* részben négy írás olvasható. A nyolc *kriminalisztikatörténeti* szakcikk közül hét *pályakép*, amelyből hat, az úgynevezett *'boldog békeidők'* híres *kriminalistájának* állít emléket. Itt a *'kakukktojás'* a hetedik pályakép, amely *dr. Dobos Jánost*, a XX. század második felének egyik legmeghatározóbb bűnügyi szaktekintélyét mutatja be. Kilóg a sorból az *Endrődy versus Pekáry* alcímét viselő írás, amely csak *'pályaképszerű'*, és témáját tekintve egyaránt kapcsolódik a *krimináltechnikához* és a *kriminalisztikatörténethez*.

A *rendhagyó és a nyugalom megzavarására különösen alkalmas önéletrajzom* egy kicsit polgárpukkasztóra sikeredett. Nem véletlenül: *megmutatja a másik* (vagy kevésbé ismert) *oldalamat*, ha úgy tetszik, az *'igazi arcomat'*. Az *önéletrajzból kiderül egy nagy halom* – sokak szerint – *rossz tulajdonságom*: például fényévekre áll tőlem a szervilizmus, nem vagyok *'brancsbeli'* (senki kutyája, és senki kutyájának a kölyke). Csak és kizárólagosan a tiszteletreméltót tisztelem: a beosztás, a cím, a kor, a nem, a rendfokozat, a vagyon stb., számomra nem érdem. Nálam kettő (de nem kettős) mérce van: a tudás, és az, hogy ki, mit tett. (Az *„embert tette méri”*, írja Baranyi Ferenc, valamelyik versében, de a címe nem ugrik be.)

A *forrás- és irodalomjegyzékben* – ahogy az lenni szokott – a műben felhasznált irodalmat és az internetes hivatkozásokat listázom; a *permutált címmutató*, ez a *'több mint tartalomjegyzék'* pedig a kötetben történő eligazodást könnyíti meg.

A tanulmánykötetben szereplő írásokról...

A szerzői előszó második részében már jeleztem, hogy a kötetben szereplő írások korábban már máshol publikált szakcikkek, tanulmányok, ezért helyenként előfordulnak *'átfedések'*, illetve ismétlések; ezeket szándékosan nem töröltem, mert a törléssel megszűnt volna az adott művek önállósága (például a *Nyomozásszervezési alapok és a nyomozási verziók*, valamint a *Kriminalisztikai alapkérdések – Kérdések és válaszok a nyomozás során* című írásokban egyaránt szerepel a *Verziók csoportosítása és a nyomozási terv fajtái* elnevezésű táblázat; illetve ez utóbbi műben, továbbá Az

Könyvbemutató – Dedikálás (2023.01.05.)

Forrás: Rendőrmúzeum/Fotó: Aknay Tibor

‘ügytől a személyig’ és a ‘személytől az ügyig’ modell című szakkikkekben is olvasható a kérdéses modell felépítése, és sorolhatnám tovább).

Ugyancsak az adott művek egységének és önállóságának megőrzése érdekében, a hivatkozások megnevezésének módja minden műnél ‘újraindul’, azonban a művegi bibliográfiában nincsenek duplikációk; és mivel a kérdéses tanulmányok szorosan kötődnek a KRE ÁJK BSZJ-képzés anyagához, a kötetben – egy kivétellel – csak a 2014 és 2022 között publikált írásokat tettem közzé.

Majdnem befejezés gyanánt, a köteles tisztelet is azt diktálja, hogy nevesítem azokat a periodikákat és (szak)könyveket, ahol a műbéli tanulmányok eredetileg megjelentek:

- DERES Petronella – HOMICSKÓ Árpád (szerk.): *65 Studia in honorem Lajos Kovács*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2014
- DOBOS János – KOVÁCS Gyula: *Kis nyomozástan – Dr. Dobos János születésének 85. évfordulója tiszteletére*. Harmadik, átdolgozott kiadás. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2020
- ENDRŐDY Géza – KOVÁCS Gyula: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve – Magyarország első kriminalisztikai szakkönyve*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2018
- FRÖHLICH János – KOVÁCS Gyula: *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők – Detektívtörténetek a 19. század végéről*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022
- *Glossa Iuridica*¹⁴¹ 2020/3–4. szám; 2021/1–2. és 4. szám; 2022/1–2. szám
- Jogi Fórum Online¹⁴² 2022. július 8.
- KOVÁCS Gyula (szerk.): *Dobos-könyv – Emlékkönyv Dr. Dobos János születésének 80. évfordulója tiszteletére*. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2015
- *Magyar Bűnüldöző*¹⁴³ 2014/1–2. szám
- *Obsitos Detektívek Lapja*¹⁴⁴ 2019/1–4. szám; 2020/1–4. szám; 2021/1–4. szám
- SZOMOR Sándor (szerk.): *Jubileumi Emlékalbum a 125 éve alakult Budapesti Detektívtestület tiszteletére*. Budapest, Országos Rendőr-főkapitányság, 2011

Befejezés (vagy összegzés) helyett

Írtam tehát egy könyvet. Tulajdonképpen egy szakkönyvet/egyetemi jegyzetet hoztam össze, amelyet eredetileg a KRE ÁJK BSZJ-képzés hallgatóinak szántam. A címe: *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok*. A kötet lényegét tekintve olyan krimináltaktikai, kriminálmotodikai és kriminalisztikatörténeti témájú tanulmányokat/szakkikkeket tartalmaz, amelyeket egyfelől a Károli

¹⁴¹ A *Glossa Iuridica* a KRE ÁJK tudományos folyóirata: <https://ajk.kre.hu/index.php/glossa-iuridica> (2023.10.31.).

¹⁴² A *Jogi Fórum Online* kiadója a Jogászoknak Kft. Forrás: <https://www.jogiforum.hu/> (2023.10.31.).

¹⁴³ A *Magyar Bűnüldöző* a Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesületének tudományos-szakmai folyóirata: <https://www.bunuldozok.hu/home> (2023.10.31.).

¹⁴⁴ Az *Obsitos Detektívek Lapja* 2016 júniusáig az Obsitos Detektívek Egyesületének kulturális és szakmai folyóirata volt. Az egyesület megszűnésekor a lap kiadói és tulajdonosi jogait a Közgyűlés rám ruházta. Forrás: <https://obsitosdetektivek.5mp.eu/web.php?a=obsitosdetektivek> (2023.10.31.).

BSZJ-képzésén oktattam, és amelyek másfelől az eltelt nyolc esztendő alatt, különböző szakkönyvekben/szaklapokban már napvilágot láttak.

Ezek a korábban megjelent művek nagyrészt lektoráltak, és amelyek mégsem, azok is kiállták már az idők próbáját. Mindezekről függetlenül mindegyiket átszerkesztettem, hatályosítottam és kiegészítettem. Lényeges még, hogy az eredeti *írásk egytől-egyig szerepelnek* a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Könyvtár és Információs Központ (KIK) Magyar Tudományos Művek Tárájának (MTMT) adatbázisában. Az MTMT azonosítóira a tanulmányok címeinél lábjegyzetben hivatkozom.

A tanulmánykötet – állítólag (bíráloim szerint) – nem 'kispályás' (ennyi öndicséret talán befér), már csak a terjedelméből eredően sem lehet az: a mindösszesen 22 tanulmány, szacikk és recenzió 815.127 karakter (szóközzel), ami kerekítve 20 szerzői ív, vagy 453 szerzői (ténylegesen 367) oldal. A kriminalisztikatörténeti szacikkek végén – ahová odafért – fotók is láthatók (már csak ezért is megéri megvásárolni – lehet a réges-régi képeket nézegetni).

De, az igazi, vagy a legfőbb okot, amiért ezt a kötetet összeállítottam, még nem árultam el. Majd most: *lételemem az írás, belehalnék, ha nem írhatnék.*

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

BARANYI Ferenc: *Hétköznapi istenhozzád. Versek 1979–81.* Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1982

KOVÁCS Gyula: *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktikai, kriminálmethodikai és kriminalisztikatörténeti értekezések.* Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGYul@]TM, 2022

TÓTH Éva – BELOVICS Ervin (szerk.): *A büntetőeljárás segédtudományai I–II.* Budapest, Pázmány Press, 2015

Internetes hivatkozások

http://kre.hu/ajk/images/doc4/szakirany/dokumentumok/KRE-AJK_BSZJ_TT.pdf
(2023.10.31.)

<http://ugyesszeg.hu/az-ugyesszegrol/vezetoi/dr-ibolya-tibor-szakmai-oneletrajz/>
(2023.10.31.)

<https://ajk.kre.hu/index.php/1172-dr-kovacs-gyula.html> (2023.10.21.)

<https://ajk.kre.hu/index.php/1199-ibolya-tibor.html> (2023.10.31.)

<https://ajk.kre.hu/index.php/a-tovabbkepzesi-kozpont-oktatoj> (2023.10.21.)

<https://ajk.kre.hu/index.php/glossa-iuridica> (2023.10.31.)

<https://jogaszegylet.hu/dr-czine-agnes/> (2023.10.31.)

<https://mediaklikk.hu/crew/csak-a-szepre-emlekezem/> (2023.10.21.)

<https://nszkk.gov.hu/kozponti-intezetek/daktiloszkopiai-szakertoi-intezet>
(2023.10.31.)

<https://nszkk.gov.hu/kozponti-intezetek/kriminalisztikai-szakertoi-intezet>
(2023.10.31.)

<https://obsitosdetektivek.5mp.eu/web.php?a=obsitosdetektivek> (2023.10.31.)

<https://rtk.uni-nke.hu/hirek/2017/10/20/valami-aminek-lattara-elkepedt-a-vilag-un-nepi-megemlekezes-az-rtk-n> (2023.10.31.)

<https://szakertok.miszk.hu/home/details/36058cbf-bedd-44b7-a348-711362509f57>
(2022.10.31.)

<https://ugyved-szaknevsor.hu/ugyved/Dr-Jov%C3%A1n-L%C3%A1szl%C3%B3.html>
(2023.10.31.)

<https://www.bunuldozok.hu/home> (2023.10.31.)

<https://www.jogiforum.hu/> (2023.10.31.)

<https://www.jogiforum.hu/arckepcsarnok/2021/09/23/a-rendithetetlen-ugyesz-eletenek-85-eveben-elhunyt-bocz-endre-volt-fovarosi-fougyesz-arckepel-emlekezunk/> (2023.10.31.)

<https://www.police.hu/hu/ugyintezes/szerv/orszagos-rendor-fokapitanysag/keszenleti-rendorseg> (2023.10.31.)

Dr. Kovács Gyula

A bosszú örvénye, avagy Krecsányi Kálmán és csapata elől nincs menekvés – Recenzió, Szomor Sándor könyvéről

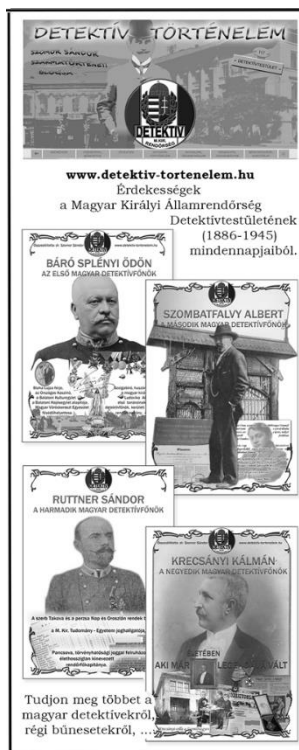
A *bosszú örvénye* már akkor megragadta a figyelmemet, amikor az *első kiadást* szerkesztettem, tördeltem és a nyomdai előkészítést végeztem.

Nem képezte ugyan feladatomban a regény kiolvasása, de a munkálatok során akarva-akaratlanul, elolvastam néhány bekezdést vagy oldalt, sőt, néha belefeledkeztem a műbe. Így aztán egy töredékes, de valamennyire mégiscsak egybefüggő kép alakult ki bennem a történekekről. Sokszor csak tippeltem, vajon egy-egy eseménynek, mi lehetett a kiváltó oka, avagy a következménye.

Mókás volt, mert a teljes mű elolvasását követően, számos esetben *'lyukra futottam'*, vagyis a tippek nem jöttek be. Például (vigyázat: spoileros tartalom) szentül hittem, hogy a regény (egyik) fő gonoszát a *'gyerekek'* végezték ki, aztán ez a kérdés nyitva maradt, akárcsak a *'borsos rostélyos receptje'* (copyright: dr. Rácz Attila)¹⁴⁵... Na, talán a második részben, ez is megoldódik (már akkor reménykedtem a folytatásban).

A *második, kiegészített kiadás* szerkesztésekor ismét, de már módszeres alaposággal átrágtam magam a könyvön (ugyanazt ezt tette feleségem, Marika) – muszáj volt, mert itt mindketten nyelvőrként is funkcionáltunk. Lényegét tekintve, teljesen beleszerettem a műbe, ahogy szokták volt mondani, a könyv rendszeren *'bevonzott'*, benne voltam az események sűrűjében.

A *bosszú örvénye* egy remek könyv, amely módfelett tetszett. A többoldalnyi olvasói vélemény¹⁴⁶ pedig találó, tanulságos, és némelyik kifejezetten szórakoztató. Ezért nem csupán a szerzőt, dr. Szomor Sándort, hanem a regényt minősítő olvasókat szintén elismerés illeti: szívből gratulálok! Ajánlom e művet a krimikedvelőknek, különösen azoknak, akik a detektívtörténelemért és az úgynevezett *'boldog békeidőkért'* rajonganak.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Dr. Rácz Attila olvasói véleménye a *második kiadás* 253–254. oldalán olvasható. SZOMOR Sándor: *A bosszú örvénye – Krecsányi Kálmán és csapata elől nincs menekvés* (második kiadás). Budapest, Dr. Szomor Sándor, 2023.

¹⁴⁶ Lásd *Olvasók írták: vélemények az első kiadásról*. SZOMOR i. m. 252–264. oldal.

¹⁴⁷ Dr. Kovács Gyula (szerkesztő) olvasói véleménye. SZOMOR i. m. 252–253. oldal.

De, miről is szól, ez a műfaját tekintve bűnügyi kalandregény?

A történet gyökere az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idejére nyúlik vissza. Az *előszó* kezdősorai 1849 augusztusába, egy Nagyszében¹⁴⁸ környéki kis hegyi faluba kalauzolják az olvasót, ahol a felhős, késő éjszakai órákban tanúi lehetünk egy '48-as huszárőhadnagy menekülésének...

Pannónia Szálló és a Nemzeti Színház (1892)

Forrás: <https://hu.pinterest.com/>

A nem mindennapi, részben tragikus végkifejlet után, még felocsúdni sincs időnk, és az *első fejezetben* máris az 1900-as évek elején, Budapesten, a Kerepesi úton, a Nemzeti Színház¹⁴⁹ tőszomszédságában, a – történetben központi szerepet játszó – „Pannónia Szálló modern, főúri eleganciával berendezett éttermében”¹⁵⁰ találjuk magunkat, és kezdetét veszi a „jó stílusú, fordulatos és nagyon alaposan megkutatott regény, amelynek olvasó előtt a helye”.¹⁵¹

A könyv külső borítójának fülszövege szerint: „Az erdélyi felmenőkkel rendelkező van Eerlijk gróf egy családi tragédiát követően a szebb élet reményében Magyarországra utazik. Nem sokkal a megérkezése után az életére törnek. Gyilkosság, betörés, emberrablás... Az igencsak kusza szálak kibogozásának Krecsányi Kálmán, a frissen kinevezett detektív főnök vezetésével a budapesti rendőrök sebtében nekilátnak. Hamar rájönnek, hogy semmi nem az, aminek látszik. Egyre több jel utal arra, hogy a titkok nyitja a távoli múltban keresendő. A XX. század első évtizedében játszódó, megtörtént eseményeket is felidéző bűnügyi kalandregény a rohamléptekkel világvárossá fejlődő Budapestre kalauzolja a Tisztelt Olvasót. Bepillantunk a rövid idő alatt európai hírnévre szert tett Detektívtestület munkájába, részesévé válunk a főváros nyüzsgő, és a vidék csak látszólag nyugalmas életének egyaránt.”¹⁵²

„Hol voltál Te eddig, Sándor?!”¹⁵³

A bosszú örvénye előszóval kezdődik, majd két részből, azon belül tizenöt fejezetből áll. A második részt három számozatlan fejezet követi, és a kötet tartalomjegyzékkel zárul.

¹⁴⁸ Nagyszében municípium Romániában, Erdélyben. Egykor az erdélyi szászok kulturális és kereskedelmi központja, Szepienszék, majd Szeben vármegye, ma Szeben megye székhelye. Forrás: <https://rubiconintezet.hu/project/nagyszeben-az-erdelyi-szaszok-fovarosa/> (2023.11.20.).

¹⁴⁹ Az első Nemzeti Színház 1837. augusztus 22-től Pesti Magyar Színház, majd 1840-től Nemzeti néven működött Budapesten (VIII. kerület), a Kerepesi (napjainkban Rákóczi) út 1–3. alatt. Az épületet 1913-ban lebontották, mostanság az East-West Business Center Irodaház áll a helyén. Forrás: <https://nemzetiszinhasz.hu/torteneti-attekintes> (2023.11.20.). A Pannónia Szálló épületében ma az ELTE Bölcsészettudományi Kara kapott helyet.

¹⁵⁰ SZOMOR i. m. 21. oldal.

¹⁵¹ SZOMOR i. m. hátsó borító, Kondor Vilmos ajánlása.

¹⁵² SZOMOR i. m. hátsó borító, fülszöveg.

¹⁵³ SZOMOR i. m. hátsó borító, Böszörményi Gyula ajánlása.

A 264 oldalas mű szerkezeti felépítése a következő (a fejezeteket római számokkal jelölöm; a könyvben ez betűkkel íródott):

Előszó

El innen, el

Első rész

1901–1902 tele

- I. Nincs szükség tanúra
- II. Összeér, ami összetartozik
- III. Krecsányi színre lép
- IV. Fény és árnyék
- V. Sikkes Tercsit megölték
- VI. Gyilkosság a Pannóniában
- VII. Vár a Fészek
- VIII. Kalandos nagyváradai utazás
- IX. Gyilkosok és emberrablók nyomában

Második rész

1908 tavasza

- X. Koldus rács mögött
- XI. Az ismeretlen ismerős
- XII. Az eltűnt ügyvéd
- XIII. Radu Balaban akcióban
- XIV. Tisztul a kép
- XV. A kör bezárul

Az utolsó szó jogán

Az olvasók írták: Vélemények az első kiadásról

Szomor Sándor könyvajánlója

Tartalomjegyzék

*

A bosszú örvénye, dr. Szomor Sándor második, a kiegészített és szerkesztett legutóbbi szeptemberi kiadással együtt harmadik könyve. A mű népszerűségéhez kétség nem férhet: ezt ékesen fémjelzi, hogy az első kiadás néhány hónap alatt elfogyott, és a szerző a számtalan magyarországi könyvbemutatót, illetve író-olvasó találkozót követően 2023. október 6-án Margittára,¹⁵⁴ a Krecsányi család származási helyére is eljutott.

A Pannónia Szálló, 1900 körül

Forrás: <https://hu.pinterest.com/>

¹⁵⁴ *Margitta* (románul: Marghita, németül Margarethen) municípium rangú város Bihar megye területén, Romániában. Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Margitta> (2023.11.20.).

Nem mellesleg, már az első könyv, a „*Detektív Emlékalbum 1886–2011*”¹⁵⁵ szintén *’nagyot szól’*. A mai napig elevenen él bennem az Album – detektív-történeti kiállítással egybekötött – ünnepélyes bemutatója 2011 áprilisában a Rendőrmúzeumban. Nem csoda, hiszen a rendezvénynek nem csupán résztvevője, hanem a könyv egyik szerzője is voltam.

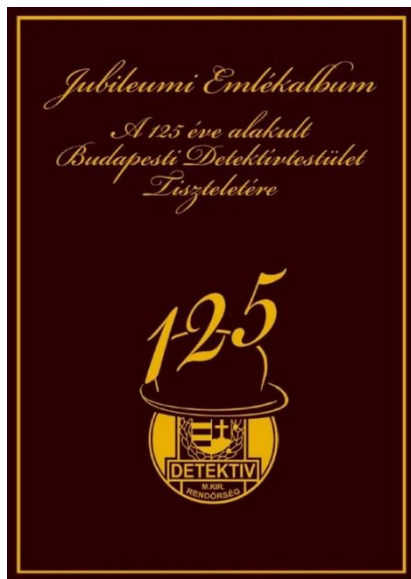
*

Befejezőképpen és kedvcsinálóként álljon itt néhány olvasói vélemény.

Tötös Norbert (Margitta)

„Egy olyan könyvről van szó, amely egy izgalmas detektívregénybe foglalva ismerteti egy olyan embert, aki szakmaiságával, karakterével nagy hírnévre és ismertségre tett szert. Krecsányi Kálmán, egykori detektívfőnök családja a szülővárosomból, Margittáról származott. Testvére, Krecsányi Ignác itt született, innen indult el a világot jelentő deszkák felé, és lett országosan elismert színész, rendező, valamint színingazgató. Nemcsak Krecsányi Kálmán mint főszereplő kap helyet a könyvben, hanem említésre kerül a család és Margitta is. Amikor először megláttam a Margitta szót a kötetben, libabőrös lettem, és könny szökött a szemembe.

Mindössze három röpké délután kellett ahhoz, hogy elolvassam ezt a változatos, izgalmas és rejtélyekkel teli, valóságra alapozott detektívregényt, és megbizonyosodjam róla, Szomor Sándor rendőrezredes nemcsak nagyszerű hazafi, hanem írói vénája is van. Néhai Gittai István költő szavai jutottak eszembe: »*En bizony kertelés nélkül kimondom: író született. Higgyenek nekem!*« Ezt gondolom Szomor Sándorról is: *író született!*”¹⁵⁶

Mizsér Fruzsina (Kortárs Krimi Blog)

„Kedves Sándor, gratulálok a könyvhöz! Szórakoztató történet, amiben különösen tetszett, ahogyan a sok apró részlettel hitelesen ábrázolja a kort, de ezt egy olyan könnyed, lendületes írói stílussal vegyíti, ami a modern olvasó számára is olvasmánnyossá teszi a regényt. A szövegen érződik a szerző szaktudása és szenvedélye a korabeli Detektívtestület iránt. És annak, hogy egy szakember az ismereteit szélesebb közönséggel is megossza, valószínűleg a legjobb módja egy ilyen, jól eltalált stílusú, kalandos és olykor humoros történet, mint amilyen A bosszú örvénye. Köszönöm az élményt, amit az olvasás jelentett.”¹⁵⁷

Németh Ágnes (Budapest)

„Merüljünk el az 1900-as évek világában, a városiasodó Pest életében, abban a

¹⁵⁵ SZOMOR Sándor (szerk.): *Jubileumi Emlékalbum a 125 éve alakult Budapesti Detektívtestület tiszteletére – Szemelvények az állami bűnüldözés történetéből*. Budapest, Országos Rendőr-főkapitányság, 2011.

¹⁵⁶ SZOMOR i. m. 253. oldal.

¹⁵⁷ SZOMOR i. m. 255. oldal.

csodálatos »anti« világban, ahol fiákeren járnak az úriemberek és az úriasszonyok. Meglepetésünkre a fővárosi detektívek egyik kedvenc haladási eszköze a drótszámár. A rend őrei pedig már akkor is utáltak a »tényálladéokra« szorítóknak és a korabeli bűnügyi tudósítók kérdéseire válaszolni. Krecsányi Kálmán magyar »policáj« tudását még maga Ferenc Józsa is igénybe vette alkalomadtán. Olvashatunk még, holmi makacs bórdíszmúról, a hétfő reggeli felhők tévovaságáról és egy őszinte holland grófról. Egy biztos, és ezt a történet is alátámasztja: »az ember lelkivilága nem átjáróház« – olvassunk több Szomort.¹⁵⁸

Dancs Ferencné (Dunaújváros)

„Pár szóban nehéz lenne összefoglalni a könyvet, mert rendkívül szórakoztató, izgalmas és elgondolkodtató. Igazi élmény volt követni az eseményeket, mintha csak egy film forogna a szemem előtt. Biztosan tudom, hogy időnként újraolvasom majd. Várom a többi könyvet is! Remélem lesz még szerencsém ilyen remekművekhez! A kedvenc íróim között vagy. Köszönöm neked!”¹⁵⁹

*

Búcsúzóul illik néhány szót ejteni a szerzőről: Dr. Szomor Sándor c. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, szakvizsgázott jogász, kamarai jogtanácsos, aki a „nagybetűs életnek gépész karbantartó üzemmérnöki diplomával vágott neki”¹⁶⁰. A rendőri pályafutását 1986-ban kezdte Dunaújvárosban, később szolgált a Budapesti Rendőr-főkapitányságon, az Országos Rendőr-főkapitányságon, és ’jogászkodott’ a Belügyminisztériumban is. Szívesen főz, él-hal a rockzenéért, sportolgat, rengeteget olvas, és mostanság írásra adta a fejét. Nagyon úgy tűnik, bejött neki...

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

SZOMOR Sándor (szerk.): *Jubileumi Emlékalbum a 125 éve alakult Budapesti Detektívtestület tiszteletére – Szemelvények az állami bűnüldözés történetéből*. Budapest, Országos Rendőr-főkapitányság, 2011

SZOMOR Sándor: *A bosszú örvénye – Krecsányi Kálmán és csapata elől nincs menekvés* (második kiadás). Budapest, Dr. Szomor Sándor, 2023

¹⁵⁸ SZOMOR i. m. ugyanott.

¹⁵⁹ SZOMOR i. m. 256. oldal.

¹⁶⁰ SZOMOR i. m. hátsó borító, fülszöveg.

Internetes hivatkozások

<https://hu.pinterest.com/pin/679058450043873513/> (2023.11.20.)

<https://hu.pinterest.com/pin/735494182876450098/> (2023.11.20.)

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Margitta> (2023.11.20.)

<https://nemzetisinhaz.hu/torteneti-attekintes> (2023.11.20.)

<https://rubiconintezet.hu/project/nagyszeben-az-erdelyi-szaszok-fovarosa/>
(2023.11.20.)

RENDKÍVÜLI KIADÁS

ÓRIÁSI SZENZÁCIÓ

Veszprém-Battony 2023
Európa Kulturális Fővárosa

**MAGYAR
KRIMIFESZTIVÁL
A
KUNSZTBAN**

Dr. Szomor Sándor¹⁶¹

Magyar Krimifestivál a Kunsztban¹⁶²

HELYSZÍNI TUDÓSÍTÓNK JELENTÉSE

A Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa rendezvénysorozat sokszínű kínálati palettáján felettebb izgalmasnak ígérkezett a *Holtszezon* névre keresztelt kortárs irodalmi fesztivál. A fesztivál alapvetően összművészeti jellegű, de elsősorban az irodalomra fókuszált. Azokat műfajokat kívánta előtérbe helyezni, amelyeket bár sokan szeretnek, mégis ritkán találkozhatunk velük kulturális eseményeken. A veszprémi egyetemi hallgatókkal közösen kidolgozott programok főként a *fantasy*, a *krimi*, a *sci-fi*, a *dalszöveg*, az ifjúsági irodalom és a képregény műfajai köré épültek, de a négynapos eseményen szó esett a sorozatkultúra vagy éppen az ökológia irodalmi kapcsolódásairól is. A tervek szerint 2023 februárjának utolsó hétvégén – a *Magyar Krimiszemle* (<https://magyarkrimiszemle.hu/>) szakavatott, lelkes gárdájának szervezésében – megrendezésre került a *Magyar Krimifestivál*. Ennek gerincét a hazai krimi műfaji sajátosságairól, írókról és műveikről, jelenségekről, az irodalom és a valóság kölcsönhatásairól, és természetesen a valóságos és a fantázia szülte detektívekről szóló nyilvános kávéházi eszmecserek képezték. Ilyen volt például *A magyar krimi történeti távlatai és öröksége* című beszélgetés is. Az alábbi sorok – a hazai nyomozás, illetőleg az államrendőrség detektívtestülete történetének¹⁶³ néhány, a második nagy világhégés előtti fontos epizódjának felidézésével, a rendőrség és a sajtó kapcsolatának, valamint a bűnügyi regények, novellák és a valóság néhány személyi és tartalmi jellegű összefüggéseinek bemutatásával, a teljességre törekvés igénye nélkül – a téma alaposabb megismeréséhez kívánnak hozzájárulni.

¹⁶¹ Szomor Sándor c. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, szakvizsgázott jogász (eredeti végzettsége gépész karbantartó üzemmérnök), aki 20 évig szolgált bűnügyi nyomozóként: Dunaújvárosban a Rendőrkapitányságon kezdte rendőri pályafutását, de megfordult az Országos Rendőr-főkapitányságon és a Belügyminisztériumban is. Szívesen, és sokat olvas (mellette sportol és főz), sőt, az utóbbi években könyveket ír: legutóbb megjelent, két kiadást megélt bűnügyi kalandregénye *A bosszú örvénye* (2023). Jó néhány éve a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) Állam- és Jogtudományi Karának (ÁJK) mb. oktatója, ahol – mások mellett – a Bűnügyi szakjogász (BSZJ) szakirányú továbbképzésen a *Híres bűnügyek, híres kriminalisták* tantárgyat oktatja. Fő kutatási területe (és egyben hobbjaja) a kriminalisztikátörténeten belül a detektívtörténelem, jellemzően az úgynevezett *'boldog békeidők'* (1867–1914) detektívtörténelme. Szakmatörténeti és írói oldala az interneten elérhető: detektivtortenelem.hu (a szerkesztő, dr. Kovács Gyula megjegyzése).

¹⁶² A *KUNSZT!* Veszprém új dizájnoltja, galériája és közösségi tere a város központjában, az Óváros téren, a patinás Rosenberg ház hatalmas saroküzletében. Forrás: <https://kunsztveszprem.hu/hello-kunszt/> (2023.11.15.).

¹⁶³ A magyar detektívekkel kapcsolatban számos érdekesség található a <https://detektiv-tortenelem.hu> ingyenes, mindenki számára hozzáférhető ismeretterjesztő weboldalon, illetve SZOMOR Sándor (szerk.): *Jubileumi emlékalbum a 125 éve alakult Detektívtestület tiszteletére* című könyvben (Budapest, Országos Rendőr-főkapitányság, 2011).

A SZERZŐ BEISMERŐ VALLOMÁSA

Anyám szívesen töltötte kevés szabad idejét olvasással, és ajándékként mindig kaptam tőle könyvet is. Apám alapvetően műszaki orientáltságú volt, de nem álltak messze tőle a művészetek sem. Jól játszott tangóharmonikán, szívesen és mély átéléssel szavalt, baráti körben gyakran idézett sztorizás közben magyar klasszikusoktól. Nem meglepő, hogy az irodalom és a történelem iránti érdeklődésem nagyon korán kialakult. Az általános iskolai alapok megismerése után, a középiskolában a jó öreg 'Domo' (Domonics Géza tanár úr) számunkra újszerű (kedvesen magázódó), személyiségformáló tanítási stílusa igencsak eleve tette bennem a – mindenkién ott lakozó, minden (régi és új) után érdeklődő – kíváncsi kis ördögöt. Bár nagyon laza volt a stílusa, ha a nebuló nem vette fel az általa elvárt ritmust, a naplóból fel sem nézve, széles karmozdulatokkal jelezte: „*Elég is lesz! Majd legközelebb! Csücsi! Karó!*” Hát lehet az ilyen szívhez szóló motivációnak ellenállni? (Lehetett, de nem tűnt diákfejjel sem jó ötletnek.) A tanár úr a felnőtté válás útján kacskaringózó tinédzserekre szabott módszerei alapvetően a nyitottság irányába terelték a művészetekhez való viszonyomat. Megmutatta, hogyan is lehet egy mű értékeit felfedezni úgy, hogy az örömet okozzon, és ezáltal hogyan tudjuk a saját személyiségünket formálni. Egy régi kínai bölcs mesélte, hogy ő gyakran vesz fel utazásai során idegeneket a kocsijába. Tanítványai riadtan kérdezték tőle, hogy miért nem fél, hiszen bárki lehet az útiköpeny alatt, rosszindulatú ember, akár egy gyilkos is. Erre a mester csak annyit mondott: „*Ami rosszat látok benne, azt magamban kijavítom, a jót meg átveszem*”. Később, már fiatal felnőttként egy felvételi előkészítőn Kiss Kálmán tanár úr (a Quimby frontemberének édesapja, költő, pedagógus) újabb aspektusokból világította meg az olvasás fontosságát.

Ezekkel az útravalókkal vágtam neki annak a bizonyos 'nagybetűs'-nek, lettem 'kulturális mindenevő', csapongva a különböző művészetek és irányzatok között. Azt gondolom, hogy szükség van a művek tematizálására, a szakmai kritikákra (véleményem szerint, természetesen az alkotói szabadság tiszteletben tartása mellett, ezeknek igazán az alkotóknak kell/kellene fontosnak lennie), de egy mű igazi értékét az egyén számára nem a műfajba sorolás, a kortárs vagy az utókor alkotóinak, szakembereinek ('*Mire gondolt a költő?*' típusú) véleménye adja. A mű szemlélője/hallgatója/olvasója számára akkor lesz valamiből érték, ha megérinti a lelkét, esetleg megmozgatja a '*szürkeállományát*', tanítja, vagy egyszerűen csak szórakoztatja. És ha ezeket egyszerre teszi velünk, akkor az maga a katarzis...

A gépész karbantartó üzemmérnöki diploma átvétele után pár évvel – talán Hercule Poirot, Sherlock Holmes, Sam Spade, Perry Mason, Philip Marlowe, Eugène-François Vidocq, Arsene Lupin, esetleg Jules Maigret, vagy Steve Carella hatására – a Dunaújvárosi Rendőrkapitányság próbaidős nyomozói között találtam magam. Bő két évtizednyi bűnügyi szakterületen folytatott munka után, szakvizsgázott jogászként dolgoztam aktív pályafutásom végéig. Mára már 2500 kötetet meghaladó kis könyvtáram van, amelynek közel

harmada történelmi, jog- és rendészettörténeti kiadvány, valamint krimi/bűnügyi regény.

Vitt a lendület. Így igazán 60 éves korom fölött tudatosult bennem, hogy a művészet a maga módján életem során milyen sok zűrés, stresszben bővelkedő időszakot segített átvészelni, és mennyi örömteli pillanattal ajándékozott meg. Rejtő, Ady, Shakespeare, Szolzsenyicin, Wodehouse, Esterházy, az LGT, a Sziámi, a Kontroll Csoport, a Queen, a Scorpions, a Jethro Tull *'ügyeltek'* arra, hogy a nehéz időkben is talpon maradjak. Nem szólva a krimikről, a bűnügyi témát is tartalmazó regényekről, kémregényekről. Inspiráltak a továbblépésre, a fejlődésre, és jóindulatúan hátra vertek, utat mutattak, ha tétováztam. Nyomozásaim során, egy helyszínen, egy kihallgatáson többször támadt déjà vu érzésem, hogy erről már valamelyik krimiben mintha olvastam volna. Tettek, kérdések, *'mesterfogások'*. Mi is volt a megoldás?

Ezek után gondolom, senki nem csodálkozik azon, hogy a kedvenc *'krimim'* – amely kortalanul, ma is időszerű módon írja le a *'bűn melegágyának'* titulált szegénységet, nyomort, folyamatos feszültséget teremtve, remekül megformált szereplőkkel, többféle aspektusból végigvisz egy nyomozást, ütköztet vallási és ateista ideákat, jogot és erkölcsöt – az 1866-ban megjelent Dosztojevszkij *Bűn és bűnhődése*.

DIÓHÉJBAN A MAGYAR ÁLLAMI RENDŐRSÉG KIALAKULÁSÁRÓL

Az emberiség történetének korai időszakából származó emlékek között szép számmal találunk a bűnnel, illetve a bűn elleni fellépés különböző formáival kapcsolatos, valamint a társadalmi együttélés reguláit összefoglaló dokumentumokat. Ennek ellenére, az írásban rögzített szabályok szerint eljáró, törvény által létrehozott, egységes elveken szervezett, központosított rend védelmére szakosodott (bűnüldöző egységet is magába foglaló) szervezet létrejöttére mégis sokat kellett várni. Véleményem szerint, ennek egyik alapvető oka, az adott államban mindenkire vonatkozó és mindenkivel szemben alkalmazható, a többség által beszélt nyelven (is) írt, mindenki által megismerhető anyagi- és eljárásjogi büntető-kódex hiánya.

Hazánkban Árpád-házi királyaink már a kezdet kezdetén igyekeztek megtenni mindent a rend fenntartása érdekében. Szent István szigorú büntetések kilátásba helyezésével próbálta elejét venni – elsősorban az élet és a vagyon elleni – *deliktumok* elszaporodásának. Szent László követte elődei következetes büntetőpolitikáját. Sőt, több ponton még szigorításokat is eszközölt, illetve az uralkodó módot adott *'forrónyomos'* tevékenységre, azaz *„a lopott jószág nyomon követésére”* a gazdának, *„nehogy a falubeliek a barmaikat kihajtván, eltapodják a keresett nyomot”*; és szükség esetén házkutatásra is, *„...ha pedig [...], akkor a nyomozók házról-házra motozzanak.”* Emellett, jeles uralkodónk Dekrétumai Harmadik Könyvének bevezetőjében feladatul határozta meg a *„tolvajságba”* esők elleni fellépést azoknak, *„a kiket közönségesen öröknek neveznek”*, egyúttal utasította a király követét, járjon faluról falura, és *„tudakozzék a faluk népétől; és valahol tolvajt tudnak, jelentsék meg”*.

Az ezt követő századokban több magyar és idegen, jelentős, illetve kevésbé jelentős hatású büntetőjog-gyűjtemény gyakorolt hatást a hazai igazságszolgáltatásra. Természetesen – egymástól függetlenül, a helyi érdekekre

figyelemmel – vármegyei és városi statútumok egész sora szabályozta a törvénytől szembeni fellépést.

A 'kalapos király', a központosított hatalom létrehozását célzó intézkedései során, állami rendőrség szervezésébe is belekezdett. Budára és Pestre (egy-egy rendőrbiztos mellett) közös rendőrigazgatót nevezett ki, Perczel István kapitány személyében. Az 'új' rendészeti szerv a király haláláig működött. Ezt követően a vármegyék, a városok,

visszanyerték alaposan megnyirbált jogait, és többségében visszatért minden a megszokott kerékvágásba. Pár esztendő elteltével I. Ferenc császár lehetőséget biztosított már a megyéknek is, hogy külön 'bűnüldöző' szervezeteket hozzanak létre. Néhány évtizeddel később a Helytartótanács – a közállapotok javítása érdekében – 1836-ban utasítást adott a rendőrség újjászervezésére. A feladatot báró Mednyánszky Móric 'szervezőbiztosra' testálták, aki a főkapitány részére szintén részletes utasítást készített. A szabályozás meghatározta a fontosabb rendészeti potentátok feladatát is, és egészen 1848-ig hatályban maradt.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején megszülettek a nemzeti őrseregről¹⁶⁴ és a szabad királyi városokról megalkotott törvénycikkek. Szemere Bertalan belügyminiszter elképzelései alapján, 1848 tavaszán megszervezték az Országos Rendőrséget, elkülönítették azt a Belügyminisztériumtól, és – közvetlenül az Országos Honvédelmi Bizottmányának alárendelve – létrejött az Országos Rendőri és Postaosztály. A szabadságharc bukása után a császári erők teljesen befolyásuk alá vonták a magyar közigazgatást. Budán és Pesten egészen 1861-ig (1851-től Pest-Budai Cs. Kir. Rendőr-igazgatóság elnevezéssel) az osztrák császári rendőrség működött. Az Októberi Diploma nyomán 1861-ben Rottenbiller Lipót, Pest főpolgármestere megbízta Podmaniczky Jánost – rendbiztosi rendszert is működtető – önkormányzati városi rendőrség megszervezésével, amelynek a rendőrségi szolgálati utasítását a városi tanács dolgozta ki. A Vasárnapi Ujság¹⁶⁵ a következőképp kommentálta az eseményt: „Pest város új rendőrsége. Hazánk ujra szervezési nagy munkájában változás alá kell esnie az eddigi rendőrségi intézményeknek is. E munka lassan halad bár, de biztosan, s ugy hiszszük inkább is célhoz fog vezetni, mint az eddigi nyomasztó, s csaknem egészen idegen elemekből összeállított, s azért a népségtől mindig bizalmatlansággal, ellenszenvvel fogadott rendszer. Mint örvendetes tény említik a hazai lapok már eddig is – bár még csak a kezdet kezdetén vagyunk, – hogy a vétségek és kihágások esetei már eddig is tetemesen meggyérültek s a mi történik is, az jó részben a még mindig létező régi rendőrségi organumok elleni tüntetésekben találja okát. De a ki várni tud, azt meg nem csalja reménye, s azért hiszszük, hogy e bajtól is csak megszabadulunk. Fővárosunkban, hol az összeütközésekre több alkalom kínálkozik, hol a helyi

¹⁶⁴ „A személyes és vagyonbátorság, a közcsend és belbéke biztosítása, az ország polgárainak örködéskére bizatik; e tekintetből, míg a legközelebbi országgyűlés kimerítőleg rendelkeznek, a nemzeti őrsereg alakítására nézve következők határozatnak: [...]”. Forrás: A nemzeti őrseregről szóló 1848. évi XXII. törvény cikk bevezető szakasza: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torvenyei> (2023.11.04.).

¹⁶⁵ Vasárnapi Ujság 1861/19. (május 12.) szám, 221. oldal.

viszonyok rendezését ezernyi érdekek követelik, s a személy- és vagyonbiztonság kiáltó szükségé válik, mert annak megsértésére százsorta több alkalom kínálkozik, Pest városában, mondjuk, végre komolyan hozzálátnak a városi rendőrség szervezéséhez [...]”. Pest első rendőrfőkapitányának a *‘kalandos életű’* Thaisz Eleket választották, 1861. május 1-jétől töltötte be ezt a fontos tisztséget. Első intézkedései között a várost körzetekre osztotta, és alkaptányságokat (a mai kerületi rendőrkapitányságok előfutárai) hozott létre, felszámolta a régi osztrák rendszer által foglalkoztatott hadács-hálózatot (besúgó-hálózat), megszervezte először a porkoláb, majd a rendbiztosokból (később polgári biztosokból) és darabontokból álló rendszert. Visszaadta a könyvkereskedőknek az osztrák hatóságok által elkobzott könyveket, iratokat, és több magánszemélynek a lefoglalt levelezését is. Regnálása első hónapjában – amikor még nemhogy speciális bűnügyi egység nem volt, de a rendőrség szervezete is éppen csak alakulgatott – megtalálta az élet egy kiemelt ügygel (talán élete legnagyobb kihívása volt, mindjárt az elején). A hosszú emigrációból hazatért gróf Teleki Lászlót, 1861. május 8-án a Szervita téri Teleki-palota első emeletén reggeli 8 óra előtt, a gróf inasa az elzárt lakosztályba menvén a földön fekvő találta, lábánál a saját *‘kisütött’* pisztolya volt látható. A helyszínre érkezett Pest rendőrfőkapitánya és főügyésze, illetve odarendeltek két sebész főorvost és egy fegyverszakértőt. A hír hallatán az alakulófélben lévő Országgyűlés részéről is megjelent egy kisebb küldöttség. Az első benyomások alapján öngyilkosságra gyanakodtak, de a helyszínen lévő politikusok azonnal összeesküvést kiáltottak, és gyilkosságnak ítélték az esetet (a mai napig nem sikerült teljességgel bizonyítani sem egyik, sem másik feltételezést). Abban végül megegyeztek, hogy a helyszínen észlelték jegyzőkönyvézése, és a tanúk által észlelt írásban rögzítése mellett, más módon is meg kell örökíteni a halál körülményeit. A palotában tartózkodók valamelyikének javaslatára a helyszínre kérték Mayer György fotográfust, aki az elhunytól és a hálószoba berendezési tárgyairól két sztereófelvételt (térhatást keltő fotózási eljárás) készített. A magyar kriminalisztika korszakhatárként tekint a gróf halálára, mivel első alkalommal készült egy magyarországi *‘nyomozás’* során, fénykép.

Telt-múlt az idő, de a rendőrfőkapitány jogai és kötelezettségei nem kerültek írásban meghatározásra. Így Thaisz eléggé sajátosan, mondhatni öntörvényűen végezte feladatát, ami miatt rendszeresen összetűzésbe került a fővárosi önkormányzattal (is). Előfordult, hogy bíróság elé citálták, állásából függesztették, de a főkapitány rendületlenül haladt előre a maga által megalkotott elvek és tervek mentén. Voltak előremutató, de botrányos, krimibe illő döntései, gyakran merült fel vele szemben a korrupció gyanúja, de ez már egy másik történet.¹⁶⁶

Az események sűrűjében, a Kiegyezés után 15 évvel megszületett szuverenitásunk egyik legfőbb szimbóluma, Magyarország új fővárosa, Budapest. Az 1848–49-ben megfogalmazott főváros-koncepció a *Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről szóló 1872. évi XXXVI. törvénycikk*¹⁶⁷ rendelkezéseiben realizálódott. E törvénycikk 20. §-a akként rendelkezett,

¹⁶⁶ Lásd SZOMOR Sándor: Most kavarja, vagy nem kavarja? Rendhagyó portré Thaisz Elekről. *Buda-pest*, 2011/10. szám, 14–17. oldal.

¹⁶⁷ „1. § Buda és Pest sz. kir. fővárosok, valamint Ó-Buda mezőváros és a Margit-sziget, ez utóbbiak Pest vármegyéből kikebelezetvén, Buda-Pest főváros név alatt egy törvényhatósággá egyesítettnek” (1872. évi tc. 1. §).

hogy „A fővárosi törvényhatóság területén a rendőrséget egységes szervezettel az állam – fővárosi rendőrség – neve alatt saját közegei által kezeli”. Mondhatni, 'jó magyar szokás szerint' az egységes fővárosi rendőrség jó darabig csak papírra vetett remek gondolat maradt.

A társadalmak polgárosodási folyamata során a bűnrel kapcsolatban két máig alkalmazott alapelv jegecesedett ki: *nullum crimen sine lege* (nincs bűncselekmény törvény nélkül) és a *nulla poena sine lege* (nincs büntetés törvény nélkül). Könnyen belátható, hogy a törvényes keretek között zajló nyomozás egyik alappillére, miszerint a bűncselekmény elkövetésekor legyen egy, az adott ország nyelvén megalkotott, mindenki számára megismerhető büntető törvénykönyv. Közérthetően: az adott országban hatályos törvények milyen magatartást

büntetnek és milyen büntetés szabható ki bíróság által a bűncselekménnyé nyilvánított magatartásért. Ezekhez az elvekhez azért a komolyan veendő krimiszervezők is tartják magukat.

A fentiek tükrében nem szorul különösebb magyarázatra, milyen kolosszális eredmény, hogy a '48-as szabadságharc és forradalom bukása után nem egész 30 esztendővel, több évszázados próbálkozások után végre-valahára megszületett a magyar büntető törvénykönyv, az 1878. évi V. törvénycikk¹⁶⁸ (alkotója, Csemegi Károly után *Csemegi-kódex*). Mindjárt olyan jóra sikeredett, hogy több idegen nyelvre lefordították. Még franciára is, ami abban az időben nagy elismerésnek számított. Hosszas vajúrást követően – igaz, csak Budapest területén – a rendőri szervezet is konkrét formát öltött a *Budapest-fővárosi rendőrségről szóló 1881. évi XXI. törvénycikk* (az első *rendőrségi törvény*) rendelkezései alapján.

Munkájukat a *Régi Pesti Tornyos Városházán* kezdték meg, néhány irodában.

Az itt eltöltött évek után, 1877. november 1-jétől a Hatvani utcába (mai Kossuth Lajos utca), az egykori Grassalkovich-palotába költöztek.

A kis létszámú, alacsony fizetésű, szakképzetlen személyekből álló rendőri szervezet nem oldotta meg a gondokat, és a polgári biztosokra alapított tevékenység körül, az 1880-as évek közepére, egyre több botrány robbant ki. A *Pesti Hírlap Országos rendőrség* című vezércikkében¹⁶⁹ követelte a rendőrség haladéktalan átszervezését.

A székesfővárosi államrendőrség vezetését 1885 tavaszán Török János vette át, aki tanulmányozta Bécs, Berlin, Párizs és London rendőrségeinek szervezetét, munkamódszereit. Kinevezését követően vasszigorral látott neki a korrupció, megbízhatatlan elemek eltávolításának, és helyükbe igyekezett jól képzett, megbízható személyeket kinevezni. A növekvő létszámú rendőrség számára egyre szűkösebb Hatvani utcai épületből 1887-ben a budapesti m. kir.

¹⁶⁸ Kőrösi Sándor: *A magyar büntetőtörvénykönyv a bűntettekről és vétségekről*. Budapest, Pfeifer Ferdinánd kiadása, 1878.

¹⁶⁹ *Pesti Hírlap* 1884/212. (augusztus 2.) szám, 1–2. oldal.

államrendőrség főkapitányi hivatala átköltözött a Budapesten, a Lipótváros Zrínyi utca és Ferencz József tér sarkán fekvő épületbe, amelyben korábban a nemzetközi felső körökben is népszerű Európa szálló működött. Török János főkapitánysága alatt a rendőrség rengeteget fejlődött, a modernizáló törekvések eredményre vezettek.

Török János halála után, a főkapitányi széket a bűnügyi osztály vezetője, dr. Sélley Sándor foglalta el, aki tovább folytatta elődje terveinek megvalósítását. A feladatot az is nehezítette, hogy Budapest rohamléptekkel haladt a világváros fejlődés útján. Az 1894. év végén 11 rendőri kerületre osztott 24 401 hektárnyi terület – amelynek rendőri felügyeletét el kellett látni – meghaladta a bécsi, a párizsi és a berlini rendőrökét is. A lakosok száma – a csatlakozott Újpesttel és Rákospalotával – túllépte az 520 000 főt. Budapesten, a nyilvántartás szerint, ez idő tájt 15 432 ház állt, amelyekben 106 572 lakás volt kialakítva, így egy lakásra átlagosan 4,85 lakó jutott.

A király 1896 elején Rudnay Bélát nevezte ki a fővárosi államrendőrség élére. Ennek az esztendőnek a legjelentősebb rendezvényeit a magyar állami-ság 'ezredéves' évfordulójának tiszteletére rendezett ünnepei jelentették. A rend biztosítása érdekében, ideiglenes jelleggel felállításra került – Saly Károly vezetésével – egy kerületi kapitányság is. Az előkészítő munkálatok során, a főkapitányság készített egy ún. *kézi nyilvántartást*,¹⁷⁰ amely „*A rovott egyének rövid személyleírással ellátott betűsoros névjegyzéke*” cím alatt jelent meg. A rendezvények minden nagyobb atrocitás nélkül lezajlottak. Rudnay rengeteget tett a rendőrség népszerűsége és az állampolgári bizalom növelése érdekében. A törvényes működés mellett, nagy jelentőséget tulajdonított a kommunikációnak. A főkapitány az 1880-ban alapított, addig 'szívességből megtűrt' rendőrségi sajtóiroda működési szabályait írásba foglaltatta, és vezetését a tehetségével és a bűn elleni harc iránti elhivatottságával kitérít Székely Vladimir rendőrfogalmazót bízta meg. Remek húzásnak bizonyult. Ennek ékes bizonyítéka, hogy Székely, ezt a pozíciót közel 20 éven keresztül töltötte be. Kedvelték munkatársai, de élvezte az 'újdonságok' bizalmát is. Szükség volt a jó kommunikációra, mert 1900. január 1-jén életbe lépett a *bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvény*, amely a rendőrség nyomozó hatóságai számára szigorú előírásokkal megtűzdelve új alapokra helyezte a nyomozás intézményét, külön hangsúllyal a bizonyítási eljárás szabályaira. A sajtóiroda fontos célkitűzései közé tartozott a sajtó munkatársainak korrekciós és főként friss információkkal ellátása a fővárosban történt rendőri intézkedésekről. A főkapitány rendszeressé tette a szóbeli tájékoztatókat. Elrendelte, hogy a lapok megjelenéséhez igazodva (voltak újságok, amelyek reggel kerültek az árusokhoz, mások híreit este hordták szét a rikkancsok, de akadt olyan lap, amelynek volt reggeli és esti kiadása is) naponta háromszor adjanak ki közleményt, Székely Vladimir, lehetőség szerint, minden nagyobb bűncselekmény helyszínén jelenjen meg, és tájékozzon, hogy a szervezeten kívülre szánt információ első kézből származzon, ne torzuljon, mire eljut a nagyközönséghez.

¹⁷⁰ A kiadvány összeállításához a főkapitányság nyilvántartásán kívül felhasználták „76 magyarországi ügyészség, fegyintézet és fogház figyelembe vehető anyagát és 74 külföldi fogháznak s 4 külföldi rendőrhatalomnak hazánk s a kiállítás közbiztonságát érdekelhető adatait is.” Ez a kétkötetes kis könyv Európában abban az időben egyedülállóan számított, tartalmazta 13 500 személy adatait, mintegy 16 700 tételre bontva.

Rudnay 1902 januárjában köriratban értesítette 'az intéző- és végrehajtó rendőrség összes tisztviselőjét' a sajtóiroda működési rendjéről, az ezzel kapcsolatos rendőri kötelezettségekről. Egyúttal – 'tudomásvétel és mihez tartás végett' tájékoztatást adott arról, hogy a „Budapesten megjelenő napilapok rendőri tudósítói szindikátust alakítottak, amely szindikátus 1902. január 1-ével működését már meg is kezdte”¹⁷¹. Minden lap rendőri rovatvezetője arc képes Rendőrtudósítói igazolványt, a kisegítő rendőri tudósítók pedig (újságongként kettő) Rendőri engedélyt kaptak. A legtöbb sajtóorgánumnak ekkorra már volt rendőrségi vagy tárgyalótermi rovata, amelyből szinte naprakészen megismerhetők voltak a kor érdekesebb bűnesetei, perei. A XX. század elejére kialakult a híreket ismertető tudósító, a riporter figurája. Több, nagyon népszerűvé vált újság is ebben az időszakban kezdte meg működését, például a Tolnai Világlapja, amely már nagyszámú fotóval is illusztrálta híreit (a rendőri tárgyú tudósítások mellett, minden számban megjelent egy-egy írás Székely Vladimír tollából, *Bűnügyi krónika* cím alatt).

Az újságírás színvonala jelentősen megnőtt, amin nem is nagyon lehet csodálkozni, amikor olyan kimagasló tehetségeket tudtak maguk között, mint Mikszáth Kálmán, Balla Jenő, Vészi József, Szomaházy István, Tarján Vilmos, Fröhlich János, Molnár Ferenc (A Pál utcai fiúk írója), Hetényi Imre (akiből 1914-ben detektívfőnök-helyettes lett) Tábori Kornél. Ne hagyjuk ki Ady Endrét sem, akinek fennmaradt egy fényképes tudósítói engedélye (*Nagyváradai Napló*) a nagyváradai rendőrkapitány aláírásával. Gyakran forgatom régi kiadványok oldalait, nyugodt szívvel állítom, hogy hatalmas élmény minden tudósítás, esszé, szakmai rovat egytől-egyig. Emellett azt is meg kell említeni, hogy ettől kezdve a rendőrség állományából is sokan tették közzé gondolataikat. Közülük is kiemelendő Székely Vladimír. Nagy sikert aratott például az *Árny és derű*, amely az *Egy rendőrtiszt naplójából* alcímet kapta, és a Házi rendőr is hasznos olvasmányának sikeredett. Székely, Tábori Kornéllal is közösen kiadott számos remek írásművet (például: *Nyomorultak, gazemberek; A család Budapest; Az erkölcsstelen Budapest; Bűnös nők; Vasúti tolvajok; Beteg szerelem*), és 1906-ban az Uránia Tudományos Színház bemutatta (*Rendnek muszáj lenni*, három felvonásban, 165 színes és 10 mozgóképpel) Geguss Daniellel és Huszár Jánossal közösen készített alkotását, de nagy sikert aratott *A razzia* és *Az ucca* című darabja is. Nyugdíjba vonulása után még számos bűnügyi témájú publikációja jelent meg, továbbra is töretlenül népszerű volt, a '30-as évek elején még rendszeresen szerepelt a rádióban, humoros bűnügyi történeteit nagyon kedvelte a hallgatóság. Ezen időszak rendőri/bűnügyi jellegű szakkiadványai közül csak párat említenék. Nagy elismerést váltott ki például Szombatfalvy Albert (detektívfőnök): *Hat bűnügyi előnyomozás*, Endrődy Géza (Losonc, majd Gyula rendőrkapitánya): *A bűnügyi nyomozás kézikönyve*

¹⁷¹ A *Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa 50 éves jubileumi évkönyve*. Budapest, Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa, 1930.

című műve, *Krecsányi Kálmán* (detektívfőnök) egységes szerkezetbe foglalt, rendőri és bűnügyi tárgyú szabály és jogszabály gyűjteménye, *Geguss Dániel: Gyermekvédelem és rendőrség*, *Rédey Miklós* (Kőbánya rendőrkapitánya, majd rendőrfőkapitány-helyettes): *Magyarország városi rendőrsége és annak újjászervezése, a közigazgatás államosítására; Budapesti útmutató: rendőrségi zsebkönyv; A nyomozási eljárás nehézségei; A rendőri szolgálat vezérfonala*, *Rédey Miklós – Laky Imre: Rendőri lexikon*, *dr. Balogh Jenő: Nyomor és bűntettek*, *Balla Jenő: Bűn és nyomor* (*Krecsányi Kálmán* detektívfőnök előszavával), *Tisza Miksa: Magyarország rendőrségének története* című műve. Számos rendészeti jellegű újság is megjelent hosszabb-rövidebb ideig, az ismertebbek a *Rendőrségi szemle* (szerk.: Geguss Dániel és Székely Vladimir), *Rendőri lapok*, *Közbiztonság* (szerk.: Geguss Dániel és Székely Vladimir).

Tábori Kornél a kor egyik legelismertebb riportere önállóan is sokat publikált a bűn világáról (például: *Nyomor és bűn a gyermekvilágban; A tolvajnép titkai; Bűn és szerelem; A pesti élet; A kártyázó Budapest; Baccarat*), és Molnár Ferenchez hasonlóan haditudósítóként is helytállt.

Különösen a pesti polgárok körében tett szert nagy népszerűsége Fröhlich János szerkesztésében megjelenő *Detektív krónika* (amely 'Szenzációs, igaz detektív történeteket' tett közzé 'Conan Doyle-stílusban') kiadvánnyal.

Rudnay Béla főkapitánysági ciklusával kapcsolatban kiemelendő az is, hogy – *dr. Pekáry Ferenc* hathatós közreműködésével – meghonosodott (Anglia után másodikként Európában) a daktiloszkópia, rendbe szedték a nyilvántartásokat, és ekkor hozták létre a mai Rendőrmúzeum alapját képező rendszerezett gyűjteményt is. A budapesti állami rendőrség élére 1906-ban új vezető került *dr. Boda Dezső* személyében, aki tovább haladt az elődei által kijelölt úton. Nevéhez köthető például a nyilvántartások intézményesítése, modernizálása és a daktiloszkópia tudományának elismertetése (A daktiloszkópia történetének fontos állomása volt az 1907. július 20-án, Dános határában elkövetett rablógyilkosság nyomozása. Az ügy 1908-as tárgyalásán *hazánkban először fogadott el bíróság minden kétséget kizáró bizonyítékként ujjnyomot*. A szakértő a bűncselekmény helyszínén rögzített véres ujjnyom alapján egyértelműen azonosította az egyik vádlottat elkövetőként.) Ebben az évben hozzák létre az *Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalt* és a *Bűnügyi Múzeumot*.

Nagyobb, említésre méltó változást a fővárosi államrendőrség életében az I. világháború (sok rendőrt behívtak katonának, új típusú bűncselekmények jelentek meg, az utca rendjének fenntartása is más típusú szolgálatszervezést igényelt stb.) és a Tanácsköztársaság idézett elő. A proletárdiktatúra bukását követő zűrzavaros időszakban az új kormány megkezdte a *vidéki rendőrségek államosítását*, de a háború alatt kidolgozott tervek (az országos állami rendőrség létrehozásában jelentős szerepet játszott többek között *Tisza Miksa, dr. Pekáry Ferenc, Rédey Miklós, Miskolczi László, Dorning Henrik*) megvalósítására (is) erősen rányomta bélyegét a *Trianoni Békeszerződés*. A megindult folyamat következtében 1920-ban lezárult a magyar rendészeti szervek, a magyar rendőrség egy, elsősorban széttagoltsággal jellemezhető korszaka. A szervezeti munkák 1921 végére fejeződtek be. Az új típusú rendőrség Belügy-minisztériumban létesített országos főkapitányi beosztásába *dr. Nádossy Imrét* nevezték ki. Vidéken 7 nagyobb régió került kialakításra, *Budapestvidéki, Debreceni, Miskolci, Pécsi, Szegedi, Székesfehérvári és Szombathelyi Kerületi Főkapitányság* elnevezéssel. A *Budapesti Főkapitányság* főkapitányi székét *dr.*

Marinovich Jenő foglalta el. A második világháború végéig (a folyamatos létszám és technikai fejlesztésen kívül) nagyobb, az egész országot érintő átszervezés már nem történt.

Ezen időszakban is számtalan ismeretterjesztő, népszerűsítő és szakmai kiadvány jelent meg. Példaként említem a *Rend*, a *Detektív*, a *Magyar detektív*, a *Magyar rendőr újságokat*, a könyvek közül pedig Fröhlich János: *Detektív hősök*, Baksa János (szerk.): *Rendőrségi Almanach*, Laky Imre: *Rendőrökről rendőröknek*, Vécsey Leo (szerk.): *A 40 éves Budapesti Detektívtestület jubiláris albuma*, dr. Gellért Ede (detektív főfelügyelő): *Budapest bűnözői*, dr. Szathmáry Róbert (m. kir. detektív főfelügyelő, jogi egyetemi oktató): *A nyomozás története; A bűnözés vizsgálata; A detektív munkája*, Borbély Zoltán – dr. Kapy Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség és Nemes Sándor* (m. kir. detektív főfelügyelő): *Gyakorlati nyomozás* című művét.

A DETEKTÍVTESTÜLET

Pillanatképek a magyar detektív-intézmény történetéből. A Pesti Hírlap már említett „Országos rendőrség” című vezércikke nem csak a rendőrség átszervezését követelte, hanem egyúttal a *detektív osztály* felállítását is: „A mi pedig a magasabb szellemi képességet illeti, az magában sem a zsandárságtól, sem a katonailag szervezendő rendőrségtől nem várható, értjük a detektív osztályt. Ez a rendőrség lelke, az állami gondviselés mindentlátó szeme s mindentudó agyveleje. Jól szervezett, kitűnő detektív osztály nélkül nincs rendőrség, nincs közbiztosság [...] Detektív osztályt [...] okvetlenül teremtenünk kell Budapesten s pedig oly hatáskörrel, mely kiterjedjen az egész országra. [...] Anglia csak elég szabad ország, Franciaország pedig köztársaság s mindegyik így szervezet titkos rendőrségét anélkül, hogy eszébe jutna bárkinek, akár egyiket, akár másikat rendőrállamnak tartani. [...]”

A *Budapesti Hírlap* 349. száma¹⁷² a következő hírt tette közzé: „A fővárosi titkos rendőrség. Már régebben írtuk, hogy a belügyminisztérium, belátva a régi rendszer, vagyis a jelenleg fennálló polgári biztosi intézménynek tarthatatlanságát, a külföldön sikerrel alkalmazott detektív rendszert életbe lépteti. Azóta több hónap mult el, melyet a főkapitány a szervezéssel és a titkos rendőri szolgálatra alkalmas egyének kiszemelésével töltött el s az előterjesztés már a belügyminiszter asztalán van, ki a kinevezési okiratokat már a napokban aláírja. [...] A titkos rendőrség főnöke tanácsosi minőségben Splényi Ödön báró. [...] E titkos rendőrség 1886. évi január 1-én kezdi meg működését”.

Az alapok lerakása. A Detektívtestület – ahogy megalakításakor hívták: *Detektív Osztály* – működése első időszakában nem önálló szervezetként tevékenykedett, nem rendelkezett szolgálati utasítással sem. A Bűnügyi Osztály tevékenységének segítésére létrehozott *'kisegítő erő'* a főkapitányság Hatvani utcai épületében került elhelyezésre.

Báró Splényi Ödön (nem melleleg a Ludovika-Akadémia első tanári karának tagja, *Blaha Lujza* férje) nagy elánnal látott neki az írásba foglalt szabályok szerint működő, egységes szervezetű osztály megszervezésének. A kinevezés pillanatában ugyanis az újdonsült *'titkosrendőrök'* a Főkapitányság Bűnügyi Osztályára és a kerületekbe voltak vezényelve. Ez az egység vezette a bűnügyi nyilvántartást, tárolta a büntettek értesítő íveit, fényképekkel (*acta personalia*), a *'rovott előéletű egyének'* és a rendőri felügyelet alatt álló személyek kimutatását, a tömeglakások, búvóhelyek és játéklarangok elkülönített lajstromát. A főkapitány gyorsan belátta a helyzet fonákságát, a felderítő munkára gyakorolt igencsak káros hatását, és báró Splényi javaslatára – augusztus 1-jei hatállyal – a kinevezett detektíveket *'berendelte'* a detektív osztály kötelékébe. A detektívfelügyelő közvetlen irányítása alatt ezzel megalakult az akkor 36 fős egység, igaz, ezt követően is gyakran került sor vezénylésekre.

Török főkapitány 1890 tavaszán a detektívek munkarendjének átalakításáról döntött, és javaslatot tett a frissen rendőrtanácsossá kinevezett báró Splényi más beosztásba helyezésére (véltetően azért, mert a detektívfelügyelő folyamatosan arra törekedett, hogy mind nagyobb önállóságra tegyen szert, ezt azonban sem a főkapitány, sem a bűnügyi osztályvezető nem nézték jó szemmel.¹⁷³ Az ez év júniusában jóváhagyott második *„Detectiv-szabályzat”* a

¹⁷² *Budapesti Hírlap* 1885/349. (december 20.) szám, 6. oldal.

¹⁷³ A végtelenül szigorúnak, de igazságos döntéshozónak tartott Török János nem hazudtolta meg most sem önmagát. A kialakult helyzetet – szem előtt tartva Splényi hibái mellett elvitathatatlan érdemeit is – igyekezett úriember módjára megoldani: „[...] midőn Excellenciádat mély tisztelettel kérem, miszerint intézkedni szíveskedjék, hogy az új számfeletti rendőrtanácsos, br. Splényi Ödön

detektív osztályt már „*detectiv-testület*”-nek nevezi. Nem sokkal ezt követően, báró Splényi Ödönt – aki a detektív osztály megszervező-vezetőjeként bizonyította magas szintű rendőri kvalitásait – 1890. június 5-én megbízták a főváros VII. kerületi rendőrkapitányságának vezetésével.

Az új szabállyal a tarsolyában vette át a stafétabotot a detektívfelügyelői beosztásban 1890. június 7-én *Szombatfalvy Albert*. Török János főkapitány – egészen 1892. szeptember 2-án bekövetkezett haláláig – továbbra is kiemelt figyelemmel, nagy odaadással támogatta a Detektívtestület munkáját. Lehetőségei szerint, folyamatosan növelte a létszámot, például 1892-ben 25 ideiglenes detektívet nevezett ki, létrehozta a detektívfelügyelő-helyettesi beosztást, továbbá a gyakorlati tapasztalatok alapján szorgalmazta egy új „*Detectiv-szabályzat*” elkészítését is.

VÁLTOZÁS A DETEKTÍVTESTÜLET ÉLÉN

↔ Változás a Detektívtestület élén ↔

gait a legmesszebbmenőkig tiszteletben tartó, egységes szemléletű, törvényes és mégis hatékony bűnüldözői munka kizárólag írott szabályok alapján végezhető. A vonatkozó törvény rendelkezéseit helyezi el a hétköznapi életben. Fogalmakat tisztáz, magatartási formákat ír elő, szabályozza a hatóságok munkáját és a polgárokhoz, illetve más hatóságokhoz való viszonyát. A Budapest Fő- és Székesfővárosi Állami Rendőrség 1895. évi működését taglaló jelentés múltidéző blokkjában a következőképpen jellemzi: „A »*Szervezeti szabályzat*«

Török János halálát követően, a főkapitányi széket a bűnügyi osztály vezetője, *dr. Sélley Sándor* (jogász, ügyész, belügyminisztériumi államtitkár) foglalta el, az ő helyére *dr. Farkas Lajos* rendőrtanácsost neveztek ki. Az 1893. évi IV. tc. alapján – többek között – emelkedett a detektívek fizetése és elkészült a megújított szabályzat, amelyet a belügyminiszter 1893. november 24-én, „*A detectiv testület szabályzata és szolgálati utasítása*” címmel hagyott jóvá.

Szabályzat. Ez a fogalom általában elborzasztja az embereket, legalábbis rossz érzéseket kelt. Többen (főként a gyakorlatban dolgozók, esetenként nem minden ok nélkül) úgy érzik: „*Na itt van még egy szükséges rossz, egy irodista firkálmány. Semmi haszna, csak azért van, hogy legyen*”. A detektív szabályzat esetében éppen az ellenkezője az igaz, és egyértelműen arra az alapelvekre épül, miszerint alkotmányos alapokon nyugvó, az állampolgárok jogait

úr a fővárosi rendőrség kebelében mielőbb egy oly hivatali állást foglaljon el, mely az eddigi törvényen alapuló gyakorlat szerint a rendőrtanácsosokat megilleti [...]”.

tágabb működési kört biztosított a detektívtestületnek, a »Szolgálati utasítás« pedig a detektívek eljárásában egyöntetűséget és biztosságot állapított meg, a mi által módja lett ejtve annak, hogy a detektívek nagyobb erélyvel s így természetesen nagyobb sikerrel működhessenek.”

A norma adja meg a detektív fogalmát: „A detektiv azon közege a közbiztonsági rendészetnek, mely a törvények és rendeletek által megállapított korlátok határain belül a megelőző és felfedező szolgálatot van hivatva teljesíteni”. A „megvesztegethetetlenség és igazságérzet minden detectivtól szigorúan megköveteltetik” [és a] detectivnek tudni kell, hogy a törvények és rendőri területen is érvényes rendeletek minő tettekre és mulasztásokra szabnak büntetést, ismernie kell továbbá a detektivtestület szervezési szabályrendeletét és azon törvényeket és rendeleteket is, melyek szolgálatára vonatkoznak”. A detektív a szolgálatban „köteles mindig magával hordozni igazolványát, jelvényét és zsebkönyvét”. Ezen kívül „szükséges, hogy a detectiv magánál tartson legalább 3 frt pénzt, zseborát, viaszgyertyát és néhány leragasztható levélborítékot. Éjjeli, vagy a fő- és székváros területén kívül teljesítendő szolgálatban a detectivnél forgópisztoly és kézi bilincs is legyen”. Kötelezve volt az előjáróival szembeni feltétlen engedelmessegre és tiszteletre. Az eljárás sikeressége érdekében „a figyelés, puhatolás, rovott multu egyének ellenőrzése s más oly működésnél, hol a rendőri jelleg elárulása nem szükséges, a detectiv őrizze meg inkognitóját”. A szolgálati utasítás általános része rendelkezik a detektívek kötelességeiről és jogairól, míg a különös részből megismerhetjük, miről is szól a detektív munka. Leírja a szolgálati típusokat (központi felügyeleti-, tartalék-, vasúti-, hosszú portyázó-, rövid portyázó-, éjjeli- és nyomozó szolgálat), részletezi a detektív különös teendőit (helyszíni szemle tartása, személyek és életviszonyuk után puhatolás, személyek és dolgok felkutatása, motózás, helyiség kutatása, személyek üldözése és elfogása) és egyéb részletszabályokat fogalmaz meg. A fentieket olvasva nem kell különösebb képzelőerő ahhoz, hogy tudjuk, miről is szóltak a detektívek hétköznapijai. A detektívtestület 1945-ös feloszlatásáig nem is kellett sokat módosítani rajta, csak egy-két rendelkezést kellett az idők szavára hallgatva átírni, kiegészíteni.

A detektívek létszáma az 1890-es évek közepéig 50–70 fő között mozgott, ami már lehetővé tett egyfajta ügýtípusra specializálódást, 'szakosodást': csoportok alakultak, amelyeket csoportvezetők irányítottak. Külön csoportok figyelték folyamatosan a szállodákat, fürdőket, vendéglőket, kávéházakat, postahivatalokat, színházakat, dalcsarnokokat és a bordélyházakat. A déli-, keleti- és nyugati pályaudvarokon 4 detektív volt állandóan szolgálatban, míg a VI–VII–VIII. kerületbe és Újpestre 2–2, illetve a IX. kerületbe 1 detektív lett vezényelve a bűnügyi nyomozások elvégzésére. A világos szabályok és az új munkamódszerek meghozták az eredményt. Sikerült például elfogni a hírhedt, Európa, Amerika polgárainak, és persze rendőreinek oly sok álmatlan éjszakát okozó Papacosta-betörőbandát.¹⁷⁴ Ezzel egy időben három – magyar

¹⁷⁴ A sok vihart kavart, méltán világhírű 10.493/fk. II. 1895. számon folytatott nyomozás részleteiről – a szakma számára is elfogadható részletességgel –, a nagy hírverés ellenére hitelesen talán egyedül

elkövetőkből álló – páncélszekrényekre szakosodott bandát is lelepleztek. Felderítették az 1884. január 5-én elküvetett negyedmillió 'postalopás' tetteseit is.

DETEKTÍV TÖRTÉNELEM

Görög kasszaszűrók - a Papacosta-banda elfogása 1895. február 04.

A XIX. század utolsó évtizedében Nyugat-Európában és a Balkánon egy veszedelmes kasszaszűró-banda garázdálkodott. Mintegy 15-20 nagyvárosban tették le négyfogukat, helyenként 5-6 páncélszekrényt is kifosztva. A magyar rendőrök 1895 februárjában fogták el Papacosta Dimitri nagykereskedőt, Staflho Mathias

A lánytól kapott személyleírás alapján hajtóvadászatot indítottak a rejtélyes idegen után. Kádár detektív találta egy cipész mestert, akinek lakott február 01-jén egy, a személyleírásnak megfelelő férfi, aki üzleti útra indult, és jelezte, hogy hamarosan visszatér. Hátra hagyott egy koffert. A detektív felnyitotta, és abban

elzárított orvost és Affendakis Perikles mérnököt. Letartóztatásuk előtt pár nappal felbörték a Váci utcai nagytűzsdét, a Márkus Nyomda pénztárát, betörték egy ékszerboltba és egy bankpénztárba. A tetthelyek többségén német nyelven, rendőrséget gúnyoló levelet is hagytak, Bérci Béla rendőrkapitányt és Kassay detektívet bízták meg a nyomozással. Elsőként azokat a pesti főbörtölket járták sorra, akiknél külföldiek szálltak meg. Egy Dohány utcai lakás házszenyőjének lánya elmondta, hogy két éve lakott náluk egy görög kereskedő, aki udvarlani neki. Amikor elutazott, rájuk bízott egy bövönöt, hogy őrizzék meg. Kíváncsiságból megnézték, és szerszámokat találtak benne, amit úgy magyarázott a görög, hogy feltaláló, ahhoz kell neki. A csinos Stern Rózi azt is elűjsárolta, hogy többször kapott képeslapot, például Münchenből, Bécsből, Prágából, Berlinből, Lembergből. A rendőrök érintkezésbe léptek az érintett városok hatóságaiival, és kiderült, hogy a lapok feladásának időpontjában több kasszaszűró is történt, a Papacostaékra jellemző módszerrel.

profi betörőszerszámokat és alkölcsokat talált. Kádár azt is kinyomozta, hogy az idegen a Keleti pályaudvarra ment és ott jegyet váltott a belgrádi gyorsra. A detektív a legközelebbi vonattal Szabadkára utazott és ott bukkant az álneven, az Arany Bárány fogadóban mulatozó Papacostára, elfogta és Budapestre kísérte. Társait két különböző pesti lakásban fogták el. A házkutatások során rengeteg külföldi és magyar pénz, valamint tömérdek ékszer került elő. Papacosta és bandája az elsők között használt a bűncselekmények elkövetéséhez gumikésztyűt, és alkalmazott előkromos szűrt. Alaposságukra jellemző volt, hogy mielőtt megkezdtek a betörés-sorozatot, rendelteték Bécsből egy páncélszekrényt, és Staflho rhódoszi házában gyakorolták a kasszaszűrőt. Mindhármukat elítélték, és életük végéig bövönben maradtak. Többször kíséreltek meg szökést, de a magyar detektívek mindannyiszor elfogták őket. A szerszámokat hosszabb ideig kűllföldi rendőrök azok tanulmányozására.

DR. SZOMOR SÁNDOR 23

Az *Ezredéves Kiállítás*¹⁷⁵ idején (1896) a Detektívtestületet 1 fő detektívfelügyelő, 1 fő detektívfelügyelő helyettes, 29 fő I. osztályú detektív (800 forint fizetéssel),¹⁷⁶ 33 fő II. osztályú detektív (700 forint fizetéssel), 38 fő ideiglenes minőségű detektív (600 forint fizetéssel), 20 fő polgári ruhás rendőr, 2 fő kézbesítő és 2 fő díjnok alkotta. Az országos kiállítási kapitányságra 15 detektív vezényeltek, akik a több hónapig tartó – hozzávetőleg 7,3 millió látogatót fogadó – kiállítás alatt a sok elfogás révén megerősítették a 10 év alatt kialakult hírnevüket.

A Detektívtestület szempontjából fontos változások történtek 1899-ben. Például 10 fővel emelték a detektív státuszokat, továbbá bevezették minden kapitányságra a telefonkészüléket, amely eszköz nagymértékben hozzájárult a nyomozások során a gyors információáramláshoz.

Félévkor, munkásságának elismeréséül, Szombatfalvy Albertet 1899. június elsejétől kinevezték a III. kerületi rendőrkapitányság vezetőjének. A Detektívtestület új főnöke – viszonylag rövid időre – *dr. Ruttner Sándor* lett, aki 1887-től szolgált a fővárosi rendőrségnél. Az új bűnvádi perrendtartás életbelépésekor 117 detektív alkotta a testületet. Az új törvény – nem kevés gyakorlati problémát okozva – eltüntette a nyomozások körül a még meglévő bizonytalanságokat, a rendőrt az ügyész és a vizsgálóbíró hasznos és nélkülözhetetlen

csak Nemes Sándor számolt be. NEMES Sándor: *Gyakorlati nyomozás*. Budapest, Griff Könyvkiadó, 1944, 225–232. oldal.

¹⁷⁵ A nagyszabású *Ezredéves Országos Kiállítást* 520.000 négyzetméteren rendezték meg a Városligetben. A kiállítást Ferenc József nyitotta meg 1896. május 2-án. A 240 pavilonban kizárólag magyar eredetű tárgyakat, alkotásokat, gyártmányokat és termékeket mutattak be. Forrás: <https://budapestcity.org/tortenelem/1896-orszagos-kiallitas/index.html> (2023.11.15.) – a szerkesztő megjegyzése.

¹⁷⁶ Az osztrák értékesítésű forintot 1892-ben felváltotta a korona. Az Ezredéves Kiállítás idején 1 korona 2602 mai (2023-as) forintot ért. Vagyis, például a 800 forintos évi fizetés, kerekítve 175.500 mai forintnak felelt meg. Forrás: <https://artortenet.hu/magyar-penzertekindex-arak-es-devizak-alapjan-1754-to/> (2023.11.15.) – a szerkesztő megjegyzése.

munkatársává tette. A detektívek munkája is új alapokra került: „*Nem történetelt meg többé, – mint az előző gyakorlatban – hogy az őrizetbe vett gyanúsított heteken, sőt sokszor hónapokon át a nyomozás rendelkezésére állt a rendőrség épületében, mert az új bünvádi perrendtartás értelmében legkésőbb kétszer huszonnégy óra múltán át kell vinni az ügyészségre. Így kevesebb idő áll rendelkezésre a bizonyítékok összeszerzésére és a detektív munkára [...]. A statisztika bizonyítás szerint 1900-ban közel a négyszerese lett a detektívosztály munkamegterhelése az előző évek munkateljesítményeinek*”.¹⁷⁷

A KRECSÁNYI-ÉRA, A DETEKTÍVTESTÜLET FÉNYKORA

Dr. Ruttner Sándor detektív főnök 1901. október 27-én tragikus hirtelenséggel, szívszélhűdésben elhunyt, helyét december 4-étől *Krecsányi Kálmán* foglalta el. Az új bünvádi perrendtartás hatására, a munka fő iránya a felfedező szolgálat felé tevődött át a megelőző szolgálatról. Különös figyelmet fektettek a *‘fővárosi és vidéki lapok apró hirdetéseiben rejlő veszedelmek elhárítására’* (számos kártyavető, jós, zugírász, szédelő, uzsoraközvetítő és kuruzsló felett tevékenységéért a bíróság előtt), a *‘hazárd-, hamis kártyajáték és tiltott szerencsejáték többféle fajának’* üldözésére, a játékbarlangok felfedezésére, a lóversenysport tisztaságának megóvására, a *‘pornografikus képek terjesztése’* elleni fellépésre és nem kevés munkát adtak a különböző felvonulások, nagyobb gyűlések és egyéb mozgalmak is.

Krecsányi remek szervező, gyors helyzetfelismerő és döntési képességének is köszönhetően, a példás fegyelemmel működő detektív csapat egymás után folytatta le az *‘európai hírnevű, világsikerű nyomozások’* egész sorát. Elfogták többek között azt az asztalos-varrónő párost, akik a lakásában – némi készpénzért és néhány ingóságért – megfojtottak egy újpesti nőt. *‘Kinyomozták’* a *‘rákosfalvai kegyetlen hitvesgyilkosság’* elkövetőjét, de döntő szerepet vállaltak az Aradi utcában történt *‘darabolás’* gyilkos elfogásában is. A hirtelen elszaporodó *‘tolvaj-kéjnök’* lopásainak felderítése is az ő munkájuk eredménye. Leplezték a pozsonyi titkos pornográf nyomdát is, ahonnan egész Európát ellátták több nyelvű *‘szennytermékkel’*. A magyar határon túli bűnesetek felderítésében is jeleskedtek a budapesti detektívek, ők fogták el például a *Fürstenfeld* melletti rablógyilkosság tetteseit, ezzel is öregbítve a magyar bűnügyesek hírnevét: „*A detektív főnök szobájában gyakorta megfordult egy-egy hírneves külföldi rendőrtisztviselő, aki a budapesti detektívtestület fejlett intézményét tanulmányozta s a külföld rendőrhatalóságai sokszoros teljes elismeréssel tapsoltak és gratuláltak a kimagasló, európai hírű nyomozati eredményekhez*”.¹⁷⁸ Krecsányi, még pályája csúcán is megtartotta régi, jól bevált módszereit. Soha senkit nem engedett bántalmazni. Meghonosította a nyomozások során a környezettanulmány készítését, mert véleménye szerint, egy sértett múltjában

¹⁷⁷ VÉCSEY Leo (szerk.): *A 40 éves Budapesti Detektívtestület jubiláris albuma*. Budapest, Magyar Királyi Államrendőrség Detektívtestülete Nyugdíjpótló és Segélyező Egyesülete, 1926, 33. oldal.

¹⁷⁸ VÉCSEY (szerk.): i. m. 36. oldal.

a legtöbbször ott rejlik az elkövető. Keze alatt 1907-ben 132 detektív dolgozott (ekkor Bécsben 620, Berlinben 1600 detektív volt), 20, különböző bűnügyekre szakosodott csoportban.

Személyzeti kérdésekben 1913-ban több lényeges döntés született. Krecsányi Kálmánt előléptették főkapitány-helyettesnek. A detektívfőnök *'félreállítás-ként'* élte meg az új beosztást, egyes vélemények szerint, a viszonylag visszahúzóda Boda főkapitány túlságosan soknak találta a detektívfőnök *'nyilvános szereplését'*. A legendás bűnüldöző végül 1913 közepén fájó szívvel megvált a Detektívtestülettől, és átvette a Fogház- és Toloncúgyi Osztály vezetését.

Ebben a cseppet sem barátságos helyzetben került a Detektívtestület vezetői székébe *dr. Nagy Károly*. Akadtak ismét nagy port kavart bűnesetek, amelyekben a detektívek néhány nap alatt elfogták a tettest. Példaként említhető a Mágna Elza néven közismert artistanő megölésének esete, amikor a holttest egy kosárba gyömszölve került elő a Dunából. Az 1914–15-ös esztendő – a háborús helyzetből adódóan – rendkívül sok, zömében új típusú feladatot adtak a detektívek számára. Tömegével végezték az idegenek, gyanús elemek megfigyelését, közreműködtek a kémek felderítésében, a *'hadsergyszállítási bűnügyek'*, az egyéb háborús visszaélések, az *'élelmiszeruzsora és árdrágítás'* elkövetőinek elfogásában. Napirenden voltak az ál-jótekonysági akciók is, és a posta sérelmére a szokásosnál sokkal több lopást követtek el. A hitelezési csálások és a csalárd bukások helyét átvették az élelmiszer (cukor, kávé, liszt) és egyéb kurrens cikkek (petróleum, szén, fa, szesz) elkövetett deliktumok, illetve az árdrágítás. Az okirat-hamisítások inkább katonai iratokra irányultak, illetve nagy számban állítottak elő illegálisan élelmiszerjegyeket. A detektívek – az erősen megváltozott körülmények ellenére – rajta tartották a szemüket a főváros bűntanyáin. A háború alatt felderített esetek közül a legnagyobb visszhangot Kiss Béla, a cinkotai sorozatgyilkosság elkövetőjének bűnügye váltotta ki.

Az 1917-es év első felének politikai viharai a rendőrséget sem kerülték el. Az év eleji kormányváltást követően *dr. Boda Dezső*t, érdemei elismerése mellett, nyugdíjazták, utódja *dr. Sándor László* lett. Egy ideig ismét Krecsányi

Kálmán állt a detektívek élén, majd rövid idő után átadta a vezetést *dr. Jeszzenszky Gellért* rendőrtanácsosnak.

A rendőrség átszervezése során, az államosítás megkezdésekor, a kibővült hatáskörű, nagyobb önállóságú Detektívtestület élére *Czibor Ferencet* nevezték ki. A fővárosban a Detektívtestület a Krecsányiék megteremtette alapon viszonylag gyorsan megkezdte az érdemi munkát. A működést szabályozó rendeletek között akadt olyan – talán az egyik legfontosabb –, amely megszüntetett egy, a detektívekkel kapcsolatos 1886. óta fennálló hiátust. *Dr. Dorning Henrik* főkapitány-helyettes tervezete alapján, 1923-ban megszülettek a *detektívtanfolyamra és szakvizsgára* vonatkozó rendelkezések, amelyek két célt szolgáltak: a detektívvé, illetve detektívfelügyelővé ki nevezéshez szükséges képzést és vizsgáztatást. A nyomozó elme pallérozó-

dását segítették a nagy tapasztalatú szakemberek sora megjelenő művei is. A detektívfőnöki posztot a 1922-től 1945-ig – sorrendben – *dr. Andréka Károly*, *Laky Lajos* és *dr. Szurbián Dezső* töltötték be. A komoly nemzetközi hírnévként örvendő Detektívtestület koporsójába az utolsó szegyet az *Ideiglenes Nemzeti Kormány 1690/1945. ME rendelete*¹⁷⁹ ütötte. A detektívből papíron nyomozó lett, de a detektívek túlnyomó többségét eltávolították a rendőrség kötelékéből. Volt, akit börtönbe csuktak, másokat deportáltak...

*

Kriminalisztika (a nyomozás tudománya), *kriminológia* (a bűnözés és a deviáns viselkedés társadalmi, illetve pszichológiai vizsgálatával foglalkozó tudomány), *krimi* (a nyomozást előtérbe állító bűnügyi történet), illetve *romantika-reális, jog-erkölcs*, avagy néhány gondolat a *'Miért nem született valamire való magyar krimi 1945 előtt?'* felvetéssel kapcsolatban.

Véleményem szerint, a krimi elsődlegesen a *szórakoztató irodalom* része. Még akkor is, ha olyan morális kérdéseket feszeget, mint Poirot a *Gyilkosság az Orient expresszen* című történet végén: joga van-e a magádetektívnek elhallgatni a tényeket a hatóság előtt, még ha elfogadhatónak tűnő indokkal is gyilkolnak (hasonló dilemmával küzdött a két állami detektív – Javert és Dragos¹⁸⁰ felügyelő –, amikor azzal szembesül, hogy az életét megmentő, amúgy bűncselekményt elkövető főhőst elengedje, vagy elfogja – a két különböző döntés ismert).

¹⁷⁹ 1690/1845. ME rendelet a csendőrség feloszlataásáról és az államrendőrség megszervezéséről (a szerkesztő megjegyzése).

¹⁸⁰ *Javert*, rendőrfelügyelő Victor Hugo: *Nyomorultak* című regényében; *Dragos Károly* felügyelő a dunai rablókat üldöző nemzetközi nyomozás vezetője, Jules Verne 1908-ban posztumusz megjelent, *A dunai hajós* című regényében (a szerkesztő megjegyzése).

Az nem kérdés, hogy a könyvkiadás nem jótékonyági intézmény, érvényesül(t) a kereslet-kínálat farkastörvénye. Felvetődik: *volt-e igény, és ha igen, akkor mekkora a magyar krimire?*

A '48-as forradalom és szabadságharc után a Bach-korszakban – hogy diplomatikusan fogalmazzak – akadtak problémák bőven az Októberi Diplomáig, de a Februári Pátensig, és azután a Kiegyezésig sem volt felhőtlen jó darabig a közélet. Nem szólva Trianon következményeiről, és a '30-as évek gazdasági világválságáról. Szóval akadt, *nem bűnügyi témájú, feldolgozandó esemény* bőven, ami a széles néprétegeket érdekelhette.

Ahogy arról már bővebben írtam, nagyon magas színvonalon ismerhette meg a nagyközönség a Rendőri Sajtóiroda, a különböző lapok bűnügyi rovatái, valamint az írók, újságírók és riporterek jóvoltából az *élet írta bűnügyi történeteket*, illetve értesült a konkrét felelősségre vonásról, büntetésről is. A című választott újságcikk a következőképpen kezdődik: *„Újságlapok régi rendőri krónikáiból Biggers és Wallace világhírű detektívregényeihez hasonló bűnesetek elevenednek elénk. Az élet detektívregényei, ha látszólag nem is mindig olyan idegizgatóak, színekben és bonyodalmakban nem is olyan gazdagok, mint a külföldi írók detektívtörténetei, a nyomozások gyakran névtelen hőseit, a detektívet mindig kemény próbára teszik [...]”*. Ráadásul ezek a nyomozások olyan bizonyítékokat tárnak fel, amelyek a bíróság előtt is megállják a helyüket. Félreértés ne essék, imádom Sherlockot, Poirot-t és társait, de azért régen sem sok elkövető omlott össze egy nagytudású, kioktató stílusú pasas, vagy egy kis 'piperkőc' okfejtése hallatán. Ez a megoldás inkább sokakat – akik nem az élet napos oldalán éltek/élnek – inkább mosolyra fakaszt, mintsem újabb krimi olvasására ösztönöz. Ami kétségtelenül nagyon pozitív ezekben a detektívtörténetekben, hogy a *gondolkodás* és a *kitartás* fontosságát hangsúlyozzák. Ezzel ellentétben az olvasóközönség jelentős része jobban kedveli az egyszerű megoldásokat. Két jól irányzott balhorog, oszt' jónapot... Komoly hatást gyakoroltak a XX. század első felére *'az amerikai detektívkirály' Nick Carter 'faék egyszerűségű'* történetei. A 25 filléres kiadványok főleg a fiatalok körében voltak népszerűek. Olyannyira, hogy egy alkalommal még a rendőrség éves bemutatása is kitért a füzeteknek az ifjúság szellemi fejlődésére gyakorolt negatív hatásáról. Fogtak el olyan 14–18 évesekből álló betörőbandát, akik Nick Carter *'csapatának'* nevéen szólították egymást, és ehhez a kihallgatások során is ragaszkodtak. Tetteiket inkább a szegények érdekében elkövetett hőstettként élték meg, mint bűncselekményként.

Detektív-tanfolyam

A m. kir. államrendőrség országos szaktanfolyamaival kapcsolatban az idén fog először megnyitni az országos detektív-tanfolyam dr. Dorning Henrik főkapitányhelyettes szaktanulmányi felügyelő irányításával. A tanfolyam igazgatója: dr. Keleti Géza főkapitányhelyettes. Tartama: 1924. február 2-től április 26-ig. Tehát 63 tanítási nap van, napi 5 órai tanítási idővel. A vizsgák 1924. év április 28-án kezdődnek.

A tanfolyam előadói:

Dr. Keleti Géza, fők. h. Kriminálisztika.
Dr. Hetényi Imre, fők. h. Gyakorlati nyomozás.
Katonai Rezső, r. főtanácsos. Büntetőjog.
Szalay Jenő, r. főtanácsos. Sajtójog.
Dr. Kiss István, r. főtanácsos. Büntetőperrendtartás.
Horváth Antal, r. főtanácsos, Gyakorlati nyomozás.
Dr. Laky Lajos, r. főtanácsos, detektívfenék. Szervezeti szabályok és gyakorlati nyomozás.
Dr. Schiffler Ferenc, r. főtanácsos. Kriminálisztika. (Személyleírás).
Laky Imre, r. főfelügyelő. Általános szolgálati szabályzat.
Dr. Dubravetzky Imre, r. tanácsos. Kihágási jog.
Dr. Benárd Vilmos, r. tanácsos. Államrendészet.
Dr. Bodanetzky A., ker. kapitány. Bejelentőhivatal.
Nagy Valér, ker. kapitány. Közigazgatási jog.
Dr. Schreiber Dániel, r. fogalmazó. Kriminálisztika. (Helyszin).
Vitéz Ajtay Heim Jenő, r. felügyelő. Fegyverismertetés.
Dr. Kolbinger János, r. orvos. Segélynyújtás.
Sárközy Sándor, dtv. főnökhelyettes. Gyakorlati nyomozás.
Nemes Sándor, dtv. főfelügyelő. Gyakorlati nyomozás.
András Dénes, dtv. főfelügyelő. Gyakorlati nyomozás.
Dr. Gellért Ede, dtv. főfelügyelő. Szolgálati teendők.
Majer János, dtv. főfelügyelő. Gyakorlati nyomozás.
Papp László, r. számvizsgáló. Illetményszabályzat.
A tanfolyamra 70 kinevezett, de nem véglegesített detektív van berendelve. Ezeknek a fele budapesti, fele vidéki.

A napi- és hetilapok külföldi és magyar íróktól is folytatásos formában rendszeresen közöltek bűnügyi történeteket.¹⁸¹ Ráadásul az újság nagyságrendekkel olcsóbb volt, mint a könyv.

A XIX. század végén és a XX. század első felében keletkezett, bűnügyi szálát (is) felgöngyölítő külföldi történetek szinte mindegyikének a főhőse (aki sok esetben egy magándetektív) mellett *az egyik kulcsszereplő az állami rendőrség felügyelője, detektívje* (Jean Valjean/Javert rendőrfelügyelő; Ladko/Dragos rendőrfelügyelő; Sherlock/Lestrade főfelügyelő; Lupin/Ganimard felügyelő; Poirot/Japp a Scotland Yard főfelügyelője), esetenként egy vizsgálóbíró is képbe kerül. Azt röviden bemutattam, hogy nálunk, Európa nyugati feléhez képest, igencsak későn és lassan alakult ki az *állami rendőrség, illetve az állami detektív-intézmény*, ezért sokáig csak a fővárosban volt államrendőrség. Az ország nagy részén, a rendezett tanácsú városokban, önkormányzati rendőrök, no meg a csendőrség volt jelen. Sokaknak halvány fogalma sem volt arról, mi fán terem a detektív. Azt viszont még Regös Bendegúz¹⁸² is tudta, ha meglátja a szépen lobogó kakastollat, akkor ott nincs helye okoskodásnak, ha van rá mód, pucolni kell...

A fentieket rendkívül szemléletesen foglalja össze a már citált, *A Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa 50 éves jubileumi évkönyve: „Ötven esztendősen ezidén a budapesti királyi állami rendőrség intézménye – a nagy nyugati államok évszázados rendőrhatalmával szemben – s a magyar rendőri sajtóhírszolgálat szerve félszázados multjával szemben”*.¹⁸³ Azaz a sajtó remekül kielégítette a detektív sztorik után sóvárgók igényeit.

A korszak hírneves külföldi íróinak (pl. sir A. C. Doyle, M. Leblanc, E. S. Gardner, E. Wallace, R. Chandler, G. Simenon) többsége, az általuk megalkotott figurákkal együtt, a mai napig megőrizte népszerűségét. Kérdés, hogy akart-e bárki is versenyezni velük a magyar írók közül?

*

Jómagam, mint irodalomkedvelő, krimi-olvasó, jogász, ex nyomozó, esetenként meghívott egyetemi oktató, tapasztalataimra alapozva úgy gondolom, amikor arról cserélünk eszmét, hogy volt-e magyar krimi 1945 előtt, az írásomban a teljesség igénye nélkül ismertetett felvetésekről is feltétlenül szót kell ejteni. A *Krimifesztivál* megálmodóinak tervei szerint, ilyen és hasonló témákról szóltak 2023 februárjában a szakemberek által moderált beszélgetések.

*

¹⁸¹ Nem csupán bűnügyi történeteket. Például Rideg Sándor: *Indul a bakterház* című regényét, az 1943-as kiadását megelőzően, 1939-től a *Népszava* folyóiratban folytatásokban leközölték (a szerkesztő megjegyzése).

¹⁸² *Regös Bendegúz* regényalak, Rideg Sándor: *Indul a bakterház* című, 1943-ban megjelent regényének főhőse (a szerkesztő megjegyzése).

¹⁸³ *A Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa 50 éves jubileumi évkönyve*, 3. oldal.

AZ ELSŐ MAGYAR DETEKTÍVEMBEREK

Hafuska Lajos

Dobroviczky Imre

Bammer-Flóris

Odri Zoltán

Csánk József

Tóth Ábrám

baró Splényi Ödön
az első detektívfőnök

Perfmann János

Szakály József

Kubó János

Stiegelbauer Ferenc

Kovács József

Farkas Géza

Bolla István

Gondé Antal

Nagy Pál, Kassay Lajos, Nemes I. Sándor, Nemes II. Sándor, Österreicher Lipót, Hága Aladár, Horváth Péter, Borika Béla, Heim Rezső, Sorecz Alajos, Tóth Ábrám, Kripp Mihály, Vtáczy Antal, Trapka Kálmán, Dalos István, Jamszky József, Aszalai Antal, Türk János, ...

FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK

Felhasznált irodalom

- Budapesti Hírlap* 1885/349. (december 20.) szám
Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa 50 éves jubileumi évkönyve.
Budapest, Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa, 1930
KÖRÖSI Sándor: *A magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről.* Budapest,
Pfeifer Ferdinánd kiadása, 1878
NEMES Sándor: *Gyakorlati nyomozás.* Budapest, Griff Könyvkiadó, 1944
Pesti Hírlap 1884/212. (augusztus 2.) szám
SZOMOR Sándor (szerk.): *Jubileumi emlékalbum a 125 éve alakult Detektívtestület tiszteletére.* Budapest, Országos Rendőr-főkapitányság, 2011)
SZOMOR Sándor: *Most kavarja, vagy nem kavarja? Rendhagyó portré Thaisz Elekről. Budapest,* 2011/10. szám
Vasárnapi Ujság 1861/19. (május 12.) szám
VÉCSEY Leo (szerk.): *A 40 éves Budapesti Detektívtestület jubiláris albuma.* Budapest,
Magyar Királyi Államrendőrség Detektívtestülete Nyugdíjpótló és Segélyező Egyesülete, 1926

Internetes hivatkozások

- <https://artortenet.hu/magyar-penzertekindex-arak-es-devizak-alapjan-1754-tol/>
(2023.11.15.)
<https://budapestcity.org/tortenelem/1896-orzagos-kiallitas/index.html> (2023.11.15.)
<https://detektiv-tortenelem.hu> (2023.11.15.)
<https://kunsztveszprem.hu/hello-kunszt/> (2023.11.15.)
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torvenyei> (2023.11.04.)

Keglovicsné Mester Györgyi – Dr. Kovács Gyula Beszámoló a Dr. Dobos János Emléknapról

A Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesülete (a továbbiakban: Egyesület) 2023. december 7-én a Ludovika Campus [Nemzeti Közszerzőgálati Egyetem Rendészettudományi Kar (a továbbiakban: NKE RTK)] Rendészeti Oktatási Épület és Kollégium (1089 Budapest, Diószegi Sámuel utca 38–42.) földszinti Multitermében rendezte meg a 2023-as Dr. Dobos János Emléknapot.

Dr. Kovács Gyula előadása

Forrás: Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesülete

Egyesület Elnökségének és a Közgyűlés Általános és Ügyrendi Bizottságának komoly dilemmákat kellett feloldania, valamint megoldást kellett találni olyan problémákra, amelyek alkalmassá tették az emlékérmét a különféle érdekek, szakmai teljesítmények, aktív egyesületi munka, vagy akár a magas szintű tudományos, illetve oktatói tevékenység elismerésére. Mindezek szellemében 2013-ban született meg a döntés a Dr. Dobos János Emlékérem arany, ezüst és bronz fokozatának az alapításáról, és az első adományozásokról.

A rövid történeti visszatekintés után, dr. Kovács Gyula ny. r. alezredes, szakvizsgázott jogász, gazdasági büntetőjogi szakjogász, kriminalista, szakíró, tudományos újságíró, a Dobos-életmű avatott kutatója emlékezett vissza dr. Dobos Jánosra, a XX. századi magyar kriminalisztika kiemelkedő alakjára. Látványos diassorral idézte fel Dobos életútját: gyermekkorát, a rendőrség kötelékébe lépését, rendőri pályáját, szakírói és főiskolai oktatói tevékenységét, valamint a Kék fény televíziós bűnügyi magazinban betöltött szerepét. Az előadás egy rövidfilm vetítésével zárult, amelyben 1989 szilveszterén Dobos János, Tonhauser Lászlóval versengve igyekezett megtalálni a falba rejtett széfet, egy számukra ismeretlen lakásban (a versenyt Dobos nyerte).

Ezt követően a résztvevők a Rendészeti Oktatási Épület és Kollégium I. emeleti folyosójára vonultak, ahol dr. Mészáros Bence r. ezredes, tanszékvezető egyetemi docens, az RTK dékánhelyettese és Hóbor Zsolt főtitkár leleplezték dr. Dobos János r. ezredes portréját [Török Tivadar (TITI) festőművész alkotása], valamint emléktábláját. A festményről dr. Janza Frigyes ny. r.

Hóbor Zsolt, az Egyesület főtitkára, köszöntőjében hangsúlyozta, hogy az idei Dobos Emléknapot három jelentős esemény is fémjelzi: 20 éve hunyt el Dr. Dobos János, 10 éve alapította meg az Egyesület a Dr. Dobos János Emlékérmét és 15 éve véglegesítették az NKE RTK jogelődje, a Rendőrtiszti Főiskola és az Egyesület közötti együttműködési megállapodást.

A főtitkár felidézte azokat az okokat és körülményeket, amelyek a Dobos Emlékérem megalapításához vezettek.

vezérőrnagy, a Belügyminisztérium (BM) oktatási főszemlélője elmondta, szerinte remekül visszaadja Dobos csibészes egyéniségét és lazaságát.

A portré leleplezése után került sor a 2023. évi elismerések, nevezetesen a Dr.

Elismerések (emlékérmek és -plakettek)

Forrás: Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesülete

- *Dr. Gárdonyi Gergely* r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, tanszékvezető egyetemi docens, NKE RTK Krimináltechnikai Tanszék, az Egyesület rendes tagja;
- *Dr. Halász Henrietta* r. alezredes, egyetemi tanársegéd, NKE RTK Krimináltechnikai Tanszék;
- *Dr. Vigh András* r. alezredes, rendőrségi tanácsos, egyetemi docens, NKE RTK Krimináltechnikai Tanszék.

Dr. Dobos János Bronz Emlékéremben részesült:

- *Dulai Péter* bűnügyi újságíró, szakíró, kriminalista, az NKE RTK Rendészet-tudományi Doktori Iskola (RTDI) hallgatója.

Dr. Dobos János r. ezredes emlékének ápolásáért, munkássága kutatásáért az Egyesület Elnöksége által adományozott Emlékplakettet vehetett át:

- *Bárdy Tibor* nyá. r. ezredes, címzetes elnökségi főtanácsos, Dobos-díjas, dr. Dobos János egykori barátja és pályatársa, valamint a Dr. Dobos János-díj Eseti Bizottsága és a Dr. Dobos János-díj Társadalmi Kuratórium volt elnöke, az Egyesület tiszteletbeli tagja;
- *Bohnert Tibor*, nyá. r. alezredes, Dobos János Ezüst Emlékérmes, az Általános és Ügyrendi Bizottság korábbi elnöke, az Egyesület rendes tagja;
- *Prof. dr. Kovács Gábor* r. vezérőrnagy, rendőrségi főtanácsos, egyetemi tanár, az NKE RTK dékánja, a Magyar Rendészet-tudományi Társaság főtitkára;
- *Dr. Kovács Gyula* nyá. r. alezredes, szakvizsgázott jogász, gazdasági büntetőjogi szakjogász, kriminalista, szakíró, tudományos újságíró, Dobos János Ezüst Emlékérmes, 2011-től 2016-ig a Magyar Bűnüldöző főszerkesztője, a „DOBOS-KÖNYV” társszerzője és szerkesztője, az Egyesület egykori tagja, tudományos titkára, az Általános- és Ügyrendi Bizottság, valamint a Dr. Dobos János-díj Eseti Bizottsága volt elnöke;
- *Dr. Kovács Lajos* nyá. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, jogász, kriminalista, c. egyetemi docens, Dobos-díjas, a Dr. Dobos János-díj Társadalmi Kuratórium elnöke, a Magyar Bűnüldöző Szerkesztőbizottságának tagja;
- *Dr. Kőrösi Ilona*, a Magyar Karikatúra Szövetség alelnöke.

Az ünnepség végén dr. Mészáros Bence r. ezredes, kari dékánhelyettes mondott zárszót, majd a résztvevők kötetlen beszélgetést folytattak. Az elismerésben részesülteknek szívből gratulálunk.¹⁸⁴

Dr. Dobos János portréja (alkotó: Török Tivadar – ТИТ)
Forrás: Magyar Bűnüldözők szakmai Egyesülete

¹⁸⁴ Forrás: https://www.bunuldozok.hu/files/ugd/4062ca_dfd19468ff7248e8996e48f79318100f.pdf
és <https://www.facebook.com/MABUSZKE> (2023.12.22.).

Dr. Kovács Gyula

Beszámoló két rendőrmúzeumi előadássorozatról

Számos színvonalas rendezvény mellett, a Rendőrmúzeum 2023-ban két kriminalisztikai előadássorozatot is indított.

Az első – hatrészes sorozat – a *Nyomozás a gyakorlatban – A kezdeti lépésektől a nyomozás tervezéséig és szervezéséig* címet viselte. A hatból öt előadásra március elejétől május végéig került sor. A hatodik időpontja – tekintettel a nyári szünetre – szeptember 12-én volt.

A második – négyrészes előadássorozat – praktikusan a *Rendőrmúzeumi őszi-téli kriminalisztikai előadások* címet kapta – és valóban: az előadások időpontja 2023 októbere és decembere közé esett.

Az előadások a következő tematika szerint épültek fel.

Nyomozás a gyakorlatban – A kezdeti lépésektől a nyomozás tervezéséig és szervezéséig

1. Bevezetés

1.1. Ki, kivel van? – Büntető anyagi és alaki jog (eljárásjog), nyomozás és kriminalisztika – Összefüggések

2. Kik nyomoznak és mi a feladatuk?

2.1. A nyomozó hatóság

2.1.1. *A rendőrség nyomozó hatóságai*

2.2. A nyomozó hatóság feladata

2.3. A nyomozás feladata

2.4. Kétféle modell: az *‘ügytől a személyig’* és a *‘személytől az ügyig’* nyomozás

2.4.1. *Az ‘ügytől a személyig’ folytatott nyomozás*

2.4.2. *A ‘személytől az ügyig’ folytatott nyomozás*

3. A kezdeti lépések

3.1. A tudásra jutás forrásai és módjai (tudomásszerzés a bűncselekmény gyanújáról)

3.1.1. *A tudásra jutás forrásai*

3.1.2. *A tudásra jutás módjai*

3.2. A cselekmény helyes büntetőjogi megítélése (a minősítés), valamint a hatáskör és az illetékesség megállapítása

3.2.1. *A cselekmény helyes büntetőjogi megítélése (a minősítés)*

3.2.2. *A hatáskör és az illetékesség megállapítása*

3.3. Az elsődleges intézkedések és a késedelmet nem tűrő (halaszthatatlan) nyomozási cselekmények

3.3.1. *Az elsődleges intézkedések*

3.3.2. *A késedelmet nem tűrő (halaszthatatlan) nyomozási cselekmények*

4. A bizonyítás tárgya – Az általános törvényi tényállási elemek és a kriminalisztikai alapkérdések kapcsolata

- 4.1. A bizonyítás tárgya
- 4.2. Az általános törvényi tényállási elemek
- 4.3. A kriminalisztikai alapkérdések
- 4.4. A tényállási elemek, amelyek nincsenek, és mégis vannak

5. A nyomozás tervezése és szervezése (nyomozásszervezés)

- 5.1. A tervezésről, a szervezésről és az ellenőrzésről általában
- 5.2. A nyomozási verziók – A verziók kidolgozása
 - 5.2.1. A nyomozási verziók fajtái
 - 5.2.2. A verziók kidolgozása
- 5.3. A verziókkal kapcsolatos intézkedések (a verziókkal végzett munka)
- 5.4. A nyomozási terv – A nyomozás tervezése és szervezése (nyomozásszervezés)
 - 5.4.1. A nyomozási terv típusai
 - 5.4.2. Nyomozásszervezés

6. Befejezés (összegzés)

- 6.1. Egy áruházi lopás nyomozása

*

NYOMOZÁS A GYAKORLATBAN
A KEZDETI LÉPÉSEKTŐL A NYOMOZÁS TERVEZÉSÉIG ÉS SZERVEZÉSÉIG

I. ELŐADÁS: 2023.03.07. 17:00
BÜNTETŐ ANTAZI ÉS ALAKI JOG (ELÁRÁSSJOG), NYOMOZÁS ÉS KRIMINALISZTIKA

II. ELŐADÁS: 2023.05.26. 17:00
KIK NYOMOZNAK ÉS MI A FELADATUK?

III. ELŐADÁS: 2023.04.18. 17:00
A KEZDETI LÉPÉSEK

IV. ELŐADÁS: 2023.05.09. 17:00
A BIZONYÍTÁS TÁRGYA

V. ELŐADÁS: 2023.05.30. 17:00
A NYOMOZÁS TERVEZÉSE ÉS SZERVEZÉSE

VI. ELŐADÁS: 2023.09.12. 17:00
BEFEJEZÉS (EGY ÁRUHÁZI LOPÁS NYOMOZÁSA)

Előadó: Dr. Kovács Gyula ny.r. alezredes,
Büntetőjogi tanács, gazdasági büntetőjogi szakjogász és kriminalista

Az előadássorozaton való részvétel INGYENES,
regisztrációhoz nem kötött

HELYSZÍN: RENDŐRMÚZEUM
1087 BUDAPEST, MOSONYI UTCA 5.
TEL.: 061-477-2183
titkarsag@rendormuzeum.com

A hat, egyenként másfél-kétórás, úgynevezett 'szeminárium jellegű' előadás kifejezetten interaktív volt. Az egyes blokkok (vagy modulok) lazán kapcsolódtak egymáshoz, vagyis önálló előadásként is megállták a helyüket. Ebből eredően, ha a hallgatóság közül valaki egyikről-másikról lemaradt, nem veszítette el a fonalat.

Az előadások, elképzeléseink szerint, jellemzően a laikus-félig laikus közönséget célozták meg, de – a legnagyobb meglepetésre – bejött a 'szakma' is: a 'beeső' múzeumlátogató, az érdeklődő kedves szomszéd, a rég nem látott jóbarát, az egykori munkatárs vagy főiskolai/egyetemi hallgató (sőt, aktív hallgató), illetve gyakorló bűnüldöző, bírósági ügyész és ügyvéd egyaránt megfordult az előadóteremben. A vegyes hallgatóságra tekintettel nem volt egyszerű (sőt, talán ez volt a legnehezebb) olyan

zsinórmértéket húzni, hogy az előadáson elhangzottakat a nem szakmabeli is értse, és a szakmabeli se unatkozzon.

A kéthónapos nyári szünet kivételével három-négyhetente, a hét azonos napján (kedden) és órájában (17:00-kor) kezdődő ingyenes előadásra az előzetes regisztráció nem volt kötelező. Ám aki a helyszínen önkéntesen

regisztrált, azt hozzájárulásával kooptáltam egy Google-csoportba:¹⁸⁵ a csoporttagok .pdf dokumentumban megkapták az előadások vázlatát, és az azokat kiegészítő jegyzeteket.

Az utolsó (hatodik) előadás témája az összegző mellett, egy konkrét bűncselekmény (áruházi lopás) nyomozása volt. A hallgatóság nagyrésze már felkészülten érkezett, mivel a történeti tényállást és az ügygel kapcsolatos feladatsort megküldtem a csoporttagok számára. Közösen, együtt gondolkodva oldottuk meg az ügyet – szerintem, remekül éreztük magunkat (én különösen).

A hatrészes előadásorozatról hírt adott a Zsaru Magazin is, amely internetes oldalán – Amit a nyomozásról tudni kell címmel – Trencsényi Zoltán tollából és Fülöp Máté fotóival 2023. szeptember 14-én egy cikket tett közzé.¹⁸⁶ Itt is köszönettel tartozom érte.

*

Az első néhány előadás sikerén fellelkesülve, a Rendőrmúzeum vezetésével karöltve azt gondoltuk, legyen októbertől egy második rész, egy négy előadásból álló sorozat, amelynek témája, mintegy ráépül az elsőre.

Az elhatározást tett követte: összeállítottam a második előadásorozat témavázlatát, és 2023. április 19-én (tehát már az első sorozat harmadik előadása utáni napon) megküldtem a Rendőrmúzeum igazgatójának. A felsővezetés döntése még azon a héten megszületett: zöld utat kaptunk.

A második előadásorozat tematikája a következő volt.

Rendőrmúzeumi őszi-téli kriminalisztikai előadások

1. A forrónyomos felderítés
 - 1.1. Terminológiai problémák és alapvetések
 - 1.2. A forrónyomos felderítés szabályozása
 - 1.3. A forrónyomos felderítés jelentősége, célja, feladata
 - 1.4. A forrónyomos felderítés alapmodellje
2. A sorozatelkövetés nyomozása
 - 2.1. A sorozat-bűncselekmények
 - 2.2. A sorozatelkövetés felderítése

**RENĐŐRMÚZEUM
ŐSZI-TÉLI KRIMINALISZTIKAI ELŐADÁSOK**

1. Előadás: 2023. 10. 03. (kedd) 17:00 óra
A FORRÓNYOMOS FELDERÍTÉS

2. Előadás: 2023. 10. 31. (kedd) 17:00 óra
A SZOROZATELKÖVETÉS NYOMOZÁSA

3. Előadás: 2023. 11. 14. (kedd) 17:00 óra
A KRIMINALMETODIKA RENDSZERE, FELEPÍTÉSE I.

4. Előadás: 2023. 12. 12. (kedd) 17:00 óra
A KRIMINALMETODIKA RENDSZERE, FELEPÍTÉSE II.

Előadó:
DR. KOVÁCS GYULA LL.M. ügyt. alizs. tan. szakvizsgázott jogászi, bírósági büntetőjogi szakjogász, kriminalista

Az előadások munkaadójára kapcsolódik a 2023. évi 22. sz. törvényben, a Rendőrmúzeumban elhangzott, Nyomozás a gyakorlatban című – hatrészes előadásorozat témájához és témájához, de különösen is megállnak a helyüket.

A rendezvényen a részvétel ingyenes, az előzetes regisztrációhoz nem kötött.

Az előadások helyszíne: RENĐŐRMÚZEUM
(1087 Budapest, Mosonyi utca 5.)

Kapcsolat:
✉ titkarsag@rendormuzeum.com
☎ +36 1 477 2183

¹⁸⁵ Rendőrmúzeum, kriminalisztikai előadások, 2023: <https://groups.google.com/g/rendormuzeum-kriminalisztikai-eloadasok-2023?pli=1> (2023.12.22.).

¹⁸⁶ A cikk elérhetősége: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsaru-magazin/amit-a-nyomozasrol-tudni-kell> (2023.12.22.).

- 2.3. A sorozatelkövetés vizsgálata
- 2.4. A helyszíni tevékenység, a bűnügyi nyilvántartásba vétel, és a szakértői munka
 - 2.4.1. *Hogyan fogjunk 'ölbe tett kézzel' sorozatelkövetőt?*
- 2.5. Segédletek
3. A kriminálmotodika rendszere, felépítése I.
 - 3.1. Előhangok: mi is az a nyomozás?
 - 3.2. A kriminalisztika felosztása és helye a rendszerben (Táblázat)
 - 3.2.1. *A kriminológjáról röviden*
 - 3.3. A kriminalisztika
 - 3.3.1. *A kriminológia és a kriminalisztika helye a bűnügyi tudományok rendszerében (Táblázat)*
 - 3.3.2. *Krimináltehnika*
 - 3.3.3. *Krimináltaktika*
 - 3.3.4. *Kriminálmotodika*
 - 3.4. Összefüggések 1–2.
4. A kriminálmotodika rendszere, felépítése II.
 - 4.1. Néhány gondolatmocoogató alapvetés
 - 4.2. A kriminalisztika felosztása és helye a rendszerben I.
 - 4.3. A kriminálmotodika klasszikus felépítése
 - 4.4. A kriminálmotodika tételei a kétezres évek elején
 - 4.5. A kriminálmotodika rendszere napjainkban
 - 4.6. A kriminalisztika felosztása II.
 - 4.7. A kriminálmotodika belső rendszere I. (Statikus – Dinamikus)
 - 4.8. A Kriminálmotodika belső rendszere II. (Főcsoportok – Főcsoportokhoz kapcsolódó tételek)

*

A négy, egyenként másfél-kétórás, szintén szeminárium jellegű előadás témái, ugyancsak kapcsolódtak egymáshoz, és részben az előző sorozat előadásának témáihoz. A forrónyomos felderítés (1. előadás) a tavaszi előadássorozat 3. részéhez (A kezdeti lépések); a sorozatelkövetés nyomozása (2. előadás) az előző előadássorozat 5. részéhez (A nyomozás tervezése és szervezése); a kriminálmotodika rendszere, felépítése (3–4. előadás) általában a nyomozáshoz, pontosabban az egyes bűncselekmények nyomozásához kapcsolódott.

Az előadás közönsége sem változott: a laikustól a profi bűnüldözőig mindenki megtisztelte jelenlétével a múzeumot (sok volt az ismerős arc, a visszatérő vendég a közönség soraiban). Az utolsó, 2023. december 12-i rendezvényzáró előadás – megítélésem szerint – eredményesen zárult, és karácsonyi hangulatban, vidáman búcsúztunk egymástól.

A két rendezvénysorozat megtartásának a lehetőségéért, a zavartalan, zökkenőmentes lebonyolításért köszönet illeti a Rendőrmúzeum kollektíváját. Külön hálával tartozom Kékiné Rozsnyai Éva igazgatónak és Androvicz Gábor muzeológusnak.

Remélem, jövőre megint kitalálunk valami újat...

Detektívportrék és megemlékezések

Dr. Kovács Gyula

Az egyesített Székesfőváros első rendőrfőkapitánya¹⁸⁷

Thaisz Elek rendőrtisztviselő, 1861-től Pest, 1873-tól 1885-ig az egyesített Székesfőváros, Budapest rendőrfőkapitánya volt.¹⁸⁸ Thaisz Pesten született 1820. április 30-án. Apja, Thaisz András (1789–1840) jogász, királyi táblai ügyvéd, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. Thaisz 28 évesen részt vett az 1848/49-es forradalomban és szabadságharcban (Görgey tábornok seregében az őrnagyi rendfokozatig vitte), amely tevékenységéért Hevesi István szerint: „Világos után, tízévi várfogságra ítélték – nehéz vasban”¹⁸⁹. Mások tudni vélik, hogy az „1850-es években, a Bach-korszakban az osztrák titkosrendőrség ügynökeként, informátorként kereste a kenyerét”¹⁹⁰.

Thaisz Elek, a Magyar Királyi Államrendőrség első rendőrfőkapitánya (1861–1885)¹⁹¹

Thaisz Elek Pest város rendőrfőkapitányává választását követően 1861. május 1-jétől, majd Budapest létrejöttével 1873. december 15-től 1885. február 14-ig (ténylegesen 1884. november 7-i felfüggesztéséig) irányította Pest, illetve az egyesített főváros rendvédelmi feladatait.

Thaisz magyar érzelmű volt, lendületes rendőri pályakezdése párosult az erős akaratból fakadó egyéni munkatevékenységgel, ami miatt gyakran került összeütközésbe a pesti önkormányzattal.¹⁹² Hivatalba lépésekor nagy eréllyel

¹⁸⁷ A *Thaisz-pályakép* eredetileg Kovács Gyula: *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok – Kriminál-taktikai, kriminálmetodikai és kriminalisztikatörténeti értekezések* című szakkönyvében jelent meg (Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]™, 309–316. oldal). Lapunk hasábjain a szerkesztett, továbbgondolt és 2023. november 1-jétől hatályos változatot olvashatja a tisztelt érdeklődő.

¹⁸⁸ Forrás: <https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/t-ty-780F8/thaisz-elek-7821C/> (2023.04.04.).

¹⁸⁹ HEVESI István: Rendőrkapitány a prostitúció élén – Thaisz Elek (1820–1892) életútja. *Belvedere Meridionale* 1995/VII. 1–2. szám, 40–42. oldal.

¹⁹⁰ Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Thaisz_Elek (2023.04.04.). Megjegyzendő, hogy a szócikk szerzője forrásként a Markó-féle életrajzi lexikonra hivatkozik. MARKÓ László (főszerk.) *Új magyar életrajzi lexikon VI. (Sz–Zs)*. Budapest, Helikon Kiadó, 2007, 704. oldal.

¹⁹¹ E fejezet elkészítéséhez – a hivatkozott műveken túl – forrásként felhasználtam Kovács Anita: Közrend, közbiztonság és a bűnügyi operatív helyzet a Székesfővárosban, Thaisz Elek főkapitánysága idején I. című írását. *Obsitos Detektívek Lapja* 2017/1–2. szám, 50–57. oldal.

¹⁹² ERNYES Mihály: *Fejezetek a rendőrség történetéből*. Pécs, Betűcenter Lapkiadó Bt., 1994, 143. oldal.

és kedvvel látott munkához, a régi osztrák rendszer által 'otftelejtett' hadácsokat¹⁹³ lecserélte magyarokra. „Az osztrák rendőrség által lefoglalt könyveket, iratokat, levelezéseket visszaadatta a könyvkereskedőknek és magánosoknak. A volt policia iratait pedig egyszerűen szétszóratta.”¹⁹⁴ Munkáját a hiányos rendőri állományon kívül, még külső okok is megnehezítették.

Thaisz Elek

Forrás: <https://ujkor.hu/>

ben végül felmentették a vád alól. A következő évben újra bíróság elé állították, és ismét felmentő ítélet született vele szemben.¹⁹⁸

Ez utóbbi esetben, 1868-ban Pest–Pilis–Solt megyék központi törvényszéke 5801. számú felmentő ítéletének indokolásában kifejtették, hogy Pest

Thaisz Elek rendőrfőkapitányt, „az Októberi Diploma¹⁹⁵ kiadása után, 1861 elején pesti főkapitánnyá választották. Kiszolgált a bécsi udvart. 1871-ben személyesen vezette a párizsi kommün mellett tüntető munkások ellen vezetett rendőri és katonai alakulatokat. Gyakran összeütközésbe került az 1873-ban egyesített Budapest tanácsával; önkényeskedése mellett panamái tették hírhedtté. A közbiztonságot elhanyagolta; részben ennek volt következménye a fővárosi rendőrség államosítása.”¹⁹⁶

A főkapitány a hiányos szolgálati utasításokat és a helyhatósági szabályrendeletek előírásait nem igazán vette figyelembe, mindig egyénileg és önhatalmúlag rendelkezett. Emiatt több alkalommal került összeütközésbe a főváros tanácsával, elsősorban Szentkirályi Mór¹⁹⁷ főpolgármesterrel, aminek eredményeként Thaiszt felfüggesztették állásából. Az autonómia sérelme miatt ellene indított fegyelmi vizsgálat során, közel egy év elteltével, 1867-

¹⁹³ *Hadácsok*: besúgók, kémek.

¹⁹⁴ BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881–1941*. Budapest, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat, 1942, 79. oldal.

¹⁹⁵ *Októberi Diploma* (1860. október 20.): a Habsburg Birodalom konzervatív átszervezési kísérletének alkotmányos alapdokumentuma. Helyreállította az egyes országok és tartományok 1848 előtti önkormányzatait, s főléjük helyezte központi törvényhozó testületként a Birodalmi Tanácsot. A birodalmi kormányt egy, a magyar koronaországok ügyeivel foglalkozó tárca nélküli miniszterrel egészítette ki. A had- és külügy továbbra is uralkodói felségjog maradt. A magyar közvélemény többsége elutasította az Októberi Diplomát. Forrás: BÁRÁNY Lászlóné (főszerk.) *Általános Kislexikon Második Kötet L–Z*. Budapest, Magyar Magyalexikon Kiadó, 2005, 319. oldal.

¹⁹⁶ KENYERES Ágnes (főszerk.): *Magyar Életrajzi Lexikon Második Kötet L–Z*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1969, 850. oldal.

¹⁹⁷ Szentkirályi Móric (1807–1882) liberális politikus, 1847-ben Kossuthal együtt Pest vármegye követe volt az utolsó rendi országgyűlésen, 1867/68-ban Pest főpolgármestere volt. Forrás: KENYERES (főszerk.) i. m. 756. oldal.

¹⁹⁸ BAKSA János (szerk.): *Rendőrségi Almanach*. Budapest, A Rend, 1923, 18. oldal.

városának még nincsenek olyan helyhatósági szabályrendeletei, amelyek a rendőri hivatal hatáskörét és e hatáskörben az eljárás módját meghatároznák. „A rendőri intézkedések mineműségének meghatározása az illető tisztviselőnek (teendőiről, az ezekkel járó személyes felelősségről és az ehhez képesti eljárásáról) egyénileg alkotott felfogásától feltételeztetik.”¹⁹⁹ Thaisz ilyen egyénileg alkotott felfogás szerint is intézte a budapesti rendőrség eljárásait. „Öntörvényűsége miatt az újságírók egyik elsőszámú céltáblájává vált, kapott hideget, meleget egyaránt. Bekerült egy »verbális szaunába«, ahol gyakran izzasztották meg és öntötték nyakon különböző, általában hivatalához kapcsolódó korrupciós vádakkal.”²⁰⁰

A főkapitányi székbe került Thaisz Elek vállalta fel a prostitúcióval kapcsolatos első szabályrendelet kidolgozását az 1860-as években. Lelkes éjszakai tanulmányútjai során ismerkedett meg a mai Vígszínház helyén álló egykori *Neue Welt* (Új Világ) tánchelyiségben a tulajdonos, Linzer Antal feleségével – Reich Fannival –, aki ott, mint kasszírón dolgozott. „Találkozásuk fordulópont lett mindhárunk életében: Linzer, rendőrfőkapitányi ráhatásra elvált feleségétől, Linzernéből Thaiszné lett, és finoman hátulról irányította mintegy 17 évig az erkölcsrendészetet, Thaisz nős lett (ami majd későbbi bukásához is vezet).”²⁰¹ Thaisz pályáját tehát végigkísérték az ellene folyó korrupciós vádak, valamint népszerűségét az sem növelte, hogy miután Linzer Antal 1867-ben elvált feleségétől,²⁰² Reich Fannit 1872-ben feleségül vette.

Thaisz Eleket 1873. december 15-én a fővárosi rendőrség állami kezelésbe vételével, és a belügyminiszter közvetlen alárendeltségébe kerülésével egyidejűleg, a belügyminiszter Budapest rendőrfőkapitányává nevezte ki.

Thaisz közéleti tevékenysége

A főkapitány 1873-tól 1885-ig, tagja volt Budapest főváros törvényhatósági bizottságának; 1881-től haláláig az Országos Magyar Vadászati Védegyelet igazgatóságában tevékenykedett. Tagja volt továbbá 1864-től a genfi Isternek²⁰³; 1869-től 1884-ig a pesti Corvin szabadkőműves páholynak; mindezek mellett részt vett a Hungária páholy 1872. évi megalapításában is.²⁰⁴

Thaisz Elek távozása és halála

A már hivatali éveit alatt, valamint a főkapitányi székből való távozása, sőt, halála után is ellentmondásos megítélésű Thaisz bukásához közvetlenül a következő – itt terjedelmi okok miatt nem részletezett – körülmények vezettek:

¹⁹⁹ BORBÉLY – KAPY i. m. 16. oldal.

²⁰⁰ SZOMOR Sándor: Most kavarja, vagy nem kavarja? Rendhagyó portré Thaisz Elekről. *Budapest – a városalakók folyóirata* 2011. évi 10. szám, 15. oldal.

²⁰¹ Forrás: https://library.hungaricana.hu/hu/view/NOGM_AFT_41/?query=linzer%20antal&pg=298&layout=s (2023.04.05.).

²⁰² Forrás: <https://archives.hungaricana.hu/hu/lear/Polgper/69141/?list=eyJxdWVyeSI6IjCJ-saW56ZXIqYW50YWwifQ> (2023.04.05.).

²⁰³ *Genfi Ister*: svájci Szabadkőműves páholy, amelynek tagja volt a komáromi várvédő, Klapka György is. Az Ister a Duna alsó folyásának (a Vaskaputól a torkolatáig) mezopotámiai eredetű neve. Forrás: <https://adoc.pub/aszabadkomesseg-a-18-szazadban-alakult-szervezette-londonban.html> (2023.04.05.).

²⁰⁴ Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Thaisz_Elek (2023.04.05.).

a Postalopás-ügy (1884. július 29.);²⁰⁵ az Operaház ünnepélyes megnyitóján történt zavargások (1884. szeptember 27.);²⁰⁶ a rendőrség működését (és a főkapitány személyét) erősen kifogásoló parlamenti interpellációk.

Számos, a rendőrség tevékenységét bíráló észrevétel hangzott el a Parlamentben. Az 1884. november 5-én előterjesztett beadvány oly sok negatívumot tárt a plénum elé, hogy Tisza Kálmán miniszterelnök a belügyminisztert vizsgálat elrendelésére utasította. A vizsgálat 1884. november 7-től 1885. március 11-ig tartott, amelynek lefolytatását közvetlenül Jekelfalussy Lajos belügyminisztériumi osztálytanácsos felügyelte.²⁰⁷ Thaiszt a vizsgálat idejére kényszerszabadságra küldték, ha úgy tetszik, felfüggesztették. A főkapitányi feladatokat a vizsgálatot felügyelő Jekelfalussy látta el.

Thaisz rendőrfőkapitány szabadságolásával kapcsolatban az *Eger hetilap* a következő hírt közölte 1884. november 13-án: „*Thaisz Elek budapesti rendőri főkapitány hosszabb tartamú szabadságot kapott s mint félhivatalos oldalról is konstatálják, több hónapra elutazik s a hivatali teendőktől félrevonul. Ama botrányok s ezek folytán ama vizsgálatok folyamának történetében, melyek a fővárosi rendőrség visszaéléseiből származtak, a főkapitány szabadságolása a legfontosabb momentumok egyike, melynek következményei egyelőre alig láthatók be. A szabadságolás hivatalos indokai egészségi tekintetekre vonatkoznak s annyi valóságban is igaz, hogy Thaisz Elek főkapitány egészsége meg van rendülve s a hivatalos foglalkozástól való tartózkodás csak előnyére válik*”²⁰⁸.

Tisza miniszterelnök 1884. december 6-án – ugyancsak a rendőrséget bíráló interpellációra adott válaszában – Thaisz Elekkel kapcsolatban a következőket mondta: hogy a „*főkapitány úrral mi fog történni, az attól függ, mit fog a vizsgálat eredményezni. Egyet azonban megmondok ma: [...] már csak egészségi állapotánál fogva is a főkapitányi hivatalát többé viselni nem fogja*”²⁰⁹.

*

Thaisz Eleket 1885. február 14-én – kérelmére – felmentették a beosztásából. Az egykori rendőrfőkapitány 1885. március 12-én nyugállományba helyezése érdekében, beadványt intézett a Budapest főváros „*Tekintetes Közgyűléséhez*”²¹⁰. A Közgyűlés 1885. április 29-i rendes ülésén Thaiszt nyugállományba helyezte, és „*részére legutóbbi egész fizetését, vagyis 2400 [...] forintot*”²¹¹ életfogytiglani évi nyugdíjképen kegy útján”²¹² megszavazta.

A Székesfőváros első rendőrfőkapitánya 1892. augusztus 13-án, a karintiai Veldenben,²¹³ 73. életévében elhunyt. Holttestét Budapestre szállították, és

²⁰⁵ BAKSA (szerk.) i. m. 54. oldal.

²⁰⁶ BORBÉLY – KAPY i. m. 21. oldal; *Vasárnapi Újság* 1884/39. szám, 628. oldal és 1884/40. szám, 643. oldal.

²⁰⁷ ERNYES i. m. 144. oldal.

²⁰⁸ *Eger hetilap* 1884/46. szám, 424. oldal.

²⁰⁹ *Képviselőházi napló* 1884. II. kötet – 1884. december 4–1885. január 14., 70–74. oldal.

²¹⁰ A kérvényt a Közgyűlés 237/885. közgy. számon iktatta.

²¹¹ 1885-ben 1 osztrák értékesítésű forint 4233 mai forintnak (HUF) felelt meg (2022-es adat). Thaisz éves nyugdíja tehát 10.159.220, havi ellátmánya pedig 846.600 mai forint volt. Forrás: <https://artortenet.hu/magyar-penzertekindex-arak-es-devizak-alapjan-1754-tol/> (2022.09.05.).

²¹² Budapest főváros törvényhatósági bizottsága közgyűlési jegyzőkönyvei 1885. Rendes közgyűlés jegyzőkönyve, 1885. április 29., 12–13. oldal.

²¹³ *Velden am Wörther*: osztrák helység Karintiában, a Wörthi-tó nyugati végénél; kedvelt üdülő és fürdőhely. Forrás: MARKÓ László (főszerk.): *Egyetemes Lexikon*. Budapest, Magyar Könyvklub, 1994, 962. oldal.

augusztus 17-én – rangjához illő tisztelettel és pompával – a Kerepesi úti temetőben (ma Fiumei úti Sírkert) helyezték örök nyugalomra.

Utódja a főkapitányi székben Jekelfalussy Lajos (1884-től 1885-ig), majd Török János (1885-től 1992-ig) lett.

Visszaemlékezések, vélekedések Thaisz Elek tevékenységéről²¹⁴

Talán nem lövök messzire túl a célon, ha azt állítom, miszerint *Pest és a Székesfőváros első rendőrfőkapitánya, korszakának egyik legellentmondásosabb megítélésű közszolgája volt*. Vajon a kortársak miképpen vélekedtek Thaisz Elekről, az egykori '48-as hősről? Vizsgáljuk meg a kérdést Baksa János, Kostyál Jenő, Krúdy Gyula, Mikszáth Kálmán, Rákosi Jenő és Vécsey Leo szemüvegén keresztül.

*Baksa János*²¹⁵ az ötven éves (1873–1923) Magyar Királyi Államrendőrség történetét bemutató *Rendőrségi Almanach*²¹⁶ című művében Thaiszt a következők szerint értékeli: „[a] főkapitányt nem terheli más bűn, mint hogy nem ütött szét kellő eréllyel korrupt és panamázó alárendeltjei között és nem ellenőrizte a megkívánt szigorral embereit [...]. A rendőri pálya ezen korszakban szégyenteljes és ellenszenves volt a polgárság körében, féltette embereit, tudta, hogy ha esetleg elbocsátaná őket, csak még megbízhatatlanabb és gyakorlatlan személyeket kapna”²¹⁷.

*Kostyál Jenő*²¹⁸ *A budapesti leányvásár titkai* című művében így jellemezte: „Az új főváros főkapitánya Thaisz Elek lett, egy belvárosi kis ügyvédecské, a kiról senki sem tudott többet annál. Thaisz még választás útján jutott állásához. A rendőrség még nem volt államosítva, de valójában rendőrség sem volt még. Prokman, a ki az absolutistikus időben dirigált magával vitte a morva és cseh drabbantjait s Thaisznak egészen újra kellett szervezni a rendőrséget. Ez pedig nem volt kis dolog, mert az akkori főváros inkább bűvő helye volt a latroknak és csirkefogóknak, mint a valamirevaló polgároknak. [...]

*Maga Thaisz szerencsétlen házassága*²¹⁹ révén úgyszólván önhibáján kívül, akaratlanul is belekerült a dolgok forgatagába, a melyből tehetetlensége folytán nem is tudott soha kievickézlni. Sokan, a kik nagyrahitottségát vitatják, azt tartják, hogy minden munkájának nyakat szegte a felesége.

*Thaisz nagyon is regényes úton jutott a feleségéhez, jobban mondvá a más feleségéhez.*²²⁰

²¹⁴ E fejezet elkészítéséhez – a hivatkozott műveken túl – forrásként felhasználtam Kovács Anita: *Közrend, közbiztonság és a bűnügyi operatív helyzet a Székesfővárosban, Thaisz Elek főkapitánysága idején* című szakdolgozatát (konzulens: dr. Kovács Gyula). Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2016, 44–47. oldal.

²¹⁵ *Baksa János* (1878–1957): rendőrfőtanácsos, kerületi rendőrkapitány, rendőrfőkapitány-helyettes, nyugállományba helyezéséig (1939) a Magyar Királyi Rendőrség vidéki főkapitánya. ERNYES Mihály: *Akik a Magyar Királyi Rendőrség vidéki főkapitányai voltak 1932–1944. Rendvédelem-történeti Füzetek* 2020/59–60. szám, 30–33. oldal.

²¹⁶ BAKSA i. m.

²¹⁷ BAKSA i. m. 29. oldal.

²¹⁸ *Kostyál Jenő* író, könyvkiadó; az úgynevezett '*boldog békeidőkben*' Pesten (később Budapesten, az egyesített Székesfővárosban), az Erzsébet körúton volt a könyvkereskedése. Forrás: <https://mek.oszk.hu/03200/03233/html/kokay18.htm> (2023.10.31.).

²¹⁹ *Kostyál „Thaisz szerencsétlen házassága”* alatt a főkapitány Linzer Antalné Reich Fannival történt frigyére utal.

²²⁰ *KOSTYÁL Jenő: A budapesti leányvásár titkai*. Budapest, Kostyál Jenő, 1902, 7. és 9. oldal.

Krúdy Gyula²²¹ *A tiszaezlári Solymosi Eszter*²²² című regényében a következőképpen minősíti Thaisz Eleket annak kapcsán, midőn „1883. augusztus 7-én, egy keddi napon [...] háromszázezer mozdult meg, mintha elektromos szikra érte volna, amikor estefelé híre futamodott, hogy a végzetes zsidók, Scharf és fia,²²³ akik miatt csaknem lángba borult Magyarország egy esztendő előtt és alatt: Pesten a Fehér Hattyúban²²⁴ megszállottak. [...]

Honnan jöttek azok az emberek, akik a Fehér Hattyút estére körülvették, és Scharfék kiadatását követelték a zsidó fogadóstól?

Jöttek [...] a pesti külvárosból, ahol soha annyi gonosztevő nem bujkált, mint éppen Thaisz főkapitány idejében; [...] jöttek a Síp utca és a Kerepesi út sarkán álló Österreicher-kávéházból, ahol alsóbbrendű latrok és magukhoz való nők töltötték mulatozva, dalolgatva az idejüket. A férfiak helyett később, miután a rendőrök megkötözték őket kezüknél, lábuknál: a nők vették át a harcosok szerepét, miután Thaisz főkapitány idejében a nőknek is több szabadságuk volt, mint a későbbi kapitányok idejében. [...]

A főkapitány, akitől tartani lehetett volna, amúgy is a kies Svábhegyen tölti a meleg augusztusi napot. A Svábhegy akkor oly messze esett Pesttől, mint akár a szomszédos vármegye. [...]

– A lámpavasra kell kötni az öreg Scharfot, aki miatt Solymosi Esztert megölték! – rikácsolták a pesti utca kétértelmű hölgyei, akik talán sohase voltak oly nagy számban feltalálhatók a fővárosban, mint Thaisz főkapitány idejében. És a Fehér Hattyú kapuja beszakadt. [...]

Az eső szakadt, és az elsötétedett Kerepesi úton Thaisz főkapitány sűrű lován lovagolt végig, miután a Svábhegyen hírül adták neki, hogy mi történt a gondjaira bízott városban.

Tíz napig, tíz estén tartottak a zsidóüldözések a Fehér Hattyú ostroma után Pesten²²⁵.

Mikszáth Kálmán²²⁶ *A főkapitány* című cikkében sem volt kíméletes, miközben Rudnay Bélát méltatva, egyúttal Thaiszt bírálta. „Micsoda út az a Thaisz-regimettől idáig! Thaisz olyan volt, mint maga a város: szűklátókörű, felületes, egy török pasa és egy pandúrkáplár egy személyben, ki együtt cimborázik a szegénylegényekkel s úgy tartja fel valahogy a rendet, kihúzván eközben a maga hasznát is. Utána jött egy becsületes gyenge ember, a báránylelkű Török János [...]. Séllyvel kezdődik az új aera. Ő nagyot emelt a rendőrség intézményén [...]. Ekkor jött Rudnay. Thaisz után nagy nyereség volt a tiszta, de

²²¹ Krúdy Gyula (1878–1933): irodalmi irányzatokhoz nem tartozó magyar író, újságíró; műveinek többségét álomszerű hangulat, fanyar romantika, líraiság és az asszociációk gazdagsága jellemzi. Több mint ötven regényt, háromezer novellát és több ezer cikket írt. MARKÓ [főszerk. (1994)] i. m. 512. oldal.

²²² KRÚDY Gyula: *A tiszaezlári Solymosi Eszter*. Budapest, Magvető Kiadó, 1975.

²²³ Scharf József a tiszaezlári per (vagy tiszaezlári vérvád) fővádoltja; fia, Scharf Móric pedig a vád tanúja volt. A tiszaezlári vérvádról részletesebben: <https://zsido.com/140-eves-a-tiszaezlari-vervad/> (2023.10.31.).

²²⁴ A *Fehér Hattyú* Pesten, a Kerepesi úton (mostanság: 1072 Budapest, Rákóczi út) működött. Az ódon fogadó 1806-tól (más adatok szerint 1818-tól) fogadta vendégeit. Fénykorát az 1860/70-es években élte, miután 1858-ban Glück Károly lett a tulajdonosa. Napjainkban a helyén, a Rákóczi út 4. szám alatt egy emblematikus lakóépület, az úgynevezett *Órás ház* látható. Forrás: https://www.epa.hu/00300/00381/00186/EPA00381_kortars_2013_11_19180.htm (2023.10.31.).

²²⁵ KRÚDY i. m. 5–22. oldal.

²²⁶ *Kiscsoltói Mikszáth Kálmán* (1847–1910): író, újságíró, parlamenti tudósító, országgyűlési képviselő; a magyar irodalom kiemelkedő alakja. Regényeiben, elbeszéléseiben, karcolataiban finom íróniával, illúzióit egyre inkább elveszítve ábrázolta a 19. századvégi Magyarországot, és főként a dzsentriréteg világát. MARKÓ [főszerk. (1994)] i. m. 612. oldal.

gyöngye Török; Török után a nagylátókörű, de kissé puha Sélley. Egy erélyes férfira volt most már szükség. S ez Rudnay”²²⁷.

Rákosi Jenő²²⁸ rendkívül jó véleménnyel volt Thaiszról. Tipikus magyar rendőr-zseninek tartotta, aki mentes a kicsinyes bürokráciától, erőskezű, döntéseiben gyors és határozott: „Thaisz Elek, ahogy én ismerem, egy tipikus magyar rendőrszeni volt. Formális, bürokratikus kicsinyességek nem voltak az ő világa. Szerette a dolgokat érdemben elintézni. Kemény, rövidszavú és gyorskezű, határozott ember volt. Jó is volt, de szigorú is volt. Tekintélyt nem a formaruha adott neki, hanem cselekvő ereje. Passzióval fogta meg a problémákat és Nagy Sándor kardja volt az ő rendőri fegyvere akárhányszor, ahol gordiusi csomó került eléje. Külsőleg acélos, termetes alak volt, de könnyedén, szinte graciózan ülte meg lovát, amikor az utca hullámozott és neki megjelentésével kellett a torlódo hullámokat lecsendesíteni.”²²⁹

Vécsey Leo²³⁰ A 40 éves Budapesti Detektívtestület Jubileumi Albuma 1886–1926²³¹ című kiadványban Thaisz Elek rendőrségéről elítélően nyilatkozott. „A Thaisz Elek főkapitány vezetése alatt álló, kezdetleges szervezetű budapesti rendőrségnek polgári ruhás tagjait besúgók vagy hadácsok, másnéven rendőrkémek néhány főből álló csoportja, továbbá a polgári biztosok vagy komisszáriusok 30 főnyi osztálya alkotta. [...].

A tiltott szerencsejáték erősen divatban volt Pest város minden kávéházában, amelyek tele voltak hamiskártyásokkal. [...]

A Thaisz-korszak idejében egyébként a rendőrség egész intézményének szelleme ilyen szégyenletes és korrupt volt, magának, a főkapitánynak is állandó vesztegetési bűnpörei folytak – s ehhez mérten elvadult és szomorú képet mutattak a közbiztonsági állapotok is. [...]

Az elvadult erkölcsstelenség, szemérmetlen panama, elszánt vesztegetés és vakmerő igazságtalanság e fékevesztett tobzódása idején, magát Thaisz főkapitányt, kinek személyéhez fűzi az utókor e szégyenletes korszak emlékét, talán nem is terheli más bűn, mint hogy nem ütött szét kellő eréllyel korrupt és panamázó alárendeltjei között és nem ellenőrizte a megkívánt szigorral embereit.”²³²

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

BAKSA János (szerk.): *Rendőrségi Almanach*. Budapest, A Rend, 1923

BÁRÁNY Lászlóné (főszerk.) *Általános Kíslexikon Második Kötet L–Z*. Budapest, Magyar Magyalexikon Kiadó, 2005

BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881–1941*. Budapest, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat, 1942

²²⁷ *Országos Hírlap* 1898/15. szám (január 15.), 1–2. oldal.

²²⁸ Rákosi Jenő (1842–1929): író, újságíró, nacionalista politikus, az MTA tagja. Publicisztikai tevékenységét Kemény Zsigmond hívására 1867-ben a *Pesti Naplónál* kezdte, Deák politikáját támogató cikkeivel; 1869-ben megalapította és 1875-ig szerkesztette a Deák-párti *Reformot*, majd ismét a *Pesti Napló* munkatársa; hat éven át a Népszínház első igazgatója volt. KENYERES (főszerk.) i. m. 478. oldal.

²²⁹ BORBÉLY – KAPY Rezső (szerk.): i. m. 17. oldal.

²³⁰ Vécsey Leo (1893–1945): író, újságíró. Jogi tanulmányait a budapesti és a berlini egyetemen végezte; 1913-tól a *Független Magyarország*, 1915-től a *Magyar Hírlap*, 1917-től a *8 Órai Újság*, 1920-tól a *Nemzeti Újság*, 1923-tól a *Magyarság* munkatársa. A rendőri riport egyik ismert művelője; 1926-tól 1936-ig szerkeszti a *Magyar Detektív*et is. Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/v-78466/v-785D6/> (2025.10.31.).

²³¹ VÉCSEY Leo (szerk.): *A 40 éves Budapesti Detektívtestület Jubileumi Albuma*. Budapest, Magyar Királyi Államrendőrség Detektívtestülete Nyugdíjpótló és Segélyezőegyesülete, 1926, 10–11. oldal.

²³² VÉCSEY Leo (szerk.): i. m. 15–16. oldal.

- Budapest főváros törvényhatósági bizottsága közgyűlési jegyzőkönyvei 1885. Rendes közgyűlés jegyzőkönyve, 1885. április 29.
Eger hetilap 1884/46. szám
- ERNYES Mihály: Akik a Magyar Királyi Rendőrség vidéki főkapitányai voltak 1932–1944.
Rendvédelem-történeti Füzetek 2020/59–60. szám
- ERNYES Mihály: *Fejezetek a rendőrség történetéből*. Pécs, Betűcenter Lapkiadó Bt., 1994
- HEVESI István: Rendőrkapitány a prostitúció élén – Thaisz Elek (1820–1892) életútja.
Belvedere Meridionale 1995/VII. 1–2. szám
- KENYERES Ágnes (főszerk.): *Magyar Életrajzi Lexikon Második Kötet L–Z*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1969
- Képviselőházi napló* 1884. II. kötet – 1884. december 4–1885. január 14.
- KOSTYÁL Jenő: *A budapesti leányvásár titkai*. Budapest, Kostyál Jenő, 1902
- KOVÁCS Anita: Közrend, közbiztonság és a bűnügyi operatív helyzet a Székesfővárosban, Thaisz Elek főkapitánysága idején I. *Obsitos Detektívek Lapja* 2017/1–2. szám
- KOVÁCS Anita: *Közrend, közbiztonság és a bűnügyi operatív helyzet a Székesfővárosban, Thaisz Elek főkapitánysága idején* (Szakdolgozat, konzulens: dr. Kovács Gyula). Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2016
- KRÚDY Gyula: *A tiszzaeszlári Solymosi Eszter*. Budapest, Magvető Kiadó, 1975
- MARKÓ László (főszerk.): *Új magyar életrajzi lexikon VI. (Sz–Zs)*. Budapest, Helikon Kiadó, 2007
- MARKÓ László (főszerk.): *Egyetemes Lexikon*. Budapest, Magyar Könyvklub, 1994
- Országos Hírlap* 1898/15. szám (január 15.)
- SZOMOR Sándor: Most kavarja, vagy nem kavarja? Rendhagyó portré Thaisz Elekről. *Budapest – a városlakók folyóirata* 2011. évi 10. szám
- Vasárnapi Újság* 1884/39. szám; 1884/40. szám
- VÉCSEY Leo (szerk.): *A 40 éves Budapesti Detektívtestület Jubileumi Albuma*. Budapest, Magyar Királyi Államrendőrség Detektívtestülete Nyugdíjpótló és Segélyezőegyesülete, 1926

Internetes hivatkozások

- <https://adoc.pub/aszabakmvesseg-a-18-szazadban-alakult-szervezette-london-ban.html> (2023.04.05.)
- <https://archives.hungaricana.hu/hu/lear/Polgper/69141/?list=eyJxdWVyeSI6ICJ-saW56ZXIqYW50YWwifQ> (2023.04.05.)
- <https://artortenet.hu/magyar-penzertekindex-arak-es-devizak-alapjan-1754-tol/> (2022.09.05.)
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Thaisz_Elek (2023.04.04.)
- https://library.hungaricana.hu/hu/view/NOGM_AFT_41/?query=linzer%20antal&pg=298&layout=s (2023.04.05.)
- <https://mek.oszk.hu/03200/03233/html/kokay18.htm> (2023.10.31.)
- <https://ujkor.hu/content/viharos-marcius-15-ei-unnep-a-nagy-vederovita-arnyekaban> (2023.04.26.)
- <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/v-78466/vecsey-leo-785D6/> (2025.10.31.)
- <https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/t-ty-780F8/thaisz-elek-7821C/> (2023.04.04.)
- https://www.epa.hu/00300/00381/00186/EPA00381_kortars_2013_11_19180.htm (2023.10.31.)
- <https://zsido.com/140-eves-a-tiszaeszlari-vervad/> (2023.10.31.)

Dr. Kovács Gyula

A magyar bűnüldözés első nagy krónikása – Fröhlich, a 'száguldó riporter'²³³

Fröhlich János Hugó Pesten született, 1873. április 2-án (meghalt Budapesten, 1926. augusztus 29-én, 53 évesen). Filmrendezőként, operatőrként, színészként és újságíróként jegyzik az annalesek, de a nevéhez fűződik az első magyar híradóvállalkozás, a Kino-Riport alapítása, amelyet 1913-ban hoztak tető alá Fodor Aladárral.²³⁴ Szülei Fröhlich János és Bombsch Amália voltak; 1899. szeptember 16-án megnősült, felesége Lőw Kamilla. A házasságukból gyermek nem született.²³⁵

Fröhlich, a 'száguldó riporter'²³⁶

Fröhlich János józsefvárosi polgári családból származott. Apja köztisztviselőként álló kereskedő volt. A budapesti tudományegyetemen²³⁷ klasszika-filológia szakon diplomázott, majd 1892-ben a *Nemzet*²³⁸ szerkesztőségében indult az újságírói pályafutása (itt együtt dolgozott Jókai Mórral, a '*nagy mesemondóval*'). A lapnál korrekortorként kezdett, később lett bűnügyi tudósító. A rendőri hírek akkoriban néhány soros, rövid írások voltak. Fröhlich az elsők között megérezte, hogy az olvasóközönség mennyire érdeklődik a bűncselekmények iránt, és a korábbi nyúl farknyi hírek helyett érdekes, színes riportokat írt. Az

²³³ Az életút „*Pályakép Fröhlich Jánosról*” címmel, a *Csalók, szélhámósok, tolvajok és zsebmetszők – Detektívtörténetek a 19. század végéről* című novelláskötet 217–224. oldalán jelent meg (Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022). Lapunk hasábjain a szerkesztett és némiképpen kiegészített változatot olvashatja a tisztelt érdeklődő.

²³⁴ *Fodor (Fuchs) Aladár* (1878–1918): rendező, színész, filmíró. Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/f-7547C/fodor-aladar-756AB/> (2023.04.19.).

²³⁵ Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/f-7547C/frohlich-janos-75797/> (2023.04.17.).

²³⁶ A '*száguldó riporter*' jelzővel illették *Egon Erwin Kisch* (1885–1948) cseh újságíró is, a modern oknyomozó újságírás első évtizedeinek egyik legnagyobb alakját. Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Egon_Erwin_Kisch (2023.04.18.).

²³⁷ A *Budapesti Tudományegyetem* az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) jogelődje, eredeti elnevezéssel Nagyszombati Jezsuita Egyetem. Az intézmény 1769 és 1784 között Királyi Magyar Tudományegyetem néven szerepelt; 1784-től Pesti Királyi Tudományegyetem; 1873-tól Budapesti Tudományegyetem volt a neve; 1921 és 1950 között Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetemként működött. A mostani elnevezését 1950 óta viseli. Forrás: https://eduline.hu/felsooktatas/ELTE_tenyek_S79DK2 (2023.04.11.). A Nagyszombati Jezsuita Egyetemet 1635. május 12-én alapította Pázmány Péter esztergomi érsek. Eredeti helyén, Nagyszombatban 1777-ig, Mária Terézia költözést előíró rendeletéig maradt. Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Nagyszombati_Egyetem (2023.10.23.).

²³⁸ A *Nemzet* alapító főszerkesztője Jókai Mór volt. A napilap első száma 1882. szeptember 1-jén, az utolsó pedig 1899. szeptember 30-án jelent meg. Forrás: <https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/953578> (2023.04.19.).

események újszerű, regényes beállításával meghonosította az európai nagy rendőri tudósításokat a magyar sajtóban.

Fröhlich János

<https://www.hangosfilm.hu/filmen-ciklopedia/frohlich-janos>

A *Nemzet* után, 1904-től *Az Újság*²³⁹ hasábjain a rendőri rovatokban találkozhattunk Fröhlich nevével, és itt jelentek meg vasárnaponként *F. J.* monogrammal detektívregényszerű, az olvasóközönség körében kifejezetten sikeres történetei is. Hiteles rendőri riportjaival olyan tekintélyre tett szert, hogy megválasztották a Budapesti Napilapok Rovatvezetőinek Szindikátusa²⁴⁰ elnökévé. Kiváló rendőrségi kapcsolatainak köszönhetően mindig első kézből értesült a bűnügyekről. A rámenős és mozgékony riporter különös színfoltja volt a Székesfővárosnak és a magyar zszurnalisztikának: kerékpárjával riportertársait megelőzve elsőnek száguldott és érkezett meg az események helyszínére. Szinte mindenütt jelen volt, sőt – bármennyire hihetetlenül hangzik, de – egy alkalommal Rákoskeresztúron bátorságával és lélekjelenlétével megakadályozott egy gyilkosságot. Az esetről a *Pesti Hírlap*²⁴¹ 1902. augusztus 29-i száma adott hírt.

Fröhlich, a magyar bűnüldözés első nagy krónikása, az első bűnügyi tudósító

Fröhlich János, a magyar bűnüldözés első nagy krónikása, 1908-ban hetilapot alapított *Detektív krónika* címmel. Az igencsak népszerű kiadványban beszámolt a leghíresebb budapesti és külföldi bűnesetokról. Hősei természetesen a rendőrség nyomozói, a detektívek voltak. Összegyűjtötte a legközismertebb külföldi és magyar detektívek élményeit azzal a céllal, hogy az olvasóközönséggel megismertesse a bűnözés elleni védekezés módszereit (ezek szerint, első volt a bűnmeelőzési szakemberek között is). A lap nem csupán a közönség körében volt sikeres, hanem újságíró körökben is komoly presztízssre tett szert, például az 1909. októberi számhoz Herczeg Ferenc²⁴² írt előszót. Az

²³⁹ *Az Újság* Gajári Ödön felelős szerkesztő irányítása alatt, Tisza István gróf konzervatív liberális irányának orgánumaként indult 1903. december 16-án. Vezető publicistái Kozma Andor, Ágai Béla, Kenedi Géza és Kóbor Tamás voltak. Kritikát és tárcát egyebek mellett Keszler József és Elek Artúr írt benne. A napilap 1944. március 23-án jelent meg utoljára. Forrás: <https://adt.arcanum.com/hu/collection/Ujsag/> (2023.04.19.).

²⁴⁰ A szindikátus Vészi József országgyűlési képviselő és szerkesztő elnökletével, 1902. január 1-jén kezdte meg működését. Forrás: <https://mek.oszk.hu/04800/04884/> (2023.04.19.).

²⁴¹ *Pesti Hírlap*: 1878. december 25-én Légrady Károly indította el az első egyértelműen üzleti alapon álló, mérsékelt konzervatív tömeglapot, a Pesti Hírlapot. Tulajdonosa a Légrady Testvérek Kiadóvállalat volt. Az első héten még ingyen mutatványszámokat adtak ki (ezekben még nem szerepeltek apróhirdetések), és az első tényleges lapszám 1879. január 1-jén látott napvilágot. A lapalapításhoz a kaució egy részét Tisza Kálmán miniszterelnök tette le. A napilap utolsó száma 1944. december 16-án jelent meg. Forrás: <https://adt.arcanum.com/hu/collection/PestiHirlap/> (2023.04.19.).

²⁴² *Herczeg Ferenc* (1863–1954): író, színműíró, újságíró, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, 1922-től másodelnöke, 1946-tól igazgatósági tagja (akadémiai tagságát 1949-től átszervezés miatt megszüntették). Országgyűlési képviselő, a Petőfi Társaság (1905–1919), illetve a Magyar Revíziós Liga (1927–1945) elnöke. Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/h-75B54/herczeg-ferenc-75D51/> (2023.04.19.). Megjegyzendő, hogy

Újság 1907. november 7-i számában²⁴³ riportot közölt a nászútja alkalmából Budapestre látogató Sir Arthur Conan Doyle-lal, aki feleségével a Hungária Szálló II. emelet 201-es szobájában szállt meg. Fröhlich Budapest legrégebbi rendőri tudósítójaként mutatkozott be Doyle-nak, aki elmesélte a zsurnalisztának, hogy professzoráról, Joseph Bellről mintázta Sherlock Holmes alakját.

Filmplakát (1914)

Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmcikklopedia/frohlich-janos>

zölte a szarajevói merénylet hírért. Nyughatatlan lelke vonzódott mindenhez, ami új és ismeretlen. Ő volt az egyike azoknak, akik a magyar sajtóban a magyar repülés ügyét szívvel-lélekkel propagálták. Kvasz András, a magyar aviatika úttörője az ő segítségével és pártfogásával érte el első sikereit. Fröhlich János felszállt vele az akkor még bizonytalan és veszélyes repülőgéppel, hogy ezzel is közönséget és tábort teremtsen a magyar repülőspornak. Székely

Fröhlich egészen haláláig meghatározó alakja maradt a magyar bűnügyi újságírásnak, többek közt munkatársa volt a kor szaklapjainak, a *Detektívnek*, a *Detektív Szemlének* és a *Magyar Detektívnek*²⁴⁴ is, valamint számos bűnügyi regénye jelent meg.

Fröhlich János, noha elsősorban bűnügyi tudósítónak volt ismert, *túlnőtt a rendőri riportok keretein*, és társadalmi témájú interjúkkal is értékeset, újat és nagyot teremtett. Soha nem elégedett meg azzal, hogy pusztán csak regisztrálja az eseményeket, hanem igyekezett feltárni a társadalmi visszasságok okait (ma úgy mondanánk, hogy oknyomozó riporter volt). Mindezek mellett szociális reformokat sürgetett, különösen a közegészségügy, a közbiztonság és a közlekedésügy területén. Fröhlich híres újságírói bravúrja volt, amikor 1914-ben, még a hivatalos köröket is megelőzve, a magyar újságírók közül elsőnek tudta meg és kö-

Herczeg Ferenc személye Endrődy Gézához (1851–1900), Magyarország első kriminalisztikai szakírójához (A *bűnügyi nyomozás kézikönyve*) szerzőjéhez is köthető. Endrődyt mint a verseci *Délvidéki Nemzetőr* társalapítóját (1886), az akkor még csak a szárnyait próbálgató Herczeg Ferenc, gyakran felkereste egy-egy tárcával. Forrás: <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/> (2023.10.31.).

²⁴³ Az *Újság* 1907/264. szám, 10. oldal (Beszélgetés Conan Doyle-lal).

²⁴⁴ A *Detektív Szemle* – Gellért Ede főszerkesztésében és Tábori Kornél szerkesztésében – 1923 októbertől és 1928 februárja között jelent meg. A *Magyar Detektív* – Császár Károly és Balla Jenő szerkesztésében – 1925. február 5. és 1934. október 1. között látott napvilágot. A *Detektív* az Arcanum és az OSZK nyilvántartásában nem szerepel, de létező lap volt: az első évfolyam első szám 1919. március 1-jén jelent meg. Felelős szerkesztő: Benedek Andor; a Szerkesztőbizottság tagjai: Benyovszky Károly detektívfőnökhelyettes, Dániel Dezső detektívfőfelügyelő, Gellért Ede és Katona Oszkár detektívfelügyelő, valamint Koch Jenő detektív. Forrás: az első lapszám (1919. március 1.) impresszuma, 12. oldal. További források: https://nektar1.oszk.hu/lvbin/LibriVision/lv_view_re-cords.html és <https://adt.arcanum.com/hu/collection/MagyarDetektiv/> (2023.10.23.).

Mihály az első magyar repülőgépkonstruktőr Bécs–Budapest közötti repüléséről is terjedelmes és szakszerű cikkben számolt be *Az Újság* hasábjain.²⁴⁵

A filmproducer, rendező, operatőr és színész

Fröhlich kitűnő újságírói érzékével a film jelentőségét már korán felismerte. A filmgyártással 1912-ben került kapcsolatba, amikor forgatókönyvíróként és színészként is közreműködött a Projectograph²⁴⁶ által gyártott *Tűzet kérek!* című filmben. A filmet újságíró kollégája Fodor Aladár rendezte, akivel másfél évvel később, 1913 őszén megalapították a már említett Kino-Riport nevű filmvállalatot. Ez a cég fontos tényezője lett a magyar filmipar föllendülésének. A vállalat fő célkitűzése volt, hogy a külföldi film-újságok módjára, heti aktualitásokat vigyen vászonra. Ezt sikerült is megvalósítaniuk, és a Kino-Riport éveken át hú tükre volt a Magyarországon és a harctereken zajló eseményeknek. Később a vállalat a játékfilmgyártásban is szerepet kapott, rövid és hosszú játékfilmeket, filmszkeccseket²⁴⁷ szintén gyártottak, de más filmgyártók filmjeinek technikai kivitelezését ugyancsak elvállalták. A Kino-Riport megalakulásától kezdve Fröhlich a vállalatnak szentelte minden energiáját, megvált *Az Újság* szerkesztőségétől, de az újságírást soha nem hagyta teljesen abba: háborús riportjai még ebben az időszakban is megjelentek különböző lapok hasábjain. Fröhlich 1916-ban megvált a Kino-Riport filmgyártótól. Új vállalatának, a Film-Riportnak az alapítását 1916 márciusában, a *Mozihét*, 1916/13. számában jelentette be.

Jelenetek a 300 éves emberből (2014)

Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/frohlich-janos>

sokat vigyen vászonra. Ezt sikerült is megvalósítaniuk, és a Kino-Riport éveken át hú tükre volt a Magyarországon és a harctereken zajló eseményeknek. Később a vállalat a játékfilmgyártásban is szerepet kapott, rövid és hosszú játékfilmeket, filmszkeccseket²⁴⁷ szintén gyártottak, de más filmgyártók filmjeinek technikai kivitelezését ugyancsak elvállalták. A Kino-Riport megalakulásától kezdve Fröhlich a vállalatnak szentelte minden energiáját, megvált *Az Újság* szerkesztőségétől, de az újságírást soha nem hagyta teljesen abba: háborús riportjai még ebben az időszakban is megjelentek különböző lapok hasábjain. Fröhlich 1916-ban megvált a Kino-Riport filmgyártótól. Új vállalatának, a Film-Riportnak az alapítását 1916 márciusában, a *Mozihét*, 1916/13. számában jelentette be.

Az internetes közvélemény-kutatás eredménye

A kíváncsiságtól vezérelve, Fröhlich János ismertségével kapcsolatban készítettem egy kérdőívet, amelyet Hoxa²⁴⁸ internetes portálján az útjára bocsátottam. Ennek a közvélemény-kutatásnak az eredményét a Fröhlich-pályaképben

²⁴⁵ Székely Mihály tevékenységéről és sporteredményeiről *Az Újság* éveken keresztül folyamatosan tudósított.

²⁴⁶ A Projectograph Mozgófénykép és Gépgyár Rt. egy magyar filmforgalmazó cég volt, amelyet 1908-ban Ungerleider Mór és Neumann József alapított. Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/projectograph> (2023.04.19.).

²⁴⁷ Film- vagy mozsizkeccs (másképpen: kinemaszkeccs) lényege az volt, hogy a filmképeket bizonyos időszakonként színpadi jelenetek szakították meg (vagy a színpadi jeleneteket időszakonként filmképek – a megjegyzés tőlem: [KGyul@]™). Forrás: <http://www.kislexikon.hu/filmmuveszet.html> (2023.04.19.).

²⁴⁸ Hoxa.hu – Az életről és egyéb jószágokról. Az 570.565 tagot számláló portál (2022. április 16-i adat) jelenlegi formájában 2005 októberében alakult. Két fő témaköre az egészséges életmód, a diéták és gyermekvállalás, illetve gyermeknevelés mellett, foglalkozik a párkapcsolatokkal, a lelki egészséggel, valamint a szabadidős tevékenységgel. Forrás: <https://www.hoxa.hu/> (2023.04.20.).

közvéstem. Vizsgáljuk meg, hogy a portállakók szerint, kicsoda volt Fröhlich mester, az ország első bűnügyi tudósítója?

Tehát: a kérdőívben kettő – egymáshoz szorosan kapcsolódó – kérdést tettem fel. *Hallottál már Fröhlich Jánosról? Mivel foglalkozott (puskázni nem ér)?*

A Detektív krónika címlapja

Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/frohlich-janos>

nyolcad részük pedig ugyan hallott róla, de nem tudja, mivel foglalkozott (vagyis 91,3% esetében lényegében 'se kép, se hang'). Helyes választ a megkérdezettek 7,73%-a adott. Azt gondolom, ezt az eredményt teljesen felesleges tovább kommentálni, de a 3. és a 9. ponttal kapcsolatban mégis megengedek magamnak egy-egy megjegyzést. Egyfelől van nekünk egy kaposvári születésű fiatal színművésznőnk, Fröhlich Kristóf Gergely, aki 2021-től a budai Latinovits Színház társulatának a tagja. Másfelől Budapesten a VII. kerület, Dob utca 22. alatt üzemel a méltán népszerű Fröhlich Cukrászda, amelyet Pest egyetlen kóser cukrászdájaként aposztrofálnak (nem, ez itt nem a reklám helye). Azt gondolom, ezen tények ismerete 'vitte félre' a hivatkozott pontokat bejelölőket. Nem mellesleg a Fröhlichek között – egyebek mellett – találunk egyetemi oktatót, fizikust, rabbit és ügyvédet is.

Megjegyzendő, hogy a Hoxa.hu portálon a kérdőív a mai napig aktív,²⁴⁹ tehát az eredmények változhatnak. Azok a kedves érdeklődők, akik elolvasták a *Fröhlich-pályaképet*, bátran nekiveselkedhetnek a szavazásnak. Gyaníthatóan nem fognak téveszteni.

A portállakók a következő válaszlehetőségek között válogathattak (az opciók után a százalékpontok az egyes válaszok számarányát jelentik):

1. Nem hallottam róla (fogalmam sincs, kicsoda): 78,80%
2. Hallottam róla, de nem tudom, mivel foglalkozott: 12,50%
3. Hallottam róla, színész és rendező volt: 0,97%
4. Hallottam róla, filmszínész és filmrendező volt: nincs válasz
5. Hallottam róla, operatőr, forgatókönyvíró és filmproducer volt: nincs válasz
6. A 3–5. pontban foglaltak közül, több mindennel foglalkozott: 5,79%
7. Író, újságíró és bűnügyi tudósító volt: 0,97%
8. Híres detektív volt: nincs válasz
9. Ismert vendéglőtulajdonos és híres szakács volt: 0,97%

Jól látható, hogy a kérdőívet kitöltők közel négyötödének fogalma sincs arról, kicsoda volt Fröhlich János, egy-

²⁴⁹ Forrás: <https://www.hoxa.hu/hallottal-mar-frohlich-janosrol-mivel-f-szavazas> (2023.04.20.).

Fröhlich János halála

Fröhlich János 1926 nyarán egy aprónak tűnő, de végzetes kimenetelű 'háztartási baleset' következtében augusztus 29-én a Rókus Kórházban meghalt. Borotválkozás közben megvágta magát, a seb elfertőződött, amit cukorbetegsége miatt nem tudtak kezelni: lényegében vérmérgezés volt a halálok. A mindig mosolygós, jókedvű, lelkes, ötletekkel teli Fröhlich Jánost nagyon kedvelték újságíró társai. Több százan kísérték utolsó útjára 1926. szeptember 2-án a Kerepesi úti temetőben (napjainkban: Fiumei úti Sírkert). Temetésén jelen volt az újságíró szakma színe-java, a rendőrség képviselői, és a Belügyminisztérium számos vezetője is.²⁵⁰

Filmalkotásai²⁵¹

Producerként:

- *A 300 éves ember* – Fantasztikus történet (1914)
- *A budai szenzációs rablógyilkosság* (Mágnás Elza) – Dokumentumfilm (1914)
- *A mi vörös ördögeink* – Dokumentumfilm (1915)
- *A nagyhölányi fenevad vérengzése* – Dokumentumfilm (1914)
- *Böském* – Operett (1914)
- *Egy hétig a trónörökös pár kíséretében* – Dokumentumfilm (1915)
- *Fikszírozák*²⁵² a feleségem – Mozsizkeccs (1914)
- *Fogat fogért* – Vígjáték (1916)
- *Gyermekünnepély az Augusztus-hajón* – Dokumentumfilm (1916)
- *Muki, a szoknyavadász* – Bohózat (1916)
- *Pufi* – Burleszk (1914)
- *Pufi cipőt próbál* – Burleszk (1914)
- *Szerbia hadat üzen* – Háborús filmszatíra (1914)

Producerként és rendezőként:

- *A csonkaművész* – Dokumentumfilm (1917)
- *Árvák imája* – Dokumentumfilm (1922)
- *Belgrád bevétele* – Dokumentumfilm (1914)
- *Magyarország a világháborúban* – Dokumentumfilm (1916)
- *Szépségverseny Siófokon* – Dokumentumfilm (1917)

Fröhlich János és Fodor Aladár
KINO-RIPORTJA
Budapest, V. ker. Ferenc József-tér. 5.,
Március-utca 2. ☎ Telefon: 165-34.

A magyar filmipar ez évi szenzációja!!
Márciusban kerül piacra
a Kino-Riport
3 felvonásos slágerképe,
amelynek szereplői:
a magyar arisztokrácia tagjai.
A darabot irodalmunk egyik
kiválósága írja. ☎ ☎ ☎
A kép tisztá jövedelmét a Magyar
Aero-Szövetség hazai aviatikánk
fejlesztésére fordítja. ☎ ☎ ☎

Áz arisztokrata-film
csakis Fröhlich János és Fodor
Aladár KINO-RIPORT-ja utján
szerezhető meg.

Előjegyzéseket már most elfogad:
Fröhlich János és Fodor Aladár
KINO-RIPORT-ja
(igazgató: Kálmán Győző)
Budapest, V. Gresham-palota.
Telefon: 165-34.
A felvételeket operatőrünk,
BÉCSI JÓZSEF készíti.

A KINO-RIPORT
február másodikán, hétfőn
a móramorosszigeti nagy pör moz-
zanatait és szereplőit mutatta be.

²⁵⁰ Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/frohlich-janos> (2023.04.18.).

²⁵¹ Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/frohlich-janos> (2023.04.18.).

²⁵² *Fikszíroz*: bámul, hosszan, kitarotán néz valakit (lásd még: sasol, stírol, szemez). Forrás: <https://hogymondom.hu/showslang.php?slang=fiksz%C3%ADroz> (2023.04.19.). Lényegében klasz-
szikusan a férfi–nő közötti a kapcsolatteremtés egyik módszere.

Forgatókönyvíróként, producerként és színészként:

- *Tüzet kérek!* – Dramatizált rendőri riportfilm (1912)

Operatőrként, producerként és rendezőként:

- *Hőseink diadalútja Galíciában* – Dokumentumfilm (1915)
- *Könyörgő körmenet fegyvereink győzelméért* – Dokumentumfilm (1915)

Operatőrként:

- *A bánat asszonya* – Melodráma (1916)

Könyvei²⁵³

- *A Hárshegy szelleme – Megtörtént bűnügyek* (Budapest, Gál és Társa GMK, 1994)
- *A négylaki ember* – Magyar-amerikai detektívregény (Budapest, kiadó nélkül, 1923)
- *A porkoláb* – Detektívregény (Budapest, kiadó nélkül, 1922)
- *A porkoláb* – Regény (Budapest, Tolnai Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalt Rt., 1924)
- *Budapesti detektív-dekameron* (Budapest, Terra Könyvkiadó, 1910)
- *Detektív hősök – Igaz történetek az életből* (Budapest, Magyar Kereskedelmi Közlöny Hírlap és Könyvkiadóvállalat, 1914)
- *Hogyan nyomoznak? – Bolondok és becstelének* (Budapest, Nagyharang Kiadóhivatala, 1913)

Újságjai²⁵⁴

- *A házfelügyelő* (1899)
- *Detektív krónika* – Hetilap (1908–1910)
- *Magyar hadigondozó* – Rokkantak, hadiözvegyek és hadiárvak érdekeit szolgáló hetilap (1918)
- *Rokkantújság* (1917)

Fröhlich János temetése

Az *Újság* 1926/198. száma, így írt a szeptember 2-i temetéséről: „Ma délután kísérték utolsó útjára a Kerepesi úti temető halottasházából a tragikus körülmények között elhunyt Fröhlich János hírlapírót. A temetésen a nagyszámú gyászoló rokonságon kívül megjelentek az újságíró testületek, a napilapok rendőri rovatvezetőinek szindikátusa, a mentők és tűzoltók képviselői. Megjelent a temetésen Szeszlér Hugó h. főkapitány, Andréka Károly főkapitányhelyettes és Török János őr. főparancsnok kíséretében, azonkívül a rendőrtisztviselői kar számos tagja. A belügyminisztérium részéről Diószeghy János dr. miniszteri tanácsos vett részt a temetésen. Márkus Miksa udvari tanácsos, a Magyarországi Újságírók Egyesületének elnöke az egyesületet képviselte. Ott voltak: Blaschnek Hugó tűzoltóparancsnok, a Szanatórium Egyesület részéről

²⁵³ Forrás: https://nektar2.oszk.hu/LVbin/LibriVision/lv_view_records.html (2023.04.19.)

²⁵⁴ Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/frohlich-janos> (2023.04.19.)

Salusinszky Imre és Roóz Rezső szerkesztők, Fekete Ignác dr., az Újságírók Nyugdíj Egyesületének elnöke, Steiner Gyula, a kézműipari szakajtó igazgatója, valamint az elhunyt tisztelői és jóbarátai, akikkel hosszú pályafutása alatt együttműködött. A temető halottházában a koszorúktól elborított ravatal mellett egy szakasz gyalogos rendőr állott díszőrséget. A gyászszertartás befejezése után a többszázfőnyi közönség levett kalappal kísérte a családi sírbolthoz Fröhlich János koporsóját, ahol Az Újságíró Egyesület nevében Balassa Imre főtitkár, a Rendőri Rovatvezetők Szindikátusa nevében Zádor-Stettner Tamás, a Petőfi Társaság tagja, végül tisztelői és barátai nevében Bányai Béla dr. ügyvéd búcsúztatta az újságíró társadalom nagy halottját.

Fröhlich János hírlapíró lelkiüdvéért holnap, csütörtök este 6 órakor a Deák-téri evangélikus templomban istentiszteletet tartanak.²⁵⁵

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

Az *Újság* 1907/264. szám; 1926/198. szám

Internetes hivatkozások

- <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/> (2023.10.31.)
<http://www.kislexikon.hu/filmmuveszet.html> (2023.04.19.)
<https://adt.arcanum.com/hu/collection/MagyarDetektiv/> (2023.10.23.)
<https://adt.arcanum.com/hu/collection/PestiHirlap/> (2023.04.19.)
<https://adt.arcanum.com/hu/collection/Ujsag/> (2023.04.19.)
https://eduline.hu/felsooktatas/ELTE_tenyek_S79DK2 (2023.04.11.)
<https://hogymondom.hu/showslang.php?slang=fiksz%C3%ADroz> (2023.04.19.)
https://hu.wikipedia.org/wiki/Egon_Erwin_Kisch (2023.04.18.)
https://hu.wikipedia.org/wiki/Nagyszombati_Egyetem (2023.10.23.)
<https://mek.oszk.hu/04800/04884/> (2023.04.19.)
<https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/953578> (2023.04.19.)
https://nektar1.oszk.hu/LVbin/LibriVision/lv_view_records.html (2023.10.23.)
https://nektar2.oszk.hu/LVbin/LibriVision/lv_view_records.html (2023.04.19.)
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/f-7547C/fodor-aladar-756AB/> (2023.04.19.)
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/f-7547C/frohlich-janos-75797/> (2023.04.17.)
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/h-75B54/herczeg-ferenc-75D51/> (2023.04.19.)
<https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/frohlich-janos> (2023.04.19.)
<https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/projectograph> (2023.04.19.)
<https://www.hoxa.hu/> (2023.04.20.)
<https://www.hoxa.hu/hallottal-mar-frohlich-janosrol-mivel-f-szavazas> (2023.04.20.)

²⁵⁵ Az *Újság* 1926/198. szám, 6. oldal.

Dr. Kovács Gyula

A kriminalista – A 20 éve elhunyt dr. Dobos János r. ezredes emlékére

„A kriminalista a kriminalisztika tudományának olyan gyakorlati és felelős alkalmazója, aki e tudományt továbbfejleszti, és alkotó módon gyarapítja. Tehát elméleti és egyben gyakorlati szakember.”²⁵⁶

A kriminalista

Addig, amíg a kezembe nem került az 1897-es Endrődy-féle kézikönyv²⁵⁷ (nem mellesleg Magyarország első kriminalisztikai szakkönyve), abban a tévhitben ringatóztam, hogy a 'kriminalista' szó a XX. század 'találmánya'. Meglepődtem, ugyanis a kézikönyvben öt helyen is szerepel²⁵⁸ ez a kifejezés. Endrődy Géza²⁵⁹ ugyan nem definiálja a 'kriminalista' szót, de a szöveggörnyezetből egyértelműen kiderül, mit ért alatta.

A kézikönyv 45. oldalán – a helyszíni szemlével kapcsolatosan – például a következő olvasható: „A csendőr és általában a kriminalista ügyessége és szakértelme semmiben sem tűnik ki annyira, mint a tett színhelyén való első eljárásnál, ahol a kezdet nehézségeivel kell megküzdenie. Ha az első helyszíni szemle jó, helyesen átgondolt, gyakorlati értelemmel vétetik föl, akkor azzal a nyomozás és az egész bűnügy helyes irányba terelve, az eredmény pedig legtöbb esetben biztosítva van; míg ha ezen eljárásnál valamilyen ügyetlen intézkedés történik, a siker örökre, vagy legalábbis hosszú időre el van veszve.”²⁶⁰ A 249. oldalon Endrődy-mester a következőket írja: „Mindazon bűncselekmények között,

Dobos János (1957)

Forrás: Bárdy Tibor/Fotó: ismeretlen

²⁵⁶ DOBOS János – KOVÁCS Gyula: *Kis nyomozástan. Dr. Dobos János születésének 85. évfordulója tiszteletére. Harmadik, átdolgozott kiadás.* Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2020, 197. oldal.

²⁵⁷ ENDRŐDY Géza: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve – a m. kir. csendőrség, városi- és járási rendőrhatalóságok, valamint a vizsgálóbírák, királyi ügyészségek s általában a bűnügyekkel foglalkozó egyének részére.* Losonc, Kármán-féle Könyvnyomda, 1897.

²⁵⁸ I. fejezet (A csendőrökről) 2. rész (A csendőr működése), 12. oldal; II. fejezet (A kikérdezésről) 2. rész (A tanúk és a szakértők kikérdezése), 41. oldal; III. fejezet (A helyszíni szemle) 1. rész (Általában), 45. oldal; IV. fejezet (A szakértőkről) 4. rész (Az elmebetegokről), 63. oldal; XV. fejezet (A csalás és a hamisítás) 1. rész (Általános), 249. oldal.

²⁵⁹ *Kisendrődi Endrődy Géza* (1851–1900) honvédtiszt, közszolga, csendőrtiszt, majd Losonc és Gyula rendőrkapitánya; lapalapító (*Magyar Csendőr; Délvidéki Nemzetőr*), újságíró, szak- és szépíró.

²⁶⁰ ENDRŐDY i. m. 45. oldal.

melyekkel a kriminalistának foglalkoznia kell, legtöbb szakismeretet a család felderítése igényel.”²⁶¹

Jól látható tehát, hogy a *kriminalista* – Endrődy szerint – *bűncselekményekkel foglalkozik, eljár a tett színhelyén, helyszíni szemlét foganatosít és nyomoz*. Nála a *kriminalista nyomozó, bűnügyi szakember*. Ez a megállapítás némiképpen eltér az 1978-as, vagyis közel száz évvel későbbi kiadású Bakos-féle szótár meghatározásától, amelynek értelmében a *kriminalista „büntetőjogi szakértő, büntetőjogász”*²⁶² (hadd jegyezzem meg, nagyon szomorú lennék, ha ez a definíció igaz volna).

Nem melleleg, a *Magyar értelmező kéziszótárban* és a *Rendészettudományi szaklexikonban* ilyen szócikk nem található.²⁶³ Az online *Topszótár* *kriminalista*-definíciója a Bakos-féle szótár meghatározásával azonos; a kevésbé autentikus *Wikiszótár.hu* pedig odáig fajul, miszerint a szó második jelentése „*bűnöző*”²⁶⁴ (ehhez a leleményhez csak *‘gratulálni’* tudok).

A *kriminalisztika* jelentése röviden: „*bűnügyi nyomozástan vagy a bűnügyi nyomozás tudománya*”. Szélesebb értelemben a *kriminalisztika „a bűncselekmények elkövetési módjait, eszközeit, valamint a bűncselekmények felderítésének módszereit tanulmányozó gyakorlati tudományág”*²⁶⁵. A *kriminalisztika* fogalmából kiindulva – köznapi értelmezésben – *a kriminalista a kriminalisztika művelője, vagyis az, aki kriminalisztikával foglalkozik* (lásd a *kriminológia* és a *kriminológus* viszonyát). Mindezekből eredően semmiféleképpen nem pusztán *büntetőjogi szakértő, büntetőjogász*.

Megítélésem szerint, *a kriminalista több a büntető anyagi és/vagy alaki jogásznál, avagy büntetőjogi szakértőnél. A kriminalistában kumulálódik minden – széles értelemben vett – büntetőjogi és kriminalisztikai tudnivaló, valamint gyakorlati tapasztalat, hogy a személyes kvalitásokról már ne is beszéljek*.²⁶⁶ A *kriminalista* lehet egyben *büntetőjogász és/vagy büntetőjogi szakértő*, de ez utóbbiak önmagukban még nem *kriminalisták*.

Sőt, dr. Dobos János a *kriminalista* meghatározásánál még ennél is sokkal továbbmegy.

*

Dr. Dobos János szerint, a *kriminalisztika* alkalmazói (művelői) „*lehetnek a szakma, a hivatás inasai, segédei, kitűnő szakemberei, mesterei vagy éppen művészei*”²⁶⁷.

Ki tehát a kriminalista?

²⁶¹ ENDRŐDY i. m. 249. oldal.

²⁶² BAKOS Ferenc (szerk.): *Idegen szavak és kifejezések szótára*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978, 468. oldal.

²⁶³ JUHÁSZ József – SZÓKE István – O. NAGY Gábor – KOVALOVSKY Miklós (szerk.): *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978; BODA József (főszerk.): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019.

²⁶⁴ Forrás: <https://topszotar.hu/idegen-szavak/kriminalista> és <https://wikiszotar.hu/ertelmezo-szo-tar/Kriminalista> (2023.12.01.).

²⁶⁵ BAKOS (szerk.) i. m. ugyanott; BODA (főszerk.) i. m. 355. oldal.

²⁶⁶ KOVÁCS Gyula: *A kriminálmotodika rendszere, felépítése – A kriminálmotodika tételei egykoron és napjainkban*. In: Kovács Gyula (szerk.): *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022, 200. oldal.

²⁶⁷ Dobos – Kovács i. m. 200. oldal.

Dobos elveti azt a tézist, hogy [...] „minden gyakorló bűnüldöző (nyomozó) egyben kriminalista is”²⁶⁸. Úgy véli, csak attól, hogy valaki nyomozó, még nem kriminalista. Szerinte, kell lennie „valami olyan többletnek, amelytől a gyakorlati bűnüldöző kriminalista lesz. [Ez a többlet pedig] nem más, mint azoknak a tapasztalatoknak az összegzése, amelyekkel egy-egy gyakorlati szakember a kriminalisztika elméletét igazolja, erősíti vagy gazdagítja, [akár], de nem feltétlenül előadások vagy publikációk útján.

Dobos és Láposi a Kék fényben (1970)

Forrás: Bárdy Tibor/Fotó: ismeretlen

Az sem elég, ha valaki eredményesen megoldja a rábízott feladatokat, vagyis a kriminalisztikát megbízhatóan, kellő szinten és gyakorlati haszonnal alkalmazza. Ettől lehet jó, sőt, kitűnő nyomozó, de még nem kriminalista. Ugyanúgy nem kriminalista az a tudós sem, akit már semmi nem köt a gyakorlathoz.”²⁶⁹ Ez utóbbi állítását később némiképpen árnyalja, kis túlzással elveti: „attól, hogy valaki, rajta kívül álló okok vagy éppen elméleti problémák megoldása miatt, időnként elszakad a gyakorlattól, amíg a tartalékai bírják, addig kriminalista marad”²⁷⁰.

Összegezve: „a kriminalista a kriminalisztika tudományának olyan gyakorlati és felelős alkalmazója, aki eközben az alkalmazott tudományt is fejleszti, gyarapítja”²⁷¹. Vagyis a gyakorlatban magas szinten alkalmazza, elméletben alkotó módon továbbgondolja, kutatásai eredményét publikálja és oktatja.

Végül egy adalék: a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) államtudományi képzési területén, a 4 féléves Kriminalisztikai mesterképzési szakon okleveles kriminalista, rendészeti szakirányon, valamint okleveles kriminalista polgári szakirányon szakképzettség szerezhető. Az ezzel kapcsolatos részletes ismereteket, szabályokat az államtudományi képzési területen szerezhető képesítések jegyzékéről és a képzések képzési és kimeneti követelményeiről szóló 222/2019. (IX. 25.) Korm. rendelet 3. melléklete és a melléklet 9. része (Kriminalisztika mesterképzési szak) tartalmazza.

Ismét felteszem a kérdést: *ki tehát a kriminalista?* Tessék ezen eltöprengeni!

A kriminalisták mibenlétét elemző eszmefuttatás után, emlékezzünk egy rövid pályaképpel a 20 éve elhunyt dr. Dobos János r. ezredesre. Vegyük górcső alá munkásságát, oktatási és tudományos tevékenységét, valamint vizsgáljuk meg magát az embert: ki is volt valójában dr. Dobos János?

²⁶⁸ DOBOS – KOVÁCS i. m. 201. oldal.

²⁶⁹ DOBOS – KOVÁCS i. m. 201–202. oldal.

²⁷⁰ DOBOS – KOVÁCS i. m. 203. oldal.

²⁷¹ DOBOS – KOVÁCS i. m. 202. oldal.

Rövid pályakép dr. Dobos Jánosról

„Annyi bizonyos, hogy a jó zsarunak otthonosan kell mozognia a csibészek világában. Én megtanultam a szokásukat, még az eszük járását is ismerem. [...] A Mátyás téri galerihez tartoztam. Ez kemény társaság volt...”²⁷²

Dr. Dobos János 1935. május 27-én született Angyalföldön. Tanulmányait Józsefvárosban, a Práter utcai általános iskolában kezdte, majd Erzsébetvárosban, a Barcsay Gimnáziumban (ma Madách Imre Gimnázium) tanult tovább.

Tizenhat éves volt, amikor édesapja meghalt. Az érettségit követően nevelőapja és gimnáziumi igazgatója tanácsára szerelt fel a Rendőrség hivatásos állományába. Első szolgálati helye a BRFK IX. kerületi Rendőrkapitányság, ahol 1953. augusztus 1-jétől rendőr őrmesteri rendfokozattal, nyomozóként dolgozott.²⁷³

Néhány hét múlva – 1953 szeptemberében – tiszti iskolára vezényelték. A Korvin Ottó Bűnügyi Szakiskolában²⁷⁴ 1954 decemberében kiváló eredménnyel fejezte be tanulmányait: első osztályú r. alhadnagynak nevezték ki. Ezt követően helyezték át a Budapesti Rendőr-főkapitányságra, ahol 1960.

január 1-jéig a Bűnügyi Osztály Betörési Alosztályán teljesített szolgálatot. Ez idő alatt, 1955 októberében r. hadnaggyá, majd 1959 februárjában r. főhadnaggyá léptették elő.

Dobost 1960. január 1-jétől előkészítő orosz nyelvtanfolyamra vezényelték, majd szeptember 1-jétől az Oroszországi Szocialista Szövetségi Köztársaság Közrendvédelmi Minisztériumának Jogi Főiskoláján folytatott tanulmányokat. Diplomáját 1964-ben honosították: az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán avatták állam- és jogtudományi doktorrá, közben – 1963-ban – r. századossá léptették elő.

Tanulmányai befejezését követően, a Budapesti Rendőr-főkapitányság állományában dolgozott tovább, majd 1965. július 1-jétől alosztályvezetőnek nevezték ki a BM II. Főcsoportfőnökség²⁷⁵ II/II. Csoportfőnökség Vagyonvédelmi és Betörési Osztályára. 1977. május 1-jétől az ORFK Bűnüldözési Osztály Vagyonvédelmi Alosztályának vezetője. 1984 februárjában a Szovjetunió Belügyi Akadémia felsőfokú vezetőképző tanfolyamára irányították. Időközben 1968-ban r. őrnaggyá, majd 1975-ben r. alezredessé léptették elő.

Vagyonvédelmi kiállítás (1976)

Forrás: Bárdy Tibor/Fotó: ismeretlen

²⁷² DOBOS János: *Kriminovellák, zsarusztórik és egyéb történetek* (szerk.: Kovács Gyula). Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2016, 139–140. oldal.

²⁷³ Dr. Dobos János, ténylegesen 1953. augusztus 12-én szerelt fel a Rendőrség hivatásos állományába, de az állományparancsban augusztus 1-jétől ismerték el a szolgálati viszonyát.

²⁷⁴ A *Korvin Ottó Bűnügyi Szakiskola* a Rendőrákadémia [RAK (1948–1949)] utódjaként, a Rendőrtisztképző Iskola keretén belül 1953–1954 között működött. FINSZTER Géza: A rendőr akadémiától az egyetemig. *Magyar Rendészet* 2021/különszám, 101–103. oldal. A szakiskola a BRFK Közlekedésrendészeti Főosztály 1146 Budapest, Hungária krt. 149. alatti épületének a helyén állt.

²⁷⁵ Lényegében ez a szervezet volt az akkori Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK).

Elméleti tudását és gyakorlati tapasztalatait 1987. január 1-jétől a Rendőrtiszti Főiskola Bűnügyi és Kriminálpszichológiai Tanszékén adta át a leendő rendőrtiszteknek. Kezdetben oktatói, 1988. január 1-jétől főtanári, 1988. február 1-jétől tanszékvezetői feladatokat látott el; 1988. szeptember 1-jétől főiskolai docensnek nevezték ki.

A rendszerváltoztatást követően 'visszaköveteli' a szakma ('döglött aktás' dr. Kovács Lajos nyá. r. ezredes²⁷⁶ idézve, „visszakiabálták”): 1990. január 1-jétől – ezredesi rendfokozatba történő kinevezésével egyidejűleg – az ORFK Bűnüldözési Osztályának vezetője, majd 1990. június 16-tól főosztályvezető helyettes (dr. Láposi Lőrinc r. vezérőrnagy²⁷⁷ helyettese volt). 'Túlkoros', mivel az 55. életévét már meghaladta (a hivatásos szolgálat felső korhatára ekkor az 55. életév betöltése volt).

Kiemelkedő szakmai munkáját parancsnokai számos kitüntetéssel, dicsérettel és jutalommal ismerték el. Mindezek ellenére – különösebb indoklás nélkül – 1991. március 31-én felmentik a beosztásából és nyugállományba helyezik. Maradna még, de a továbbszolgálati kérelmét a belügyminiszter elutasítja. Az 56. életévét tapossa ekkor.

Oktatási és tudományos tevékenység

A Rendőrtiszti Főiskolán eltöltött oktatói évek mellett, dr. Dobos János 1963 óta rendszeresen publikált. A bűnüldöző munka során szerzett tapasztalatait a szaktudományos sajtóban és számos könyvben adta közre (csak a Belügyi Szemlében több mint hatvan tanulmánya jelent meg), szakírói munkássága feldolgozás alatt áll: még napjainkban is előkerülnek olyan 'Belső használatra!' minőségű szakcikkek, amelyek megírásuk idején nem voltak publikusak.²⁷⁸

A *Kék fény* című televíziós műsorban folytatott szakértői tevékenységén túlmenően, aktív résztvevője volt a különféle biztonságtechnikai témákkal foglalkozó tömegtájékoztatói műsoroknak.

Néhány szót a *Kék fény*ről: a *Kék fény* 1965-től, havi egy alkalommal került adásba, azonban előtte is létezett hasonló témájú műsor, 07 címmel. A *Kék fény* a rendszerváltoztatásig mintegy százharminc adást ért meg. Ezekből az adásokból nagyjából száztíz lelhető fel a Magyar Televízió (MTV) Archívumában. Sajnos, éppen a mára már kincset érő első adások hiányoznak, ugyanis akkoriban – helyhiány miatt – néhány hónap múlva egyszerűen kidobták a felvételeket.²⁷⁹ Megjegyzendő, hogy Chicagóban 1961-ben létezett egy hasonló bűnügyi műsor, a következő címmel: „*Adja kölcsön a szemét és a fülét a rendőrségnek, hogy jobban védelmezhesse Önt*”. Ez a műsor egyébként a rossz nyelvek szerint, a maffia szíves közbenjárására hamar megszűnt. De térjünk vissza a *Kék fény*hez. Az első időkben a hagyományosnak mondható riportokat adták le a rendőrök, tűzoltók és határőrök munkájáról, azonban egyre inkább

²⁷⁶ Dr. Kovács Lajos nyá. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, címzetes egyetemi docens, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának megbízott oktatója.

²⁷⁷ Dr. Láposi Lőrinc r. vezérőrnagy (1935–2000) felmentésekor és nyugállományba vonulásakor (1990. december 31.) az ORFK Bűnügyi Főosztály vezetőjeként dolgozott. Az egykori sztárrendőrrel, akit az emberek – akárcsak dr. Dobos Jánost – a *Kék fény* televíziós bűnügyi magazinból ismerhettek meg, csupán kevesen tudták, hogy az ország egyik legtapasztaltabb és legképzettebb 'gyilkossági' nyomozója volt. Láposi 1958-tól dolgozott életvédelmi vonalon; 1963-tól már vezető beosztásban tevékenykedett. Forrás: <https://signum-laudis.hu/keptar/kepek/2607-dr-laposi-lorinc-rendor-vezernagy> (2023.10.31.).

²⁷⁸ Dr. Dobos János publikációinak listáját lásd Dobos (2016) i. m. 153–161. oldal.

²⁷⁹ Forrás: http://comment.blog.hu/2006/11/14/szabo_laszlo_te_kedves (2023.10.31.).

kedvelt téma lett a bűnözés és a bűnüldözés. A műsorban eleinte csak a lezárt bűnügyek elemzésével foglalkoztak: elítéltekkel, esetlegesen letartóztatott gyanúsítottakkal készítettek interjúkat. Később született meg az ötlet, hogy a nézők segítségét kérjék egy-egy nyomozás felderítéséhez. Ekkor tették nyilvánossá a *Kék fény* telefonszámát és levélcímét. Ez első ilyen betelefonálás adás 1969. április 17-én volt. A műsor óriási sikert aratott a nézők körében. A *Kék fényt* a kezdetektől a rendszerváltoztatásig dr. Szabó László²⁸⁰ vezette (a közönség csak '*kékfényes Szabóként*' aposztrofálta, sőt, sokan a mai napig így emlegetik), dr. Dobos János pedig az adások állandó szakértőjeként tevékenykedett.²⁸¹

Dr. Dobos János munkájával, oktatói és tudományos tevékenységével jelentős mértékben hozzájárult – egyebek mellett – a korszerű bűnüldözés alapjainak megteremtéséhez, kidolgozásához, valamint a modern rendőrképzéshez. Könyvei, tanulmányai, szakcikkei a mai napig előremutatók, kutatásra, továbbfejlesztésre alkalmasak és érdekesek. Munkaszeretete, munkabírása példaértékű kell hogy legyen minden korosztály számára. Szókimondásának, kíméletlen őszinteségének ma kevesen örülnének (és jó néhányan nem örültek életében sem)...

Dr. Dobos János, az ember

Az 1980-as évek végén, a Rendőrtiszti Főiskolán, dr. Dobos János hallgatója voltam, de túlzás lenne azt állítanom, hogy jól ismertem őt. Ugyanakkor nagyon tiszteltem egyfelől közszereplői tevékenysége, másfelől szakmai kvalitásai miatt. Mivel a köztünk lévő korkülönbség következtében munkakapcsolatunk sajnos soha nem volt, ezért emberi tulajdonságairól csak közvetett információkkal rendelkezem. Hogy milyen volt mégis? Erről azok tudnának mesélni, akikkel együtt dolgozott (és mesélnek is): eredeti stílusa miatt sokan kedvelték, a már említett szókimondásával azonban nem kevés ellenséget szerzett magának (vagyunk így ezzel jó néhányan). Határtalan munkabírással rendelkezett: szinte a nap huszonnégy órájában rendőr, igazi '*rakkolós*²⁸² *zsaru*' volt. Következetes vezetőnek ismerték, olyannak, aki nem csupán követel, hanem segítőkész, és mindent megtesz a munkavégzés optimális feltételeinek megteremtése érdekében. És még valami: igencsak markánsan képviselte az általa vezetett szervezeti egység, illetőleg a beosztottjainak az érdekeit (ez sem tipikus manapság).

Önzetlen embernek tartották. Például 1976-ban egyik munkatársának, aki később a BM Sajtóosztály Tájékoztatási Alosztályát vezette, egy nyomdakész tanulmányát ajánlotta fel szakdolgozat gyanánt. Az illető kolléga a Magyar Rendőrnél dolgozott újságíróként, emellett a Magyar Újságírók Országos Szövetsége (MÚOSZ) Újságíró Iskolájának végzős hallgatója volt. Szakdolgozatát nem tudta határidőre elkészíteni, ezért végső elkeseredésében dr. Dobos

²⁸⁰ Dr. Szabó László (1931–2015): újságíró, jogtanácsos, magánnyomozó, a Magyar Televízió *Kék fény* című műsorának egykori műsorvezetője. Forrás: <https://www.ujzagmuzeum.hu/kek-feny/> (2023.10.31.).

²⁸¹ Forrás: http://comment.blog.hu/2007/05/20/hogyan_kepzodott_a_kekfeny (2023.10.31.).

Kovács Gyula: *A rendőr, aki már életében legenda volt*. In: SZOMOR Sándor (szerk.): Jubileumi Emlékalbum a 125 éve alakult Budapesti Detektívtestület tiszteletére. Budapest, Országos Rendőr-főkapitányság, 2011, 2011–212. oldal.

²⁸² *Rakkolás*: fáradhatatlan hajtás, talpalás, taposás (a munkában, a sportban). Dobos (2016) i. m. 164. oldal.

Jánoshoz fordult segítségért. Ő azonnal átadta az inkriminált anyagot, így – némi kiegészítést és szerkesztést követően – a határidő utolsó napján sikerült a szakdolgozatot leadni.

Dr. Dobos János emlékének ápolása

Mester Ákossal a Hírháttérben (1990)

Forrás: Bárdy Tibor/Fotó: ismeretlen

Amennyiben dr. Dobos János emlékének ápolásával kapcsolatos eseményeket időrendben áttekintjük, akkor legelőször 2004-ben, a Rejtjel Kiadó gondozásában napvilágot látott *Nyomozási alapismeretek*²⁸³ című szakkönyvet kell megemlíteni. A művet a szerző – szerény személyem – dr. Dobos János emlékének ajánlotta.

A következő állomás az 1991-ben megjelent *Kis nyomozástan* 2008-as, általam szerkesztett és kiegészített második kiadása volt²⁸⁴ (ennek a könyvnek

a továbbfejlesztett változata a 2020-ban megjelentetett harmadik kiadás).

A Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesülete 2010 márciusában alapította a *Dr. Dobos János-díjat*, 2013-ban pedig a háromfokozatú (arany, ezüst és bronz) *Dr. Dobos János emlékérmét*. A Dobos-díj adományozásával kapcsolatos ügyintézés, valamint a névadó emlékének ápolása alapvetően az Egyesület Közgyűlése által ugyancsak 2010 márciusában alapított *Dr. Dobos János-díj Eseti Bizottság* feladata volt (az „eseti” jelzöt már akkor sem értettem, és a mai napig nem világosodtam meg). A Dobos-bizottság helyébe 2017 májusától a *Dr. Dobos János-díj Társadalmi Kuratórium* lépett. A Dobos-bizottság elnöki tisztjét a kezdetektől jómagam láttam el; a Kuratórium elnöke pedig Bárdy Tibor ny. r. ezredes lett. Bárdy Tibor lemondását követően 2020. május 29-től a Kuratórium elnökének dr. Kovács Lajos ny. r. ezredes választották. A Dobos-emlékérem adományozása az Egyesület Elnökségének a hatáskörébe tartozik.

Dr. Szomor Sándor szerkesztésében, és az Országos Rendőr-főkapitányság kiadásában 2011-ben megjelent *Jubileumi Emlékalbum Rendhagyó portrék* részesében *A rendőr, aki már életében legenda volt* címmel dr. Dobos Jánosról egy pályaképet közölt.²⁸⁵

Az Obsitos Detektívek Egyesülete által 2013-ban alapított *Obsitos Detektívek Lapjának Múltidéző rovata* folyamatosan tesz közzé egykori, leginkább a *Belügyi Szemlében* publikált Dobos-szakkikkeket. Az Egyesület 2016 júniusában sajnos megszűnt, de a lap tovább él (a lap tulajdonosa és alapító főszerkesztője én vagyok).

²⁸³ Kovács Gyula: *Nyomozási alapismeretek*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004.

²⁸⁴ Dobos János – Kovács Gyula: *Kis nyomozástan* (második kiadás). Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2008.

²⁸⁵ SZOMOR í. m. 211–216. oldal.

Dr. Dobos János születésének 80. évfordulója tiszteletére szerkesztésében és a Patrocinium Kiadó gondozásában 2015-ben megjelent egy emlékkönyv, a *Dobos-könyv*.²⁸⁶ Ugyanakkor a Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesülete a 2015. évet *Dr. Dobos János Emlékévk*nek nyilvánította. Az Emlékév alkalmból látott napvilágot az Egyesület által 2010-ben alapított *Magyar Bűnüldöző 2015-ös ünnepi száma*, amelyben számos Dobos-szakcikk olvasható. A lap alapító főszerkesztője egykori főiskolai tanárom, majd oktatótársam, a 2023. június 7-én, életének 76. évében elhunyt dr. Lakatos János²⁸⁷ volt, akitől 2011 júliusában (a 2011/3–4. lapszámtól) vettem át a stafétabotot (ezt megelőzően – az alapítástól – a lap *Szakkikkek, tanulmányok* című rovatának a vezetője voltam). A lap főszerkesztői feladatait 2017-től dr. Pongrácz Alex²⁸⁸ látja el.

Feleségével zuglói lakásukban (1980)

Forrás: Bárdy Tibor/Fotó: ismeretlen

A *Kriminovellák, zsarusztorik és egyéb történetek*²⁸⁹ szerkesztésében és kiadásomban 2016-ban (ténylegesen 2017. január 9-én) látott napvilágot. A mű, két Dobos-féle novellásfüzet, az 1991-ben megjelent *Kocsmák, vagányok, zsaruk* (Multimix Kft.) és a *Gyilkos betörők* (Intermédia Kft.) egybeszerkesztett, fényképekkel és egyéb hasznos információkkal kiegészített változata.

Legutóbb – 2020. május 19-én – megjelent a *Kis nyomozástan harmadik, átdolgozott és kiegészített kiadása*,²⁹⁰ amely lényegesen korszerűbb az előző kettőnél. Az eredetileg 100, majd 138-ról 252 oldalra bővült szakkönyv új részeket és fejezeteket is tartalmaz. E kiadásban olvasható az 'Ars criminalistica', dr. Dobos János torzóban maradt, és némi túlzással a 'halál torkában' írt műve, amely nyomtatásban 2015-ig sehol nem volt olvasható.²⁹¹

Végül a 2022. december 19-én megjelent – krimináltaktikai, kriminálmethodikai és kriminalisztikatörténeti értekezéseket tartalmazó *Válogatott kriminalisztikai tanulmányokban olvasható egy pályakép dr. Dobos Jánosról*.²⁹²

²⁸⁶ Kovács Gyula (szerk.): *Dobos-könyv. Emlékkönyv Dr. Dobos János születésének 80. évfordulója tiszteletére*. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2015.

²⁸⁷ *Lakatos tanár úrról* a megemlékezés lapunk hasábjain olvasható (a következő írás).

²⁸⁸ Dr. Pongrácz Alex PhD, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK), Kormányzástani és Közpolitikai Tanszék adjunktusa. Forrás: <https://antk.uni-nke.hu/tanszekek/kormanyzastani-es-kozpolitikai-tanszek/bemutakozas> (2023.11.28.).

²⁸⁹ DOBOS i. m.

²⁹⁰ DOBOS– KOVÁCS i. m.

²⁹¹ KOVÁCS (szerk.) i. m. 21–36. oldal; DOBOS – KOVÁCS i. m. 197–217. oldal.

²⁹² KOVÁCS Gyula: *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktika, kriminálmethodika és kriminalisztikatörténeti értekezések*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]™, 2022, 337–342. oldal.

Dr. Dobos János sírja a Fiumei úti Sírkertben
Forrás: Bárdy Tibor/Fotó: Ismeretlen

Dr. Dobos János *'tantárgy'* a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán folyó Bűnügyi szakjogász szakirányú továbbképzésen (*Híres bűnügyek, híres kriminalisták*). Sőt, 2016-ban *munkásságáról* – Deczkyné dr. Thold Ildikó tollából – *szakdolgozat* született. Címe: *Szervezett bűnözés, ami nincs, és mégis van – In memoriam dr. Dobos János*²⁹³ (szerény személyem volt a témavezető oktató).

A köteles tisztelet (is) azt parancsolja, hogy a Dobos-pályakép végén *felso-roljam azokat a kollégákat, akiket a Dobos-bizottság, illetve a Kuratórium Dobos-díjban részesített*.²⁹⁴

- Dr. Dobos Jánosné, Terike (dr. Dobos János özvegye), 2011
- Kálmán Jenő nyá. r. ezredes (Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság), 2011
- Gáti Zoltán nyá. r. alezredes (Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság), 2012
- Bárdy Tibor nyá. r. ezredes (Országos Rendőr-főkapitányság), 2013
- Skultéti Árpád nyá. pü. alezredes (Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatósága), 2014
- Bogdány Gyula r. alezredes (Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság), 2015
- Dr. Ulmann György r. ezredes (Országos Rendőr-főkapitányság), 2016
- Koós András ny. r. alezredes (Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság), 2017
- Horváth József Attila r. alezredes (Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság), 2018
- Dr. Kovács Lajos nyá. r. ezredes (Országos Rendőr-főkapitányság), 2019
- Varga Sándor r. alezredes (Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság), 2019
- Dr. Dégi Endre nyá. r. dandártábornok (Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság), 2020
- Kiss Irén r. alezredes (Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság), 2022

De ki is volt dr. Dobos János?

Dr. Dobos János, 2003. december 18-án, már *'csak'* egy hír, pontosabban gyász hír volt az újságok halálozási rovatában, egy-egy link az interneten, és egy rövid bejátszás az egyes számú (királyi) tévécsatornán, a korábban nevével fémjelzett *Kék fény* műsorában.

²⁹³ A szakdolgozat harmadik részének szerkesztett változata – *A szervezett bűnözés az 1980-as évek Magyarországon* – címmel, az *Obsitos Detektívek Lapja* 2019/1–4. számában jelent meg: 57–70. oldal (online) és 59–72. oldal (nyomtatott).

²⁹⁴ Forrás: <https://www.bunuldozok.hu/dobos-d%C3%ADj> (2023.11.28.). A Dr. Dobos János Emlék-érem kitüntetettjeinek névsora a következő linken olvasható: <https://www.bunuldozok.hu/dobos-emi%C3%A9k%C3%A9rem> (2023.11.28.).

Gyász hírek, katonai dísztemetés (dr. Dobos Jánost a Rendőrség saját halottjának tekintette), ahol – mások mellett – Bárdy Tibor, a pályatárs és barát, el-elcsukló hangon búcsúzott tőle, majd néma csend...

Dobos ezredet a halálakor még sokan ismerték (noha 1991-ben visszavonult, de pl. 2002-ben, a Móri-ügy kapcsán is nyilatkozott). Napjainkban azonban már igencsak kevesen emlékeznek rá: rokonai, barátai, ismerősei és volt munkatársai száma az eliramlott 20 év alatt rendszeresen megfogyatkozott (az ugyancsak rendőrlégenda *Tonhauser László* r. ezredes, 2022. december 6-án; Dobos János *felesége, Terike*, 2023. május 30-án hunyt el), és az emlékek, ezek a speciális *'pszichikus nyomok'*, az idő múlásával szintén elenyésznek.

Tudja-e ma bárki is, hogy valójában ki volt dr. Dobos János?

A kérdés nem hagyott nyugodni, végül – kíváncsiságomat kielégítendő, valamint a teljességre törekvéstől vezérelve – a régi, jól bevált internetes közvélemény-kutatás módszeréhez folyamodtam, és Hoxa portálján²⁹⁵ egy kérdőívet tettem közzé, a következő válaszlehetőségekkel:

1. bűnügyi nyomozó (rendőr);
2. büntetőjogász, kriminalista;
3. főiskolai oktató;
4. szak- és közíró;
5. közszereplő, politikus;
6. énekes, zenész, zeneszerző;
7. képzőművész, művésztanár;
8. televíziós személyiség;
9. a felsoroltak közül több is (1–4. válaszlehetőség);
10. a felsoroltak közül több is (5–8. válaszlehetőség);
11. a felsoroltak közül több is (1–8. válaszlehetőség);
12. egyéb, az előzőekben fel nem soroltak közül;
13. nem tudok a kérdésre válaszolni.

A válaszok sorrendje a következőképpen alakult: a megkérdezettek

- a) 79,1%-a nem tudott a kérdésekre válaszolni (13. válaszlehetőség);
- b) 19,9%-a jól tudta a választ (1–2. és 9. válaszlehetőségek);
- c) 01,0%-a rosszul tudta a választ (6. és 11. válaszlehetőségek);
- d) a többi válaszlehetőséget nem jelölték meg.

A helyes válaszok, részletezve az alábbiak voltak:

- bűnügyi nyomozó (rendőr), 14,8% (1. válaszlehetőség);
- büntetőjogász, kriminalista, 0,5% (2. válaszlehetőség);
- a felsoroltak közül több is, 4,6% (9. válaszlehetőség).

A helytelen választ adók 1%-a – fele-fele arányban – közszereplőnek, politikusnak, vagy valami művészfélének vélte dr. Dobos Jánost. Ezzel összefüggésben jelezni kell, hogy *'a papírforma'*, az általam gyanított lesújtó eredmény sajnos bejött.²⁹⁶

Szögezzük le (vagy mondjuk ki nyíltan): 2023 novemberében, egy több mint félmillió regisztrált felhasználót számláló internetes közösségi portálon, a megkérdezettek négyötöde nem tudja, hogy dr. Dobos János, a hetvenes–kilencvenes évek ismert és elismert bűnügyi szakembere, a *Kék fény* című televíziós

²⁹⁵ Hoxa portál az életről és egyéb jóságokról... <http://www.hoxa.hu/> (2023.11.28.).

²⁹⁶ A közvélemény-kutatás eredményét első alkalommal 2015-ben a *Dobos-könyvben* tettem közzé: Kovács (szerk.) i. m. 201–203. oldal.

műsor közkedvelt szakértője, valamint főiskolai oktató és szakíró volt. Ez számomra elkeserítő.²⁹⁷

*

Dr. Dobos János r. ezredes, aki már életében legenda volt, sajnos évek óta nincs köztünk: 2003. december 17-én váratlanul elhunyt. Hiányzik családjának, barátainak, ismerőseinek, és nem utolsósorban a szakmának.²⁹⁸

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

- BAKOS Ferenc (szerk.): *Idegen szavak és kifejezések szótára*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978
- BODA József (főszerk.): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019
- DECZKYNÉ dr. Thold Ildikó: A szervezett bűnözés az 1980-as évek Magyarországon. *Obisitos Detektívek Lapja* 2019/1–4. szám
- DOBOS János – KOVÁCS Gyula: *Kis nyomozástan* (második kiadás). Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2008
- DOBOS János – KOVÁCS Gyula: *Kis nyomozástan. Dr. Dobos János születésének 85. évfordulója tiszteletére. Harmadik, átdolgozott kiadás*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2020
- DOBOS János: *Kriminovellák, zsarusztörök és egyéb történetek* (szerk.: KOVÁCS Gyula). Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2016
- ENDRÖDY Géza: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve – a m. kir. csendőrség, városi- és járási rendőrhatalóságok, valamint a vizsgálóbírák, királyi ügyészségek s általában a bűnügyekkel foglalkozó egyének részére*. Losonc, Kármán-féle Könyvnyomda, 1897
- FINSZTER Géza: A rendőr akadémiától az egyetemig. *Magyar Rendészet* 2021/különszám
- JUHÁSZ József – SZÖKE István – O. NAGY Gábor – KOVALOVSKY Miklós (szerk.): *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978
- KOVÁCS Gyula (szerk.): *Dobos-könyv. Emlékkönyv Dr. Dobos János születésének 80. évfordulója tiszteletére*. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2015
- KOVÁCS Gyula: *A kriminálmetodika rendszere, felépítése – A kriminálmetodika tételei egykoron és napjainkban*. In: KOVÁCS Gyula (szerk.): *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022
- KOVÁCS Gyula: *A rendőr, aki már életében legenda volt*. In: SZOMOR Sándor (szerk.): *Jubileumi Emlékalbum a 125 éve alakult Budapesti Detektívtestület tiszteletére*. Budapest, Országos Rendőr-főkapitányság, 2011
- KOVÁCS Gyula: *Nyomozási alapismeretek*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004
- KOVÁCS Gyula: *Válogatott kriminalisztikai tanulmányok. Krimináltaktika, kriminálmetodika és kriminalisztikatörténeti értekezések*. Budapest, Dr. Kovács Gyula [KGyul@]TM, 2022

Internetes hivatkozások

- http://comment.blog.hu/2006/11/14/szabo_laszlo_te_kedves (2023.10.31.)
http://comment.blog.hu/2007/05/20/hogyan_kepzodott_a_kekfeny (2023.10.31.)

²⁹⁷ Hoxa portálján a kérdőív a mai napig aktív (és a jövőben is az marad), azért az eredmények idővel változhatnak. A kérdőív itt megtekinthető: <http://www.hoxa.hu/?p1=szavazas&p2=36032> (2023.12.01.)

²⁹⁸ Dr. Dobos János életeményeiről SZÁNTÓ Gábor: *A Jamesz* című interjúban olvashatunk. DOBOS I. m. 139–147. oldal.

<http://www.hoxa.hu/> (2023.11.28.)

<http://www.hoxa.hu/?p1=szavazas&p2=36032> (2023.12.01.)

<https://antk.uni-nke.hu/tanszekek/kormanyzastani-es-kozpolitikai-tanszek/bemutatkozas> (2023.11.28.)

<https://signum-laudis.hu/keptar/kepek/2607-dr-laposi-lorinc-rendor-vezerornagy>
(2023.10.31.)

<https://topszotar.hu/idegen-szavak/kriminalista> (2023.12.01.)

<https://wikiszotar.hu/ertelmezo-szotar/Kriminalista> (2023.12.01.)

<https://www.bunuldozok.hu/dobos-d%C3%ADj> (2023.11.28.)

<https://www.bunuldozok.hu/dobos-eml%C3%A9k%C3%A9rem> (2023.11.28.)

<https://www.ujsgmuzeum.hu/kek-feny/> (2023.10.31.)

Dr. Kovács Gyula

A Lakatos Jani – In memoriam dr. Lakatos János nyá. r. ezredes

„Nincs olyan rebellis gondolat, amelyet ne lenne érdemes megismerni”²⁹⁹...

Több mint 10 éve, Juhász Zolival,³⁰⁰ záróvizsgáztatást követően gurultunk le a 'Hegyről'³⁰¹... Beszélgettünk, amelynek során szóba került az a bizonyos Böszörményi úti 'objektum', a Zászlósképző³⁰² (az intézménynek egykoron mindketten hallgatói voltunk), és ennek kapcsán az egyik – Zoli által „szigorú tekintetű, szúrós szemű főhadnagy”-nak aposztrofált – oktató, akitől, idézem: „úgy féltünk, mint a tűztől”.

Szóval, zötykölődtünk lejtmenetben – Török Ádi után szabadon – „vissza a városba, mert ott meleg van, nyugalom és fény”³⁰³, miközben jókedvűen, vidáman, 'szigorú tekintetű' Lakatos tanár úrról anekdotáztunk...

Meghalt a Lakatos Jani...

Nyár van, nyár, 2023-at írunk, június első dekádjában járunk, Hévízen 'ázta-tom' magam (mint ilyenkor általában), amikor SMS, aztán MSN-üzenetek érkeznek: „Meghalt a Lakatos Jani”. Másnap már a Facebook közösségi portálon olvasom a hihetetlen, miszerint "ismét hatalmas veszteség érte az egykori [Rendőrtiszt Főiskola (RTF)] Kriminálisztikai Tanszék közösségét, mert dr. Lakatos János nyá. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, 2023. június 7-én, életének 76. évében váratlanul elhunyt"³⁰⁴.

Döbbenet... Töprengek a gyász híren, aztán azt gondolom, ez a fájdalmas tény mindenképpen kiegészítésre szorul: Jani halálával ugyanis nem csupán az RTF Kriminálisztikai Tanszékét, hanem a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karát; valamint nem csak a tanszéki közösséget, hanem

²⁹⁹ LAKATOS János: Milyen utat válasszunk? Ars poetica – főszerkesztői gondolatok. *Magyar Bűnűldöző* 2010/1. szám, 7. oldal.

³⁰⁰ Juhász Zoltán Miklós nyá. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, egykoron a Rendőrtiszt Főiskola (RTF) és a jogutód Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának (NKE RTK) rendes, valamint a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának (KRE ÁJK) megbízott oktatója.

³⁰¹ A „Hegy”, vagyis a Széchenyi-hegy, a Rendőrtiszt Főiskola egykori székhelye (1121 Budapest, Farkasvölgyi út 12.).

³⁰² Teljes nevén: a Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett BM Kun Béla Zászlósképző Iskola (1126 Budapest, Böszörményi út 21.). Az épület együttes a második világháború előtt Csendőrtiszt Iskola és Laktanya volt, napjainkban a BM Nemzetközi Oktatási Központ (NOK) és a Nemzetközi Rendészeti Akadémia (The International Law Enforcement Academy – ILEA) székhelye.

³⁰³ Török Ádám és a Mini: Vissza a városba – <https://www.youtube.com/watch?v=jvdCeKCXfxs> (2023.11.23.).

³⁰⁴ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=6818057038228696&set=a.746723805362080> – Kertész Anikó Facebook bejegyzése (2023.11.23.); az eredeti bejegyzés: 2023. július 23.

magát a Kriminálisztikát (igen, így nagy kezdőbetűvel) érte vesztés. Ahogy szokták volt mondani: Lakatos mester halálával szegényebb lett a világ (és a Kriminálisztika). Ezek nem hangzatos lózungok, hanem tények...

*

Dr. Lakatos Jánossal bő két évtizedig kerülgettük egymást, dacára annak, hogy áttételesen ismertem, és munkásságát valamennyire figyelemmel kísértem (Ő nyilván, szinte semmit nem tudott rólam). Amikor 1980-ban felszereltem a XV. kerületi Rendőrkapitányság hivatásos állományába, Janit nagyjából ugyanakkor helyezték át a Budapesti Rendőr-főkapitányságra (BRFK), de a XV. kerületben a *'Kis Lakatos'* már

legenda volt... A '80-as évek közepén sem hozott össze minket a sors, noha Jani, a „szigorú tekintetű, szúrós szemű főhadnagy” (copyright Juhász Zoli), később százados, akkoriban a már említett, XII. kerület, Böszörményi úti Zászlóképző Iskolán oktatott nyomozókat, de én akkor még egyenruhásként a közbiztonsági szakra jártam.

Végül csak *'összeboronált'* minket a Nagy Rendező: 1992-től a Rendőrtiszti Főiskola hallgatójaként az oktatóm volt. Soha nem felejttem el az óráit, és azt a bizonyos krimináltaktikai kollokviumot, amikor Lakatos tanár úr a tételhúzáskor hezitáló hallgatókat azzal lepte meg, hogy mosolyogva felfordította a tételeket, mondván, teljesen mindegy, mit húzunk, úgyis tud olyat kérdezni, amire nem tudjuk a választ. Persze, nem *'rántott meg'* senkit. Nála két dolgot nehéz volt elérni: a bukást és a jeles osztályzatot. Remek oktatónk volt, módfelett szerettük. Lakatos Jani a 2000-es évektől már oktatótársam, igaz, még csak *'távolról'*: Ő az RTF Kriminálisztikai Tanszék adjunktusa, jómagam a Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék megbízott oktatója (akkoriban, az ORFK³⁰⁵-s főállásom mellett, az RTF-en oktattam); 2007 szeptemberétől pedig *'egymásra találtunk'*: kineveztek a Kriminálisztikai Tanszékre oktatónak, és Lakatos mester a krimináltaktikai- és metodikai szakcsoport vezetőjeként lényegét tekintve a főnököm is volt.

'Is', mert számos főiskolai jegyzetemet Jani szerkesztette, sőt, darab ideig a Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesülete által 2010-ben alapított Magyar Bűnüldöző³⁰⁶ periodika főszerkesztőjeként tevékenykedett, jómagam pedig a *"Szakcikk, tanulmányok"* rovat vezetője, később, Őt váltva – 2016 decemberéig – a szaklap főszerkesztője voltam.

Természetesen (mert ez *'rendőréknél'* akkoriban egyértelmű volt) *'fehér asztal'* mellett igencsak gyakran cseréltünk eszmét kriminálisztikai kérdésekről és a világ dolgairól – nagyon sokat vitatkoztunk. Fura módon, csak hosszú évek múlva derült fény arra, hogy Lakatos mester Konzervatóriumot végzett: a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola növendéke volt, akárcsak én – Ő

³⁰⁵ ORFK: Országos Rendőr-főkapitányság (1139 Budapest, Teve utca 4–6.).

³⁰⁶ A Magyar Bűnüldöző, a Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesületének tudományos-szakmai folyóirata: <https://www.bunuldozok.hu/lapsz%C3%A1mok> (2023.11.23.).

zongorista, én klarinétos. Ha nincs köztünk az a 10 év korkülönbség, akkor már a terézvárosi zenegimnáziumban is találkozunk (csupán a dobos hiányzott: micsoda jazztrió lehetett volna belőlünk)...

Néhány életrajzi adat, a teljesség igénye nélkül³⁰⁷

Lakatos János 1947-ben született Rákospalotán (később, Budapest XV. kerületének a része). Általános iskolai tanulmányait szülővárosában végezte, majd – zongora tanszakon – a budapesti Konzervatóriumban (Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola) folytatott tanulmányokat. A zenegimnáziumi érettségi után, egy évig önkéntes rendőrként tevékenykedett. Sorakatonai szolgálata alatt, 1969-ben kérte felvételét a rendőrséghez, és a hivatásos állományba felszerelését követően, őrmesterként a BRFK XV. kerületi Rendőrkapitányságon látott el közterületi szolgálatot (vagyis egyenruhás rendőr volt), majd bűnügyi vizsgálati feladatokat.

**Könyvbemutató a Rendőrmúzeumban.
Előterében Lakatos János (2008)**

Forrás: Rendőrmúzeum/Fotó: Böcs István Károly

A Rendőrtiszti Főiskola nappali tagozatán, bűnügyi szakon 1973-ban kezdte meg tanulmányait. A sikeres államvizsgák után, 1976-ban kapott jeles minősítési oklevelet. Ezt követően visszatért korábbi szolgálati helyére, és hadnagyi rendfokozatban főnyomozóként, majd az Operatív Alosztály³⁰⁸ vezetőjeként dolgozott. 1980-ban áthelyezték a BRFK-ra, ahol a Bűnüldözési Osztály Életvédelmi és Rablási Alosztályán főhadnagyként főnyomozói beosztásban emberölési, rablási ügyek felderítésében, valamint rendkívüli halálesetek vizsgálatában vett részt. 1981-től a már többször hivatkozott Zászlósképző Iskola Bűnügyi Tanszékének főtanára lett: elsősorban kriminalisztikát, büntetőeljárás-jogot, esetenként operatív ismereteket³⁰⁹ tanított. A zászlósképzőn az írásos tananyagok mellett, oktatófilmek forgatásában is közreműködött (java-részt kriminalisztikai témájú oktatófilmeknek volt a szakértője).

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Állam- és Jogtudományi Karán 1986-ban végzett; az év júniusában avatták állam- és jogtudományi doktorrá. 1988-tól a Belügyminisztérium (BM) Filmstúdió helyettes vezetője, majd a BM Kiadó munkatársa.

³⁰⁷ E fejezet elkészítéséhez forrásként felhasználtam a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) Rendészettudományi Kar (RTK) honlapján közzétett megemlékezést. Forrás: <https://rtk.uni-nke.hu/hirek/2023/08/05/ismet-gyaszol-a-rendeszettudomanyi-kar-kozossege> (2023.11.23.).

³⁰⁸ A nyomozó hatóságok (pl. a rendőrkapitányságok vagy a rendőr-főkapitányságok) operatív egységei alapvetően az ügynevezett ismeretlen tetteses bűnügyek felderítésével foglalkoztak. Ezeket az egységeket később *felderítő* vagy *bűnüldözési*, illetve *nyomozó* elnevezéssel illették.

³⁰⁹ *Operatív ismeretek*: manapság már ritkán használatos szakszó. Az ügynevezett bűnügyi operatív munka, lényegében az operatív adatgyűjtést vagy feldolgozást, később a titkos nyomozást, illetve a titkos adatszerzést és a *titkos információgyűjtést* jelentette. Napjainkban a titkos adatszerzés helyett a *leplezett eszközök alkalmazása* megnevezés használatos [lásd a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 214–260. § rendelkezéseit].

A Rendőrtiszti Főiskolán töltött évek

A 'nagyok': Lakatos, Bócz, Szakács (2011)

Forrás és fotó: Dr. Kovács Gyula [KGyul@]™

ismereteket az elmélettel ötvöző, kiváló oktató volt, aki korábbi szakmai tapasztalatait az oktatómunkában eredményesen kamatoztatta. Számos oktatási anyag, jegyzet szerzője, szerkesztője volt, a tananyag- és az oktatásfejlesztés folyamatosan figyelme középpontjában állt (elég, ha csak a *Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok* sorozatcímét említem). Tudományos munkássága, szakírói tevékenysége még feldolgozás alatt áll, ezért csupán nagyjából háromtucatnyi művét sorolom fel:

- ANTI – BARTA – BÓCZ – ILLÁR – LAKATOS: *Krimináltaktika I.* Budapest, Rendőrtiszti Főiskola – Rejtjel Kiadó, 2001
- ANTI – BARTA – BÓCZ – ILLÁR – LAKATOS: *Krimináltaktika II.* Budapest, Rendőrtiszti Főiskola – Rejtjel Kiadó, 2001
- BALLÁNÉ – BORSZÉKI – LAKATOS: *Bevezetés a kriminálisztikába. Kriminálisztikai elmélet és metodológia. Kriminálisztikai alapfogalmak, a felderítés és a bizonyítás kriminálisztikai alapkérdései.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rejtjel Kiadó, 1999
- BALLÁNÉ – KUNOS – LAKATOS: *Bevezetés a kriminálisztikába. Egyes kriminálisztikai elméleti tételek és kérdések. Jegyzet.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004
- BALLÁNÉ Füsztér Erzsébet (et al.): *Kriminálisztikai alapismeretek. Jegyzet.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2005
- BALLÁNÉ Füsztér Erzsébet: *Krimináltechnikai ismeretek I. Jegyzet.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2011
- Balláné Füsztér Erzsébet: *Nyomtan és daktiloszkópiái alapismeretek. Jegyzet.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004
- DÁNOS – LAKATOS – SÓTI: *Jogi ismeretek. Szöveggyűjtemény főiskolai hallgatók részére.* Budapest, Rejtjel Kiadó, 1999
- FARKASNÉ Halász Henrietta: *A természetkárosítás nyomozása.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2008

- KOVÁCS Gyula – LÓCZI Zsolt: *Visszaélés kábítószerrel nyomozása. Jegyzet.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2010
- KOVÁCS Gyula: *A lopás nyomozása.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2008
- KOVÁCS Gyula: *A nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmények nyomozása. Jegyzet.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2011
- LAKATOS János – HÓBOR Zsolt: Interjú prof. Dr. Finszter Gézával. *Magyar Bűnüldöző* 2017/1–2. szám
- LAKATOS János – HÓBOR Zsolt: Laudáció és interjú Dr. Balláné prof. Dr. habil. Füsztér Erzsébettel. *Magyar Bűnüldöző* 2017/1–2. szám
- LAKATOS János (szerk.): *Krimináltaktika I. Második, javított, átdolgozott kiadás.* Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004
- LAKATOS János (szerk.): *Krimináltaktika II. Második, javított, átdolgozott kiadás.* Budapest, Rejtjel Kiadó, 2005
- LAKATOS János: *A kriminálisztikai alapismeretek.* BÉKÉSI Tihamér (szerk.): Rendvédelmi füzetek. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2000/44.
- LAKATOS János: *A krimináltaktika elméleti kérdései.* BÉKÉSI Tihamér (szerk.): Rendvédelmi füzetek. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2001/11.
- LAKATOS János: *A nyomozás – kriminálisztikai szempontból* (7. fejezet). In: BÓCZ Endre (szerk.): *Kriminálisztika 1.* Budapest, Belügyminisztérium (BM) Duna Palota és Kiadó, 2004, 121–140. oldal
- LAKATOS János: *A pszichikus nyomok keletkezése és felhasználása. Puhatolás, kikérdezés, kihallgatás. A kihallgatás általános tételei* (21. fejezet). In: BÓCZ Endre (szerk.): *Kriminálisztika 2.* Budapest, Belügyminisztérium (BM) Duna Palota és Kiadó, 2004, 747–790. oldal
- LAKATOS János: *A taktikai tervezés és szervezés különböző szinteken (A nyomozás tervezése és szervezése – 29. fejezet).* In: BÓCZ Endre (szerk.): *Kriminálisztika 2.* Budapest, Belügyminisztérium (BM) Duna Palota és Kiadó, 2004, 1049–1075. oldal
- LAKATOS János: *Büntetőeljárási jogi alapismeretek.* Budapest, Budapesti Rendőr Szakközépiskola, 1998
- LAKATOS János: *Bűnügyi ismeretek 3. Nyomozási ismeretek.* Budapest, Belügyminisztérium (BM) Kiadó, 1986
- LAKATOS János: Milyen utat válasszunk? *Ars poetica – főszerkesztői gondolatok.* *Magyar Bűnüldöző* 2010/1. szám
- LAKATOS János: Milyen utat válasszunk? *Ars poetica – főszerkesztői gondolatok.* *Magyar Bűnüldöző* 2019/1–2. szám (utánközlés)
- LAKATOS János: *Személyek és tárgyak kézre kerítése.* (30. fejezet). In: BÓCZ Endre (szerk.): *Kriminálisztika 2.* Budapest, Belügyminisztérium (BM) Duna Palota és Kiadó, 2004, 1077–1118. oldal
- LAKATOS János: Tudósítás egy büntetőjogi konferenciáról. *Magyar Bűnüldöző* 2011/1. szám
- LÓCZI Zsolt: *A rablás és a kifosztás nyomozása. Jegyzet.* LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2010

- LÓCZI Zsolt: *Az önbíráskodás és a zsarolás nyomozása*. LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtisztviszti Főiskola, 2008
- NAGY József: *A kriminálmetodika általános kérdései. Jegyzet*. LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtisztviszti Főiskola, 2007
- NAGY József: *A testi sértés, a garázdaság és a rongálás nyomozása. Jegyzet*. LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtisztviszti Főiskola, 2010
- NYILASI Tíbor: *Kriminálisztikai okmányvizsgálat. Jegyzet*. LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004
- TÓTH István: *Kriminálisztikai fegyvertan. Igazságügyi ballisztikai alapismeretek. Jegyzet*. LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2005
- VIGH András: *A kriminálisztikai írásvizsgálatok alapjai. Jegyzet*. LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtisztviszti Főiskola, 2007
- VIGH András: *Kriminálisztikai fényképezés*. LAKATOS János (szerk.): Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004

*

Lakatos ezredes úr az oktatás és kutatás mellett a tudományos diákköri tevékenység egyik legaktívabb tagja, motorja volt. 1992 és 2010 között folyamatosan vezette a Kriminálisztikai Tudományos Diákkört (TDK-t), 1994-től az RTF Tudományos Diákköri Tanácsának titkáráként, majd 2003-tól 2010-ig elnökeként tevékenykedett. Rendkívüli energiával, munkabírással segítette a hallgatók TDK-munkáját, szervezte az intézményi és az országos TDK konferenciákat, intézte az

Zuglóban, egy 'kihelyezett tanszéken' (2011)

Forrás és fotó: Dr. Kovács Gyula [KGyul@]™

(akkor még jórészt papíralapú) adminisztrációt, valamint TDK könyvtárat hozott létre. Kidolgozta az RTF-en a tudományos diákköri munka ügyrendjét, ellátta az OTDT³¹⁰ Had- és Rendészet-tudományi Szakmai Bizottságának elnökhelyettesi feladatait is. 2001-ben az Országos Tudományos Diákköri Tanácstól Mestertanár Aranyérmét, Fáy András Díjat,³¹¹ 2011-ben pedig a XXX. Jubileumi OTDK Emlékérmét kapta meg.

³¹⁰ OTDT: Országos Tudományos Diákköri Tanács. Forrás: <https://otdk.hu/otdt> (2023.11.23.).

³¹¹ Fáy András-díj: 1998-ban, honvédelmi miniszteri rendelettel alapított magyar állami elismerés, amelyet Fáy Andrásról neveztek el, aki a magyar reformkor irodalmi és társadalmi mozgalmainak egyik legtevékenyebb alakja volt és akit kortársai a nemzet, illetve a haza mindenesének tituláltak. BÁRÁNY Lászlóné (főszerk.): *Általános Kislexikon. Első Kötet A–K*. Budapest, Magyar Nagylexikon Kiadó, 2005, 507. oldal.

Lakatos tanár urat számos tudományos társaság tagjaként jegyezték: többek között tevékenykedett a Magyar Rendészettudományi Társaságban³¹² és a Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesületében.³¹³ Ez utóbbi egyesület elnökségi tagjaként a már említett Magyar Bűnüldöző szakfolyóirat alapító főszerkesztője, majd haláláig a Szerkesztőbizottság tagja volt. Szakmai munkája és a lövészet területén elért kiváló sportteljesítménye folytán, közel ötven esetben részesült elismerésben. A lantot 2013. június 30-án tette le, több mint 20 évig oktatott az RTF-en és a jogutód NKE RTK-n.

Lakatos János ny. r. ezredestől 2023. augusztus 2-án vettek végső búcsút a budapesti Magyar Szentek Temploma urnatemetőjében, családjá, barátai, volt kollégái és tanítványai körében.

Tisztelt Lakatos Tanár Úr! Drága Jani!

Nyugodj Békében! Hallgatód és munkatársaid emlékezetében, valamint műveidben tovább élsz. Emlékedet kegyelettel megőrizzük. Őszinte részvétem a Gyászoló Családnak!

Forrás- és irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

BÁRÁNY Lászlóné (főszerk.): *Általános Kislexikon. Első Kötet A–K.* Budapest, Magyar Nagylexikon Kiadó, 2005

LAKATOS János: Milyen utat válasszunk? Ars poetica – főszerkesztői gondolatok. *Magyar Bűnüldöző* 2010/1. szám

Internetes hivatkozások

<https://otdk.hu/otdt> (2023.11.23.)

<https://rendeszet.uni-nke.hu/> (2023.11.23.)

<https://rtk.uni-nke.hu/hirek/2023/08/05/ismet-gyaszol-a-rendeszettudomanyi-kar-kozossege> (2023.11.23.)

<https://www.bunuldozok.hu/> (2023.11.23.)

<https://www.bunuldozok.hu/lapsz%C3%A1mok> (2023.11.23.)

<https://www.face->

<book.com/photo/?fbid=6818057038228696&set=a.746723805362080>

(2023.11.23.)

<https://www.youtube.com/watch?v=jvdCeKCNxfs> (2023.11.23.)

³¹² Magyar Rendészettudományi Társaság: <https://rendeszet.uni-nke.hu/> (2023.11.23.).

³¹³ Magyar Bűnüldözők Szakmai Egyesülete: <https://www.bunuldozok.hu/> (2023.11.23.).

Egyebek Kultúra, művészetek, szabadidő és sport

Dr. Kovács Gyula

Izsák Jenő karikatúrái IV.

Izsák Jenő 1953-ban született Budapesten. Diákkorában a Budapest VI. kerületi, nagymúltú Kölcsey Ferenc Gimnáziumban a külön rajzórák mellett, a zebegényi Szőnyi István Emlékmúzeum nyári festő-grafikai kurzusain képezte magát (tanára volt többek között Gyémánt László). Tizennyolc évesen tett OSZK-vizsgát (Országos Szórákoztatózenei Központ), majd néhány évig

Izsák Jenő: Önarcrajz

(beat)zenélt, vendéglátózott.

Első karikatúrája 1973-ban jelent meg a Magyar Ifjúságban (később a Fűles, a Szabad Föld, a Magyar Hírlap, a Képes Újság, a Zalai Hírlap, a Tolna Megyei Népújság,³¹⁴ a Szolnoki Néplap közölte rajzait, önálló rovatokban). Ettől az időszaktól kezdve, több egyéni és csoportos kiállításon vett részt az angyalföldi József Attila Művelődési Házban.³¹⁵

1975-től dekoratőrként tevékenykedett a zuglói Danuvia Gépgyárban. Ekkor kezdett üzemi lapoknak is dolgozni (Danuvia,³¹⁶ Turbó,³¹⁷ Patex,³¹⁸ Hajtómű, SZIM³¹⁹ Hírlap, Fonómunkás stb.).³²⁰ 1977-től a Rakéta Regényújság is közölte rajzait, illetve címlaprajzait.

Egy alkalommal Kárpátalján (Szovjetunió) betiltották a lapot a „pornográf” címlap miatt (Izsák Jenő az önéletrajzában azt írja, hogy a pályája során erre a legbüszkébb).

Külföldön 1977-től szerepelt különböző kiállításokon, illetve részt vett sokféle pályázaton, Athéntól Montreálig: Marostica, Trento, Bordighera, Tolentino (Olaszország), Aksehir (Törökország), Knokke-Heist (Belgium stb.), valamint az egykori szocialista országokban is: Bulgária, Kuba, Románia, Csehszlovákia, Szovjetunió, Jugoszlávia.

³¹⁴ Később Tolnai Néplap, napjainkban Tolnai Népújság.

³¹⁵ Napjainkban Angyalföldi József Attila Művelődési Központ.

³¹⁶ A Danuvia Gépipari Vállalat lapja.

³¹⁷ A Ganz Villamossági Művek lapja.

³¹⁸ A Patex Újság, a Pamut-Textilművek lapja.

³¹⁹ A Szerszámgépipari Művek lapja.

³²⁰ <https://uzemilapok.webnode.hu/> (2023. szeptember 13.).

Díjai, elismerései:

- Kecskemét 2. helyezés (1979)
- Gabrovo Sajtódíj (1979)
- Yomiuri Shimbun (Japán) 1. díj (Golden Prize, 1979)

Hosszú évekig szellemi szabadfoglalkozásúként dolgozott, jelenleg nyugdíjas.³²¹

Izsák Jenő mindenféle ellentételezés nélkül bocsátotta rendelkezésünkre karikatúráinak egy részét, amelyet köszönettel nyugtázunk. Itt és most, immár harmadik alkalommal, néhány, a rendőri munkát is érintő rajzát közöljük. Megtiszteltetés számunkra, hogy lapunk hasábjain továbbra is bemutathatjuk munkásságát. Előző három lapszámunkban tizenhárom rajzát már közzétettük.

REKLAMÁCIÓ

- Hogy mertek ilyen ronda fantomképet kiadni rólam?!...

³²¹ http://www.galamus.hu/index.php?option=com_content&view=category&id=245&Itemid=234 – GALAMUS – Napi közéleti reflexiók (letöltés: 2023. február 8.).

SZIGOR

- Jó estét kívánok, a gumikat ellenőrizzük!...

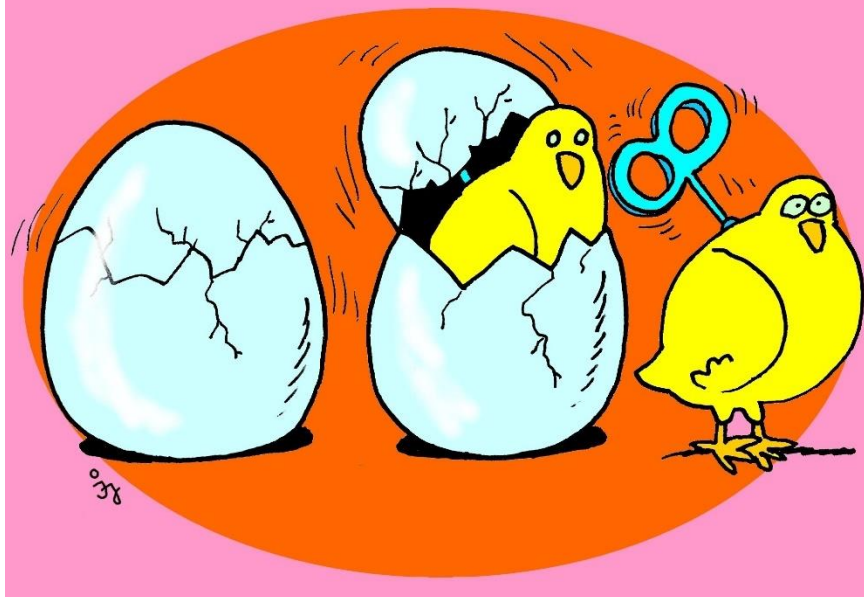

SZÁLLÍTMÁNYOZÓK

- Haver, az útdíjat ne keverd össze a fuvardíjjal!...

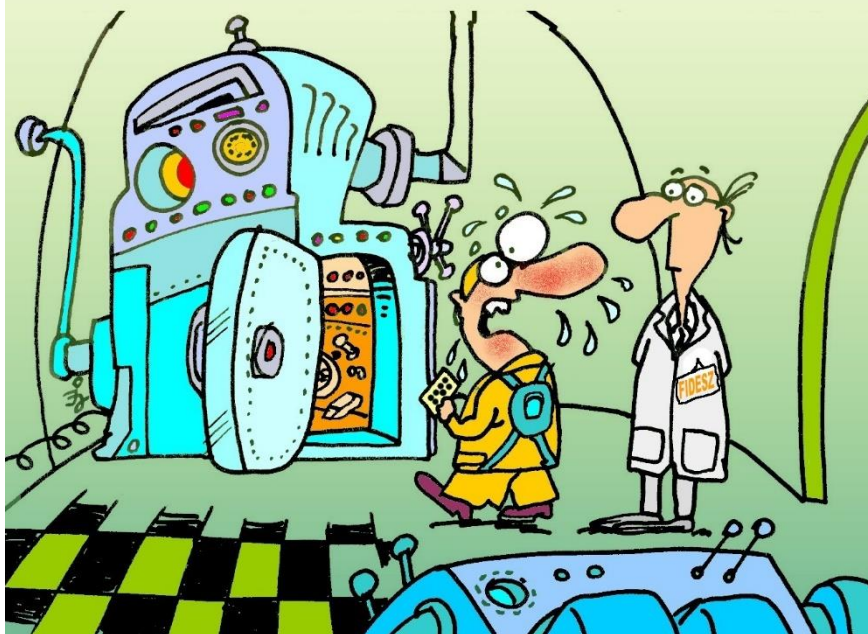

A JÓ ALATTVALÓ

A MAGYAR IDŐUTAZÓ

- Vissza a múltba?! Na neeee... Előre a jövőbe?! Úristen!...

Mester Györgyi³²²
Szemből, szembe

A barátnője a sarki ivóban dolgozott.

A szóban forgó kiskocsmát leginkább azok látogatták, akik szerettek inni, illetve, akik ivás közben, mondhatni ingyen, gyönyörködni akartak a női nem jeles képviselőiben, a két csinos felszolgálóban.

A barátnője igazi széplány volt. A szóke, karcsú pincérnőnek valójában az égkék szemébe szeretett bele, akinek ragyogó kinézetét csak fokozta, hogy szöges ellentéte volt kolléganőjének, az enyhén kancsalító, folyton morcos, kicsit duci barnának. Bár volt, akinek éppen ez tetszett...

Eltérő külsejük ellenére, a két lány között szoros elkötelezettséggel járó, őszinte barátság alakult ki. Egy idő után, a szóke bizalmasan elmondta, vagy inkább elpanaszolta a barnának, hogy a párjával, akivel nemrég költöztek össze, komoly anyagi gondjaik merültek fel. Ennek enyhítésére plusz munkát, másodállást vállaltak mindketten, mégsem tudják fizetni a lakhatási költségeket, a bérleti díj, valamint a magas rezszi miatt, már szinte ételre se telik.

„*Én bármit felvállalnék*” – így a szóke. „*Talán, a pornózáson kívül, bármit. Akár valamelyik páros szervemet is áruba bocsátanám, csak enyhülne körülötünk ez a rettenetesen szorító, az anyagiakból eredő, fojtó hurok.*”

A barna elgondolkodott, mivel is segíthetne, amikor eszébe jutott, hogy az egyik, gyakran visszatérő, igencsak határozott fellépésű vendégük épp a napokban említette: komoly gondja van, a lányának új vesére lenne szüksége, donor pedig még a láthatáron sincs. A húszat épp csak betöltő, szegény lány, háromnaponta jár dialízisre, de már nagyon nehezen bírja a megpróbáltatásokat. És persze, nem csak a gyerek, a szülők is. Mindenüket feláldoznák, személy szerint ő, az apa, bármit megtenne, ha segíthetne rajta.

A barna megemlítette ezt a szókének: „*Hallgass ide, mi az esély arra, hogy te, vagy valamelyik családtagod idővel vesebeteg lesz? Szinte semmi. És ha nem, akkor te remekül elleszel egy vesével is.*”

A szóke felvette a kapcsolatot a vendéggel. Azután titokban, amit még a barnának se árult el, komolyan egyezkedni kezdett vele. Szabadnapot vett ki – nem mondta, miért –, bement a kórházba a vendég által megnevezett

³²² *Keglovicsné Mester Györgyi* nyá. rendőr alezredes, nyugállományba vonulásáig a Budapest XI. kerületi Rendőrkapitányságon bűnügyi vizsgálóként, majd a BRFK Jogi, Koordinációs és Panaszügyi Osztályán kiemelt főelőadóként teljesített szolgálatot. Ezt követően – 2008-tól 2012-ig – az ORFK Gazdasági Főigazgatóság Igazgatási Főosztályán közalkalmazottként dolgozott. Nevezett többkötetes novella- és meseíró (emellett szívesen fest és rajzol), lapunk olvasószervezője. Írásai a határon túli folyóiratokban és napilapokban is megjelennek. A legutóbbi néhány év termése: *Jeles napok meséi* (Budapest, Sprint Kiadó, 2021); *Mesél a tél* (Budapest, Ad Librum Kiadó, 2021); *Zizi naplója III. – Zizzie's diary III* (Budapest, Ad Librum Kiadó, 2021); *Évszakok meséi* (Budapest, Sprint Kiadó, 2021); *Állati* (Budapest, Ad Librum Kiadó, 2022); *44* (Budapest, Ad Librum Kiadó, 2022); *Sugi* (Budapest, Ad Librum Kiadó, 2023); *Enyém, tied, övé... Egyszervolt szerelmek* (Budapest, Ad Librum Kiadó, 2023).

orvoshoz, aki a vizsgálatok alapján, pozitív eredményre jutott: „*Kisasszony, a veséje megfelel a páciensemnek, Ön remek donor lesz.*”

Döntéséről még a párjának se tett említést. Meglepetésnek szánta. Ajándéknak a plusz pénz, megismerkedésük ötödik évfordulójára.

Munkaideje lejártával azonban az évfordulós vacsorára, az étterembe, nem érkezett meg. A fiú várta, eleinte csak türelmetlenkedett, később már megfogalmazta magában a számonkérést: „*Vajon mi fontosabb dolga akadhatott? Netán volt egy másik randija is, az ő találkozájuk előtt?!*” – és így tovább...

Ahogy azonban telt-múlt az idő, komolyan nyugtalankodni kezdett. Az ő ég-kék szemű kis szökéje, a mindene, nem volt elérhető még mobilon sem. Pedig azt mindig bekapcsolva, magánál tartotta. Minden eshetőségre, ha a párjának esetleg valami szép gondolata támadna a szerelmükkel kapcsolatban, aminek a közlése nem túrt halasztást.

Este hatra tervezték a találkozót, de az étteremből el kellett jönnie a fiúnak, mivel nyolcig nem rendelt mást, csak egy ásványvizet. A pezsgőt későbbre tartogatta. Majd ha már a lány is ott lesz. A foglalt asztalt lemondta, igyekezett vissza közös albérletükbe. A lányt azonban nem találta otthon, és annak sem látta nyomát, hogy a lakásban járt volna reggel óta.

A kutatás következő állomása a munkahely volt. Netán ottfogták az ivóban, helyettesíteni barna kolléganőjét. Viszont ott se tudtak róla. Onnan, valamivel öt óra után, elment – mondták. Akkor hol lehet?! A szüleihez nem mehetett, más helységben laktak, nem az ő városukban. Meg oka se lett volna. Össze nem veszték, sőt, reggel a lehető legnagyobb szerelemben, szeretetben váltak el egymástól.

Nem maradt más hátra, a fiú elkezdte körbe telefonálni a kórházakat. Hátha baleset érte. Végül is, a városban nagy a forgalom, főként munkaidő végeztével. Jön a hétvége, mindenki rohan haza, vagy épp elindul a városon kívüli szabadidős programjára. A keresgélés nem járt sikerrel. A telefonálást abba hagyta, csak reménykedni tudott: a helyzet megoldódik, és hamarosan fény derül a titokra, hogy hová tűnt a barátnője.

De nem így lett.

Másnap elment a rendőrségre, és bejelentette a lány eltűnését. Azután beszélnie kellett a lány szüleivel, és a munkahely felé is jelezte, hogy nem „*elaludt*” a kolléganőjük, hanem... eltűnt.

A rendőrség nem jutott semmire. A nyomozás zsákutcába futott, semmi nem utalt arra, miszerint bűncselekmény történt volna. De arra sem, hogy a szerelmes lány ok nélkül megfutamodott volna a párjával való kapcsolata öt éves évfordulójának megünneplése előtt.

Teltek a hónapok, majd az évek, de a titokról nem lebbent fel a fátyol.

A sarki ivóba új lányt vettek fel, egy virgonc kis „*vöröset*”. Amúgy a vendégkör is változott, így egyáltalában nem volt feltűnő, hogy a vesebeteg lánya miatt panaszkodó apukát nem látták többé.

A fiú, a szőke lány párja évekig kesergett, siratta a barátnőjét, és nem keresett új társat magának. Egészen addig, amíg egy koncerten össze nem futott egy kedves, szőke, kékszemű lánnyal, aki több, jó tulajdonsága mellett, még hasonlított is eltűnt barátnőjére. Volt valami a szemében, a tekintete kísértetiesen hasonlított az eltűnt lányéra. Már egy ideje jártak, és amikor a kapcsolatuk komolyra fordult, a fiú úgy érezte, ideje családot alapítania. Nősülésre adta a fejét, megkérte a lány kezét.

Előtte azonban mindketten kikötötték: legyenek teljesen őszinték egymáshoz. Ha van valami, amiről a másiknak tudnia kell, akkor most elő a farbával. Nehogy később egyikük a másik szemére vethessen bármit is.

A fiú elmondta, valamikor nagyon szeretett egy szőke lányt, aki nyomtalanul eltűnt. Megsíratta, de most kész új fejezetet nyitni az életében. Már őt szereti, vele akar élni. Azt azért nem árulta el, elhallgatta, hogy új barátnője égkék tekintete mennyire emlékezteti a régi szerelmére. Minek felkavarni a múltat – gondolta.

A lány, az új barátnő „*bevallotta*”, donortól kapott veséssel él. Bár ettől még nagyon jól érzi magát. Évekkel azelőtt, amikor a betegsége kiderült, apja minden követ megmozgatott azért, hogy megfelelő donort találjanak a számára. Szerencsére, sikerült. Ő meg azt nem mondta el, hogy a szemével ugyancsak baj volt, és a jelenlegi szaruhártyája ugyanattól a donortól származik, akitől a veséket kapta. A lényeg azonban az, hogy jelenleg egészséges, és jól lát a szemével.

Az esküvőt hamarosan megtartották. Éppen a nászútjukat élvezték, ezért nem olvasták az újságcikket, amely hírül adta, hogy a közeli erdőből előkerültek az évekkel ezelőtt eltűnt csinos, szőke pincérlány földi maradványai.

A tetem boncolása során – a modern orvostudománynak köszönhetően –, a szakértői vizsgálat megállapította, hogy az áldozaton műtéteket hajtottak végre, s a veséin kívül, a két szeméről a szaruhártyát is eltávolították...

Kártyajáték

Évekig dolgozott az észak-amerikai országban. Amennyire lehetett, megismerte, megkedvelte, annak minden szépségével és veszélyével együtt. Csak azt bánta, hogy munkából adódó elkötelezettségei miatt, igazán vad, egzotikus tájakra nem jutott el, csupán a nagyvárosban élők mindennapjairól alkothatott átfogó képet. Persze, ez sem volt kevés, de ő többre vágyott.

Így, amikor már nem munkavégzés okán, hanem nyugdíjasként tért vissza, mindenképpen szerette volna, ha régi vágya teljesül. Hirdetéseket böngészve akadt rá egy helybéli emberre, aki vállalta, hogy kísérője lesz az őserdőbe tervezett gyalogos túrája során.

Már egy hete járták a rengeteget. Számtalan színpompás lepkével, tarka tollazatú, ismeretlen fajtájú madárral találkozott, társával, hű kísérőjével óriássá burjánzott, harsányzöld levelű bokrok között bujkálva törtek előre, noha igazi, elérendő célt nem tűztek ki maguk elé. A várakozás titokzatossága, az ismeretlen felfedezésének öröme munkálkodott benne, hiszen megeshet, hogy útjuk során valamilyen különleges emberi közösséggel is találkoznak.

Az interneten történő barangolásai során tudomást szerzett arról, hogy az őserdőben emberevő törzsekkel is „*össze lehet futni*”. Hát, ha nem pontosan erre, de valami hasonlóra vágyott. Felfokozott várakozással számított az eljövendő, előre nem látható eseményekre, élményekre, nagyon ki volt éhezve az izgalomra.

A második hét vége felé – ekkor már jól eltávolodtak kiindulási pontjuktól, az utolsó ismert, lakott településtől –, különösebb előzmény nélkül, minden erre utaló jel hiányában, néhány tudatosan, de a külső szemlélő szerint

hevenyészve összetákolta kunyhóféleségre akadtak. Embert nem láttak a környéken. Közelebb óvakodtak, amikor hirtelen az egyik kunyhó takarásából vörösre festett indián lépett elő. A bennszülött felbukkanása teljesen váratlanul érte, mint ahogy az is, hogy a válla fölött hátra nézve, sehol nem látta eddigi „hűségese” kísérijét.

Megijedni sem ért rá, amikor az indián mellélépett, és szelíd erőszakkal maga előtt tolva, a kunyhók által közrefogott tisztás felé irányította. A kör közepén kialudt tűz maradéka látszott, s amikor odaértek, szinte egy szempillanás alatt egy tucat ember – férfiak, nők vegyesen, közöttük néhány gyermek –, tűnt elő a semmiből.

Az asszonyok kíváncsian bámulták, egy gyerek egészen megközelítette, és megfogta a kabátja ujját, mintegy „kóstolgatva”, miből is van összerakva ez a lisztfehér arcú ember, aki hasonlít rájuk, mégis annyira más. A gyerek a kabátja ujján keresztül tapogatva eljutott egészen a bicepszéig. Ekkor megpróbált hátrálni, de nem volt igazán hová.

Azután nem történt semmi. Az amúgy sem felzaklatott kedélyek hamarosan végképp elcsitultak. A nők visszaszállingóztak a kunyhókba, csupán – a kíváncsiságtól hajtva –, egy-két gyerek ácsorgott ott továbbra is.

Az elsőnek meglátott indián egy fa takarásába kísérete, és kézzel-lábbal mutogatva érdeklődött, éhes-e? Kétfenyérvényi zöld levélen valami sült hús féleséget hozott neki, és egy bögreszerű termésben némi folyadékot. Miután elfogyasztotta az ételt, magára hagyták, és ő csak nézelődött, hűsolt az árnyékban.

A kunyhók lakói ezután mintha tudomást se vettek volna az ottlétéről. Mindenki tette a dolgát.

Lassan leszállt a nap, megnyúltak az árnyékok, enyhült a hőség. Úgy gondolta, próbálkozik egy kis terepszemlével. Vagy engedik, vagy nem. Vagy megállítják, vagy hagyják, hogy ismerkedjen a környezetével. Ki tudja, meddig kell itt maradnia?!

Séta, nézelődés közben, feltűnt neki egy különleges kunyhó. Kisebb volt a többinél, és mintha őrt állt volna előtte az egyik indián. Ez felkeltette a kíváncsiságát. Addig-addig téblábolt, mígnem sikerült kívánnia, hogy az indián elhagyja az őrhelyét.

Gyorsan belépett a kunyhóba, és a félhomályban megpróbálta kivenni, mit őriznek ott, mi lehet az a fontos dolog, amire ilyen nagyon vigyázni kell.

Ahogy erőltette a szemét, elképedve vette észre, hogy a bejárat közvetlen közelében, a földön, több hófehér koponya van sorba rakva. De ami még jobban meghökkentette, hogy a koponyák fölött színes, kisméretű lapocskák voltak a kunyhó falára erősítve. Hozzányúlt, megérintette, és rá kellett jönnie, hogy azok... bankkártyák. Ráadásul egészen különleges kártyák. Mindegyik különböző rajzolatú, rajtuk egy-egy érdekes táj képe, felirat, sőt fotó – vélhetően a tulajdonos arcmása.

Ekkor belenyilallt a réműlet. Az egyik kártyán megdöbbenve silabizálta ki barátja nevét, akivel jó ideig együtt dolgoztak az egzotikus országban. A fiatalember azonban két éve nyomtalanul eltűnt. Emlékszik, szeretett túrázni. A munkán kívül, a közös hobbi hozta össze őket. Így visszagondolva, a barátja mesélte, hogy korábban többször is járt „felfedező túrán” az őserdőben.

A civilizált világban – játékból, szórakoztató elfoglaltságként – gyerekek gyűjtenek kártyákat, például híres focistákról. De hát bizonyos értelemben az

indiánok is „gyerekek”. Egyszerű, primitív nép, akik szintén kártyákkal játszanak... meg emberéletekkel.

A bankkártya ott van, ahol a tulajdonosa. Ezek szerint, a földön fekvő koponyák egyike eltűnt barátjává lenne?! Két egyformát nem talált a kártyák között. A változatosságra nagyon ügyeltek a „gyűjtők”.

És ekkor eszébe jutott, hogy az ő bankkártyája még ezeknél is szebb, különlegesebb. Hobbijából eredően, az észak-amerikai indián törzsek istene, a Nagy Manitu képe van rányomtatva...

Dr. Kovács Gyula

Az Obsitos Detektívek Lapjának szerzői (2013–2023)

A köteles tisztelet (is) azt parancsolja, hogy lapunk 2023. évi jubileumi számában felsoroljuk szerzőinket. Azokat, akik megtisztelték írásaikkal az Obsitos Detektívek Lapját, és ezt mindenféle ellentételezés nélkül tették. Ebből eredően, rendre lemondtak a honoráriumukról (megjegyzendő: egyébként sem tudtuk volna kifizetni őket). A szerzők nevei mellett feltüntetjük a szakkikk vagy tanulmány címét és a lapszámot is.

Megemlítjük továbbá a Szerkesztőbizottság tagjait: ők ugyancsak *'pro bono publico'* tették a dolgukat: itt is köszönettel tartozunk érte.

Szerzők

Angyal Pál dr.

A kézügyességgel elkövetett lopások (ODL 2020/1–4. szám)

A közveszélyes munkakerülők és a patronage (ODL 2019/1–4. szám)

I. Endre és Szent László büntetőtörvényei (ODL 2021/1–4. szám)

Antal László

Lakásban elkövetett rablás felderítése (ODL 2014/1–2. szám)

Bánó-Kacsokovics Virginia dr.

Az ujjnyomok felkutatása és rögzítése a helyszíni szemle dinamikus szakaszában I. (ODL 2017/1–2. szám)

Bárdy Tibor

Százharmincnégyszáz álkulcsos lakásbetörés tetteinek leleplezése a fővárosban (ODL 2021/1–4. szám)

Csernyák Gábor dr.

Fokozatok és címek forgatagában (ODL 2018/1–4. szám)

Deczkyné dr. Thold Ildikó

A szervezett bűnözés az 1980-as évek Magyarországon (ODL 2019/1–4. szám)

Dékány Dorottya Rebeka dr.

Sorozat-bűncselekmények az irodalomban (ODL 2021/1–4. szám)

Dobos János dr.

A bűnözés szervezettsége (ODL 2019/1–4. szám)

Az utazóbűnözők forrányomon üldözése (ODL 2021/1–4. szám)

Modell a bűncselekmény-sorozatok felderítéséhez (ODL 2020/1–4. szám)

Fonyó Krisztián

Kriminalisztika – Az úgynevezett „precedens elv”, avagy az esettanulmányok gyakorlati haszna (ODL 2018/1–4. szám)

Fröhlich János

A bűvös sapka (ODL 2018/1–4. szám)

A Stüsü vadász (ODL 2021/1–4. szám)

A török koldus (ODL 2020/1–4. szám)

Tóbi, az utolsó suszterinas (ODL 2019/1–4. szám)

A prófuntgyáros és a kísértet (ODL 2023/1–4. szám)

Fülöp Valter dr.

Adj a magyarnak (ODL 2014/3–4. szám)

Leltár – vers (ODL 2014/1–2. szám)

Hajnal László Péter dr.

A kiskorú veszélyeztetése miatt folytatott nyomozások kritikus pontjai I. (ODL 2017/1–2. szám)

Hargitai Lajos

A fővárosban elkövetett rablások egyes jellemzői (ODL 2014/3–4. szám)

In memoriam Orbán János (ODL 2014/3–4. szám)

Hárskuti Gábor

Zsarusztorik, de mi is az a célkörözés? (ODL 2017/1–2. szám)

Horváth István

A betöréses lopás jellemzői (ODL 2014/1–2. szám)

Jasenszky Nándor

Átszervezés kérdőjelekkel (ODL 2014/3–4. szám)

Józsa Miklós

Fegyveres rabló elfogása (ODL 2017/1–2. szám)

Kállai Kitti dr.

A fiatalkorú fogalma, a Btk. szankciórendszerének fiatalkorúakra vonatkozó sajátosságai (ODL 2019/1–4. szám)

Keglovicsné Mester Györgyi (beszámoló, bűnügyi történetek és novellák)

A jótett (ODL 2016/1–2. szám)

A kísértés (ODL 2016/1–2. szám)

A lúzer (ODL 2017/1–2. szám)

A szerencse forgandó (ODL 2018/1–4. szám)

A tökéletes tanú (ODL 2019/1–4. szám)

A tömeggyilkos (ODL 2019/1–4. szám)

Beszámoló a Dr. Dobos János Emléknapról (ODL 2023/1–4. szám)

Bolondulásig (ODL 2020/1–4. szám)

Egérút (ODL 2020/1–4. szám)

Elnézés(t) (ODL 2021/1–4. szám)

Éngyilkosság (ODL 2021/1–4. szám)
Féregirtás – bűnügyi novella (ODL 2013/1–4. szám)
Frontkarácsony (ODL 2014/3–4. szám)
Kártyajáték (ODL 2023/1–4. szám)
Kettesckén – bűnügyi novella (ODL 2014/1–2. szám)
Szemből, szembe (ODL 2023/1–4. szám)

Kocsis Lajosné

Gyermekkorúak sérelmére elkövetett nemi bűncselekmények tettesének felderítése (ODL 2016/1–2. szám)

Kohut Magdolna

A csepeli zsarulányok, avagy, hogyan alázzuk le a mestert (ODL 2016/1–2. szám)

Kovács Anita dr.

Közrend, közbiztonság és a bűnügyi operatív helyzet a Székesfehérváron, Thaisz Elek főkapitánysága idején I. (ODL 2017/1–2. szám)

Kovács Gyula dr.

65 Studia in honorem Lajos Kovács – Recenzió és beszámoló (ODL 2014/3–4. szám)

A „szél kergette vagabund” – Pályakép Endrődy Gézáról, Magyarország első kriminalisztikai szakkönyvének szerzőjéről (ODL 2018/1–4. szám)

A becsület csorbitására alkalmas hang- vagy képfelvétel készítése, illetve nyilvánosságra hozatala (ODL 2013/1–4. szám)

A bosszú örvénye, avagy Krecsányi Kálmán és csapata elől nincs menekvés – Recenzió, Szomor Sándor könyvéről (ODL 2023/1–4. szám)

A Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárás törvény 2019. évi módosításai (ODL 2019/1–4. szám)

A Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárás törvény 2020. évi módosításai (ODL 2020/1–4. szám)

A Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárás törvény 2021. évi módosításai (ODL 2021/1–4. szám)

A Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárás törvény 2023. évi módosításai (ODL 2023/1–4. szám)

A kezűgyességgel elkövetett lopások (ODL 2020/1–4. szám)

A kriminalista – A 20 éve elhunyt dr. Dobos János r. ezredes emlékére (ODL 2023/1–4. szám)

A Lakatos Jani – In memoriam dr. Lakatos János nyá. r. ezredes (ODL 2023/1–4. szám)

A magyar bűnüldözés első nagy krónikása – Fröhlich, a 'szárguldó riporter' (ODL 2023/1–4. szám)

A prófuntgyáros és a kísértet (ODL 2023/1–4. szám)

A Stüsü vadász (ODL 2021/1–4. szám)

A szürke akárhány árnyalata (ODL 2020/1–4. szám)

A vállalkozói felelősség büntetőjogi vonatkozásai – Beszámoló egy konferenciáról (ODL 2017/1–2. szám)

Agyonhallgatott kriminalisták – Endrődy versus Pekáry (ODL 2020/1–4. szám)

- Amikor a hét kérdés csak hat, egy pedig kimaradt – Gondolatok a kriminalisztika alapkérdéseiről* (ODL 2023/1–4. szám)
- Az 1978. évi IV. törvény (régi Btk.) szerinti erőszakos közönség bizonyításának a tárgya* (ODL 2013/1–4. szám)
- Az egyesített Székesfőváros első rendőrőrkapitánya* (ODL 2023/1–4. szám)
- Az Obsitos Detektívek Lapjának szerzői (2013–2023) –* (ODL 2023/1–4. szám)
- Az új büntetőeljárás törvény többszörösen permutált címmutatója* (ODL 2018/1–4. szám)
- Az újszülött sérelmére elkövetett emberölés – Jogtörténeti visszatekintés* (ODL 2019/1–4. szám)
- Báró Splényi Ödön, a főváros első detektívőnöke* (ODL 2014/3–4. szám)
- Beszámoló a Dr. Dobos János Emléknapról* (ODL 2023/1–4. szám)
- Beszámoló az Obsitos Detektívek Egyesületének 2014. évi közgyűléséről* (ODL 2014/1–2. szám)
- Beszámoló egy konferenciáról* (ODL 2014/1–2. szám)
- Beszámoló két rendőrmúzeumi előadássorozatról* (ODL 2023/1–4. szám)
- Büntetőeljárás-jogi füzetek I.* (ODL 2016/1–2. szám)
- Csak az a kilenc kéz* (ODL 2016/1–2. szám)
- Detektívhősök újratöltve – Szerzői-szerkesztői előszó a Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők című novelláskötethez* (ODL 2023/1–4. szám)
- Egy hajlíthatatlan bűnülködő, a vádhatóság rendíthetetlen képviselője – In memoriam dr. Bócz Endre, a tudós főügyész* (ODL 2021/1–4. szám)
- Életpálya a bűnügyi technikától a szakértésig – Beszámoló egy kétnapos konferenciáról* (ODL 2018/1–4. szám)
- Elfogadták az új büntetőeljárás törvényt* (ODL 2017/1–2. szám)
- Elmúlt egy év* (ODL 2014/1–2. szám)
- Elmúlt egy év* (ODL 2018/1–4. szám)
- Esküim* (ODL 2018/1–4. szám)
- Felhívás* (ODL 2019/1–4. szám)
- Felhívás* (ODL 2020/1–4. szám)
- Felhívás* (ODL 2023/1–4. szám)
- Felülvizsgált nyomozati kihallgatási protokoll, gyermekkorú sértettek és tanúk kihallgatásához* (ODL 2017/1–2. szám)
- Gagy – Arany, hamis arany, réz, avagy valami egyéb?* (ODL 2019/1–4. szám)
- Hajózni muszáj* (ODL 2017/1–2. szám)
- I. Endre és Szent László büntetőtörvényei* (ODL 2021/1–4. szám)
- In memoriam Orbán János* (ODL 2014/3–4. szám)
- István vagy Koppány?* (ODL 2019/1–4. szám)
- Izsák Jenő karikatúrái I.* (ODL 2019/1–4. szám)
- Izsák Jenő karikatúrái II.* (ODL 2020/1–4. szám)
- Izsák Jenő karikatúrái III.* (ODL 2021/1–4. szám)
- Izsák Jenő karikatúrái IV.* (ODL 2023/1–4. szám)
- Jogalkotói lelemények I.* (ODL 2014/1–2. szám)
- Jogalkotói lelemények II.* (ODL 2014/3–4. szám)
- Jogalkotói lelemények III.* (ODL 2016/1–2. szám)
- Kegyelmet Kertész Ágnesnek?* (ODL 2019/1–4. szám)
- Kié egy elhunyt gyermek Facebook-profilja?* (ODL 2017/1–2. szám)
- Könyvajánló szerű előszó a Kis nyomozástan harmadik kiadásához* (ODL 2020/1–4. szám)

- Kriminálmetodikai kiskaté, avagy mire való a kriminálmetodika?* (ODL 2021/1–4. szám)
- Kriminovellák, zsarusztörök és egyéb történetek – Recenzió dr. Dobos János novelláskötetéről* (ODL 2017/1–2. szám)
- Lendületben a Hálapénzkommandó* (ODL 2020/1–4. szám)
- Maradéktalan-e a férfiak önrendelkezési joga gyermekvállalás esetén?* (ODL 2016/1–2. szám)
- Még két hónapig lehet fizetni a régi ötezressel* (ODL 2017/1–2. szám)
- Mert kell egy könyv! – Szerzői előszó a Válogatott kriminalisztikai tanulmányok című kötethez* (ODL 2023/1–4. szám)
- Milyen úton induljunk el?* (ODL 2013/1–4. szám)
- Mondjátok csak bíró hölgyek és urak! Nem szégyellitek magatokat?* (ODL 2019/1–4. szám)
- Műhelytitkok – Az Endrődy-könyv szerkesztésének és kiadásának állomása – Rendhagyó recenzió* (ODL 2018/1–4. szám)
- Nem bizonyított a terrorcselekmény Budaházy ügyében* (ODL 2016/1–2. szám)
- Nyomozásszervezési alapok és a nyomozási verziók* (ODL 2023/1–4. szám)
- Oktatnak, de mégsem oktatók, ellenben a kulimunkát ők végzik – A felsőoktatási intézmények serpáiról* (ODL 2021/1–4. szám)
- Olívdzöldre burkolódtunk* (ODL 2021/1–4. szám)
- Recenzió Kovács Lajos – Bói László – Gírhiny Kornél Emberölések nyomozása című szakkönyvéről* (ODL 2019/1–4. szám)
- Reflektáló* (ODL 2016/1–2. szám)
- Rendhagyók vagyunk* (ODL 2019/1–4. szám)
- Sic transit gloria mundi – A lopás nyomozás (2008) – Megkésett és rendhagyó recenzió* (ODL 2019/1–4. szám)
- Sorozatgyilkos nyomában – A Pándy-ügy, avagy a Halálnak élve újratöltve – Recenzió* (ODL 2021/1–4. szám)
- Teveházi történet* (ODL 2016/1–2. szám)
- Tibi bácsi (mint mindig) – Portré Bárdy Tibor nyá. r. ezredesről* (ODL 2021/1–4. szám)
- Tizenegy fiatalt vádol gyermekpornográfiával az ügyészség – Közösségi oldalra meggondolatlanul feltöltött fotók utóélete* (ODL 2018/1–4. szám)
- Tíz évesek vagyunk* (ODL 2023/1–4. szám)
- Üldözés-forrónyomon üldözés, valamint felderítés-forrónyomos felderítés – Recenzió* (ODL 2021/1–4. szám)
- Volt, nincs és mégis van – Néhány gondolat az orgazdaságról* (ODL 2020/1–4. szám)

Kovács Lajos dr.

- Az emberölések utólagos felderítésének helyzete és tapasztalatai Magyarországon* (ODL 2014/1–2. szám)
- Beszámoló az Obsitos Detektívek Egyesületének 2014. évi közgyűléséről* (ODL 2014/1–2. szám)

Kreitz Zsuzsanna

- Beszámoló egy konferenciáról* (ODL 2013/1–4. szám)

Kubisch Károly dr.

A technológia-szabályozás orvosi jogi vonatkozásai I. (ODL 2017/1–2. szám)
A technológia-szabályozás orvosi jogi vonatkozásai II. (ODL 2018/1–4. szám)

Lancsár Károly Bence dr.

Felülvizsgált nyomozati kihallgatási protokoll, gyermekkorú sértettek és tanúk kihallgatásához (ODL 2017/1–2. szám)

Lénárd-Komjáthy Kitti Katalin dr.

A Nemzetközi Büntetőbíróság felállításának történeti előzményei (ODL 2016/1–2. szám)

Novák József

Gyermekkorúak sérelmére elkövetett nemi bűncselekmények tettesének felderítése (ODL 2016/1–2. szám)

Őri-Kiss Gyöngyi

Beszámoló egy konferenciáról (ODL 2014/1–2. szám)

Petrétei Dávid dr.

Az Interpol (ODL 2018/1–4. szám)
Kriminálisztika és a büntetőeljárás a klasszikus kínai regényekben (ODL 2016/1–2. szám)

Rapcsák István

A fővárosban elkövetett rablások egyes jellemzői (ODL 2014/3–4. szám)
Fegyveres rabló elfogása (ODL 2017/1–2. szám)
Gyermekkorúak sérelmére elkövetett nemi bűncselekmények tettesének felderítése (ODL 2016/1–2. szám)
Lakásban elkövetett rablás felderítése (ODL 2014/1–2. szám)

Sasvári Rudolf

A magánnyomozás rövid, átfogó története hazánkban (ODL 2023/1–4. szám)

Schlett István

Százharmincnégyszáz átkulcsos lakásbetörés tettesének leleplezése a fővárosban (ODL 2021/1–4. szám)

Sipos Nóra dr.

A tanúvédelem kialakulása a nemzetközi jogban – Külföldi szabályozási modellek (ODL 2014/3–4. szám)

Szakács Attila

Segédlet 1. a fegyveres bűncselekmények helyszíni feldolgozásához (ODL 2013/1–4. szám)

Szomor Sándor dr.

Magyar Krimifesztivál a Kunsztban (ODL 2023/1–4. szám)

Varga Gabriella

A Pannonhalmi Bencés Főapátság sérelmére, kulturális javakra elkövetett lopás nyomozásának tapasztalatai (ODL 2013/1–4. szám)

Virágné dr. Balázs Tímea dr.

A gépjárműlopás, a jármű önkényes elvétele és a hűtlen kezelés elhatárolása a gyakorlati nyomozás során (ODL 2016/1–2. szám)

*

A szerzők mellett, köszönet illeti a Szerkesztőbizottság tagjait és az olvasó-szerkesztőket:

- Alberti Bálintné dr. (2013–2016)
- Fehér Gábor Miklós (2013–2016)
- Keglovicsné Mester Györgyi (2013–2023)
- Kovácsné dr. Lázár Mária Rita (2023)
- Mackó Mária dr. (2016–2022)
- Őri-Kiss Gyöngyi (2013–2022)

Külön köszönet és megkülönböztetett tisztelet illeti a szerzőként is jegyzett Bárdy Tibort és dr. Szomor Sándort, valamint feleségemet, dr. Kovácsné Lázár Mária Ritát.

Bárdy Tibor számos fotóval járult hozzá az igényesebb és színesebb megjelenéshez, valamint alkalmanként anyagilag is támogatta a lapot.

Dr. Szomor Sándornak köszönhetjük a borítót: ő megvalósította, sőt, alkotó módon továbbfejlesztette azt, amit megálmodtam.

Feleségem, Marika pedig hosszú éveken keresztül szinte zokszó nélkül elvisselte, hogy az Obsitos Detektívek Lapjának nyomtatott formában történő megjelenését a családi kasszából finanszírozzam.

A szerzőknek, a szerkesztőbizottsági tagoknak, az olvasó-szerkesztőknek és a támogatóknak köszönöm a közreműködést, illetve a segítséget! Boldog Karácsonyt és sikerekben gazdag, eredményes újesztendőt kívánok! Erőt, egészséget!

Budapest–Kőbánya, 2023 karácsonyán

Dr. Kovács Gyula
főszerkesztő

Felhívás

Tisztelt Olvasók, Obsitos Detektívek, aktív Munkatársak, Szimpatizánsok, valamint Kedves Rokonok, Barátok és Ismerősök!

Az Obsitos Detektívek Lapját 2013 januárjában alapította az Obsitos Detektívek Egyesülete. A lapunk tehát az idén 10 esztendőős. Az alapító főszerkesztő szerény személyem, a felelős kiadó dr. Kovács Lajos, az Egyesület elnöke volt. Az Egyesület 2016. június 1-jével végelszámolással megszűnt, a lapot viszont sikerült megmenteni: így lettem inkább akarva, mintsem akaratlanul laptulajdonos és (felelős) kiadó.

Az Obsitos Detektívek Lapját kétféle, elektronikus (online) és nyomtatott változatban vette nyilvántartásba a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (MHH). Az alapítástól számítva az elektronikus kiadvány – a 2015-ös és a 2022-es esztendőök kivételével – minden évben napvilágot látott, ellenben a nyomtatott lapszámok eleddig csak hat alkalommal – 2014-ben 2016-ban, 2018–2021-ben – jelentek meg, aminek alapvető oka a pénzhiány volt.

A lap Szerkesztőbizottságának tagjai mindenféle ellentételezés nélkül teszik a dolgukat, sőt, a szerzők is rendre lemondanak a honoráriumukról: itt is köszönet illeti őket ezért. Amíg a lapot az Egyesület adta ki, csurrant-cseppent és néha csordogált a pénz (habár a 2016/1–2. *'búcsúsám'* nyomdai költségeinek kisebb hányadát már jómagam finanszíroztam), de a *'magánosítást'* követően elapadtak a források, semmilyen támogatást nem kaptunk. A 2018–2021/1–4. lapszámok nyomdaköltségeit feleségemmel álltuk, akinek gyógytornászként vajmi kevés köze van az obsitos detektívekhez, hacsak az nem, hogy szerencsétlenségére az idióta (bocsánatot kérek) férje is az... Tudom, választhattam volna magamnak *'rendes'* foglalkozást is: irodalomtörténész és szépíró dr. Illés György barátom szerint, egészen jó basszusgitáros lehetett volna belőlem (Gyuri itt konzervatóriumi múltamra utalt)...

Ahhoz, hogy minden évben legalább egyszer, megfelelő terjedelemben és nyomtatott formában megjelenhessen a lap, támogatókra lenne szükségünk. Eleinte a magánbiztonság területén tevékenykedő egykori kollégáinktól reméltünk segítséget, de legtöbbjük meg sem hallotta a hangunkat, akik mégis, azok elnéző vagy lekezelő mosollyal hártották el próbálkozásainkat. Nem csupán elkésztő és kiábrándító, hanem módfelett dühítő volt számunkra ez a közömbösség, különösen azoktól, akik az aktív szolgálatuk során szerzett kapcsolati tőkéküknek köszönhetően, igencsak jómódú cégtulajdonosok, és akik alkalmassint *'fehér asztal'* mellett hetvenkednek a néha már a science fiction határát súroló rendőrtörténeteikkel (bocs, de ezt muszáj volt kiírom magamból).

Mi az, amit a lehetséges támogatóinknak nyújtani tudunk?

Mindenekelőtt

- a mindenkori elektronikus (online) és nyomtatott lapszám szokásos főszerkesztői expozéjában köszönetnyilvánítás, a támogató, illetve a vállalkozása megnevezésével,

- a lap borítójának belső (tükör) oldalain a cég logójának a feltüntetése,
- a lapszám utolsó oldalain a vállalkozás bemutatása (minden támogatónak egy-egy oldal áll a rendelkezésére) és természetesen
- tiszteletpéldányok (a befizetett támogatói összeg mértékében, megbeszélés szerint).

Mindezek mellett garantáljuk, hogy a lap eljut a célközönséghez, ami jellemzően a nyomozó hatóságok (legfőképpen a Rendőrség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal), az ügyészség, a rendészeti tanintézetek (a rendészeti technikumoktól az NKE Rendészettudományi Karáig), valamint Budapesten a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és a kerületi főkönyvtárak.

Mi az, amit nem áll módunkban megtenni? A lap profiljának és politikamentességének a megváltoztatása. A lap tartalmába senkinek nem engedünk beszólást. Ebben továbbra is hajlíthatatlanok vagyunk.

Nem kifejezetten, vagy nem csak pénzbeli támogatást fogadnánk köszönettel. A pénznek ugyan módfelett örülnénk, de egyfajta szolgáltatásként szívesen vennénk például egy-egy lapszám térítésmentes vagy kedvezményes kinyomtatását. Minden segítségért hálásak lennénk.

Számlaszámunk: 10400157-82505648-50561014 K&H Bank (Kovács Gyula). A jövőbeni kedves támogatóink a közlemény rovatban szíveskedjenek feltüntetni a nevüket és a cégük megnevezését (ez utóbbinál feltéve, hogy van ilyen), valamint az „*Obsitos Detektívek Lapja, lapkiadási és terjesztési támogatás*” (vagy röviden: „*ODL támogatás*”) feliratot, mert a lapkiadás mellett a terjesztési, vagyis csomagolási és a postaköltségek ugyancsak minket terhelnek. Amennyiben szükséges, szívesen kötünk támogatói szerződést.

Előre is köszönjük.

Minden kedves olvasónknak és leendő támogatóknak boldog karácsonyt, és sikerekben gazdag, eredményes újesztendőt kívánunk!

Budapest–Kőbánya, 2023. december 17.

Tisztelettel:

Dr. Kovács Gyula
főszerkesztő

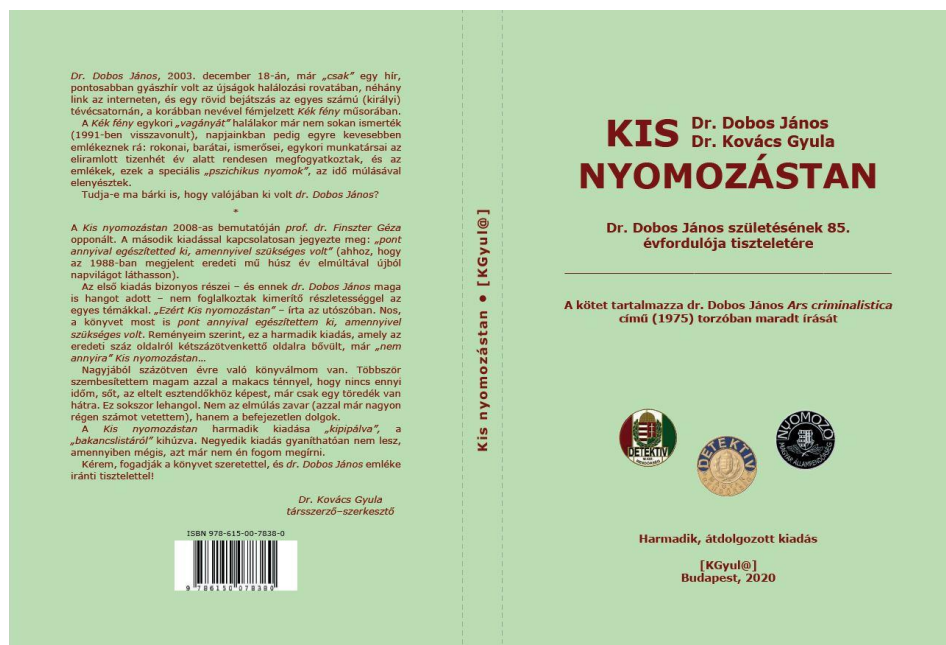
Könyvajánló

Tisztelt Olvasóközönség, Kedves Obsitos Detektívek!

Három kriminalisztikai szakkönyvet ajánlok becses figyelmükbe.

Az első a *Kis nyomozástan 2020-as harmadik kiadása, amely dr. Dobos János 1991-es alapművének*³²³ átdolgozott és kiegészített változata. Az eredeti könyvecske 99, a 2008-as második kiadás 138, a harmadik pedig 251 oldal terjedelmű. A *Kis nyomozástan ajánlott irodalom* a Nemzeti Közszerzői Egyetem (NKE) Rendészettudományi Kar (RTK), valamint a tudományegyetemeken folyó bűnügyi vagy kriminalisztikai szakjogász szakirányú továbbképzések hallgatói számára.

Fogyasztói ára bruttó 2990,- forint, plusz a mindenkori postaköltség.

A második a 2022-ben megjelent *Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetzők* című novelláskötet, amelyben detektívtörténetek szerepelnek a 19. század végéről. A 285 oldal terjedelmű mű, Fröhlich János Budapesten, 1914-ben megjelent *Detektívhősök*³²⁴ című munkájának szerkesztett és kiegészített

³²³ DOBOS János: *Kis nyomozástan*. Budapest, Belügyminisztérium (BM) Kiadó, 1991.

³²⁴ FRÖHLICH János: *Detektívhősök*. Budapest, Magyar Kereskedelmi Közlöny Hírlap- és Könyvkiadó Vállalat, 1914.

változata (egyebek mellett Fröhlich-pályaképet, detektívportrékat, fényképalbumot, régies és idegen szavak jegyzékét, valamint bibliográfiát tartalmaz). Fogyasztói ára bruttó 2990,- forint, plusz a mindenkori postaköltség.

A kötetben nem csak 14 remek, kifejezetten izgalmas, időnként „kiszírtetés” történet olvasható, de – dr. Kovács Gyulának hála – a könyv lapjain megelevenedik a 19. század végi és a 20. század eleji magyar – legfőképpen a fővárosi – rendőrség története, múltja, s ennek révén betekínthetünk a testület első, kiemelkedő vezetőinek, prominens képviselőinek – kevesek által ismert – életútaba, szakmai karrierjük alakulásába is.

Keglóviczné Mester Györgyi

Javaslom, utazunk együtt vissza az időben, és olvassuk el a e kötetben Fröhlich Jánosnak dr. Kovács Gyula által újra életre keltett „Detektívhosók” című, száz évvel ezelőtől, az állam által foglalkoztatott detektívek előtt tisztelgő novella-összeállítását. Azután igény szerint egy nagy levegő vagy dupla kávé, és máris jöhet – pályaképp poszt: fényképalbum: fotós: iskolaloms- és régies szavak jegyzéke formájában – egy nagy dozisz izgalmas, a XIX. század második felét, valamint a XX. század elejét bemutató háttér-információ.

Dr. Szomor Sándor

A Csalók, szélhámosok, tolvajok és zsebmetszők nem csupán szórakoztató olvasmány, hanem egy újá milíta révdés, vagy ha úgy telet, idetartás, és egyben krimináliszrikatörténeti visszatekintés is. [...] Egyénil talán A detektívhosók könyv ki a sorból – nem negatív értelemben. Az 1908. december 28-1 parizsi éreji mesinai földreges köré kerekített szerelmi történet végén nem tudtam eldönteni (és ezen a mai napig töpregek), hogy ez a helyenként szívbe markoló novella az Ifjú Körmisz Sándor grafrol és a szép Podzseki Agótharrol szól-e, vagy pedig Annie Igins utószágról, a Tis mes római levelezőjéről, másképpen a detektívhosók szövegét, aki életében csak egyszer szeretett, és – talán pontosan ezért – soha, senki asszonya nem lett...

Dr. Kovács Gyula

ISBN 978-415-00-4744-7

[KGyul@]
Budapest, 2022

Írtam egy könyvet. Tulajdonképpen egy szak-könyvet/egyetemi jegyzetet hoztam össze, amelyet eredetileg a KRE/ÁJK BSZ2-képzés hallgatóinak szántam. A könyv Válogatott kriminálisztikai tanulmányok. A kötet lényegét tekintve olyan kriminálisztikai, kriminálmetodikai és kriminálisztikortörténeti tanulmányok/szakcikkek tartalmazás-ánelvéltek egyfajka Válogatott BSZ2-képzéseni oktatási, és amelyek másfelől az elcsúszott esztendő alatt, különböző szakkönyvekben/szaklapokban már napvilágot láttak.

Ezek a könyvekben megjelent művek nagyirészt jókardulak, és amelyek másikon azok is kullak más az idők próbáitól. Mindezekről függetlenül mindjártok át szerkesztettem, hatályosítottam és kiegészítettem. Lényegesen mássá hogy az eredeti szöveg egyrészt a szerkesztésnek Magyar Tudományos Akadémia (MTA) könyvek csatlóformálása Kézponti (KTK) Magyar Tudományos Művek Tárának (MTMT) adatbázisában. Az MTMT azonosítóra a tanulmányok címeitől függően bevezetben nyitokozom.

A tanulmányok közt – állandó bírálatom szerint – olyan közbélyés (ennyi önéletrajzi talán befeje), már csak a terjedelméből eredően sem jöhet az: a mindösszesen 20 tanulmány, szakcikk és referáció 915-1227 közzététel (csakozással), am kénytelenül 20 szerzői ly, vagy 458 szerzői (ténylapon 367) oldal. A kriminálisztikortörténeti szakcikkek végén – ahova odatart – azok is láthatók (már csak ezért is megéri megvárásán) – tehát a négyes négy képekkel megtegnél).

A szerzők közé rojtotl gondoltam a közzétételre öntéséért, és a nyugalom megzavarására (különösen) alkalmas kifejezéseikért it is önéletrajzi kételet.

Cinédány forrásnak volt információk követően, újjárá becsúszom (más kifejezéssel élve, elemegetem) a művev, abban bízva, hogy veszi-viszi a nyulás olvasó: hiszem és remélem, miszerint a kötet sokaknak a hasznára válik. Nekem szavúgem ez a könyv, szerencém, ha másoknak is az lenne!

Közbánya, 2022 novemberé.

Dr. Kovács Gyula
szerkesztő-szerző

ISBN 978-963-615-016-0

[KGyul@]
Budapest, 2022

A harmadik a Válogatott kriminalisztikai tanulmányok, amely 2022-ben látott napvilágot. A 367 oldal terjedelmű tanulmánykötet krimináltaktikai, kriminál-metodikai és kriminalisztikatörténeti értekezéseket tartalmaz. A mű – akárcsak a Kis nyomozástan – segédanyag a tudományegyetemeken folyó bűnügyi vagy kriminalisztikai szakjogász szakirányú továbbképzések hallgatói számára, de nagyon ajánlott az NKE RTK, valamint a rendészeti tanintézetek hallgatóinak és minden gyakorló bűnüldözőnek.

Fogyasztói ára bruttó 3990,- forint, plusz a mindenkori postaköltség.

A könyvek kereskedelmi forgalomban nem kaphatók. érdeklődni és/vagy rendelni a kgyula1101@gmail.com e-mail címen lehet. Folyószámlaszám: 10400157–82505648–50561014 (Kovács Gyula, K&H Bank). A könyve(ke)t a megrendelés visszaigazolását követően három munkanapon belül postára adjuk. Szükségünk van továbbá a szállítási címre is.

Megtisztelő figyelmüket és megrendelésüket előre is köszönjük.

